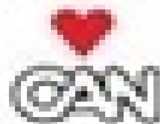
LÁSZLÓ KRASZNAHORKAI

ŞEYTAN TANGOSU

ROMAN

Çeviri: BÜLENT ŞİMŞEK

LÂSZLÖ

KRASZNAHORKAI

ŞEYTAN TANGOSU

Yi basım: Mayıs 2013, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

_# B   ịj

Yayına hazırlayanlar: Edit Tasnâdi, Zerrin Özalp Oztarhan

Kapak tasarımı: Act Creative Kapak baskı: Azra Matbaası

i

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldınmı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1814-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞ Mi M, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

*

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com yayinevi@canyayinlari.com Sertifika No: 10758

LASZLo KRASZNAHORKAI

ŞEYTAN TANGOSU

ROMAN

Macarca aslından çeviren

Bülent Şimşek

LÂSZLÖ KRASZNAHORKAİ, 1954’te Macaristan'ın Gyula kentinde doğdu. Budapeşte'de Dil ve Edebiyat, ardından hukuk eğitimi aldı. 1985’te basılan ilk eseri *Şeytan Tangosu* Bela Tarr’m, yedî buçuk saatlik siyah beyaz filmiyle (1994) sinema tarihine de geçti. Ertesi yıl *Kegyelmi viszonyok* öyküsü yayımlandı. Sovyet Bloku’nun çöküşünde ülke dışındaydı. Dönem dönem çeşitli ülkelerde yaşadı. Moğolistan ve Çin’de

f

yaşadıklarını *Az urgaı fogoly* (1992) ve Rombo/ös es bonot *az Eg alatt* (2004) kitaplarında sorguladı. A Tfteseus-Afto/anos (1993), *Hâborû* es *hâborü* (1999), Az *ellenâllös melanköliöja* (1999), *EszakröÎ hegy,* De/rö/ *tö, Nyugatröf ulak, Keietrol folyo* (2003), *Seiobo jart odolent* (2008), *Az*

â

utû/sö *farkas* ve nesir-resim kolajı *Aflatvanbent* (2010,Max Neumann’la birlikte) eserlerine imza attı. Yazarın ayrıca senaryo çalışmalan da var.

BÜLENT ŞİMŞEK, J977’de Antalya'da doğdu, İÜ, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi; Bilgi Üniversitesi, Tarih

Bölümü'nde araştırmalar yaptı. Beş yıl boyunca Macaristan'da, Eötvös Lorând Tudomânyegyetem (ELTE), Türkoloji Kürsüsü'nde Türkçe dersi verdi; bu dönemde Macarca öğrendi. Çeşitli alanlarda yaptığı mesleki çevirilerin yanı sıra Istvân Fekete'nin A *koppânyi aga testamen-tuma* (Koppany Ağasının Vasiyeti) adlı romanını Türkçeye çevirdi; ancak eser henüz yayımlanmadı. Trakya Üniversitesinde Türk Dili üzerine yüksek lisans yapan Bülent Şimşek, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapıyor; dil öğretimi ve grupların çeşitli faaliyet alanlannda bilgilendirilmesinin yanında seminer ve organizasyonlar da düzenliyor.

Madem durum böyle, benim hatam, işi bekletmek olsun.

K.F.

Birinci bölüm

Geldiklerinin haberi

Ekim sonunda bir gün sabahleyin, insafsızca uzun süren güz yağmurlarının ilk damlaları sitenin güney tarafındaki çatlamış, alkalik toprağa (daha sonra berbat kokan çamur deryası patikaları ilk donlara kadar adamakıllı yürünmez hale getirmek ve şehri ulaşılamaz kılmak için] dökülmeden az önce Futaki, çan seslerine uyandı. En yakında dört kilometre uzaklıkta güneybatıda, eski Hoch-meiss patikasında terk edilmiş bir şapel vardı; ancak orada bırakın çanı, kule bile daha savaş zamanında yıkılmıştı ve oradan herhangi bir sesin duyulamayacağı kadar şehre uzaktı. Dahası; bu yankılanan, muzaffer sesler hiç de öyle uzaktan gelen çan seslerini andırmıyor, sanki rüzgâr onları buraya oldukça yakın bir yerlerden ("Sanki değirmenden taraf...") sürüklemiş gibi geliyordu. Mutfağın sıçan deliği kadar penceresinden dışarıyı görebilmek için dirseklerini yastığa dayadı ama yarıya kadar buğulanmış camın arkasında şafağın mavisinde ve gittikçe derinleşen çan uğultusunda yüzen site, henüz suskun ve kıpırtısızdı: Karşı tarafta, birbirinden uzak duran evler arasında yalnızca Doktor'un penceresinin perdeleri arasından dışarıya ışık süzülüyordu. O da Doktor artık yıllardan beri karanlıkta uyuyamadığı için. Çan sesi gitgide azalırken yok olup gidecek, çınlayan tek bir sesi bile kaçırmamak için

soluğunu tuttu; çünkü gerçeği anlamak istiyordu ("Kesin uyuyorsun daha, Futaki...”); uzaklaşsa da her sesi duymak istiyordu. Buz gibi mutfak taşlarının üzerinde yumuşak, kedi adımlarıyla pencereye doğru ilerledi (“Hiç uyanık kimse yok mu? Kimse duymuyor mu? Başka hiç kimse?”), pencerenin kanadını açıp dışarı uzandı. Keskin nemli bir hava yüzüne çarptı, bir anlığına gözlerini yummak zorunda kaldı; horoz ötüşünden, uzaklardaki havlamalardan ve birkaç dakika önce üstüne üstüne gelen keskin, amansız rüzgâr uğultusunun yerini bıraktığı sessizliğe artık boşuna kulak kabartıyor, kendi boğuk kalp atışlarından başka hiçbir şey duymuyordu, sanki bütün bunlar sadece uykusunu bölen hayaletlerin bir oyunuydu biri beni korkutmak istiyordu”). Uğursuz gökyüzüyle, çekirge istilasıyla yazm yanık kalıntılarına üzüntüyle baktı ve sanki birdenbire zamanın bütününün şeytani tekdüzeliği keşmekeşin tümsekleri üzerinden atlatarak yükseklikleri yarattığını, sonra da deliliği çarpıtıp bir gereksinime dönüştürerek ölümsüzlüğün devinimsiz küresinde soytarılık yaptığını duyumsarcasma o aynı akasya dalında baharın, yazın, güzün ve kışın geçip gittiğini gördü... ve ıstırapla burkuluverdiği anda ise beşik ve tabutun ahşap çarmıhında gevrekçe patırdayan bir hükmün kendini sonunda -unvan işaretleri ve ödüller olmaksızın- tüylerinden arındırılmış bir şekilde ölü yıkayıcıların eline verdiğini ve sonra da hilekâr kumarbazlarla (bittiğinde en son silahı olan evinin yolunu bir daha bulma umudundan da mahrum kaîacağı? sonucu daha başından belli bir partiye bulaştığını da anlayacağı için, onu geriye götürebilecek tek bir patika bile kalmamış haidej ileride insana dair işlerin derecesini taşyüreklilikle göreceği hamarat deri yüzücülerin kahkahalarına verdiğini gördü kendini, Başını, sitenin doğusunda kalan, bir zamanlar tıklım tıkım dolu ve gürültülü olan, şimdilerdeyse harap ve terk edilmiş

binaların yer aldığı tarafa çevirdi ve şişkin, kızıl güneşin ilk ışınlarının kelleşmiş çatılı, sapır sapır dökülen bir çiftlik evinin çatı kirişlerinin arasını delerek geçtiğini içi burkularak izledi. “Eninde sonunda artık bir karar vermem lazım. Burada kalamam.” Sıcak yorganın içine kaydı, başını koluna dayadı ama gözlerini kapayamadı: Şu hayalet çanlar onu dehşete düşürmüştü ama daha çok da bu birdenbire çöküveren sessizlik, bu tehditkâr suskunluk; çünkü şimdi artık her şeyin olabileceğini hissediyordu. Ama hiçbir şey kımıldamıyordu, tıpkı yatağında onun kıpırdamadığı gibi. Ta ki çevresindeki eşyalar arasında asabi bir söyleşi başlayıncaya değin

(mutfak dolabı gıcırdadı, bir tencere tıngırdadı, bir porselen tabak yerinden kaydı). O anda birden yatakta dönüp Bayan Schmidt'ten yükselen ter kokusuna sırtını çevirdi, yatağın yanında daha önce bırakılmış su bardağını el yordamıyla buldu ve içindeki suyu bir dikişte bitirdi. Bununla da o çocukça korkudan kurtuldu, derin bir soluk aldı, terli alnını kuruladı. Schmidt ve Krâner’in, sığırları ancak şimdi toplayabileceklerini, Szikes'ten, sonunda zahmet dolu sekiz aya karşılık gelen parayı alacaklarını, sitenin kuzeyinde bulunan çiftlik ahırına kadar sığırları süreceklerini ve bunun için onlar oradan eve yayan ulaşıncaya kadar sağlamından birkaç saatin geçeceğini bildiğinden azıcık daha uyumayı denemeye karar verdi. Gözlerini kapattı, yanına döndü, kadını kollarının arasına aldı ve tam uykuya dalacakken yine çanları duydu. “Lanet olsun!" Yorganı yana kıvırdı ama boğumlu, çıplak ayağının mutfak taşına değdiği o anda sesler sanki (“Biri işaret vermişçesine...") ansızın kesiliverdi. Yatağın kenarında kamburunu çıkararak oturdu, kollarını göğsünde kavuşturdu, sonra da bakışları boş su bardağına takılıp kaldı; boğazı kuruydu, sağ ayağı sızlıyordu ve ne tekrar yatmaya ne de ayağa kalkmaya cesaret edebiliyordu. "En geç yarın yola çıkarım.” Kasvetli mutfa-ğm işe yarar durumdaki eşyalarını, üstünde yanıp donmuş yağdan ve yemek artıklarından kir pas içinde kalmış ocağı, onun altına tıkıştırılmış kopuk kulplu hasır sepeti, kırık ayakîı masayı, duvara asılı, tozlu aziz resimlerini, kapının yanındaki köşede üst üste yerleştirilmiş tencereleri gözleriyle bir bir süzdü, sonunda artık aydınlanmış olan minik pencereye doğru döndü, akasyanın öne eğilmiş çıplak dallarını, Haîicslerin evinin çökmüş çatısını, eğik bacayı, yükselen dumanı gördü ve şöyle dedi: "Payımı alırım ve daha bu akşamdan!.. En geç yarın. Yarın sabah." “Aman Tanrım!” diye ürpererek sıçradı Bayan Schmidt; alacakaranlıkta ne yapacağını bilemeyen bakışlarını dört bir yanda gezdirdi; göğsü inip inip kalkıyordu ama her şey tanıdık gelince hafifleyerek derin bir soluk aldı ve kendini yastığın üzerine bıraktı. f<Ne oldu, kötü bir rüya mı gördün?" diye sordu Futaki. Bayan Schmidt korku dolu gözlerini tavana dikmişti. “Aman Tanrım, hem de nasıl!" diyerek yeniden iç çekti ve elini kalbinin üstüne koydu. “Böyİesi de varmış ha!.. Düşünsene... Oturmuşum, içeride ve... ansızın biri pencereyi tıklattı. Açmaya cesaret dahi edemedim, önüne dikildim ve perdenin arkasından gözetledim. Bir tek sırtını gördüm, çünkü artık kapı kolunu zorlamaya başlamıştı... bir de bağırırken açtığı ağzını ama ne dediğini anlamak mümkün değildi... suratı tıraşlıydı ve sanki gözleri camdandı... korkunçtu...

Sonra, akşam anahtan yalnız bir kere çevirdiğim aklıma geldi ama biliyordum ki, ben oraya varıncaya kadar iş işten geçmiş olacaktı... ben de mutfağın kapısını hızla çarpıp kapattım ama aklıma senin anahtarın olmadığı geldi... Tam çığlığı basacak oldum, boğazımdan tek bir ses dahi çıkmadı. Sonra... hatırlamıyorum... neden ya da ne için, ama... Bayan Halics göründü pencerede ve kıkırdamaya başladı... onun kıkırdarken nasıl olduğunu bilirsin, değil mi?.. Her neyse, içeriye, mutfağa bakıyordu... sonra, nasıl oldu bilmiyorum... ortadan kayboldu... ama o arada beriki, dışarıda kapıyı tekmeleyip duruyordu, bal gibi biliyordum, bir dakika sonra kırıp içeri girecek, o sırada ekmek bıçağı geldi aklıma, hızla mutfak dolabına seğirttim ama çekmece sıkıştı ve ben asılarak zorlamaya başladım... korkudan oracıkta küt diye düşüp öleceğimi sandım... sonra kapının büyük bir gümbürtüyle içeri yıkıldığını ve birinin koridorda yürüdüğünü duydum... çekmcceyi hâlâ açamamıştım, o sırada çoktan mutfak kapısına gelmişti bile... nihayet çekmeceyi açabildim, bıçağı kaptım, o ise elini kolunu sallayarak yaklaşıyordu... ama bilmiyorum... birden orada, köşede, pencerenin altında uzanıverdi... ha, bir de yanında bir sürü mavi ve kırmızı tencere vardı, onların hepsi mutfakta sağa sola dağıldı... işte o sırada altımda yerin oynadığını hissettim ve inanır mısın, bütün mutfak harekete geçti sanki, bir araba gibi... şimdi hatırlamıyorum, nasıl olmuştu/[1] diyerek bitirdi sözlerini ve üstünden bir yük kalkmış gibi kahkaha attı. "İyi artık!" diyerek başını iki yana salladı Futaki. “Ren de, inanır mısınız, çan seslerine uyandım...” “Ne?!” diye şaşkınlıktan geri çekilerek yüzüne baktı kadın. “Çan seslen mi? Nerede?*' “Şey, ben de anlamadım bunu. Üstelik iki sefer, peş peşe../' Bayan Schmidt başını iki yana salladı. “Dur daha, sen sonunda kafayı yiyeceksin.” “Yoksa hepsini rüyada mı gördüm,” diye homurdandı Futaki canı sıkılarak. “Bak, görürsün, çok yakında olacak bir şeyler...” Kadın, öfkeyle ona sırtım döndü. “Durmadan bunu söyleyip duruyorsun, gerçekten artık vazgeçsen diyorum.” Tam o sırada dışarıda arka kapının aniden gıcırdadığını duydular Ürkerek birbirlerine baktılar. “Olsa olsa odur,” diye fısıldadı Bayan Schmidt. “Hissediyorum.” Futaki, gergin bir şekilde oturduğu yerde doğruldu. “Ama, ama... bu mümkün değil! Henüz dönmelerine imkân yok...” “Ben nereden bileyim ya!.. Haydi, kıpırda artık!” Yataktan fırladı, giysilerini koltuk altına sıkıştırdı, odanın kapısını hızlıca çekip kapattı ve giyindi. "Sopam, sopamı dışarıda bıraktım.” Schmidtler ta ilkbahardan beri odayı kullanmıyordu.

B 1 -J ■ T

Önce duvarlar yemyeşil küf tutmuş, sonra kırık dökük ama her zaman tertemiz tutulan dolaptaki elbiseler, havlular vc bütün yatak takımları küflenmiş, birkaç hafta sonra da özel günlerde kullanılmak üzere kaldırılan kap kacak paslanırken dantel örtü serilmiş büyük masanın ayaklan kaykılmıştı. Daha sonra perdeler sararıp üstüne üstlük bir gün elektrikler de kesilince kesin olarak mutfağa taşınıp odayı, fare ve örümceklerin hüküm sürdüğü bir imparatorluğa dönüşmesi için terk ettiler; zaten bu duruma karşı ellerinden gelen pek bir şey de kalmamıştı. Kapının pervazına yaslandı ve hiç kimseye sezdirmeden buradan nasıl çıkıp gidebileceğini düşündü; gelgelelim vaziyet oldukça umutsuz görünüyordu; çünkü buradan sıvışabilmesi için her halükârda mutfaktan geçmesi gerekiyordu, pencereden dışarı çıkmak içinse kendini haddinden fazla yaşlı hissetti, zaten bunu bir şekilde, Bayan Krâner olmazsa Bayan Halics fark ederdi, çünkü her ikisi de hiç sektirmeden yan gözle dışarıda ne olup bittiğini gözetlerdi. Üstelik sopası, eğer Schmidt bulacak olursa, onun burada, evin içinde bir yerlerde gizlendiğini hemencecik ele verirdi ve bu yüzden payını da alamayabi-lirdi, çünkü Schmidt'in bu konuda şakasının olmayacağını iyi bilirdi ve buradan, aynı yedi yıl evvel -ilandan yani propagandadan sonra çok geçmeden, refaha kavuşmanın ikinci ayında- sadece paçavraya dönmüş pantolonu, solmuş pardösüsü,beş parasız ve aç biilaç bir halde geldiği gibi defolup gitmesi gerekirdi. Bayan Schmidt koridora seğirtirken o, kulağını kapıya dayadı. “Hiç sızlanma, yavrucuğum[1]/' Schmidt'in çatallı sesini duymuştu, “Ben ne dersem onu yapacaksın, şekerim, anlaşıldı mı?” Futaki'yi ateş bastı. “Param.” Kendini kapana kısılmış hissediyordu.

Düşünüp taşınmaya çok vakit yoktu, bu yüzden yine de pencereden çıkmaya karar verdi; çünkü "burada derhal bir şeyler yapmak lazım”dı.Tam pencerenin kolunu çevirecekti ki, Schmidt'in koridoru boydan boya geçtiğini duydu. “İşeyecek bu!” Parmak uçlarında kapıdan tarafa fişek gibi dönüp soluğunu bastırarak kulak kabarttı. Arkadaki avluya çıkan kapı, Schmidt'in ardından kapanınca da sakına sakına mutfağa süzüldü, sinirli bir şekilde elini kolunu sallayan Bayan Schmidt’i dikkatle süzdükten sonra çıtını dahi çıkarmadan aceleyle çıkışa yönelerek hızlıca dışarı çıktı ve kankasının döndüğünden iyice emin olunca da sanki yeni gelmiş gibi kapıya kuvvetlice vurdu... "Bu ne, kimse yok mu evde? Dostum Schmidt!"

diye seslendi cırtlak bir sesle, sonra da -kaçış şansı bırakmamak için- hemen açtı ve Schmidt’in arka kapıdan kirişi kırmak İçin mutfağa çıkmasına fırsat bırakmadan yolunu kesti. “Bak sen, dur hele!” diye başladı müstehzi bir tavırla, “Nereye böyle acele acele, oğlum?” Schmidt’in gıkı dahi çıkmıyordu. “Dur hele, şimdi söylerim ben. Yardım ederim ben, ciğerim, yardım ederim, korkma sen!” diye sürdürdü kararmış yüzüyle. “Parayla sıvışmaya çalışıyordun! Doğru mu? Üstüne mi bastım?” Schmidt hâlâ konuşmadan gözlerini kırpıştırarak başını iki yana sallıyordu, “Vay be, gözüm, bunu hiç beklemezdim.” Mutfağa geri döndüler ve masaya karşılıklı oturdular. Bayan Schmidt gergin bir şekilde ocakta oyalanıyordu. “Beni dinle, dostum...” diye başladı Schmidt takıla tökezleye. "Hemen açıklıyorum...” Futaki eliyle kesti. "Sen açıklamasan da anladım ben! Bana bir tek Krâner’in de işin içinde olup olmadığını söyle.” Schmidt, kendini zorlayarak başını salladı. “Yarı yarıya.” “Sizi köpeğin tohumları!” diyerek köpürdü Futaki. “Aklınız sıra beni atlatacağınızı sandınız ha!" Başını öne indirdi. Düşündü.“Ee, peki şimdi! Ne olacak?” diye sordu sonra. Schmidt kızgınca kollarını iki

yana açtı. "Ne olabilir ki? Sen de işin içindesin, ciğerim.” “Nasıl yani?” diye üsteledi Futaki ve bir yandan da sayıyordu. "Üçe böleceğiz/[1] diye cevapladı Schmidt kendini zorlayarak. ‘Yalnız çeneni sıkı tut.”“Ondan korkma sen” Bayan Schmidt ocağın yanında derin bir soluk aldı. "Aklınızı rm kaçırdınız siz? Bundan sıyrılabileceğinizi mi sanıyorsunuz?” Schmidt, sanki duymamışçasma, bakışlarını Futaki’nin yüzünde derinleştirmişti. "Pekâlâ, Meseleyi açıklığa kavuşturmadık, diyemezsin. Ama sana bir diyeceğim var. Ciğerim! Bunu mahvetme!” "Zaten anlaşmamış mıydık?” “Elbette, bu konuda bir an bile tartışmaya gerek yok!" diye sürdürdü Schmidt ve sesi yalvarır bir hale büründü. “Benim istediğim sadece... sana düşeni bir süreliğine bana borç vermen! Hepi topu bir yıllığına! Bir yere yerleşinceye kadar...” Futaki öfkeyle gürledi. "Peki, yalamamı istediğin başka yerlerin de var mı, gözüm?!” Schmidt öne yığıldı ve sol eliyle masaya tutundu. "Şayet geçen sefer sen kendin buradan hiçbir yere gitmeyeceğini söylemeseydin, ben senden bunu istemezdim! Madem öyle, neyine gerek senin hepsi? Sadece bir yıllığına... bir yıllığına! Bizim için şart, anla bunu, bizim için şart. Bu 20 papelle hiçbir şey yapamam, başımı sokacak bir yer bile alamam. Hiç değilse bir onluk ver bari, ha!” Futaki, uBeni ilgilendirmez!” diye yanıtladı kızgınca. "Zerrece umurumda değil.

Yaşarken ölmeyi ben de istemiyorum burada!” Schmidt sinirli sinirli başını salladı, öfkesinden az kalsın hüngür hüngür ağlayacaktı, sonra yeniden başladı, inatla ve giderek daha da çaresizce, dirsekleri de, her kıpırdayışında bir yana kaykılan mutfak masasına dayalıydı ve o da sanki sonunda "içi el vermesin” ve dostunun yakaran ellerine bırakıversin diye kendisinin tarafını tutmuş gibiyken gözleri dalarak, ince huzmelerle içeri dökülen ışığın titreyen milyonlarca zerresine takılıp da burnuna mutfağın ağırlaşmış kokusu çarptığında, artık yelkenleri indirmesine ramak kalmıştı. Ansızın dilinde kekremsi bir tat duyunca, ölümün geldiğini sandı. Site dağıtılıp da insanların buraya gelirken duydukları coşkunun aynısıyla göçüp gittiği ve o -kendisinin olduğu gibi gidecek bir yeri olmayan Doktor, Okul Müdürü ve birkaç aile- burada takılıp kaldığından beri günbegün yemeklerin tadına odaklanmıştı, çünkü biliyordu ki ölüm önce çorbalara, etlere ve duvarlara yerleşirdi; lokmaları yutmadan önce uzun uzun ağzında çevirip duruyor, önüne nadiren gelen şarabı ya da suyu ağır ağır yudumluyor ve bazı zamanlar, kaldığı su pompası binasındaki makine dairesinin güher-çileli sıvasından bir parça koparıp tadına bakmak; aromaların ve tatların düzenini bozan kuralsızlıkta İhtar’ı tanıyabilmek için karşı koyulmaz bir arzu duyuyordu; çünkü ölümün böylesi bir uyarı olduğuna ve çaresizliğe düşürücü bir mutlaklık olmadığına inanıyordu. “Armağan olarak istediğim yok/' diye sürdürdü Schmidt içi geçmiş halde. “Borç. Anlıyorsun, değil mi, dostum? Ödünç. Tam bir yıl sonra son kuruşuna kadar vereceğim.” Masanın yanında bezgince oturuyorlardı. Schmidt'in gözleri, yorgunluktan yanıyordu. Futaki ise korktuğunu görmesinler diye yerdeki taş mozaiklerin gizemli desenlerine dalmıştı vc zaten sorulsa da onlara nedenini açıklayabilecek durumda değildi. “Bana söyler misin, insanın içten içe yanıp tutuşmaktan korktuğu için nefes almaya bile cesaret edemediği o sıcak havalarda, ben bir başıma kaç kere gittim Szikes’e? Keresteyi bulan kimdi? Ağılı kim inşa etti? Ben de tamı tamına senin kadar veya Krâner kadar ya da Ha-lics kadar süründüm! Şimdi de tutmuş bana, 'Gözüm, borç,’ diyorsun. Sonra bir daha en yakın ne zaman göreceğim ben seni, ha?!” Schmidt, “Bana güvenmiyorsun yani," dedi alınganlıkla. "Hayır!" diye gürledi Futaki. “Krâner'le bir olup şafak sökmeden bütün parayla birlikte tüymeye kalkıyorsun, sonra da sana güvenmemi mi bekliyorsun?! Sen, beni ne sanıyorsun? Salak mı?" Tek söz etmeden oturmaya devam ettiler. Kadın, ocaklığın önünde kap kaçağı tıngırdatıyordu. Schmidt düş kırıklığına uğramış haldeydi; o ise titreyen

ellerle sigara sarıyordu. Sonra masadan kalkıp aksayarak pencereye yürüdü ve ağırlığını sol tarafına vererek sopasına dayandı; evlerin çatılarının üstünde dalga dalga yağan yağmuru, rüzgârda uysalca eğilip doğrulan ağaçları, çıplak dalların havada çizdiği tehditkâr yayları izledi; kökleri düşündü, bugün artık bu toprağa dönüşen, can veren balçığı ve o kadar dehşete kapıldığı o sükûnu, o sessiz doymuşluğu düşündü. Sonra, “Söylesene!" diye seslendi duraksayarak. “Ne demeye geri döndünüz, madem bir sefer...” Schmidt, “Ne demeye, ne demeye!” diye homurdandı. "Çünkü orada, eve gelirken aklımıza geldi. Aklımız başımıza gelinceye kadar da zaten siteye gelmiştik... Bir de işte$_{r}$ bu kadın var ya... Onu burada mı bıraksaydım?..” Futaki başım salladı. “Peki ya Krâner’e ne oldu?'’ diye sordu sonra. “Anlaşmanız neydi?” "Evde pinekliyor onlar da. Kuzeye gitmek istiyorlar. Bayan Krâner duymuş, oralarda bir yerde külüstür bir kereste deposu mu ne varmış. Hava karardıktan sonra dörtyol ağzında buluşacaktık. Böyle ayrıldık.” Futaki iç çekti. $^{!}$ Gün, uzun daha. Ötekilere ne olacak? Halics$^{?}$e, Müdüre?..” Schmidt, parmaklarını yılgınca ovuşturup duruyordu. “Nerden bileyim? Bana kalırsa Halics elbette bütün günü uyuyarak geçirir, dün Horgos-larda büyük cümbüş varmış. Müdür Bey’i de Şeytan, bulduğu yerde çarpsın zaten! Heie onun yüzünden başımıza bir iş gelsin, bak ben o zaman onu çukurdaki ebleh anasının yanına nasıl gönderiyorum; yani senin için rahat olsun, dostum, rahatla.” Geceyi orada, mutfakta beklemeye karar verdiler. Futaki, karşıdaki evleri gözetlemek için pencerenin yanma bir sandalye çekti, Schmidt’i uyku bastırmıştı, masaya kapaklanıp horlamaya başladı, kadın-

sa mutfak dolabının arkasından demir şeritli asker sandığını çıkarıp üstünden tozunu aldı, bir güzel içini de sildi, sonra da konuşmadan öteberilerini doldurmaya başladı. “Yağmur yağıyor," dedi Futaki. “Duyuyorum/' diye karşılık verdi kadın. Güneşin cılız ışığı tam da doğu yönüne akan bulutların birbirlerinin üstüne yığılan burgaçları arasından süzülüyordu; odaya neredeyse bir günbatımı alacakaranlığı çökmüştü ve duvarlara yansıyan titrek lekelerin yalnızca gölgeler mi, yoksa umuda bel bağlamış düşüncelerinin ardına gizlenen umutsuzluğun acı çığırları mı olduğunu tam olarak kestirmeye olanak yoktu. “Güneye gideceğim/' dedi Futaki, bakışları yağmura kilitli. “Orada kışlar daha kısa. Gelişen şehirlerden birine yakın bir çiftlik tutar, bütün gün ayağımı bir leğen sıcak suyun içine sarkıtırım..." Yağmur damlaları pencerenin her iki kanadından,

içeriden, üstteki parmak kadar açıklıktan, yavaş yavaş en küçük yarıkları bile dolduracakları pervaz köşelerinden pencereyle çerçevenin buluştuğu yere kadar usul usul süzülüyor, oradan pervazın sonuna kadar yol açarak gene damlalara ayrıldıktan sonra, gezinmeye gittiği yerden geri dönmeye erindiğinden durumu fark etmeyen Futaki'nin kucağına dökülüp onu öyle güzel ıslatıyorlardı ki o altına kaçırdı. “Olmadı, bir çikolata fabrikasına, gece bekçisi olarak atarım kapağı... belki de bir kız yurduna kapıcı olurum... Ve her şeyi unutmaya çalışırım, yalnızca akşamları bir leğen sıcak su; sonra hiçbir şey yapmamaya, bir tek, kahpe hayatın nasıl geçtiğini izlemeye çalışırım..." Şimdiye kadar sessizce şakırdayan yağmur, artık barajlar yıkacak bir taşkın halinde gökten boşanmaya başlamış, daha alçakta bulunan alanlara doğru yılankavi dar kanallar kazarak zaten sular altında boğulmakta olan toprağı kaplamıştı. Camdan artık hiçbir şey göremediği halde dönmedi, çürümüş tahta çerçeveye ve duvarda alçının döküldüğü yere bakıp durdu ve bir-

dcnbire camda silik bir şekil fark etti, bir insan yüzü belirlendi, fakat korkuyla bakan bir çift göz görünceye kadar kim olduğunu anlayamadı. Nihayet gördü, “kendi yıpranmış çehresi’ ni, şaşkınlıkla ve acıyarak tanıdı. Zamanın, yüz hatlarını ileride tıpkı şimdi kendisinin camın üzerinde dağılıp aktığı gibi silip geçeceğini hissetti; utanç, gurur ve korkunun birbiri üstüne yerleşmiş katmanları, ışın gibi üzerine doğru hareketlendiği anda, bir çeşit büyük, yabancı zavallılık yansıyordu bu görüntüde. Birdenbire o kekremsi tadı yine hissetti; sabahki çan sesleri, bardak, yatak, akasya dalları, mutfağın soğuk döşeme taşı geldi aklına ve dudaklarını kederle büktü. “Bir leğen sıcak su!.. Yok, cehenncmin dibi!.. Zaten Tanrı’nın günü ıslatıyorum ayağımı..." Arkadan kulağına hıçkıra hıçkıra ağlama sesi çalındı. "Sana ne oldu şimdi?” Ama Bayan Schmidt cevap vermedi, utanarak yüzünü yana kaçırdı, hıçkırıklarıyla omuzları sarsılıyordu. “Duyuyor musun? Neyin vjp?” Kadın yüzüne baktı, ama daha sonra konuşmanın hiçbir anlamı olmadığını gören biri gibi, sessizce ocağın dibindeki tabureye oturup burnunu sümkürdü. ‘Neden susuyorsun şimdi?" diye üsteledi Futaki inatla. “Nasıl bir bela geldi başına?” Bayan Schmidt, kederle, “Ya biz nereye gitmeye çalışıyoruz?” diye patladı. “İlk gittiğimiz şehirde polis enseler bizi! Ya, anlamıyor musun? Adımızı bile sormadan!” "Ne ileri geri konuşup duruyorsun sen?” diyerek lafı ağzına tıktı Futaki öfkeyle. “Cebin tıka basa para, sen tutturmuş...” “Ben de tam bunu demek istiyordum işte/’ diye kesti

kadın adamın sözünü. “Para! Hiç olmazsa senin kafan çalışsın bari! Gitmek ha!.. Şu sefil sandıkla... tıpkı bir dilenci çetesi gibi T ’Too, bu kadarı da yeter artık. Bu meseleye karışma sen. Hiç üstüne vazife değil. Sesini çıkarma, senin işin bu ” diyerek payladı Futaki sinirli bir şekilde. Bayan Schmidt yerinden fırladı. “Nasıl? Neymiş benim işim?” Futaki, alçak sesîe, “De-meciim bir şey/' diye karşılık verdi. "Hem sessiz ol, yoksa uyanacak.,J Zaman yavaş geçiyordu, şanslarına, tik taklarıyla onları bu konuda uyaracak olan çalar saat uzn zamandır bozuktu ama kadın gene de tahta kaşıkla fokur fokur kaynayan acı biberli yemeği arada bir karıştırırken hareketsiz ibreleri izliyordu. Sonra içinden buhar yükselen tabakların başına oturdular; iki erkek, Bayan Schmidt'in sonu gelmeyen uyarılarına karşın (“Ne bekliyorsunuz? Gece iliğinize işleyince mi, yemek yemek istiyorsunuz?”) yemeğe ellerini sürmediler. Işığı yakmamış-lardı. Ne var ki bu kahredici bekleyişte önlerindeki nesneler silikleşip birbirine karışmış, güveçler kapının yanında canlanmış, azizler duvarda dirilmişti sanki; arada bir sanki yatakta da birisi varmış gibi geliyor ve bu hayalden kurtulmak için öyle anlarda birbirlerine kaçamak bakışlar atıyor ama üçünün yüzünden de aynı çaresizlik ifadesi yayılıyordu. Her ne kadar gece çökmeden yola koyula-mayacaklarım bilseler de (çünkü ya Bayan Halics’in ya da Müdürün, Schmidt ve Krâner geciktiği için gitgide büyüyen bir endişeyle pencerenin dibinde oturarak Szikes'e çıkan patikayı gözetlediklerinden emindiler] her türlü ihtiyatı bir kenara bırakıp alacakaranlığa dalmak için Schmidt yerinde duramıyordu. Futaki, alçak sesle, “Sinemaya şimdi gidiyorlar/’ diye haber verdi. “Bayan Halics, Bayan Krâner, Okul Müdürü, Halics.""Bayan Krâner mi?” diyerek yerinden fırladı Schmidt. "Hani?" Ve penccreye doğru seğirtti. "Haklı. Kesinlikle haklıdır: " diye doğruladı Bayan Schmidt. “Kapa çeneni!” diyerek çıkıştı Schmidt. “Çabuk karar verme, dostum!" diyerek yatıştırdı Futaki onu. “Bu kadının kafası çalışıyor. Öyle ya da böyle havanın kararmasını beklememiz gerekiyor, değil mi? Hem böylece kimsecikler kuşkulanmaz, değil mi?” Schmidt, söylene söylene yerine, masaya dönüp yüzünü ellerinin arasına gömdü. Futaki, pencerenin yanında bezgince si-

garasını tüttürüyordu. Bayan Schmidt mutfak dolabının dib in den sicimi çıkardı vc küf pas tutan mandallan birbirine geçirmek için boşu boşuna uğraştıktan sonra asker sandığını sımsıkı bağlayıp kapının yanına yerleştirdi, sonra da kocasının yanma oturarak kollarını göğsünde kavuşturdu. "Neyi bekliyoruz?” diyerek söz açtı Futaki. '‘Parayı bölelim!”

Schmidt, kadına baktı. "Acelesi mi var, dostum?” Yaslanarak güçlükle yerinden doğrulan Futaki de oturdu masanın kenarına. Bacaklarını iki yana açıp tıraşsız çenesini kaşıyarak gözlerini Schmidt'e dikti. "Bir bölelim hele.” Schmidt şakağını ovuşturuyordu. "Zamanı bir gelsin, korkma, alacaksın." “Ee, daha ne bekliyorsun, ahbap!” "Ama bu dayılanma da nesi şimdi? Hele Krâner de kalanını getirsin, azıcık bekleyelim." Futaki gülümsedi. "İş gayet basit. Yanında olanı bölüşeceğiz. Payımıza düşen kısmı da daha sonra, dörtyol ağzına gittiğimizde böleriz.” "Peki, öyle olsun,” diyerek razı oldu Schmidt. "El fenerini getir bari/' “Ben alırım," diyerek telaşla yerinden fırladı kadın. Schmidt sicimle sarmalanmış, hafif ıslanmış, tıka basa dolu zarfı kabanının içcebinden çıkardı. "Bekle!” diyerek durdurdu onu Bayan Schmidt ve sofrayı bir paçavrayla silerek temizledi. "Şimdi.” Schmidt ("Belge,” dedi. "Sırf seni dolandırmaya kalktığımı düşünmeyesin, diye.”) ve Futaki'nin burnunun dibine bir tomar buruşuk kâğıt dayadı. Beriki, yana eğdiği başıyla hızla karşı tarafa seğirtip, "Sayalım şunları,” dedi. El fenerini kadının eline tutuşturup masanın öteki ucunda Schmidt’in küt parmaklarıyla seri bir şekilde saydığı ve gitgide kabaran yığında biriken her bir banknotun izlediği yolu, ışıldayan gözlerle seyrederken onu yavaş yavaş anlıyordu ve içinde kalan hıncı da buhar olup uçtu; çünkü, "insanın bunca parayı görünce kafasının allak bullak olmasında ve ona sahip olmak için varını yoğunu tehlikeye atması”nda gerçekten şaşılacak bir yan yoktu. Midesi bir krampla burkuldu,

ağzı aniden acı suyla doldu, nabzı boğazında atmaya başladı ve Schmidt'in elindeki ter lekeli para tomarı tükenip aynı doğrultuda masanın öteki köşesinde büyürken titreşip oynaşan fener ışığı, sanki Bayan Schmidt, bile bile tut-muşçasına gözlerini kamaştırdı, başı döndü, sinirleri boşaldı ve ancak Schmlâtln çatallanan sesi kulağına çarptığında yeniden kendine gelebildi: “Tamı tamına o kadar." Ve tam, para saymayı yarıladığında - hemen pencerenin altında- biri, içeriye doğru bağırdı: “Evde misiniz Bayan Schmidt, şekerim?” Schmidt feneri kadının elinden kapıp düğmesini kapattı ve sonra da masayı gösterip ona fısıldadı: “Çabuk hepsini ortadan kaldır’/' Bayan Schmidt yıldırım gibi bir hareketle parayı bir araya toparlayıp göğsüne tıkıştırdı, ardından da sözcükleri neredeyse sessizce biçimlendirerek şöyle dedi: “Bayan Halics!" Futaki, ocakla mutfak dolabının araşma fırladı, sırtını duvara dayadı, o karanlıkta kendisinden yalnızca, sanki oraya bir kedi sinmişçesine, fosforlaşan iki ışık noktası

görülebiliyordu. “Çık dışarı ve gönder şunu cehennemin dibine!” diye fısıldadı Schmidt, sonra da eşikte bir anlığına tökezleyen kadına kapıya kadar eşlik etti. Kadın derin bir soluk alarak gırtlağını temizledi ve koridora çıktı. “Hemen geliyorum!” Schmidt, "İşığı fark etmediyse kaybedilmiş bir şey yok demektir!” diye fısıldadı Futaki’yc; ama gerçekte buna kendisi de inanmıyordu ve kapının ardına çekildiğinde öylesine bir öfkeye tutulmuştu ki, yerinde bile güçlükle durabiliyordu. Yutkunarak, “İçeri adımını atmaya cesaret etsin, boğacağım onu,” diye düşündü kararlılıkla. Boynunda bir damarın hoyratça zonkladığını hissetti, başı çatlayacak gibiydi; karanlıkta ne olup bittiğini anlamaya çalıştı ama Futaki'nin duvardan uzaklaşıp büyük gürültü kopararak sopasını aradığını ve masaya oturduğunu fark edince bir karabasan gördüğünü sandı. "Ne yaptığını sanıyorsun sen?” diye tısladı zar zor duyulacak

bir sesle ve sessiz durması için el kol hareketleri yapmaya başladı. Ama Futaki hiç oralı olmadı. Bir sigara yaktı, yanan kibriti havaya kaldırdı ve Schmidt'e her şeyi boş vermesini ve onun da oturmasını işaret etti. "'Ne olursun söndür, dostum!" diye çırpınıyordu kapının ardında ama kıpırdayamıyordu; çünkü en ufak gürültünün bile onları ele vcreceğini biliyordu. Gelgelelim Futaki masanın yanında sakincc oturuyor, düşünceli düşünceli dumanı üf-lüyordu. “Ne büyük bir ahmaklık bütün her şey/’ diye düşündü hüzünle. ‘ Bu yaştan sonra... böylesi bir deliliğe. .. bulaşmak!..” Gözlerini yumdu, el ayak çekilmiş karayolunu ve kendisini hayal etti, hırpanileşmiş, yorgun argın, perişan halde şehre doğru gitmeye çalışırken; sonra site gittikçe uzaklaşırken ve ufuk onu yutarken gördü; o anda parayı daha eline biîe geçiremeden yitirdiğini anlıyordu zaten uzun zamandan beri sezdiği şey de şimdi gerçek oluyordu: Sadece yapamıyor değildi; artık buradan çekip gitmek de istemiyordu, çünkü dışarıda, sitenin ötesinde, kim bilir, onu neyin beklediğini öğreninceye kadar burada hiç değilse bildik manzaraların gölgesinde gizlenebilirdi. Ancak şimdi bir çeşit puslu dürtü, bu seher çanları, “İşte komplo bu, Bayan Halics'in beklenmedik ziyareti derinden bağlantılı/' diye fısıldıyordu, çünkü bir şeylerin olduğundan neredeyse emindi ve dışarıdaki bu alışılmadık, uzadıkça uzayan ziyaret de bunun içindi... Ve Bayan Schmidt de hâîâ geri gelmemişti... Sigarasından telaşlıca bir nefes çekti, ağır ağır salman dumanın kuşatmasıyla -tıpkı az kalsın sönüp gidecek ateş gibi- fantezisi yeniden alev alıp tutuştu. “Yoksa hayat, siteye geri mi dönecek? Yakında yeni makineler getirecekler, yeni

insanlar gelecek de her şey yeni baştan mı başlayacak yoksa? Duvarları onanp yapıları yeniden badanalayarak pompa dairesini yeniden mi çalıştıracaklar? Peki, makineci ararlar mı ki?” Bayan Schmidt, beti benzi atmış bir halde kapıya

dikildi. “Haydi, çıkın bakalım ortaya/' dedi perdeli bir sesle ve ışığı açtı. Schmidt gözlerini kırpıştırarak o tarafa fırladı. "Ne yapıyorsun?! Söndür şunu! Görebilirler!” Bayan Schmidt başını iki yana salladı. “Kes artık şunu. Herkes benim evde olduğumu bilebilir, değil mi?” Schmidt ister istemez başıyla onayladı ve kadını kolundan yakaladı. “Ee, ne oldu? Işığı görmüş mü?" “Evet/’ diye yanıtladı Bayan Schmidt. “Ama siz eve hâlâ gelmediğinizden dolayı sinirden uyku bastırdığını, sonra uyandığımı ama düğmeye basınca ampullerden birinin pat diye yandığını, o içeri seslendiğinde de tam onu değiştirmekte olduğumu, el fenerinin de ondan yanık olduğunu söyledim ona...” Schmidt takdirle mırıldandı ama sonra yeniden somurtmaya başladı. “Peki bizi... söylesene... fark etmiş mi, etmemiş mi?” “Etmemiş. Kesinlikle etmemiş.” Schmidt derin bir nefes aldı. “O zaman ne halt etmeye gelmiş?” Kadın anlamaz anlamaz baktı. “Keçileri kaçırmış,” dedi sessizce. “Zamanı gelmişti zaten,” diye belirtti Schmidt. “Diyor ki...” diye sürdürdü Bayan Schmidt ikircikli bir halde. Bir Schmidt’e, bir gergin bir halde dikkat kesilmiş Futaki'ye bakıyordu. “Diyor ki, Irimiâs ve Petrina taş yoldan yaklaşıyormuş... Buraya, siteye! Sonra... belki de çoktan meyhaneye gelmişlermiş...” Bir dakika boyunca ne Futaki bir şey söyleyebildi ne de Schmidt. Kadın dudağını ısırarak, “Dediğine göre uzun yol seferinden inerken Biletçi... görmüş onları şehirde/’ diyerek yırttı sessizliği. “Sonra da yayan yola koyulmuş... yola koyulmuşlar siteye doğru... bu mahşeri havada... Biletçi, Elek, yol ayrımından içeri saptığında, çünkü orada çiftliği varmış ve eve gidiyormuş, onu da görmüş.” Futaki yerinden fırladı. “Irimiâs mı? Petrina mı?” Schmidt makaraları koyuverdi. “Gerçekten keçileri kaçırmış şu Bayan Halics. İncil, başına vurmuş bunun.” Bayan Schmidt kıpırdamadı bile. Ne yapacağını bilemeden kollarını yana açtı, sonra da aniden ocağın yanına koşturdu, kendini taburenin üstüne attı, dirseklerini dizlerine dayayıp başını avuçlarına yasladı. “Eğer bu doğruysa...” diye fısıldadı ve gözleri çakmak çakmak oldu. “Eğer bu doğruysa...” Schmidt sabırsızca, "Ama onlar ölü!" diyerek tersledi. “Eğer bu doğruysa...” dedi Futaki sessizce, sanki Bayan Schmidt’in düşüncelerini sürdürüyormuşçasına... “O zaman... küçük Horgos besbelli ki yalan

söylemiş...” Bayan Schmidt başını kaldırdı ve Fu t ak i* ye baktı. “Hem zaten bir tek ondan duyduk.” “Doğru,” diyerek başını salladı Futaki ve titreyen elleriyie bir sigara daha yaktı. “Peki, hatırlıyor musunuz? Ben daha o zaman da söylemiştim, bütün bu hikâye benim için kuşkulu diye... Nedense hoşuma gitmemişti bu durum. Ama kimse kulak asmadı bana... Sonra ben de durumu kabullendim.” Bayan Schmidt sanki telkin edercesine, gözlerini Futaki'den almadı. “Yalan söyledi. Açık seçik... yalan söyledi çocuk. Olmayacak iş değil. *Hem de hiç* olmayacak iş değil...” Schmidt sinirli sinirli bir birine bir de öbürüne baktı. “Keçileri kaçıran Bayan Halics değil. Siz ikinizsiniz.” Ne Bayan Schmidt ne de Futaki cevap verdi, sadece birbirlerine baktılar. ‘Aklını mı kaçırdın7'" diyerek patladı Schmidt ve Futaki Ve doğru bir adını attı. “Koca topal!” Fakat Futaki başını iki yana salladı. “Hayır, hayır, ahbap... Bana kalırsa Bayan Halics, keçileri kaçırmadı,” dedi SchmidtJe, sonra da kadına baktı ve fikrini söyledi: “Kesin doğrudur. Meyhaneye gideceğim.” Schmidt gözünü yumdu ve kendini sakin olmaya zorlamayı denedi. “Bir buçuk yıl önce öldüler. Bir buçuk yıl önce! Bunu herkes biliyor! Böyle şeylerin şakasını yapmak olacak şey değildir. Basmayın şunîarın tongalarına! Ru, besbelli bir tuzak. Anlıyor musunuz? Tuzak!” Futaki artık duymuyordu bile, kabanının düğmelerini iliklemeye koyuldu. “Göreceksiniz, her şey yoluna girecek!” diyerek kestirip attı. Kendinden emin sesinden artık kesin kararını verdiği anlaşılıyordu. “Irimiâs/' diye ekledi gülümseyerek ve elini Schmidt’in omzuna koydu, "büyük bir büyücüdür. Hatta canı isterse bir sığır bokundan bile şato yapar o.” Schmidt telaşlandı; Futaki’nin yakasına asıldı. "Boktan olan sensin, ahbap/' -dişlerini gösteriyordu- “ama senden ancak gübre olacak, bak, bunu söyleyeyim sana. Tavuk boku kadar aklınla bana zarar vermene göz yumacağımı mi sanıyorsun? Yo, olmaz, ahbap! Hesaplarımı altüst edemeyeceksin!" Futaki gayet sakin ona bakıyordu. "Bunu istediğim de yok zaten, ahbap.” “Ee, bu durumda, paraya ne olacak?1' Futaki başını öne eğdi. “Krâner’le bölüşürsünüz. Sanki hiçbir şey olmamış gibi.” Schmidt kapıya doğru fırlayıp yolunu kesti. “Ahmaklar!” diye böğürdü. “Ahmaksınız! Gidin, ananızın amına kadar yolunuz var! Ama paramı...” -ve işaretparmağını kaldırdı- “adam gibi masaya koyacaksınız.” Gözdağı verircesine kadına baktı. “Seni sefil, beni duyuyor musun? Parayı burada bırakacaksın. Anladın mı?” Bayan Schmidt kıpırdamadı. Gözünde alışılmadık, bambaşka bir ışık çakmıştı. Usulca yerinden kalkıp Schmidt’e doğru bir-iki adım attı. Yüzünde bütün kaslar gerilmiş, dudakları incelmişti;

Schmidt, horlanma ve alayla öyle bir yüz yüze gelmiş buldu ki kendini, elinde olmadan geri adım atmaya başladı ve kadını gitgide kanı çekilerek izledi. “Bağırıp durma, seni soytarı,” dedi Bayan Schmidt iyice kısık bir sesle. “Ben gidiyorum. Sen de canın ne istiyorsa onu yaparsın.” Futaki, burnunu karıştırıyordu. “Ahbap,” diyerek söze girdi sessizce, "eğer gerçekten buradaysalar, Irimiâs'tan zaten kaçamazsın, bunu sen de biliyorsun. Öyleyse?,.” Schmidt masanın yanına takatsizce yürüdü ve kendini bir sandalyenin üzerine attı. “Bir ölü dirilsin ha!” diye geveledi başını öne eğerek. “Bunlar da bu dümeni yiyorlar... Hah hah ha, güleyim bari!” Yumruğunu büyük bir patırtıyla masaya vurdu, “Yahu bu oyunun nereye varacağını görmüyor musu-

nuz?! Bir şeyler sezdiler ve kumpasa getirip bizi ortaya çıkarmaya çalışıyorlar,. Dostum Futaki, hiç olmazsa bari sen gel kendine azıcık.Ama Futaki kulak vermiyordu ona; arkada bağladığı elleriyle pencerenin önünde duruyordu; sonra ses verdi; ‘Anımsıyor musunuz hâlâ? Mesela dokuz gün boyunca maaş gelmediği zamanlarda, o akş...” Bayan Schmidt sert bir ses tonuyla araya girdi. "Her zaman bizi çirkeften çeker alırdı.”“Kahrolası kalleşler. Ama bilmem gerekirdi,” diye söylendi Schmidt, Futaki pencereden birkaç adım uzaklaşıp arkasında durdu. "Madem bu kadar güvenmiyorsun ona, önden karını gönderelim... Sonra seni aradığını söyleyecektir, çünkü artık aklından bile geçmeyecektir... vesaire, vesaire...” "Ama bundan emin olabilirsin/’ diye sürdürdü kadın. Para, Bayan Schmidt’in sutyeninde kalmıştı, çünkü Schmidt de en güvenli yerin orası olacağından emindi; ne olursa olsun sicimle pekiştirmek istese de onu sandalyeye güçbela geri oturttular, çünkü bir şeyler aramaya koyulmuştu bile. “Peki, madem öyle, gidiyorum,” dedi Bayan Schmidt ve yıldırım hızıyla kabanını sırtına geçirdi, çizmesini giydi, hemen koşmaya başladı ve birazdan meyhaneye çıkan araba yolunun derin yarıklarındaki su birikintilerine bas-mamaya çalışarak gözden kayboldu, bir kere dahi bakmak için geri dönmedi; onları, yağmurun silikleştirdiği, yayılarak akan iki yüzü, orada camda bıraktı, Futaki bir sigara sardı ve dumanını mutlu bir şekilde, umutla üfledi; bütün gerginlik üstünden uçup gitmişti, kendini hafif hissediyordu ve düşlere dalmış halde tavanı taramaya koyuldu: Pompa binasının makine dairesini düşündü, yıllardır kıpırtısız ve cansız duran makineleri, öksüre tıksıra, inleyen, acı çeken ama yine de çalışan motorları artık duyuyordu ve giriş kapısının açıldığını duyduklarında sanki burnuna

taze kireç kokusu da çarpmış gibi bile gelmişti... Ve Schmidt tam da ancak yerinden fırlamaya yetecek ka-

dar vakit bulabilmişken Bayan Krâner söyleyivermişti bile: "Buradalar! Duydunuz mu?” Futaki başını aşağı yukarı sallayarak yerinden kalktı ve şapkasını başına geçirdi. Schmidt, masaya kapanmış, çökmüş bir vaziyette oturuyordu. “Kocam,” dedi Bayan Krâner çarçabuk, "çoktan yola koyuldu, sadece bilmiyorsanız, kesin biliyorsunuzdur gerçi, çünkü pencereden Bayan Halics’in buraya geldiğini gördük, kocam söylemem için gönderdi ama ben artık gidiyorum, rahatsız etmek istemem, o para için de diyor ki, ‘Cehennemin dibine kadar yolu var, bize gelmez böylesi,' öyle dedi işte... Haksız da değil hani, saklanmak, oradan oraya kaçıp durmak, bir gece bile rahat yüzü görmemek, yok, artık tamam, yarın bir gün Irimiâs, göreceksiniz, bir de Petrina, ben biliyordum zaten hepsinin doğru olmadığını, şuracıkta kesiverecekler boğazımı, bir de şu sinsi, Horgos veledi de bana hep kuşkulu gelmemiş olsa -zaten suratında meymenet yok- çünkü siz de görüyorsunuz, hepsini uyduruverdi, biz de inandık, diyorum ben, daha başından beri...” Schmidt kuşkuyla süzüyordu Bayan Krâner'i. “Sen de işin içindesin, öyle değil mi?” dedi ve gevrek kahkahalar atmaya başladı. Bunun üzerine Bayan Krâner kaşlarını kaldırdı ve kafası bulanarak kendini kapıdan dışarı attı. “Geliyor musun, dostum?” diye sordu Futaki az sonra ve bir an için eşikte durdu. Schmidt önden yürüyor, Futaki’yse ayağını sürüyerek arkasından geliyordu; rüzgâr, kabanının eteklerini arkasına arkasına savuruyor; zifirî karanlıkta yolu sopasıyla yokluyor, diğer eliyle ise uçup da çamura düşmesin diye şapkasını tutuyordu ve pervasızca şakırdayan yağmur, Schmidt'in aralıksız ve artarak tutturduğu sövüp saymalarını iyimser ve yüreklendirici sözleriyle yerle bir ediyordu: "Dert etme, dostum! Göreceksin bak, altın gibi hayatımız olacak! Pırlanta gibi!”

Diriliyoruz

I

Başlarının üstündeki saat, dokuz çeyreği gösteriyordu, başka ne bekleyebilirlerdi ki zaten: incecik çatlakların örümcek ağı gibi ördüğü tavandaki, beyin zonkİatır-casma uğuldayan bu neon ışığının ve önceden ayarlanmış kapı çarpmalarındaki zamansız yankılanmaların ne işe yaradığını; tıpkı arkadaki ampullerin neden yanmadığını tahmin ettikleri

gibi, alışılmadık boyutlardaki yüksek koridorun keramit zırhına çarptığı anda kıvılcımlar çakan, hilal nalçaları olan çizmelerin neye hizmet ettiğini çok iyi biliyorlardı ve en nihayetinde her bir yanda böylesine yorucu bir kasvet varken, yüzlerce ve yüzlerce kıçın parıl parıl parlattığı bankta, kamburlarını çıkarmış iki büklüm oturarak "ortaya çıkan kuşku gölgesi"'ni dağıtabilecekleri (“çok çok olsun../[5]) iki-üç dakikanın kendilerine verilmesi ve içeri kabullerinin îûtfedilmesi için yirmi bir numaralı odanın kapısının alüminyum kolunu gözlemek zorunda kalanlar bizzat o ikisi olmasaydı, harikulade işlenmiş sistemin önünde bu kez yardakçı bir memnuniyetle ve kendilerinden geçerek başlarını eğiyor olabilirlerdi. Çünkü zaten mesele, su götürmez bir şekilde, yadsmamayacak kadar vicdanlı, ancak birazcık fazla işgüzar bir memurun marifeti olan bir çeşit beceriksizce yanlış anlama değilse eğer, başka ne olabilirdi ki?.. Birbi-

riyle çelişen sözcükler, birkaç dakikalığına burgaçlaşma-ya yeltendikten sonra -ilk üç adımın ağırlığı altındaki, alelacele derilip çatılmış bir köprü gibi- gıcırdayarak kırılgan, acı verici şekilde işe yaramaz cümleler halinde birleşiyor ve dün akşam teslim edilen kâğıdın mührüyle hitap bölümü arasında böylece yeniden ve yeniden büyülenerek dönelemek için, işitilmeyen, ölümcül gibi bir çatırtıyla çöküyordu. Net, temkinli ve alışılmadık ortaya çıkan kuşku gölgesi...”) ifadesi, onlara celbin, inkârın -ya da hesap sormanın da olur- zamanın gereksiz yere çarçur edilmesi olacağı masumiyetlerini kanıtlamaları için değil, rahat bir sohbet çerçevesinde (unutulup gitmiş bir meseleyle bağlantılı olarak) mensubu oldukları yerler ve kimlikleri hakkında beyanlarda bulunabilecekleri bir ortamın kapısı açılsın diye gönderilmiş olduğuna dair hiçbir şüpheye yer yoktu ve belki ileride birtakım kişisel bilgilerin değiştirilmesine de sıra gelebilirdi. Zaman zaman neredeyse hiç bitmeyecekmiş gibi gelip geçen aylar boyunca, sözünü bile etmeye değmeyecek, ahmakça görüş ayrılıkları yüzünden hayatın capcanlı mecrasından kopmuş, daha önceki ciddiyetsiz sayılabilecek görüşleri olgunlaşıp kararlı ifadelere dönüşmüştü ve şimdi esası “temel fikirler” sözüyle özetlenebil lecek o sorulara gelinecek olursa hayret verici bir güvenle kuruntudan ve iç burkulmalarından uzak bir şekilde doğru cevapları verebilirlerdi: İşte böylece onları şaşırtabilecek bir durum olamazdı. Kendi kendini yiyip bitiren, dönüp dönüp gelen şu ürkmüş hallere gelince... Onu hiç çekinmeden “geride kalan zamanların acı hesabı”na yazabilirlerdi; çünkü, “bu kargaşadan yara almadan çıkabilecek

kişi, daha anasının karnından doğmamıştır.” Merdiven dönemecinden içeri esnek adımlarla ve elleri arkada yürüyerek bir nöbetçi girdiğinde yelkovan artık on ikiye yaklaşıyordu. Kesik süt suyu rengi gözlerini havaya diktiği görülüyordu. Daha sonra oradan aldığı bakışları iki garip adamın üzerinde durdu. O âna kadar ölü gibi rengi gitmiş yüzüne azıcık kan yürüdü; yerinde durdu, aya-kuçlarında yükseldi, yorgun bir şekilde suratını buruşturup geri döndü; merdivenin yarım daire sahanlığında yitip gitmeden önce başını kaldırıp “SİGARA İÇMEK YASAKTIR!" tabelasının altında sarkan diğer saate baktı ve gene beti benzi attı. “İki saat,” diyerek ferahlattı arkadaşını, uzun boylu olan “büyük olasılıkla her ikisi yanlış olsa da saat, aynı anda iki türlü zamanı birden gösterir. Bizimki işte şu,” -ve olağanüstü uzun, ince ve zarif işa-retparmağıyla yukarıyı gösterdi- "abartılı biçimde geri kalır, şu dışarıdaki ise... zamanı değil, muhtaçlığın sonsuza kadar sürebilirliğini ölçer ve bizim de bu işte elimizden olsa olsa bir filizin yağmura karşı yapabilecekleri kadarı gelir: Elimiz kolumuz bağlıdır.” Kısık sesle konuşmasına karşın, erkeksi biçimde davudi, çınlayan sesi, tenha koridoru dolduruyordu. İlk bakışta bile kendisinden özgüven, sertlik ve kararlılık fışkıran adam ile ondan "uzaktan yakından alakası olamayacak kadar farklı” görünen arkadaşının ışığı sönük, düğme gibi minik gözleri,

nice çileyi ele veren yüzüne dikilmiş ve bütün varlığını hafif bir hayranlık kaplamıştı. "Filiz ve yağmur... -sanki yıllanmış şarap yudumlarmış ve üretim yılına düşüne taşma karar vermek istermiş gibi ama yine de bu işin boyunu aşacağına dair o teslimiyetle yokluyordu sözcüklerin tadını- "Dostum sen bir şairsin, ben söylüyorum bak!” diye ekledi ve gerçeği bir rastlantı sonucu söyleyivermiş biri gibi başını uzunca salladı. Kendisinin-ki, arkadaşının başıyla bir hizada olsun diye banktan yukarı doğru kaydı, ellerini bir dev için yapılmış gibi duran kabanının ceplerine soktu ve parmakları cıvatalarla, Negro şekerlemeleri, deniz kıyısı manzarası betimleyen bir kartpostal, çiviler, gümüş kaplama bir kaşık, gözlük

çektiği

çerçevesi ve Kalmopyrin'le tıka basa dolu cebinde terden lekelenmiş kâğıda denk gelince alnını ter bastı. “Elimize yüzümüze bulaştırmazsak tabii/' sözleri dökülmüştü ki ağzından -geri almak istediyse de- artık olan olmuştu.

Uzunca olan herifin yüzünde çizgiler derinleşmiş, dudakları iyice incelmiş, gözkapakları usulca kapanmıştı; çünkü birdenbire hücum eden öfkesini şimdi o bile içinde zapt edebilecek durumda değildi. Ne var ki “ikisi de biliyordu ki- sabahleyin -acil açıklama isteyerek- işaretlenmiş kapıdan zorla içeri girip iç odaya ulaşıncaya kadar bir an bile olsun durmamakla hata yapmışlardı. Ellerine bir açıklama geçmek şöyle dursun, “patron” kendileriyle konuşmaya bile tenezzül etmemiş, yalnızca dış dairenin kâtiplerine (“Araştırın bakalım kimmiş bunlar!” diye) seslenmekle yetinmişti. Nasıl olup da bu kadar ahmak olabilmişlerdi? Yanlış yapmışlardı?! Öylesine yanlış üstüne yanlış yapmışlardı ki kör talihlerinden kurtulmak için üç gün bile yetmeyecekti. Çünkü temiz, özgür havayı yeniden derin derin soluyabildikle-rinden beri toz toprak içindeki sokakları, ıssız parkları baştan başa yürürken sonbahara dönen altın sarısı doğanın manzarasıyla neredeyse yeniden doğuyorlar ve üstlerine doğru gelen erkek ve kadınların süzgün bakışlarından, öne eğilmiş başlardan, duvar diplerine çekilmiş hüzünlü ergenlerin ağır bakışlarından güç topluyor!ardı. Yine o zamandan beri o âna kadar yabancı olan, kâh onlara yönelen parlayan bir bakış kâh varlığını tek bir hareketle, tehditkârca ve baştan savamayacak şekilde belli eden bir talihsizlik, peşlerinden bir gölge gibi, suretsizce geliyordu. Ve bütün bunların üstüne tüy diken de, dün akşam ıpıssız istasyonda suratı sivilceli, fasulye çalısı gibi bir yeniyetme -kim bilir geceyi de orada, perona çıkan o kapının dibindeki bir bankın üstünde geçirmek istediklerini nereden sezmişti— döner kapıdan içeri girip bir an

bile tereddüt etmeksizin yanlarına gelerek avuçlarına celbi tutuşturduğu (“Adım Petrina olmasın, eğer çok büyük bir dert değilse...”) sahneydi. “Bu işin artık bir sonu gelmeyecek mi hiç?” dedi uzunca olan, sümsük suratlı ulağa, şimdi ise ufak tefek arkadaşı pısırıkça söze girince içinde bu sözleri yankılandı. "Sence, bunlar, nasıl diyeyim kasten yapıyorlar bunu../[5] Diğer herif gevşemiş halde gülümsüyordu. “Altına yapmana gerek yok. Sen en iyisi kulaklarını bir düzelttir. Gene yelken gibi duruyorlar.” Bunun üzerine beklenmedik şekilde suçüstü yakalanan beriki mahcup halde, yelpazemsi, akıl almayacak kadar büyük, küreğimsi kulaklarına davranarak onları geriye yapıştırmaya çalışırken dişsiz dişetlerini gösteriyordu. “Bu işin böyle olmasını kader istedi/’ dedi. Uzun boylu olan, bir süre kalkık kaşlarıyla gidişata baktıktan sonra başını öte tarafa çevirdi. “Ne huysuzmuşsun sen!” diyerek haykırdı içerlemesini ve gözlerine inanamıyor-muş gibi birkaç kez

dönüp dönüp geri baktı. Kepçeku-lak, dut yemiş bülbül gibi geri geri çekildi. Küçük, armu-di kafası, paltosunun yukarı kalkık yakasının altından güçbela görünüyordu. “Dış görünüş her şey değil/’ diye homurdandı alıngan alıngan, işte tam bu sırada kapı açıldı ve burnu suratına yapışık boksör görünümlü bir adam* yanında yöresinde büyük bir gürültü kopararak dışarı çıktı ama önüne seğirten iki herife dönüp bakmak yerine (onlara işaret ederek, “Lütfen, gelin!” dedi), gümleyen adımlarla yanlarından geçip gitti ve koridorun sonunda bir kapının arkasında gözden kayboldu. Kan beyinlerine sıçrayarak bakıştılar; sonra sabır taşı çatlamış insanlar gibi her şeyi göze almış durumda bir süre oldukları yerde tepindiler ve kapı ansızın çarpılarak açılıp da kısa boylu, şişman bir adamcağız kafasını dışarı çıkardığında, bağışlanması mümkün olmayan bir şeyler yapmalarına neredeyse ramak kalmıştı. “Sizleğ neyi bekliyoğsunuz, beyleğ?" diye sordu alaycı bir ifadeyle, sonra da buraya zerrece uygun düşmeyen bir "aha"yla onlara kapıyı ardına kadar açtı. Büyük, depoyu andıran yerde sivil giyimli dört-beş adam, yağmurdan sırılsıklam olmuş, ağır yazı masasının başında kamburlarım çıkarmış oturuyor, tepelerindeki tek tük neon ışıkları haleli haleli ışığıyla titreşiyor, uzaklardaki kuytularda yıllar boyu öylece inmiş durumdaki karanlık, yine oraya çöküyor ve çekilmiş jaluzinin arasından süzülen ışık huzmeleri, sanki tabandan yukarı doğru hücum eden ağır hava onları yutarcasına dökülüp yok oluveriyordu. Kâtipler [bazıları siyah, lastikli dirseklikle, bazılarıysa burunlarının ucuna düşürülmüş gözlükleriyle) ağızlarını dahi açmadan, çalakalem bir şeyler karalıyorlardı; bununla birlikte yine de bitmek tükenmek bilmeyen bir fısıltı duyuluyordu. Kâh biri kâh diğeri gözucuyla onları kesiyor; sanki, oh olsun, diyen gözlerle yalnızca şaşkın bir bakışın, sahibini ne zaman ele vereceğini, fırçalanmış kabanın altından eski püskü bir uçkurun veya ayakkabının içindeki delik bir çorabın ne zaman görüneceğini gözler gibiydiler. “Ne oluyor burada!" Uzun boylu olanın tepesi atmıştı, daha sonra hücre kadar alanı olan yerin eşiğinden içeriye adımını attığındaysa afallayarak durakladı; çünkü içeride, döşemenin üstünde, gömleğinin kollarını sıvamış bir adam, koyu kahverengi yazı masasının altında dizlerinin üstüne çökmüş, hararetli hararetli bir şeyler aranıyordu. Gelgeldim soğukkanlılığı onu yarı yolda bırakmamıştı; öne doğru birkaç adım atıp durdu. İhtiyatlı bir ihtimamla bakışını, diğerinin abes durumunu dikkate almayan biri gibi tavanda sabitledi. “Sayın Bayım!" diyerek söze başladı ipek gibi bir ses tonuyla. “Yükümlülüklerimizi unutmuş değiliz, unutmayacağız. Dün

akşamki mektubunuzdan anlaşıldığına göre lütfedip bizimle birkaç laf edecekmişsiniz, işte buradayız ve sizin dileğinizi yerine getirmek arzusundayız. Bu memleketin sadık vatandaşlarıyız, bu yüzden -doğal olarak gönüllü bir şekilde- hizmetlerimizi sunuyoruz. İzninizle bir hatırlatmada bulunayım, yıllar boyunca, doğrusu birazcık düzensizce belki, bunlardan yararlanma lütfunda bulundunuz. Bu arada pek de hoş olmayan bir sessizlik olduğu dikkatinizden, sanıyorum ki, kaçmamıştır ve bundan ötürü bizden bir süreliğine mahrum kalmak zorunda kaldınız. Kuşkusuz baştan sav-macılık ve benzeri aşağılık dürtülerden her zaman uzak duracağız. Şimdi size alışılagelmiş yüksek seviyede iş görmeye devam edeceğimizi söylersem bana inanabilirsiniz. Hizmetinizde oîmaktan büyük memnuniyet duymaktayız.” Arkadaşı duygusallaşarak başını sallayıp duruyor; aldığı terbiye gereği koşup dostunun ellerine yapışmamak için kendisine güçlükle engel oluyordu. Bu sırada Müdür, yasîana tutuna ağır ağır yerinden kalktı, avucundan ağzına bir hap attı ve acık birkaç denemeden sonra nihayet kuru kuru yutabildi. Dizinin tozlarını silkeledikten sonra masanın ardındaki yerine geçti. Önde kavuşturulmuş kollarıyla, yazı masasının dökülen suni deri kaplamasının üzerine olanca ağırlığını vermiş, lakayt bakışlarla başının üstünde gözlerini kaçırarak kendisini izleyen iki acayip tipi, tartan bakışlarla izliyordu. Dudağı acıyla büzüldü ve bu, süzülmüş yüzünün tamamına buruk bir ifade verdi. Dirseğini yerinden dahi oynatmadan, paketinden bir sigara çekip çıkardı, dudaklarının arasına yerleştirdi ve yaktı. “Ne dediniz?" diye sordu kuşkucu, allak bullak olmuş bir ifadeyle ve masanın altındaki ayaklarıyla gergin bir tempo tutturmaya başladı. Fakat sorusu, bir hedefi olmaksızın havada öylece dönüp duruyor, iki adam kıllarını bile kıpırdatmadan karşısında dikiliyor, temkinli bir şekilde susuyorlardı. Müdür, “Şu ayakkabıcı siz misiniz?[5]' diye yeniden konuşmaya başladı ve dumanı Önüne doğru uzun uzun üfledi. Duman, önünde kule gibi dikilen dosyaların sırtına çarpıp kendi çevresinde burgaçlar oluşturuyor ve yüzünde yeniden bir şeyler belirinceye kadar dakikalar geçiyordu. “Hayır, efendim/' diye cevapladı Kepçekulak, adamakıllı incitilmiş biri gibi. “Bize celp gönderilmiş, bugün saat sekize.” Müdür gayet memnun bir vaziyette, "Ha!” diyerek üzerlerine üzerlerine gitti, “Peki, vaktinde niye gelmediniz?" Kepçekulak sitem dolu gözlerle bakıyordu alttan ona. “Ortada bir yanlış anlama var, müsaade ederseniz... Biz tam vaktinde buradaydık, anımsamıyor musunuz?” “Anladım.” “Anlamıyorsunuz, Müdür Bey!" diye sürdürdü ufak tefek olanı

canlanarak. “Durum şu ki, biz, yani şuradaki ve ben, her bir şeyden anlarız, Marangozluk mu dersiniz? Civciv çıkarma mı? Domuz iğdiş etme? Emlakçilik? Topu atmış işlerin götürmece düzeltilmesi? Panayır bekçiliği? Ticaret?.. Lafı mı olur, rica ederim! Beni güldürmeyin! Bir de unutmadan... şöyle söyleyeyim, bilgi sağlama işlemleri var. Sizlerin hesabına, şayet hatırlarsanız. Çünkü şöyle söyleyeyim ki, durum şudur...” Müdür, dermanı kesilmiş halde kendini arkaya bırakmıştı, daha sonra yavaşça onlara doğru baktı, yüzü aydınlandı, yerinden fırladı, arkasındaki duvardan küçük bir kapıyı açıp eşiğinde durarak onlara döndü: "Bekleyin burada. Ancak şey yapmak yok... şöyle söyleyeyim!..” Birkaç dakika geçmişti ki uzun boylu, sarışın, mavi gözlü, yüzbaşı rütbeli bir adam önlerinde bitti, sonra masanın arkasına geçip oturdu, ayağını kayıtsızca dışarı uzattı ve uysalca gülümsedi. “Herhangi bir kâğıt var mı yanınızda?” diye sordu cesaret verici bir ses tonuyla. Kepçekulak, koskocaman ceplerini karıştırmaya koyuldu. “Kâğıt? Ha, var!” dedi neşeyle. “Bir saniye!” Birazcık buruşmuş ama temiz bir mektup kâğıdı koydu Yüzbaşı’nın önüne. “Tükenmezkalem de ister miydiniz acaba?.,” diye sordu uzun boylu olan ve ıçcebine elini daldırdı hevesle.

Yüzbaşı’nın yüzü bir anlığına karardı̦ sonra da sanki kararını değişirmişçesine aydınlık bir yüzle onlara baktı. "Gerçekten nüktedansınız!" dedi haklarını teslim edercesine. “Sizler hakikaten latifeden anlıyorsunuz!" Kepçekulak alçakgönüllülükle başım öne eğdi. "O olmadan olmaz, Müdür Bey, bunu kabul etmek lazım..." Yüzbaşı, “Peki, ama biz işimize dönelim artık/' dedi ciddiyetini takınarak. “Merak ediyorum, başka çeşit kâğıdınız var mıydı?" Kepçekulak, bunu çarçabuk yanıtladı. “Olmaz olur mu Müdür Bey! Derhal!..” Yeniden cebine davrandı, celbi hızlıca çekip çıkardı ve muzaffer bir edayla sallaya sallaya masaya bıraktı. Yüzbaşı şöyle bir göz gezdirdikten sonra suratı kızıla kesmiş halde haykırmaya başladı. "Sizin okuma yazmanız yok mu? Hay sizin ananızın ben! Kaçıncı kat yazıyor burada?!" Hezeyan onları öylesine beklenmedik bir anda yakalamıştı ki ikisi de geriye birer adım atmak durumunda kaldı. Kepçekulak gayretli bir şekilde başını sallayıp duruyordu. 'Tabii ki," diye yanıtladı daha iyisi elinden gelmediğinden. Subayın başı yana eğildi. "Ne dediniz?" "İkinci," dedi beriki ve laf olsun diye ekledi: "Arz ederim." “Madem öyle, burada ne işiniz var?! Neden geldiniz buraya?! Acaba şu kadarcık fikriniz var mı, bu nedir burada?!” İkisi de içi geçmiş durumda başlarını iki yana salladı “Ü.K.

Kütük!” haykırarak yapıştırdı suratlarına Yüzbaşı, öne doğru eğilerek. Gelgeldim şaşkınlıktan eser yoktu, kısa boylu olan kabullenmeyen bakışlarla başını sallıyor, dudaklarını bükerek düşünüp duruyor, arkadaşıysa yanında ayaklarını çaprazla-mış, sanki duvardaki manzara resmine bakıyormuş gibi dikiliyordu. Subay bir dirseği masaya dayalı, başım avucuyla destekleyerek alnını ovuşturmaya başladı. Sırtı, Tanrı yolu gibi dümdüz, göğsü öne çıkıktı, gıcır gıcır üniforması ve gömleğinin göz kamaştıracak kadar beyaz yakası, gül rengi kibar teniyle görkemli bir uyum gösteriyor; dalgalı saçlarının düzensiz bir buklesi, tümüne bakıldığında çocuksu bir masumiyet yayan dış görünüşüne, karşı koyulmaz bir albeni katan o gök mavisi gözlerinin üstüne dökülüyordu. “Öncelikle/’ dedi sertçe, güneyliye yaraşan ahenkli sesiyle, “Kimliklerinizi göreyim /'Kepçekulak, arka cebinden paçavraya dönmüş, kenarlarından içeri kıvrılmış iki celep belgesi çıkardı -vermeden önce düzelteyim diye- yüksekçe bir dosya yığınını bir kenara itti, ancak, Yüzbaşı genç atikliğiyle elinden çekip alarak bütün sayfalan tam bir askere yaraşır şekilde hızlıca çevirdi; içlerine bakmadı bile. "Adın ne senin?” diye sordu kısa olana. "Petrina, arz ederim/[1] “Adın bu mu?” Kepçekulak canı sıkkın bir şekilde başını salladı. Subay öne doğru eğildi: "Tam adını duyalım artık söyle de!” “Hepsi bu, arz ederim,” diye yanıtladı Petrina masum gözlerle, ardından arkadaşına dönüp fısıldayarak sordu: "Şimdi ne yapayım?” "Nesin sen, Çingene mi?!” diye haykırdı Yüzbaşı. "Be-ben mi?!” Petrina ürpermiş, bocalıyordu. “Çingene mi?” “Öyleyse kes komedi yapmayı! Anlat!” Arkadaşına yardım istercesine bakıyordu Kepçekulak, sonra da omuzlarını silke silke, yapacağı işte tamamen kafası karışmış ve sözlerinin sorumluluğunu taşımayarak takıla tökezleye konuşmaya girişti: “İşte... Sândor-Ferenc-Istvân... şey... Andrâs.” Subay; belgelerin sayfalarını karıştırdı ve tehditkâr bir tavırla şu tespitte bulundu: "Burada yazana göre József/[1] Petrina beyninden vurulmuşa dönmüştü. "Demeyin, Müdür Bey! Rica ederim bana da gösteriniz...” "Orada kal!” dedi Yüzbaşı, itiraz kabul etmez bir ses tonuyla. Arkadaşının yüzünde ne telaş görünüyordu ne de merak. Subay, onun ismini sorduğunda da sanki düşünceleri kafasından çıkıp gitmiş gibi birkaç kez gözlerini kırpıştırdıktan sonra nazikçe söz aldı: “Bağışlayın, anlayamadım.” “İsminiz!” “Irimiâs,” diye yanıtladı çınlayan sesiyle, hafiften gururlanarak. Yüzbaşı ağzının kena-

nna bir sigara sıkıştırdı, tutuk devinimlerle yaktıktan sonra yanan kibriti kül tablasuna atıp kibrit kutusuyla söndürdü. “Ya demek öyle. Demek, sizin de bir adınız var." Irimiâs keyifli keyifli başını salladı. ‘Olmaz olur mu. efendim. Tıpkı herkesin olduğu gibi.” Subay gözlerinin içine derin derin baktı, ardından da yazıhane şefi kapıyı açıp (“Bitirdiniz mi?” diye) sorunca berikilere kendisini izlemelerini işaret etti. Birkaç adım kadar arkalarında, dış odanın yazı masalarının yanında gene kâtiplerin sinsi bakışları eşliğinde ilerleyerek koridora çıktılar ve merdivenlerden yukarı doğru çıkmaya başladılar. Burada ışık daha da azdı, dönemeçlerde yüzüstü kapaklanmaktan son anda kurtuluyor, kaba saba demir tırabzanlara tutunuyorlardı; sürtünülmekten pırıl pırı! parlayan korkuluğun alt yarısında cam gibi keskin pas kırıntıları pusuya yatmıştı; bir yandan rutubetten yosun bağlamış merdivenlerde adım adım ilerlerlerken yapılan temizlik de her bir yandan çevrelerini sarıyor, daha çok balık kokusunu çağrıştıran ve her kıvrımda burunlarının direğini kıran ağır koku da bunu bastırmayı başaramıyordu.

YÜKSEK ZEMİN KAT L KAT II. KAT

Süvari komutanı gibi servi boylu olan Yüzbaşı uzun, gümleyen adımlarla önlerinde ilerliyor, pırıl pırıl, yarım konçlu çizmesi, orasından burasından zedelenmiş parke taşlarının üstünde neredeyse bir müzik tınısı veriyor; o, ardına bir kerecik bile bakmıyordu ama ötekiler biliyordu: Şimdi adamakıllı süzecek, belki hafızadan, belki de gözün zayıf bir deneyimlemeyle ancak keşf edebileceği bir şekilde ense kökündeki incelmiş derinin daha derinlerdeki sırları bilgileri algılayabildiği o çok özel yetenek-

İeri sayesinde onlan tepeden tırnağa süzecek ve Petrina'nın toprak işçisi tarzı potininden Irimiâs'ın cırtlak kırmızı kravatına kadar onîarı iyice inceleyecekti. Gene 24 numaralı kapıdan duman altı olmuş, basık salona girince, "Hüviyet tespiti!'" diye bağırdı gür bıyıklı, kara, irikıyım Üstçavuş" a, sonra temposunu hiç düşürmeden, bir-iki hızlı hareketle yerlerinden fırlayan insanlara oturmalarım işaret etti ve sola açılan camlı kapının arkasında ortalıktan kaybolmadan önce kırbaç gibi şaklayan sözlerle buyruklar savurdu: “Daha sonra yanıma gelinecek! Gazete ve dergileri istiyorum! Raporları da!

109 u bağlayın! Sonra da şehirden bir hat bağlayın!" Üstçavuş hazır olda bekliyordu, sonra -kilidin çevrildiğini duyunca- terli alnını boydan boya

silerek giriş kapısının karşısındaki masanın yanına oturdu ve önlerine matbu bir evrak uzattı. "Doldurun," dedi yorgunca. "Ve oturun! Fakat önce arka sayfadaki 'Önemli Bilgiler'i okuyun.[ÎJ] Salonun havası donup kalmıştı. Tavandaki neon ışıkları üç sıra halinde çalışıyor; aydınlık, göz kamaştırıyordu ve jaluziler burada da kapalıydı. Kâtipler çok fazla sayıdaki yazı masasının arasında bir oraya bir buraya koşturuyor, arada sırada dar yollarda göz göze geldikçe sabırsızca, özür dileyen bakışlarla birbirlerini yana kaymaya zorluyorlar bu yüzden de yazı masaları dakika başı, yerde keskin çizgiler bırakarak sağa sola çekiliyordu. Ne var ki yerinden kıpırdamayanlar da yok değildi ve önlerindeki işlerin iç karartıcı biçimde yığıldıkça yığıldığı apaçık görülmesine karşın zamanlarının büyük bölümünü yine de iş arkadaşlarıyla didişmeye ayırmadan edemiyor; bunun için de onları arkadan biteviye itip kakıyor ya da masalarını öte tarafa itiyorlardı. Birkaçı, kırmızı suni deri kaplanmış iskemlelerine tersten oturarak, bir ellerinde telefon ahizesi, diğerinde dumanı tüten kahveleriyle çöküyordu. Arkada, bir duvardan ta ötekine kadar, uzun,

dümdüz bir sırada yaşlanan daktilo kadınlar karşı koyulmaz bir işveyle makineleri dövüyorlardı. Petrina bu ha- . raretîi çalışmayı kanı çekilerek izliyor, Irimiâs'ı dirseğiyle dürtüyor, berikiyse yalnızca başını sallıyor ve kendini kaptırarak,, "Önemli Bilgilerdi incelemeye dalıyordu. "Vakit geç olmadan bu işten vazgeçmek lazım," diye fısıldadı Petrina, ama arkadaşı gergin bir şekilde onu tersledi. Daha sonra başını evraktan kaldırıp havayı koklamaya başladı, sonra da sordu: 'Bunu hissediyor musun?" ve yukarıyı işaret etti. "Bataklık kokusu/[1] diye belirtti Petrina. Üstçavuş onlara baktı, yakınma gelmelerini işaret etti ve fısıldadı: 'Burada her şey çürüyor... Üç hafta içinde iki kere badana yaptırdılar duvarları." İçine çökmüş, altı torbalı gözlerinde sinsi bir ışık vardı ve sert yakası gerdanını sıkıştırıyordu. "Size bir şey diyeyim mi?" diye sordu çok şey çağrıştıran bir gülüşle. Yüzlerine eğildi; kokuşmuş soluğu hissediliyordu. Ses çıkarmadan uzun uzun gülmeye başladı, duramıyormuşçasma. Sonra sanki önlerine hatifçe üç bomba yerleştirir gibi her bir sözcüğü ayrı ayrı vurgulayarak "elinizden geleni yapın" dercesine: ' Zaten topu atacak hepsi." Fesatçı bir tavır takınarak içinden tekrar edermiş gibi usulca üç defa masayı tıklattı. Irimiâs küçümseyen bir tebessümle ihbarı kayda aldıktan sonra yeniden evrakın üstüne eğilirken Petrina'ysa birdenbire dudağını ısırarak sandalyesinin arkasına dayandı, düş kırıklığına uğramış ve soğuk bir tavırla onları

horlayarak süzen Üstçavuş'a şaşkınlıkla baktı. Bir dakikalığına içinden çıkıp dışarı sarktığı anlaşılmaz bir şekilde boğulan, yoğun gürültü, adamı şimdi yeniden içine çekiyor, cehennemdeki bir boğaz gibi yutuyordu. Elinde doldurulmuş evrakla onlan içeri, Yüzbaşının odasına götürürken ise üstünde o yorgunluktan, biraz önce kendisini hükmü altında tutan o ölümcül bitkinlikten hiç eser kalmamıştı; adımları sert, devinimleri diri,

sözleri bir askere yaraşır biçimde sertti artık. Yazıhane, ferah bir konforla döşenmişti: Gözler, bir zamanların ileri gelenlerinin alışkanlıklarını ele veren yazı masasının sol yanındaki devasa kauçuk bitkisinin yeşilinde dinlenebilirdi, kapının yanındaki köşede iki deri koltuk ve “modern çizgimde bir fiskos masasıyla birlikte bir deri kanepe duruyordu. Pencereyi ağır, cırtlak yeşil bir kadife perde örtüyor, kapıdan yazı masasına kadarsa parkenin üstündeki kızıl bir halı uzanıyordu. Tavandan aşağı (görülmekten çok, hissedilebilen) yumuşak bir toz, ağır ağır dökülüyordu. Duvarda bir asker portresi vardı. "Oturun!” Karşı köşedeki sıkı sıkıya birbirine yaklaştırılmış üç tahta sandalyeyi gösteriyordu Subay. “Ben isterim ki, birbirimizi anlayalım.” Yüksek arkalıklı iskemlede kendini arkaya bırakarak belini kemik rengi tahtaya iyice dayadı, sanki orada biîe değilmişçesine, bakışlarını tavandaki silikleşmiş bir noktaya sabitledi; şu basık, boğaz gıcıkîayıcı havada onlara doğru süzülen, artık yalnızca onun sesiydi; havadaki asılı duran sigara dumanında çözülüp dağılan, beklenmedik biçimde bir terane tutturan o sesti. “Size celbin gönderilme nedeni, kamu düzenini bozucu iş bırakmaymış. Elbette üzerine tarih atmadığım, gözünüzden kaçmamıştır. Çünkü üç ay sizinle ilgili değil. Ama ben tüm bu olup bitenleri unutmaya hazırım. Bu, size bağlı ama. Umarım, birbirimizi anhyoruzdur.” Onun sözlerinde zaman, tıpkı yüzlerce yıllık buluntuların üstündeki yosun gibi ete kemiğe bürünüyordu. “Benim önerim şu: Geçmişe bir sünger çekelim. Tabii, gelecek hakkındaki önerilerimi kabul edeceğinizi varsayarak/* Petrina burnunu karıştırıyor, Irimiâs yana kaykılmış, arkadaşının poposunun altından kabanını kurtarmaya uğraşıyordu. “Seçeneğiniz yok. Eğer ‘hayır' diyecek olursanız suçu tekrar işlemekten size o kadar uzun yıllar giydiririm ki şuracıkta saçlarınız ağarır." Irimiâs, şaşkın bir

halde, "Konu, tam olarak nedir?” diyerek araya girdi. Fakat Subay, sanki hiç duymamış gibi, duraksamadan sürdürdü. “Üç gününüz vardı. İşinizin başına

dönmek aklınızın ucundan bile geçmedi, değil mi? Attığınız her adımdan haberim var... Size, burada neleri kaybedebileceğinizi görmeniz için üç gün mühlet verdim. Çok şeye söz verdiğim yok. Ama verdiğimi alacaksınız?' Irimiâs, çılgına dönmüş halde dişlerini gıcırdatıyordu ama sonradan fikrini değiştirdi. Petrina bu kez dehşete kapılmıştı. “Ben bundan zırnık kadar bir şey anladıysam ne olayım, tabii bunu böyle söylememde sakınca yoksa eğer...” Yüzbaşı, sanki mahkeme kararı okuyormuş, beriki de karar karşısında -sıralar arasından- el kol sallayan mahkûmlardan biriymiş gibi bunu da duymazdan gelmişti. “İyice kafanıza sokun, çünkü bir daha söylemeyeceğim: Bundan böyle dolanıp durmak, aylaklık, serserilik etmek, onu bunu kışkırtmak yok. Bana çalışacaksınız. Anlaşıldı mı?” “Sen anladın mı?” Irimiâs’a bakıyordu Kepçekulak. “Yok,” diye mırıldandı beriki. “Hiçbir halt anlamadım." Yüzbaşı hınçla bakışlarını tavandan indirdi ve parıldayan gözlerini üstlerine dikti. “Kapayın çenelerinizi!” dedi melodik bir sesle. Petrina ellerini göğsünde kavuşturmuş bir halde sandalyede oturuyor, daha doğrusu ensesini sandalyenin arkalığına dayamış kaykılıyor, ürkmüş bir şekilde gözlerini kırpıştırıyordu; kabanıysa tıpkı bir çiçeğin taçyaprakları gibi dört bir yana açılmıştı, Irimiâs sırtını dikleştirerek oturmuştu, beyni hızla çalışıyor, burunları sivri parlak sarı ayakkabılarıysa göz kamaştırıyordu. “Haklarımız var,” diye belirtti ve burnunun kanatları ince ince seğirmeye başladı. Yüzbaşı çok kızgın bir halde sigarasının dumanını üflüyordu, yüzündense -doğrusunu söylemek gerekirse sadece bir anlığına- bir yorgunluk belirtisi geçiverdi. "Haklarınız, öyle mi!” diye haykırdı sonra birden. “Siz misiniz haklardan söz eden? Sizin gibiler için yasa ancak ayak oyunlarınız için iyi! Bela ümüğünüze yapıştığında ardına gizlenebilesiniz diye! Ama artık bunun sonu geldi... Tartışacak bir şey yok, çünkü burası babanızın çiftliği değil, anlaşıldı mı? Size tavsiyem, bundan böyle yasalara göre ayağınızı denk alarak yaşamaya alışmaya bakın/' Irimiâs terlemiş elleriyle dizlerini ovuşturuyordu. ‘Teki, ne çeşit bir yasaymış bu?”

ı'nın suratı ekşidi, “Güçlülerinki,” dedi. Yüzünden kan çekilmiş, tırabzana tutunmuş parmakları beyaza kesmişti. “Ülkenin. Halkın. Sizin için herhangi bir anlamı var mı acaba bunların?” Petrina söz almak için ayağa kalkacaktı (“Şimdi nasıl olacak bu iş, siz diye mi konuşuyorsunuz yoksa sen diye mi? Bana soracak olursanız, ben iyisi mi...”); ama Irimiâs geri çekti onu ve şöyle dedi: “Sayın Yüzbaşı, zatıâliniz bunun ne çeşit bir yasa olduğunu en

az bizim kadar iyi bilir. Şu an tam da bu yüzden buradayız, birlikte. Bizim hakkımızda ne düşünürseniz düşünün, bizler yasalara saygılı vatandaşlarız. Yükümlülüğün ne demek olduğunu biliriz. Ayrıca hatırlatmak isterim ki bunu kanıtlayacak çok sayıda davranışımız da görülmüştür. Bizler yasaların tarafındayız. Siz de öyle. Hal böyleyken, söyler misiniz, bu tehditler neyin nesi oluyor../[1] Subay alaycı bir ifadeyle gülümsüyor, iri, içten gözleriyle Irimiâs'm dışarıya renk vermeyen yüzüne bakıyor ve sözlerinde birdenbire bir sıcaklık gelip geçse de gözbebeklerinin derinlerinde saklı bir öfke parıldıyordu. "Hakkınızda her şeyi biliyorum... ama pekâlâ” -derin bir oh çekti-“bunun beni daha akıllı yapmadığını kabul ediyorum." Arkadaşının böğrünü dürten Petrina rahatlayarak, “Güzel konuşuyor!” dedi, sonra minnettar bakışlarla Yüzbaşıyı süzdü, bunun üzerine Yüzbaşı silkinerek tehditkâr bir ifadeyle Petrina[J]ya baktı, Petrina, “Çünkü bilirsiniz ki böylesi gerginliklere dayanamıyorum artık! Dayanamıyorum işte, o kadar!” diyerek Subay'ın önüne geçmişti ki, bunun sonunun kötü olacağını **anladı.** "Tabii, böyle konuşmak daha iyi, değil mi..." Yüzbaşı avazı çıktığı kadar haykırarak, "Kes şarlamayı!" dedi ve oturduğu yerden hızla ayağa fırladı. "Siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Kimsiniz ki siz, mundar kepazeler?! Beni makaralı-ğa almaya mı kalkıyorsunuz siz?!” - Ve hışımla yerine oturdu. "Aynı taraftaymışız, ha?!" Ne var ki Petrina artık ayakta, ellerini hızlı hızlı sallıyor, durumu kurtarmaya çalışıyordu. "Hayır, olur mu hiç öyle, Tanrı aşkına, arz ederim, hem biz zaten, şöyle söyleyeyim ki, böyle bir şeyi düşünmek bile aklımıza gelmez, yok, yok!..” Yüzbaşı tek kelime etmeden bir sigara daha yaktı ve gergin bir şekilde önüne bakmayı sürdürdü. Petrina çaresizce dikiliyor, yardım dilercesine Irimiâs'a işaret ediyordu, "Bıktım usandım sizden. Daha şimdiden,” dedi subay, metalik bir sesle. "Irimiâs-Petrina İkilisinden bıktım usandım. Şurama geldi sizin gibilerden, sonra da kalkar beni sorumlu tutmaya kalkarsınız, orospu çocukları!” Irimiâs hızlıca araya girdi. “Sayın Yüzbaşı. Bizi tanırsınız siz. Neden her şey eskisi gibi kalmıyor? Şeye sorun isterseniz," -"Szabö’ya," diyerek imdadına yetişti Petrina- "Szabö Astsubay’a sorun. Asla hiçbir sorun çıkmadı.” "Szabö emekliye ayrıldı. Birliğini de ben devraldım,” diye yanıtladı Yüzbaşı, suratını ekşiterek. Petrina seğirterek yanma vardı ve koluna yapıştı. "Biz de burada öylece, koyun gibi oturacak mıyız?! Madem öyle, tebrik ederim, şöyle söyleyeyim ki, en derin saygılarımla kutlarım!” Yüzbaşı, Petrina'nın elini gergin bir şekilde yana itti. "Hemen yerinize dönün. Bu da nesi şimdi?” Yelkenleri suya indirir-cesine başını salladı, berikilerin sanki biraz

tutuşmuş gibi olduğunu gördüğünden, yeniden daha yumuşak bir ses tonuna döndü. "Pekâlâ, şimdi bana kulak verin. Ben istiyorum ki birbirimizi iyi anlayalım. Burada şimdi huzur, barış olduğunu aklınıza yerleştirin. İnsanlar halinden memnun. Ve bu işin böyle olması gerekiyor. Fakat eğer gazeteleri okuyorsanız dışarıda durumun bir açmazda olduğunu biliyorsunuzdur. Bu krizin bizi içine alıp kaza-nımlarımızı mahvetmesine izin verecek değiliz. Fakat bu büyük bir sorumluluk, anlıyor musunuz, büyük sorumluluk! Sizin gibi heriflerin onun bunun peşinde dolaşıp oraya buraya serbestçe girip çıkması gibi bir lükse göz yummayacağız; çünkü burada fısıltıya yer yok. Üstelik sîzler bu ortak gayretimizde işe de yarayabilirsiniz. Biliyorum ki sizin hayal gücünüz geniş. Bunun farkında olmadığımı sanmayın ha sakın! Ben geçmişinizi kurcalamayacağım, hak ettiğiniz neyse onu aldınız zaten. Ama siz de yeni duruma uyum sağlayın! Anlaşıldı mı?!” Irimiâs başını iki yana salladı. “Mümkünü yok, Sayın Yüzbaşı! Bize zorla iş yaptıramazsınız. Amma, iş yükümlülükler olunca, üstümüze düşeni de yaparız../' Yüzbaşı yerinden fırladı, gözleri yuvalarından uğramış, dudakları titremeye başlamıştı. ‘"Bize zorla iş yaptıramazsınız/ da ne demek oluyor?! Siz kim oluyorsunuz da bana cevap yetiştirebiliyorsunuz bir kere?! Kancık köpeğin dölleri! Pislik serseriler! Ertesi gün sabah sekizde yanımda olacaksınız! Defolun! Düşün yakamdan!” Şöyle bir silkelenip uzaklaşanlara sırtını çevirdi. Irimiâs başını öne eğip sallana sallana kapıya doğru ilerledi ve odadan çıkarken -tıpkı bir kertenkele gibi- sürünen Petrina'yı izlemek için kapıyı kapatmadan önce arkasına bir daha baktı. Yüzbaşı şakağını ovuşturuyordu, bir de suratını... sanki zırhla kaplanmış olan suratını. Işığı metalimsi, soluk, boz bir şekilde yutuyor, bedenine gizemli bir otorite yerleşiyordu: Dirilen yıkım, tıpkı şimdiye kadar kanın yaptığı gibi kemik aralarından boşanıp bedenin tüm kuytularını ânında doldurduktan sonra derinin en uç katmanlarına kadar ulaşarak alt edilemez gücünü duyuruyordu; tozpembe dinçlik, bir parıltı kadarlık sürede yok oluyor;

Yüzbaş

kaslar kaskatı kesiliyor, ışığı artık geri yansıtarak yanıp yanıp sönüyor; yılların geçip gitmesiyle toprağın negatifinin içine kabul edeceği tek bir çizgide zarifçe kıvrılan burun, uysalca çıkmış elmacı kkemikleri ve henüz kıl kadar ince yüz çizgilerinin yerine yeni bir burun, kemik ve çizgi biçimi

oluşturarak üstündeki bütün anıları silip, üzerinden geçmişi süpürüyordu. Irimiâs arkasından kapıyı çekti, baksa yine içeri çağrılacağını hissettiğinden, arkadaşı onu izliyor mu, diye ardına bile bakmadan çoktan koridora ulaşan Petrina'nın arkasından yetişebilmek için adımlarını hızlandırarak ana baba günü salonu boydan boya geçti. Yoğun bulutlardan süzülen ışık, nefesini sanki bir şalın içinden alan şehir, sokakları süpüren, hiç de dost canlısı olmayan rüzgâr, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında savunmasızca ıslanan evler, kaldırımlar ve araba yolları... Pencere gerilerinde yaşlı kadınlar oturuyor, zarif dantel perdelerin içinden alacakaranlık ğa dalarak, dışarıda, saçakların altına sığınan yüzlerde, artık içerideki kızgın çini sobaların ve üzerinde dumanı tüten kurabiyelerin dahi korkutup kaçıramayacağı o aynı suçluluk ve o aynı kederin yansıdığını sıkışan yürekleriyle görüyorlardı. Irimiâs şehirde kudurmuş bir halde geziniyor, Petrina'ysa ufacık ayaklarıyla söylene söylene izini sürüyor, geri kalıyor, arada sırada bir dakikalığına durup soluklanıyor; rüzgâr, paltosunu arkaya savuruyordu. “Şimdi nereye?” diye sordu, canı sıkkınca. Fakat Irimiâs onu duymuyor, yürümeye devam ediyor, içinden tehditler savurarak homurdanıyordu. "Burnundan getirmezsem... Ben bunu o hödüğün burnundan getirmezsem...” Petrina adımlarını hızlandırdı. “Bırakalım gitsin şu fare deliğinidiye önerdi ama arkadaşı bunu da duymazdan geldi. Petrina sesini yükseltti. “Tuna’nın üst koluna gidelim, belki orada yapılabilir bir şeyler...” Gel gör ki Irimiâs'm ne duyduğu vardı ne de gördüğü. “Boynunu kıracağım onun/' dedi arkadaşına ve nasıl yapacağını gösterdi. Ne var ki Petrina pes etmiyordu. “O taraflarda o kadar çok şey yapılabilir ki... Mesela, şöyle söyleyeyim bak, önümüz balık mevsimi... o olmadı, kulak ver hele... tembel, paralı bir avanak var, inşaat işine girmek istiyor, diyelim...” Bir meyhanenin Önünde durdular, Petrina cebine davranıp paralarını saydı, sonra da camlı kapıdan geçip içeri girdiler. İçeride güçbela ayakta durabilen birkaç adam vardı; tuvaletçi kadının kucağındaki bir cep-radyosundan öğle çanının sesi yayımlanıyor, yapış yapış bezler yüzünden su lekeli kalmış masalar, ufak tefek dirilişlerin müstakbel tanıklan olarak bir öte bir beri, çoğunlukla sahipsizce gıcırdayıp duruyor; dirsekleri üstüne dayanmış, çökük suratlı dört-beş adam güvenlerini yitir* mişçesine birbirlerinden uzak durarak ya bardaklarına dalmış, ya barda servis yapan kızı kesiyor ya da mektup yazarak büyük bir ciddiyetle kahvelerini, *pâlinka* lannı veya şaraplarını höpürdetiyordu. Leş gibi çürümüş, acı koku, halkalar yaparak yükselen sigara dumanıyla karışıyor; ekşimsi kokan soluklar kurum

bağlamış tavana kadar uçuşuyor; girişin yanında, iliğine kadar ıslanmış, kir içinde bir köpek, her yanı dökülen perişan durumdaki petrol sobasının arkasına sokulmuş, tir tir titriyor ve pür dikkat dışarıyı gözetliyordu. Elinde saplı süpürgeye sarılmış bir paçavra olduğu halde teker teker masaların yanı sıra ilerleyen bir temizlikçi kadın, "Kıpırdayın artık be, sizi miskin soyları!" diye ciyakladı. Tezgâhın gerisinde ateş kızılı saçlı, çocuk yüzlü bir tezgâhtar kız, bozulmuş tatlılar ve birkaç pahalı şampanyayla tepeleme dolu rafa dayanmış, tırnaklarını boyuyordu. Tezgâhın bar tarafına düşen bölümünde etine dolgun bir garson kız kaykılmış, bir elinde dumanı yükselen bir sigara, diğerinde beş para etmez bir kitap tutuyor, sayfaları çevirdikçe heyecanlı heyecanlı dudaklarını yalıyordu. Yan taraftaki duvarlarda

daire halinde, loş bar ampulleri yanıyordu. "Harmanlanmış viski," dedi Petrina ve eliyle göstererek kendisi de tezgâhtaki arkadaşının yanına dirseklerini dayadı. Garson kız, kitaptan başını kaldırıp da bakmadı bile. "Ve bir de Ezüst Kossuth," diye ekledi Irimiâs. Tezgâhtar, bezgince kendini itip tezgâhtan uzaklaştırırken tırnak cilasın özenle yere bıraktı ve sonra ağır, yorgun bakışlarla içkiyi boşaltıp Irimiâs'ın önüne sürdü, "Yedi yetmiş/' dedi bıkkınca. Ancak ne biri kıpırdadı ne de öteki. Irimiâs, kızın yüzüne bakınca bakışları kesişti. "Viski dedik!" diye belirtti, tehdit edercesine. Tezgâhtar afallayarak bakışlarını kaçırdı ve hızla başka iki bardağı daha doldurdu ağzına kadar. "Affedersiniz/' deyip pısarak itti önlerine. "Bir paket de sigara, demiştik diye hatırlıyorum sanki," diye sürdürdü Irimiâs, sesini yükseltmeden. Kız, kelimeleri yutarak, "On dört doksan/' dedi ve nefesini tutarak kıs kıs gülen arkadaşına, kes artık, dercesine bir işaret yaptı. Ama artık çok geçti. "Sizi neyin bu kadar keyiflendirdiğini öğrenebilir miyim acaba?" Bütün gözler, üzerlerine dikilmişti. Garson kızın gülümsemesi, yüzünde dondu kaldı, önlüğünün üzerinden sinirli sinirli sutyeninin askısını düzeltti, sonra da omuz silkti. Birdenbire bir sessizlik çökmüştü. Sokağa açılan pencerenin dibinde, başında kondüktör şapkasıyla şişko, cildi yağlı bir adam oturuyor, şaşkınlıktan ağzı açık halde Irimiâs'ı izliyordu; sonra kalan içkisini hızlıca yuvarlayıp boş bardağı masaya sakarca çarptı. "Affedersiniz, özür dilerim," diye kekeledi, herkesin kendine baktığını görünce. İşte tam o sırada hangi yönden geldiği pek belli olmayan kısık bir uğultu veya vızıltı duyuldu. Herkes nefesini tutarak dikkat kesilmişti, çünkü ilk anda birileri mırıldanarak şarkı söylüyormuş gibi gelmişti. Birbirlerine gözucuyla kaçamak bakışlar atarlarken vızıltı bir

parçacık güçleniyordu. Irimiâs kadehini kaldırdı, sonra yavaşça yerine bıraktı. "Burada biri

1

şarkı mı mırıldanıyor?" diye hiddetlendi içinden. “Kim burada böyle bir laubaliliğe yeltenebilir?! Bu neTanrı'nın cezası durumdur? Bir çeşit makine mi?,. Yoksa ampullerden mi geliyor?.. Yok, yok, burada hâlâ vızıldayan biri var... Yoksa tuvaletin önündeki şu buruşuk moruk mu? Belki de şu jimnastik ayakkabılı andaval? Bu da nesi şimdi? Ayaklanma mı?!” Sonra ses durduk yerde kesiliverdi. Yalnızca sessizlik ve kuşkucu bakışlar kaldı. Kadeh, Irimiâs'm elinde titriyor, Petrina gergin bir şekilde tezgâhı tıkırdatıyordu. Herkes, yumulmuş gözler ve öne eğilmiş başlarla oturuyor, yerinden kıpırdamayı hiç kimse göze alamıyordu. Tuvaletçi kadın, ürkmüş bir halde garson kızı kenara çekti. “Polisi aramak gerekmez mi?" Tezgâhtar, sinirinden gülmesini bastıramıyordu; bu durumu başından savabilmek için musluğu açıp bira bardaklarını şıngırdatmaya başladı. “Havaya uçuracağız her şeyi!" diyerek söz aldı Irimiâs boğuk bir ses tonuyla, sonra da çınlayan sesiyle hınçla yineledi: “Her şeyi havaya uçuracağız! Onları birer birer havaya uçuracağız/' -Petrina'ya döndü- “ödlek solucanlar. Herkesin ceketinin cebine bir tane! Şunun,”--başparmağıyla yan tarafı gösteriyordu- "cebine. Şuradakinin de/' -gözüyle soba tarafını işaret ediyordu- “yastığının altına. Baca deliğine. Paspasların altına. Avizelerin tepesine. Kıçlarının deliğine!” Tezgâhtarla garson kız, tezgâh gerisinde birbirlerine sokulmuştu. Müşteriler ürkek ürkek birbirlerinin bakışlarını aranıyordu. Petrina, katil gözlerle tartıp duruyordu onları, “Köprüleri. Evleri. Bütün kenti. Parkları! Öğleden önceleri! Postaneyi! Azar azar güzel güzel, her bir şeyi..." Irimiâs, sigaranın dumanını dudağını büzerek üflüyor, kadehini bira birikintilerinde bir oraya bir buraya itip duruyordu. “Çünkü bütün bu olup bitene nihayet bir son vermek gerekiyor/"“Öyle ya, nemize gerek bunca belirsizlik? !” Petrina coşkuyla sallıyordu başını. “Adım adım

ilerleyerek havaya uçuracağız!” “Kentleri. Peş peşe!” diye sürdürdü Irimiâs coşkuyla. ªKöyleri. En izbe kulübeleri bile!” "Bo:mm! Bomm! Bomm!” diye haykırıyordu Petrina ellerini sallayarak. "Duyuyor musunuz artık?! Sonra, fısss! Ve her şeyin sonu, beyler.” Cebinden bir yirmilik çekip çıkararak tezgâhtaki bir bira birikintisinin içine fırlattı; kâğıt ağır ağır birayı

emiyordu. Irimiâs da tezgâhtan uzaklaşarak kapıyı açtı, sonra arkasına döndü. “Bir-iki gününüz kaldı geriye! ırimiâs paramparça edecek sizleri!” Final için söylediği sözler, tükürür gibi çıkmıştı ağzından ve horlayıcı bir şekilde büzülmüş ağzıyla bakışlarını veda niyetine, şaşkınlıktan serseme dönmüş, hayalet suratların üstünde tek tek gezdirdi. Kanalın iğrenç kokusu; çamur, göletler ve çakan şimşeklerin kokusuna karışıyor; rüzgâr, elektrik tellerini, kiremitleri ve terk edilmiş kuş yuvalarını silkeliyordu. İyi kapanmayan alçak pencerelerin çatlaklarından süzülen basık sıcak... kucaklaşanların gergin, sabırsız, yarım yamalak sözleri... meme isteyen bir bebeğin ağlayışı, dışarıdaki kalay kokulu alacakaranlığa hızla savuşuyor; yılankavi sokaklar ve köklere kadar ıslanmış, sular altındaki parklar, yağmur altında tavizkârca uzanıyor; dımdızlak kalmış meşe ağaçları, ortasından kırılmış kuru çiçekler ve kavrulmuş otlar, tıpkı kurbanın celladın inciklerine sarılması gibi itaatle fırtınaya yapışıp onun şekline giriyordu. Takıla tökezleye Irimiâs’ın arkasından gelen Petrina pis pis gülüyordu. “Steigerwald*a mı?” Fakat arkadaşı duymamıştı bile, ekose kabanının yakasını kaldırıp ellerini cebine attı ve başını dikleştirerek hiçbir yerde durmadan, ardına bakmaksızın, körlemeden sokağa doğru seğirtti; iyice ıslanan sigarası ağzından sarkıyordu, oysa farkına bile varmamıştı; Petrina bitmez tükenmez fikirleriyle dünyanın çarkına verip veriştiriyor, çarpık bacaklarıysa ikide bir burkuluyordu. Sonra Irimiâs'ın şöyle bir yirmi metre kadar gerisinde kalınca arkasından

boş yere ("Hey! Bekle! Bu kadar acele etmesen ne var! Sen beni ne sanıyorsun, amok koşucusu falan mı?" diye) haykırdı, berikiyse dönüp bakmadı bile. Üstelik ayak bileklerine kadar da bir su birikintisine batıp büyük bir of çektikten sonra evlerden birinin duvarının kenarına dermansızca yığılıp kalınca mırıldanmaya başladı. “Bu tempoyu ben artık kaldıramıyorum..." Ancak Irimiâs bir-iki dakika sonra yeniden orada bitti, saçları terden karmakarışık bir halde gözlerine dökülmüş, cart sarı, sivri burunlu ayakkabısı silme çamur içinde kalmıştı. Petrina’nın üstünden sular damlıyordu. “Bana bi baksana sen!” -ve kulağını gösterdi- "Kulak tüylerim bile ürperdi artık..." Irimiâs gönülsüzce öksürerek gırtlağını temizledi ve, “Siteye çıkacağız,” dedi. Petrina, gözlerini fal taşı gibi açmış ona bakıyordu, "Nasıla ne yapacağız dedin sen?! Şimdi mi? Biz, ikimiz?! Siteye mi?!” Irimiâs yeni bir sigara daha çekip yakarak hızlı hızlı dumanını üflemeye koyulmuşu. “Evet. Şimdi, derhal!” Petrina dayandığı duvara iyice

yapışmıştı. “Beni dinle, dostum, üstadım, kurtarıcım, mezar kazıcım, katilim! Soğuktan buz kesmek üzereyim, açım, sıcak bir yere gitmek istiyorum, kurulanmak istiyorum, yemek yemek istiyorum ve canımın şu lanet ola* sı havada bilmem nereye yürümeyi hiç istememesini bir yana bırak, dahası, senin gibi aklını kaçırmış birinin peşinden koşturmaya da hiç ama hiç niyetim yok, lanet olsun yaptığına da, yapacağın işe de! Oldu mu!” Irimiâs, elinin tersini havada savurup söylemiş olmak için kayıtsızca konuştu: “Benim için hava hoş, canın nereye istiyorsa oraya git.” Ve yola koyuldu. “Nereye gidiyorsun? Nereye gidiyorsun şimdi?" diyerek arkasından öfkeyle bağırdı Petrina ve yetişmek için koşmaya başladı. “Bensiz nereye gidiyorsun ki,,, Dursana artık be!” Şehirden çıktıklarında öfkesi de biraz dinmişti. Gece iyice çöktü. Ne bir yıldız ne de ay. Elek yol ayrımında, şöyle bir yüz met-

re ilerilerinde, yalpalayan bir gölge; kaban giymiş bir adam olduğu ancak sonradan anlaşıldı ve adam, yoldan patikaya sapınca karanlık onu yutuverdi. Karayolunun iki yanındaki kasvetli orman görüntüsüyle örtünen ufuk çizgisine kadar her şeyi çamur bürümüş ve çöken gcce? katılığı erittiği renkleri içinde soğurduğu, hareketsizi dalgalıya, devingeni kötürüme dönüştürdüğü için karayolu, dünya kadar bir balçığın ortasında gizemli biçimde salınan, rotasını kaybetmiş bir gemi gibiydi. Bir kütle gibi sertleşen göğü bir tek kuşun kanat çırpışı dahi yırtmıyordu, şafak sisi gibi yeryüzünün üstüne çökmüş sessizliği çıtırtılarıyla, oraya buraya koşuşmalarıyla yaralayabilecek hiçbir hayvan yoktu; yalnızca ürkmüş, öksüz bir karaca -sanki balçığın nefes alıp verişi gibi— bir batıp bir çıkıyordu; kaçmaya hazır halde, uzaklarda. “Yüce Tanrım!” diyerek iç çekti Petrina. “Oraya sabaha varacağımızı düşündükçe bacağıma kramplar giriyor! Neden Steigerwald'dan kamyonu istemedik? Üstüne üstlük bir de şu kaban var! Neyim ben, halterci falan mı?” Irimiâs durdu, ayağını kaldırıp bir kilometre taşına koydu, sigara çıkardı; ikisi de alıp avuçlarıyla rüzgârı keserek sigaraları yaktı. “Bir şey sorabilir miyim sana, katil seni?” “Sor bakalım.” "Ne demeye gidiyoruz siteye?8' ‘‘Neden? Yatacak yerin var mı? Yiyecek bir şeyin var mı? Paran var mı? Durmadan mızırdanmayı kes artık, yoksa kıracağım boynunu.” “Ee, tamam. Anladım. Buraya kadar. Ama öbür gün geri dönmemiz gerek, değil mi?" Irimiâs dişlerini gıcırdatıyordu ama sesini çıkarmadı. Petrina bir of çekti. "Dostum, o büyük zekânla artık gerçekten bir şeyler akıl etmen lazım senin! Ben bunlar için böyle

istemiyorum. Tek bir yerde yapamıyorum ben. Petrina açık göğün altında doğdu, bütün hayatını orda yaşadı ve ölüm de onu orada bulacak." Irimiâs, suratını ekşiterek eliyle, boş ver, işareti yaptı. “Vaziyet çok boktan, dostum. Bunlardan daha bir süre sıynlamayacağız,” Petrina ellerini kenetledi. "Üstadım! Böyle şeyler söyleme bana! Yoksa yüreğim koca bir yumağa dönecek!" “Aa, o kadar da altına sıçacak bir şey yok canım! Paracıklarını ellerinden alacağım, sonra da sıvışacağız. Bir şekilde yolunu bulacağız." Yola koyuldular. "Bunların parası var mı sanıyorsun?” diye sordu Petrina kaygıyla, "Hep bir şeyleri olur amelelerin.” Kilometrelerce tek kelime etmeden yürüdüler, böylece yol sapağı ile sitenin meyhanesi arasındaki yolun yarısına ulaşmış olmalıydılar; arada bir tepelerinde parıldayan bir yıldızın ardından yeniden zifirî karanlık; zaman zaman ay da alacakaranlığın arasından beliriveriyor ve aşağıda, taş döşeli yoldaki bitap düşmüş o iki yaya gibi onlarla birlikte göğün savaş meydanında, her türlü engeli ezip geçerek hedefe ilerliyordu; ta şafak vaktine kadar, "Merak ediyorum, acaba bu hödükler bizi gördüklerinde ne diyecekler?" diye seslendi geriye Irimiâs, “Tam bir sürpriz olacak." Petrina adımlarını sıklaştırdı, "Sahiden, hâlâ orada olduklarını nereden biliyorsun?" diye sordu heyecanla. "Bence çoktan almışlardır voltayı. O kadarına kafaları basmıştır herhalde." "Kafaları mı?” diye sırıttı Irimiâs. "Bunların mı? Bunlar uşaktı ve ömürlerinin sonuna kadar da öyle kalacaklar. Mutfakta otururlar, köşelere sıçarlar ve arada dışarı bakarlar, öteki ne yapıyor, diye. Avucumun içi gibi tanıyorum onları." "Bu işten nasıi oluyor da bu kadar emin olabiliyorsun, onu anlamıyorum, dostum,” dedi Petrina. "İçimden bir ses artık orada kimse yok, diyor. Kiremitleri bir bir çalınmış boş evler, iyi olasılıkla değirmende bir-iki sıska sıçan belki..." “Haa-yıır!.,” diye yanıtladı Irimiâs kendinden emin olarak. "Bunlar daha hâlâ aynı yerde, o aynı kir pas içindeki taburede oturur, akşamları acı biber soslu patates tıkınırlar ve neler olup bittiğini de anlamazlar. Kuşkuyla birbirlerini izleyip sessizlikte dolu dolu geğirir ve beklerler. Metanetle

ve pes etmeden bekler ve kendilerini açıkça dolandırdıklarını düşünürler. Domuz kesilirken, olur da kendilerine de bir lokmacık düşer mi, diye sinen kediler gibi yere yapışarak beklerler Bunlar, eskiden efendileri başına kurşun sıkarak canına kıymış şato hizmetçileri gibidir, şimdi hepsi birden cesedin çevresinde öylesine eli kolu bağlı ve beceriksizce aylaklık ediyorlar...!” “Bırak nağme yapmayı, patron, yoksa geliyor sana şamar!..”

Petrina ar* kadaşının sesini kesmeyi deniyor ve guruldayan midesine bastırıyordu. Gel gör ki Irimiâs hiç kulak asmadı, kendini iyice kaptırmıştı. "Sahibini yitirmiş köledir bunlar ama gurur, saygınlık ve cesaret olmadan da edemezler içlerindeki ruhu canlı tutan budur, hatta bütün olanların kendilerinden kaynaklanmayıp yalnızca onların gölgesinde yaşamayı sevdiklerini, o küt kafalarının derinliklerinde duyumsadıkları halde böyledir bu../’ "Yeter!..” diyerek inledi Petrina ve gözlerini ovuşturmaya başladı, çünkü düz alnından su hep oraya akıyordu. "Beni bunun için gerçekten aşağı görme, ama şimdi böyle şeyleri duymaya dayanamıyorum!.. Yarın anlatırsın, şimdi gel sımsı-cak bir... bir fasulye çorbasından söz edelim!" Irimiâs, ne var ki, bunu da duymazdan geldi ve hiçbir şey olmamış gibi sürdürdü. “Sonra... gölge nereye gitmeye çalışırsa tıpkı bir koyun sürüsü gibi onlar da oraya sürüklenir; çünkü şatafat ve göz boyama,” (“Of, bırak artık şunu, dostum” - Petrina ıstırap çekiyordu) “olmadan edemedikleri gibi gölge olmadan da yapamazlar; fakat sakın ha bir başlarına koyulmasınlar bunca şatafat ve göz boyamayla, çünkü o vakit köpekler gibi kudurur ve her şeyin altını üstüne getirirler Onlara iyi ısıtılan bir oda versinler, o biberli yemeğin -vay canına- buharı çıksın, akşamları masanın tepesinde; gece olunca kuştüyü yorganların altında komşunun tombul karıcığını becerebilirlerse de ne mutlu onlara... Dinliyor musun sen beni, Petrina?”

“Ah, ah!” diyerek iç geçirdi beriki ve umutla ekledi. "Niye? Bitti mi?” Hemen diplerindeki tepeleme yığılmış yüksekçe bir ayrıkotu öbeğinin arkasından kısık bir ses yükseldiğinde, yol bekçisinin evinin göçük bahçe çiti, yıkık samanlığı ve paslı su tankı artık seçilebiliyordu. “Durun! Benim!” Soğuktan dibi düşmüş, sırılsıklam, on iki* on üç yaşlarında bir oğlan, ayağında dizlerine kadar sıvanmış bir pantolon, ıslak ve yapış yapış, parlayan gözlerle sırıtarak kendilerine doğru geliyordu. İlk tanıyan Petrina oldu."Vay, sen ha!.. Sen ne arıyorsun burada, sapı silik?" “Saatlerdir burada kımıldamadan bekliyorum, ge-beresice...” dedi gururla ve başını hızlıca önüne eğdi. Uzun saçları yapış yapış topaklar halinde çopur yüzüne dökülmüştü, içe kıvrılmış parmaklarının arasında bir sigara korlanıyordu. Irimiâs dikkatle onu süzüyor, oğlan arada bir alttan kendisine bakıyor ama hemencik indiri-veriyordu gözlerini. “Ee, ne istiyorsun, söyle bakalım...” diye başladı sorguya Petrina, başını yukarı aşağı sallayarak. Çocuk, Irimiâs'a bir baktı. "Söz vermiştiniz,” diye başladı ıkına sıkına, "şey... eğer...” Irimiâs, “Haydi ama, yumurtla şunu!" diyerek acele etmesini istedi.

"Yanı şayet desem ki...” -oğlan ıkınıp sıkınıyor ve bir yandan da yeri tekmeliyordu-“öldüler, o zaman... Bayan Schmidt’le aramı yapacaksınız...” Petrina, oğlanı kulağından yakalamasıyla öfkeyle suratına saydırmaya başladı. "Bu da ne demek oluyor şimdi? Daha ağzı süt kokuyor, kalkmış don indirme derdine düşmüş; seni namussuz herif! Yok canım, daha da neler!” Oğlan, kendini onun ellerinden kurtarıp kıvılcım saçan gözleriyle yüzüne haykırdı. “Siz asıl neyi çekiştirin, biliyor musunuz? Çükünüzün üstündeki kabuğu, kart horoz!" Irimiâs engel olmasa o anda birbirlerine gireceklerdi. “Kesin şunu!" diye gürledi üzerlerine. "Bizim geleceğimizi nereden biliyordun?” Oğlan, güvenli bir uzaklıkta, Petrina'ya hıncından kulağını ovalayıp duruyordu. "O da benim sırrım. Zaten ne fark eder ki... Artık bilmeyen kalmadı. Biletçi’den.” Irimiâs, hiddetle ateşlenen gözlerle nihai intikam için ant içen Petrina'yı bir işaretle durdurup [“Aklını başına topla!

Rahat bırak şunu!") çocuğa yöneldi. “Hangi biletçiden?” “Şu Kelemen’den işte, Elek yol ayrımının orada oturuyor ve sizi görmüş." “Kölemen mi? Biletçi mi olmuş?" ’Haa, güzden beri, uzun hattın biletçisi. Yalnız bu aralar otobüsler çalışmıyor, o yüzden orada burada karı peşinde koşmak için boş vakti var." “İyi bakalım," dedi Irimiâs ve hareketlendi. Oğlan fırlayarak yanına geldi. “Ben, istediğinizi yaptım... Umarım siz de sözünüzde du..." Irimiâs soğuk bir sesle, “Sözlerimi hep tutmuşumdur!” diye karşılık verdi. Çocuk tıpkı bir gölge gibi peşindeydi; arada bir yetişebildikçe gözucuyla kaçamak bakışlar atıyor, sonra yeniden ardına düşüyordu. Petrina epeyce arkada kalmıştı ve anlamasalar da bir türlü dinmek bilmeyen yağmura da, çamura da, çocuğa da, "topuna birlikte” bütün dünyaya da sınır tanımadan saydırdığını biliyorlardı. “Fotoğraf hâlâ yanımda ama!" diye seslendi belki iki yüz adım attıktan sonra. Ancak Irimiâs’ın duyduğu yoktu ya da duymazdan geliyor, yolun ortasında, dikilmiş başıyla, uzun adımlarla ilerliyor, atmaca burnu ve sivri çenesiyle geceyi yarıyordu. “Fotoğrafları görmek istemiyor musunuz?" diye üsteledi çocuk yeniden. Irimiâs usulca yüzüne baktı. “Ne tür fotoğraflarmış bunlar?” Bu arada Petrina da yetişmişti onlara. “Görmek istiyor musunuz?” Irimiâs başıyla onayladı. “Ee, kes artık sallanmayı, seni iblisin eniğiP' diye bağırdı Petrina, acele etmesi için. “Öyleyse öfke yok, değil mi?” “Yok, iyi, tamam.” “Bir de sadece ben tutarım!” diyerek koşula bağladı oğlan ve elini gömleğinin içine daldırdı: Şehirde bir gazete büfesinin önünde durmuşlar, sağdan sola sırayla,

taranmış saçını bir tarafa ayırmış, ekose ceketli, kızıl kravatla dizleri yıpranmış pantolonlu Irimiâs; yanında astar kumaşından pantolonu ve bol tişörtüyle, kepçekulaklarma güneşin vurduğu Petrina. Irimiâs alaycı alaycı gözlerini kırpıştırıyor, Petrina bir tören icra edermiş gibi ciddi bir somurtkanlıkta, tam da o sırada gözlerini kapatmış, dudakları bir çatlak kadar aralık. Sol taraftan 50 forint[1] tutan bir el uzanıyor resme. Arkalarında, sanki o anda yukarı doğru kaykılmış gibi duran, yıkılmış bir atlıkarınca görünüyor. “Şuna bakın!" diyerek neşelendi Petrina. “Dostum, bunlar gerçekten biziz! Ne olursam olayım, öyle ya! Versene şunu beriye, hele iyice bir göreyim şu kart suratımı!” Ama oğlan, elini iterek geri çekti, “Hop! Ne istiyorsunuz? Bu kadar beleş kumpanya yeter artık! Çekin şu kirli patileriniz bakalım!” Ve fotoğrafı naylon kesenin içine kaydırarak geri sürdü, oradan da göğsüne. “Hop! Ufaklık!” diye yalvardı Petrina samimi bir ses tonuyla. “Bir göster hele, neredeyse üstündeki hiçbir şeyi hakkıyla göremedim.” “Eğer daha fazla bakmak istiyorsanız... o zaman...” -düşünüp taşındı oğlan- “o zaman siz de ilkbaharda Meyhaneci'nin karısını bana ayarlarsınız, onun da amma büyük bicikleri var ha![H] Petrina gözü dönmüş halde yola koyuldu ("Yok, daha neler, seni cehennem soyu!”), oğlan, sırtına büyük bir şaplak indirip İrimiâs ın peşinden koşturmaya başladı. Petrina, arkasından bir süre elini kolunu salladıktan sonra aklına fotoğraf gelince yüzüne bir gülümseme yayıldı, biraz söylendi, sonra da adımlarını hızlandırdı. Kavşağa yaklaşmışlardı, buradan çok olsun bir yarım saat daha yolları vardı daha. Oğlan, Irimiâs’ı büyük bir hayranlıkla gözlüyor ve izinden gidiyor, bir sol, bir sağ tarafına zıplıyordu. “Mari, o meyhaneciyledir,” diyerek arada yüksek sesle rapor veriyor, arada

î- Macar para birimi.

bir, kim bilir kaçıncı kez, yakılmış ve artık tırnağını yakmaya başlayan sigarasından çekiyordu. “Bayan Schmidt de epeyce uzun bir zamandır topalla birlikte, Okul Mü-dü rü de evde kendisine... Nasıi bir... tiksindirici mundardır, bunu siz hayal bile edemezsiniz!.. Peki ya kız kardeşim, o tam bir avanak, tek yaptığı dinlemek ve gizlice onu bunu gözetlemek, dur durak demeden gözetler, annem boşuna dövüyor, hiçbir şeyin işe yaradığı yok, dedi-İcrdi zaten, bir ömür boyu salak kalacak diye... Doktor desen, durmadan evde tüneyip duruyor; ister inanın ister inanmayın, bunun hiçbir şey yapacağı yok, gerçekten hiçbir şey! Tüm gün, tüm gece öylece oturur,

uykuyu bile iskemlede uyur$_s$. yani evi tıpkı bir sıçan deliği gibi iğrenç kokar, elektrikleri gece gündüz yanar, zaten onun için hava hoş, iyinin iyisi sigaralardan çeker, bir de sünger gibi içer, inanmazsanız Bayan Krâner'e sorun, o da size böyle olduğunu söyleyecektir, görürsünüz. Ha, bir de Schmidt ve Krâner, sığırlar için parayı tam da bugün getirecekmiş; evet, annem hariç herkes ta şubattan beri bu işi yapıyor, çünkü pislikler onu işe karıştırmadılar. Değirmen mi? Amaan, değirmende artık yalnızca kargalar geziniyor* bir de ablalarım* çünkü orada iş tutuyor kaltakla^ ama inanır mısınız, hem de ne avanaklar, olan para-aklarına anam el koyuyor, onlar da zırıl zırıl ağlıyor! Peh, ben olacağım, bırakır mıyım be! Meyhanede mi? Orada artık mümkünü yok! Meyhanecinin karısının dili öyle bir uzadı ki, sanırsınız at aleti, ama bereket bu aralar sonunda şehirdeki eve taşındı da bahara kadar orada kalacak; çünkü, kendimi buralarda çamura bulayacak değilim, diyormuş, lafa bak. tam zırvalık. Meyhanecinin her ay bir kez eve gitmesi gerekiyor, sonra döndüğündeyse tıpkı lazımlık sapına dönmüş oluyor, evde o kadar canından bezdiriyor kadın... Hem zaten o cillop gibi Panno-

nia'sını[1] da satıp yerine külüstür bir araba almış, her seferinde ittirmek gerekiyor, işte bütün site burada, yola çıkacağında -herkese bir şeyler getireceği için- herkesin ittirmesi gerekiyor ki motoru çalıştırabilsinler... Ve bir de, bu arabayla bölge şampiyonluğunu da kazandıklarını söylüyor; hah ha, güleyim bari! Zaten şimdi küçük ablamla birlikte, çünkü küçük ablam tohum borcumuzu yatakta ödüyor...” Meyhanenin ışıklı penceresi artık seçiliyordu... ama tek bir söz, tek bir ses işitilmiyordu... sessizlik vardı, sanki içeride kimsecikler yokmuşçasına... ama yok, içeride birisinin akordeon çaldığını duydular... Irimiâs kurşun gibi ağır ayakkabısının çamurunu sıyırdı... gırtlağını temizledi... kapıyı ihtiyatla itti... ve yağmur yeniden başladı, gökyüzü, doğuda bir anı hızıyla aydınlanıverdi, dalgalanan ufuk çizgisine kızıl-şafak mavisi rengiyle tutundu ve sabahları dilencinin kilisenin üst merdivenine sallana sallana çıkmasındaki insanın boğazını sıkan o sefaletle, gölgeyi yaratmak için, ağaçlan, yeri, göğü, hayvanlan, insanları, çözülmez şekilde içine, sinekler örümcek ağına kanştıkları gibi içine düştükleri bu allak bullak eden, uyuşturucu teklikten ayırabilmek için güneş de çıkıp geldi ve göğün kenarında kaçmakta olan geceyi, korku salan unsurlan, karşı tarafta, batı ufuk çizgisinde tıpkı ikileme düşmüş, kafası karışmış, bozguna uğramış bir ordu gibi peş peşe düşerken gördü.

•K ^

î. Macaristan'da üretilen bir motosiklet markası.

- Bir şeyler bilmek
    - Schmidt havayı kokladı. "Bu koku da nesi? Daha dem
- Irimiâs konuşma yapıyor
    - riyor, gözlerinin önünde her şey, park, ağaçlar ve
- Tur tamamianıyor

Bir şeyler bilmek

Paleozoyik Zaman'ın bitimiyle birlikte bütün Orta Avrupa'da çöküş sürecine girilir. Bundan doğai olarak Macar topraklan da nasibini alır. Yeni yeryüzü oluşum sürecinde Paleozoyik oluşumlu dağ kütlelerinin tümü batar ve üzerleri denizle kaplanır. Çöküş devam ederken Macaristan topraklan Güney Avrupa yi kaplayan denizin bir bölümüne, onun kuzeybatısındaki bir girintisine dönüşür. Deniz, bütün Mezozoyik Zaman boyunca hükümranlığını sürdürün Doktor, pencerenin dibinde omzuyla soğuk ve ıslak duvara dayanmış, somurtarak oturuyordu ve annesinden kendisine kalan, kir içindeki çiçek desenli perde ile çürümeye yüz tutmuş pencere çerçeveleri arasındaki açıklıktan siteyi görebilmek için başını kımıldatmasına bile gerek kalmıyordu; kitaptan hafifçe başını kaldırması yetiyor, en ufak bir değişikliğin biîe ayırdına varabilmesi için tek bir bakış yetiyor ve -ister düşüncelere daLıp gittiğinden, isterse de mekânın uzak bir noktasında bulunduğundan- ola ki arada sırada bir şeyler olursa, üstün duyma yeteneği, böylesi durumlarda da imdadına yetişiyordu; gelgelelim nadiren düşüncelere dalıyor ve kürklü kabanı ve battaniyelerle döşediği yerini günlük faaliyetlerin birbiri üstüne inşa edilmiş deneyimlerinin belirlediği, kumaş kaplanmış, kolçaklı iskemlesinden daha da

nadiren ayağa kalkıyor, zira böylece pencerenin yanındaki, gözetleme yaptığı noktayı bırakmasını gerektirecek olasılıkların sayısını mümkün olduğunca en aza indirmeyi başarıyordu. Bu, öyle bir günden diğerine hemen başarılabilecek, kolay bir iş elbette değildi, Tam tersine. Bir araya dermesi ve yeme içme için, sigara içmek için, günlük tutmak için, okumak için ve neredeyse hesabı tutulamayacak kadar çok entipüften yapılacaklar için gerekli nesneleri, olabilecek en avantajlı şekilde düzene koyması gerekmiş, dahası -sırf kendisine karşı yumuşak başlılığından- yaptığı hatalan cezasız bırakmaktan da vazgeçmek durumunda kalmıştı; hem sonuçta böyle yaparsa kendi kendisine karşı hareket etmiş olurdu: Eğlenceyle veya dikkatsizlikle gerekçelendırilmiş yanlışlık, tehlikeyi artırır ve insanın öyle üstünkörü düşünebileceğinden çok daha ağır bedelleri olabilirdi. Gereksiz bir hareket acaba başlangıç aşamasındaki bir kafa karışıklığının üstünü örtüyor olabilir mi; yerinde durmayan bir kibrit veya bir *pâlinka* kadehi artık kendi içinde bellek yitiminin yıkıcı bir anıtıdır,

ardından gelecek diğer değişiklikleri de zorunlu kılacağını söylemeye gerek bile yok: Sigara, defter, bıçak ve kurşunkalem de artık adım adım ilerleyerek daha öteye gider, bununla sonra “optimum hareketlerin bütün düzeni" değişir, tam bir kaos oluşur ve her şey mahvolur. Yani gözetleme için en uygun durumun yaratılması öyle şipşak olmadı, hayır; düzen, yıllar boyunca -kendini kamçılamalar, cezalandırmalar ve yeniden, yeniden tekrarlanan yılgınlıklardan kaynaklanan tiksinti dalgalarından geçerek- günbegün perdahlandı, ancak başlangıçtaki karasızlıklar ve arada bir patlak veren ikilemlerin neden olduğu kafa karışıklığının geçmesiyle birlikte, her bir hareketini ayrı ayrı gözden geçirmesini gerektirmeyen o vakit gelip çatınca eşyalar kalıcı mekânlarım kazandı ve o, kendisi de faaliyetlerinin en

ufak ayrıntılarım bile gözü kapalı ve kendinden emin olarak yönlendirip sonunda yaşamının kusursuz bir şekilde sürdürülebileceğini, her türlü kendini aldatmadan ya da aşırı özgüvenden uzak bir şekilde kendine itiraf edebildi. Tabii ki bütün bunlardan sonra da içindeki korkunun uçup gitmesi için aylar geçmesi gerekti, çünkü mekândaki durumunun temellerini bu şekilde hatasızca belirlerse yiyecek, *pâlinka,* sigara ve diğer olmazsa olmaz gereksinimlerin tedariki için -maalesef- hâlâ başkalarının yardımına bağlı kalacağını biliyordu. Yiyecek içecek alışverişi için görevlendirdiği Bayan Krâner'le ilgili kaygıların ve Meyhaneci ye karşı hissettiği kuşkuların ise temelsiz olduğu ortaya çıkmıştı: Kadın dakikti ve hatta en beklenmedik anlarda, elinde site çevresinde ender sayılan tek tük yemekle (“Aman soğumasın Doktor Bey!”) rahatsızlık verme alışkanlığını bıraktırmayı da başarmıştı. İçkilere gelince, büyük miktarlarda ve geniş zaman aralıklarıyla ya kendisi satın alıyordu ya da -daha sıklıkla da- belli bir bedel karşılığında bu işin yapılması işini Meyhaneciye bırakıyordu, o da -sağı solu hiç belli olmayan Doktor’un bir gün bu işi kendisinden alacağından ve bu garantili gelirden yoksun kalacağından korktuğu için- Doktor[J]un en entipüften görünen, bazen düpedüz ahmakça arzularını mümkün mertebe hakkıyla yerine getirebilmek için elinden geleni yapıyordu. Yani bu iki kişiden pek de çekinmesine gerek yoktu, sitenin diğer sakinleriyse tek tük, ansızın fırlayan ateş, mide yanması ya da yaralanma bahanesiyle hiçbir türden uyarı olmaksızın, çat kapı gelmekten çoktan vazgeçtiler, çünkü bakanlık emriyle açığa alınmasıyla birlikte tıbbi uzmanlık görüşünün de güvenilirliğinin de uçup gittiğinden hiçbirinin kuşkusu yoktu. Bu -her ne kadar düpedüz abartı

olsa da- tamamıyla temelsiz değildi. Güçlerinin büyük bölümünü kırılgan belleğinin sağlığını ko-

rumaya ayırıyordu ve içindeki gereksiz her türlü şeyin dökülüp gitmesi için koyuvermiştL Bütün bunlara karşın sürekli bir iç sıkıntısıyla yaşıyordu, çünkü tıpkı günlüğünde oldukça sık belirttiği üzere; "Bunlardan her şey beklenir!" Bu yüzden de eşikten ister Bayan Krâner'i, ister Meyhaneciyi gözetlerken dakikalarca tek kelime et* meden dururdu, yere sabitlenmiş ya da yana kaçırılmış bakışlarının hızından, bakışlarından yansıyan kuşkuculuk, merak ve korku üçlüsünün oranlarındaki değişimlerden, aralarındaki iş ilişkisinin ardında yatan anlaşmaya sadık kalmaya devam edip etmeyeceklerini tespit edebilmek için gözlerine derin derin bakar ve ancak bundan sonra, daha yakına gelmeleri için işaret ederdi. Sırf en gerekli olanlarla yetinir, selamlarını almaz, o anda tam da tıka basa poşetlerin içine bakar, sonra berikilerin hantal, kaba saba hareketlerini öylesine, hiç de dost canlısı olmayan bir tavırla izlerdi; beceriksizce sunulmuş isteklerini veya bitmeyen açıklamalarını öylesine somurtkan ve sabırsız bir yüz ifadesiyle dinlerdi ki, onlar da (özellikle de Bayan Krâner) normal olarak sözlerinin yarısını yutarak, önceden sayıp hazırladığı parayı yeniden saymadan ve hızla ortadan kaldırıp oradan alelacele çıkarlardı. Kapının yakınma düşen bölgeyi neden o kadar yadırgadığının açıklaması da az çok burada yatıyordu, çünkü bariz bir şekilde kötü hissediyordu kendisini -başı ağrıyor veya aniden nefessiz kalıyordu- ara sıra (özellikle ikisinin savsaklaması yüzünden) odanın sonundan bir şeyler getirmek için kolçaklı iskemlesinden kalkması gerektiği zamanlarda (uzun uzun bocaladıktan sonra) mümkün olduğu kadar, durumu çabuk atlatmaya çabalıyordu ama yerine dönünceye kadar da gününün içine edilmiş oluyordu. Üzerinde açıklanamaz bir şekilde derin bir huzursuzluk, gücünü hissettiriyor, kadeh ya da kurşunkalem elinde titremeye başlıyor ve doğal olarak dah a sonra öfkeden hoyratça sileceği o hınç dolu notlarını günlüğüne düşürüyordu. Bunlardan sonra mekânın

hu lanetli kesiminde her şeyin altüst olmasında şaşılacak

■

bir şey yoktu, içeri taşman çamur, zamanla kalın bir katman oluşturarak tümüyle çürümüş, dağılıp dökülmüş yer döşemesinin üstünde kuruyup kalmış, ayrıkotları kapının yanında, duvarın dibinde başıboş bir şekilde

büyümüştü; sağda üstüne basılarak yamyassı edilmiş, neredeyse tanınmaz hale gelmiş bir şapka dururken onun dört bir yanına yemek artıkları, plastik poşetler, birkaç ilaç şişesi, defter yaprağı ve kurşunkalem artıklan saçılmıştı. Doktor -kimilerine göre belki biraz abartılı, hatta denebilir ki, hastalıklı düzen düşkünlüğüyle taban tabana zıt olarak- tahammül edilemez bu duruma son vermek için hiçbir şey yapmayordu. Ne de olsa mekânın arkada kalan yarısının artık “dış dünyaya ait” olduğundan kuşkusu yoktu, orası da artık dışarıdaki düşman sahasına dahildi, böylelikle korkularının, iç daralmalarının, huzursuzluklarının ve kararsızlık duygusunun en belirleyici açıklamasını da bunda buluyordu; çünkü onu sadece bir yönden “koruyordu duvar" ve öbür yönden “serbestçe saldırılabilirdi”. Oda ayrıkotlarımn bulunduğu, karanlık bir koridora açılıyor, oradan da sifonu yıllardan beri çalışmayan tuvalete ulaşılabiliyordu, çalkalama amacına ise Bayan Krâner in bir haftada üç kere suyla doldurması gereken bir kova hizmet veriyordu. Koridorun sonundan açılan iki kapıda kocaman, paslı asma kilitler sarkıyor, karşı taraftaki çıkış kapısı, açık havaya açılıyordu. Daire için kendisinde ayrı bir anahtar olan Bayan Krâner, genellikle hemen burada, içeri giriş ânında giysilerinin, hatta bıkıp usanmadan iddia ettiği gibi derisinin bile içine işleyen o güçlü, ekşimtırak kokuyu hissettiğini duyumsadı. Bu koku nedeniyle -"Doktor Bey'li günlerde”-günde iki kere olmak üzere boşuna yıkanıyordu, içeride

geçirdiği kısa bir süreyi bununla açıklıyordu merakla soran Bayan Halics veya Bayan Schmidt'in yanında; çünkü bu kokuyu bir dakika bile daha fazla çekmek tek kelimeyle saçmalıktı; “Bu dayanılmaz, dediğim gibi, dayanılmaz! Bu tiksindirici, iğrenç kokuda nasıl yaşanır, ben anlamıyorum ki. Bir de okumuş adam olacak, görüyor musunuz...” Doktor un bu dayanılmaz kokuya da, dairedeki gözlem noktası dışında kalanlara da dikkat ettiği yoktu; çevresindeki eşyaların düzenini, yiyeceklerin, çatal bıçağın, sigaranın, kibritin, günlüğün ve kitaplarının masadaki, pencere denizliğindeki, kolçaklı iskemle çevresindeki ve tahtakurtlannın saldırılarından perişan olmuş yer döşemesinin üstündeki birbirlerine olan mesafesini çok daha büyük bir özenle koruyordu: Odanın birdenbire akşam kızıllığıyla dolduğu ender durumlarda bir sıcaklık ve bir çeşit memnuniyet duyumsuyor, huzur verici biçimde döşenmiş alet edevatının üzerinde bir bir göz gezdiriyor ve her birinin yaydığı ışıkta, kendinden emin ve her şeye muktedir şekilde kendi varlığının bulunduğunu kavrıyordu. Aylar önce fark

etmişti, daha fazla nafile deneme yapmanın anlamsızlığını ve çok geçmeden, istese dahi en küçük bir değişikliği bile yapamayacağının da ayırdma varmıştı; değişikliklerin bariz bir şekilde olumlu sonuç verdiği kanıtlanamıyordu, çünkü değişiklik yapmak için duyduğu arzunun yalnızca çökmekte olan belleğinin saklı bir dışavurumu olduğundan korkuyordu. İşin doğrusu, sadece anımsama yetisini dört bir yanındaki harap edici yozlaşmadan korumak için nöbet tutmaktan başka da yaptığı bir şey yoktu - sitenin ortadan kaldırılacağını açıkça söylemelerinden sonra kendisi fırsattan yararlanıp "görevine iade edilmesine dair karar” ulaşıncaya kadar burada kalmaya karar verince- Horgosların büyük kızıyla değirmene çıkıp şamatacı yığını, viyaklayan insanların hararetli telaşlarını ve nere-

deyse kaçan, uzaklardaki kamyonları baştan sona kadar izledi; bütün site ölümcül karardan dolayı birazcık çökmüş gibi geldi ona ve o günden başlayarak şöyle hissetmeye başladı: Kendisi her ne kadar çırpınsa da bu muzaffer yıkımın önüne geçebilmek için fazlasıyla güçsüzdü; evleri, duvarları, ağaçları ve toprağı, yükseklerden aşağı süzülen kuşları ve kaçışan hayvanları, insan bedenini, arzuyu, umudu, kısaca her şeyi mahveden bu güce karşı koyamazdı, zaten insan eliyle yaratılana karşı bu alçakça saldırıyı durdurmayı denemek boşunaydı, zaten beceremezdi, bu yüzden mümkün olan her şeyin, bu uğursuz ve sinsi çürümenin karşısına belleğiyle dikilebi-leceğinin tam zamanında farkına varmıştı; çünkü burada duvarcı ustasının inşa ettiği, marangozun derip çattığı, kadınların diktiği bütün o her şey, kadın ve erkeğin büyük zahmetlerle ürettiği o her şey, muğlak, yer altı geçitlerinde koşturan, gizemli işlevleri olan özsulara dönüşse bile, organları, “altında iş ilişkilerinin yattığı anlaşmamdan vazgeçmediği, kemiklerine ve etine çürümenin yok edici akbabaları saldırmadığı sürece belleğinin hâlâ açık ve diri kalacağına güveniyordu. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar izlemeye ve tek bir minik ayrıntıyı bile gözden kaçırmamaya özen göstererek sürekli 'belgeleme'ye karar verdi; çünkü ilk bakışta önemsizmiş gibi görünen şeyleri gözden kaçırmanın darmadağın olmakla, kavranabilir düzen arasındaki köprünün “dalgalanan İifier,?i arasında kaybolarak savunmasızca kalakaldığımızı kabul etmekle aynı anlama geldiğini şaşırarak fark etmişti; her türlü küçük ayrıntıyı, ister sigara izmaritleri tarafından “masadan keserek ayrılmış alan"*, yabankazlanmn geliş yönü ya da isterse insanların hiçbir şey ifade etmiyormuş gibi görünen hareketlerinin

birbirini izleyişi olsun, sürekli dikkatle takip etmek ve buna dört elle sarılmak gerekirdi; böylece yalnızca bizim kendimizin de bir gün,

çürüyen, sürekli olarak inşa edilen bu şeytani düzenin çığırsız ve dilsizleşmiş tutsaklarına dönüşmeyeceğimizi umut edebilirdik. Gelgelelim bir başına, vicdanlı bir bellek yeterli değildi: "Bunun kendi başına henüz eli kolu bağlı ve görevle başa çıkabilecek becerisi de yoktur," sürekli olarak işleyen belleğin etki alanını genişletebileceği ve zaman içinde kuruyabileceği o araçları, işaretlerin kalıcı ve anlamlı birlikteliğini bulması gerekiyordu. "Yani bence en iyisi, gözetlenen şeylerin miktarını kendimin yükseltebileceği o olasılıkların sayısını en aza düşürmek/' diye düşündü Doktor o zaman yukarıda, değirmende; daha o gün akşam, Horgoslann kalın kafalı kızını kaba bir şekilde evine yolladıktan ve kendisine, ileride hizmetlerine ihtiyaç duymadığını bildirdikten sonra, ilkin pencerenin yanındaki eksikli, kusurlu gözetleme noktasını hazırladı ve belli bazı bakış açılarına göre kaçıkça olarak adlandırılabilecek bu sistemin bazı teme'" unsurlarını düzenlemeye koyuldu. Dışarıda tanyeri artık ağarmaya başlamış, uzaklarda, Szikes üzerinde tüyleri yolunmuş dört karga gözdağı verircesine yavaş devinimlerle döne döne uçuyorlardı; omzundaki battaniyeyi düzeltti ve sigarasını gözleri kapalı yaktı. *Mezozoyik Zaman'da ülkemizin gövdesini oluşturan malzemelere göz attığımızda iki büyük takımı ayırt edebiliriz: Bir iç kütle şimdi daha düzenli çökmeler gösterir. Gittikçe daha da belirgin biçimde havza dolgusu özellikli bir çökeltinin gömmeye çalıştığı ka-zansı bir alan oluşur Buna karşın çeperlerde tepecik öbek-lenmeleriyle karşılaşırız, yani senklinalde büklüm sistemleri meydana gelir... Bu sefer Iç-Macaristan kütlesinin tarihinde, dış büklüm çerçevesinin ve iç masif arasında şimdiye kadar süregelen sıkı ilişkinin neredeyse bir reaksiyon şeklinde çözüldüğü yeni bir bölüm başlar, yeni bir gelişim aşaması gelip çatar Yerkabuğunun gerginlik ilişkileri dengelenmeyi bekler ve bu, o âna kadar hüküm süren, içeride*

bulunan, kırılgan kütlenin çözülüp batmasıyla gerçekleşir ve böylelikle Avrupa'nın en güzel havza takımlarından biri ortaya çıkar. Çökme sonucunda Neojen Dönem de yeni havzayı deniz kaplar. Başını kitaptan kaldırdı ve rüzgârın birdenbire sanki bütün taşraya saldırmak istermiş gibi, beklenmedik bir şekilde canlandığını gördü; doğuda güneşin kızılı, ufuk çizgisinin altını ağır ağır kaplamıştı, az sonra aynı anda güneş de önünden

geçip giden kasvetli bulut kütlesinin içinde solgun halde gökyüzündeydi. Schmidt ile Okul Müdürü nün evlerinin yan tarafında, dar toprak yolun yanında akasya ağaçlarının minik taçları ürkekçe ve yazgısına boyun eğmiş bir şekilde salınıyor, üzgârsa önündeki kuru, kalın yapraklan hoyratça yuvarlayarak sürüklüyordu; dehşete kapılmış bir kara kedi, Okul Müdürü'nün evininin çitinden hızla içeri süzüldü. Doktor, kitabını bir yana itip günlüğünü önüne çekti ve pencerenin çatlaklarından içeri sökün eden serin havadan içi titredi. Sigarasını, iskemlenin ahşap kolçağına bastırıp gözlüğünü takarak gece boyunca yazdıklarını gözden geçirdi^ sonra da devam niteliğinde not düştü: “Fırtına çıkacak, akşam pencerenin paçavralarını tıkmak lazım. Futaki daha içeride. Okul Müdürü’nün bahçesine bir kedi girdi, şimdiye kadar da hiç görmemiştim, ne halt eder ki burada bir kedi?! Bir şeyden korkmuş olmalı, umutsuzca dar bir aralıktan süzüldü içeriye... omurgası oldu olacak toprağı kazıdı ama yine de her şey bir anda olup bitti. Uyuyamadım. Başım ağrıyor.” Önceden doldurulmuş *pâlinka* kadehinin içindekini kafasına dikip hızlıca aynı miktarda yeniden doldurdu. Gözlüğünü çıkardı ve ihtiyatsızca gözlerini yumdu. Karanlıkta koşturan, silik bir suret gördü, iri vücutlu, sırık gibi, beceriksizce devinen bir tipti; yolun, “kıvrım kıvrım, çok sayıda engelle güçleştirilmiş yoPun birdenbire sonunun geldiğini geç fark etmişti. Suretin, uçurumun içine yuvarlanmasını beklemedi, ürpererek gözlerini açtı. Sanki aniden bir çan, boğuk bir şekilde çalmış gibi geldi, hemen de sesi kesiliverdi. Çan mı? Üstüne üstlük alabildiğine ya* kından.., en azından ona alabildiğine yalandanmış gibi geldi bir anlığına. Yarıktan, soğuk bakışlarla bütün siteyi baştan başa taradı. Schmidtlerin penceresinde sanki silik bir yüz görür gibi oldu, ardından da Futaki’nin buruşuk suratını tanıdı. Açık pencere kanatlarının arasından dışarı sarkmış, ürkmüş halde evlerin üzerinde dikkatle bir şeylere bakınıyordu. Ne istiyor acaba? Doktor, masanın sonundaki defter yığınından “FUTAKİ" başlıklı bir defter çıkarıp uygun sayfayı aramaya koyuldu. “Futaki bir şeyden korkuyor. Sabahın köründe korkmuş bir halde pencereden dışarıyı gözetliyor. F. ölümden korkuyor.” *Pâlin-ka* sim başına dikti ve kadehi süratle yeniden doldurdu. Bir sigara yaktı ve sesli olarak not düştü: “Eli kulağındadır, öyle de böyle de geberip gidecekler. Gebereceksin Futaki, sen de. Hiç öyle altını doldurmana falan gerek yok." Birkaç dakika geçince dışarıda yağmur atıştırmaya başladı. Çok geçmeden de hoyratça şakır şakır yağmaya başlamış, kısa süre içinde irili ufaklı küçük kanalları kaplamış, dört bir yanda yıldırım hızında derecikler

ortaya çıkmıştı. Doktor iyice odaklanarak bir süre izledikten sonra günlüğüne en küçük su birikintilerini, yollan adamakıllı ve titiz bir şekilde işaretleyerek onlar hakkında çalakalem bir taslak çizdi, resmin altına tarih de düştü. Ortalık ağır ağır aydınlanıyor, çıplak armudi ampul, ışığı tavanda saçaklı bir şekilde dağıtıyordu. Doktor destek alarak yavaşça yerinden kalktı, battaniyelerinin içinden süzülerek çıkıp lambayı söndürdü, sonra da gene yerine yerleşti. İskemlenin solunda duran büyük karton kutudan balık konservesi ve peynir çıkardı. Peynirin bir tarafı küflenmişti; Doktor onu bir süre inceledikten sonra kapının önündeki çöpe fırlatıp attı. Konserveyi açtı, yut-

î

madan önce lokmaları ağır ağır, bir güzel çiğnedi; sonra da yeni bir kadeh daha *pâlinka* yuvarladı. Artık üşümüyordu ama battaniyeleri biraz daha sırtında tuttu. Kitabı kucağına çekti, sonra ani bir hareketle kadehini ağzına kadar dolduruverdi. *Büyük Macar Ovası Denizi'nin artık güçlü biçimde geri çekildiği ve tıpkı bugünkü Balaton gibi çok büyük ve çamurlu göl özelliği sergilediği Pontikum'un sonunda, rüzgâr ve suyun dalgaların vuruşlarındaki ortak çalışmasının nice kayda değer yıkımlar ve değişimlere yol açtığını görmek bizim için ne kadar ilginç.* "Ne bu, kehanet mi, yoksa yeryüzü tarihi mi?" diyerek köpürdü Doktor. Sayfalan çevirmeye devam etti. *Bununla aynı dönemde Güney Macaristan'ın bütün topraklan da yükselmiş, böylelikle başka bölgelerden gelen küçük göllerin suyu da akma olanağı bulmuştur. Tisia öbeğinin bu epirojenik yükselişi olmadan Levant göllerinin hızla ortadan kalkmasına bir açıklama getiremeyiz. Levant[f]taki birikinti sulann kaybolmasından sonra Pleyistosen Bölüm [}]de içdenizleri belirleyen artık yalnızca daha küçük göller, bataklıklar ve fundalıklardır..* Yazı, Benda'nın yerel yayınında kesinlikle inandırıcı bulunarak ses getirmemişti. Doktor, dayanaksız ve mantıksal gerekçelendirmelerdeki ilkelliklerden ötürü yer yer açıkça ciddiyetsiz olduğunu hissetmişti, konu hakkında sadece azıcık bir deneyimi olduğu ve terimlerin anlamlan konusunda kafası özellikle net olmadığı halde, altında ve çevresinde mutlak ve sağlam görünen yeryüzünün tarihi, okuma sırasında yine de gözlerinin önünde canlanıvermiş ve kim olduğu bilinmeyen yaza-nn tökezleyen, yontulmamış üslubundan dolayı yer yer şimdiki zamanda yazılan metinden şunları tam olarak çıkaramamış, aslında çıkarmak da istememişti: Acaba bir

çeşit insan sonrası durumun kâhince betimlemesine mi kalkışıyordu; yoksa aslında elinde tuttuğu şey, içinde yaşamayı istediği dünyanın tarihi miydi? Belki de siteyi ve

çevresini saran, bir zamanlar yağlı denen verimli toprakları, milyonlarca yıl önce denizlerin kaplamış olması... bu yerdeki denizlerin ve karaların birbiriyle zaman içinde yer değiştirmiş ve birdenbire -bu arada yalpalayarak yürüyen, tıknaz Schmidt'in pamuklu kabanının içinde sırılsıklam olduğunu, çamurdan ağırlaşan çizmesiyle Szi-kes tarafından gelen patikada göründüğünü, sonra da görülmekten korkan biri gibi alelacele evinin arka tarafından içeri sıvıştığını disiplinli bir şekilde kaydetmişti-dalgalı bir havada batmış olmasıyla bilinci hayal gücünü adeta efsunlamıştı ve bir zerre kadarlık varlığını kanı donarak duyumsuyordu: Salıncak gibi sallanan yeryüzünün korunmasız, zavallı bir kurbanı olarak gördü kendini, doğumu ve ölümü arasındaki yay, çekilen denizler ve yükselip sivrilen sıradağların sessiz kapışmasında kırılgan bir şekilde yok oluyor ve iskemleye sığınmış şişman bedeninin altında, belki de tam da sıradaki deniz istilasının ön işareti olan, zorlayıcı gücünün altından daha sonra onun da kendisini çekip alamayarak ikbale koşan geyikler, develer, tavşanlar, karacalar, sıçanlar, böcekler ve kertenkelelerin, köpekler ve insanların korkutucu, başıbozuk sürüsüyle vahşi bir grupta birlikte -ve bir o kadar hedefsiz ve anlamsız yaşamın ortak ve akıl sır ermez yo-koluşuna- koşturacağı ve tepelerindeki ölesiye yorgun ve art arta yere çakılan kuşların kanat çırpışlarının tek umut olarak kalacağı, neredeyse tümüyle nafile kaçış için bir uyarı niteliğindeki o tatlı titremeyi sanki hemencecik hissedivermiş gibiydi. “Daha fazla deneme yapmaktan vazgeçip buradan ortaya çıkacak güçlerini yeme içmeyi, alkolü ve sigarayı gitgide bırakıp ‘arzularının bitirilmesi'ne ayırsam, her şeyin adını ve tarihini belirleyip durmanın aralıksız ıstırabı yerine susmayı yeğlesem, böylece birkaç ay ya da bir-iki hafta sonunda artık mükemmel şekilde boktan püsürden uzak bir yaşama ulaşarak ardımda ipuçları bırakmak yerine zaten öyle de böyle de telaşla çağırıp duran mutlak sessizliğin içinde işaret bile vermeden çözüîüversem/* diye içinde kısa süreliğine bulanık bir şekilde ifadesini buldu tasarı; ama bütün bunları hemencik çok gülünç buldu, hiç değilse korku ve saygınlık bilincinin doğurduğu zayıflık olarak gördü ve birazcık ürkerek önceden hazırlanmış *pâlinkayı* başına dikip derhal yeniden doldurdu; çünkü boş bir kadeh onu her zaman birazcık huzursuz ederdi. Sonra bir sigara daha yakıp notlarına

devam etti. "Futaki ihtiyatla ve hızlıca kapıdan çıktı. Birazcık bekledi. Sonra kapıyı çalıp bir şeyler seslendi. Sonra da hızlıca yeniden evin içine girdi. Schmidtler dışarı çıkmadılar. Okul Müdürü elinde çöp kovasıyla arkaya gitti. Bayan Krâner kapıdan etrafı kolaçan ediyor. Yorgunum, uyumam lazım. Bugün günlerden ne?[?f] Gözlüğünü alnına iterek kurşunkalemini yere bıraktı ve kızarmış burun kemerini ovuşturdu. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurda dışarıda artık yalnızca silikleşmiş lekeler ve bir netleşip bir bulanıklaşan tek tük ağaç dalları görüyor, bitmek bilmez gök gürültüsü ile yıldırım çakması arası kadarlık aralarda dikkatini acı acı uluyan köpeklere veriyordu. “Sanki biri onlara işkence ediyor.” Burunlarını gözü dönmüş bir yeniyetmenin bir zahire ambarı veya samanlığın ücra köşesinde kibrit ateşiyle kavurduğu, ayaklarından asılmış köpekler görüyordu; dikkatle kulak kabarttı ve not tutmaya devam etti. “Şimdi sanki durdu gibi... şimdi gene artıyor.[5]' Ne var ki birkaç dakika sonra gerçekten bu acı çekme seslerini duyuyor muydu, yoksa mesele sırf yıllarca süren uzun, yorucu çalışması sayesinde gök gürültüsünden zaman içerisinde bir şekilde korunarak gelmiş olan (“Istırap, iz bırakmadan geçmez/’ diye umuyordu) o eski ulumaları da ayırabilecek beceriye de ulaşması mıydı; artık karar veremiyordu ve yağmur bu kez tıpkı tozu döver gibi kaldırıyordu bu sesleri. Sonra aynı anda başka sesler, inleyerek ulumalar, böğürmeler ve hıçkırarak ağlayan insan sesleri duymuş gibi geliyordu artık -tıpkı dışarıdaki lekeler halinde katılaşan ağaçlar ve evler gibi- kâh belirginleşip kâh bardaktan boşanırcasına dökülen yağmurun biteviye uğultusunda kaybolan, ısrarla bir şeyler isteyen, çiğ, iç paralayıcı ağlayışlardı bunlar. "Kozmik başıbozukluk,” diye yazdı günlüğüne. "Duyma yeteneğim zayıflıyor." Pencereden dışarı baktı, kadehini içip bitirdi ama bu kez yeniden doldurmayı unuttu. Ateş basmış, alnını ve kalın boynunu ter kaplamış, hafif bir baş dönmesi hissetmişti, bir de kalbinin yakınlarında bir ağrı, daha doğrusu bir sıkışma. Sonuçta bunda şaşıracak bir şey bulamıyordu. Kısa, huzursuz, birkaç saatlik bölük pörçük uykusundan, yakınlardan gelen bir bağrışa uyandığı dün akşamdan beri hiç ara vermeden içmiş (sağında bulunan "büyük önem taşıyan damacanamda artık ancak bir günlük *pâlin-ka* kalmıştı), üstüne bir de ağzına neredeyse yiyecek bir şey de koymamıştı. Su dökmek için kalktı ama kapının önünde dağ gibi yığılmış çöp tepeciğini görünce fikrini değiştirdi. “Sonra bakarız. Acelesi yok/' dedi yüksek sesle ama yerine geri oturmadı; “olur da 'şu sıkışma' geçer mi/’ diyerek masanın yanından karşı taraftaki duvara kadar birkaç adım attı. Ter,

koltuk altından, yağlı gövdesinin iki yanından derecikler oluşturarak akıyordu. Kendisini güçsüz hissetti. Gezinirken battaniye üstünden kaymıştı ama toparlayacak kadar gücünün olmadığını duyumsu-yordu. Kolçaklı iskemlesine geri oturdu, işe yarayacağını düşündüğünden kadehini ağzına kadar doldurdu; gerçekten de birkaç dakika sonra daha iyi olmuştu, daha kolay soluk alıp veriyor ve artık o kadar fazla terlemiyordu, Pencerenin camına çarpan yağmur, dışarıyı görmeyi zorlaştırıyordu, bu yüzden gözetleme işini biraz askıya almaya karar verdi; “en ufacık gürültü ve kıpırtı’ya, hatta bazen içeriden, kalp, beyin ya da mide yönünden gelen incecik pıtırtılara bile ânında kulak kesildiği için hiçbir şeyi kaçırmayacağını biliyordu. Çok geçmeden huzursuz bir uykuya daldı. Uyuyunca, elinde tuttuğu bardak yere düştü ama kırılmadı; başı öne kaymış, ağzının kenarından salya akıyordu. Ve adeta her şey bu ânı bekliyordu: İçeride, sanki biri pencerenin önünü kapatmış gibi birdenbire karanlık çöküverdi, ağaçlar, tavan, kapı, perde ve yer döşemesinin renkleri koyulaştı; Doktor'un bakımsız perçeminde saçlar, yuvarlak ve tombul parmaklarında tırnaklar daha hızlı uzuyor, hem masa hem de sandalye arada bir gıcırdıyor, hatta evin kendisi bile bu sinsi ayaklanmada birazcık batıyor; arkada, duvarın dibinde ayrı-kotları hızla büyümeye başlıyor, dört bir yana saçılmış, yerlere yayılmış haldeki buruşuk defter yaprakları tek tük hızlı silkinmeyle düzleşmeye çalışıyor, çatı kirişleri çatırdıyor, sıçanlar koridorda daha bir cüretkârca koşuşuyordu. Sersem halde, ağzında kötü bir tatla uyandı Doktor. Saatin kaç olduğunu bilmiyor, ancak tahminde bulunabiliyordu; dün akşam kol saatini -dayanıklılığıyla ünlü, çarpmaya, suya, donmaya dayanıklı Raketa sını-kurmayı ihmal etmişti ve akrep şimdi on biri yenice geçmişti. Sırtındaki gömlek terden sırılsıklamdı, üşüyor ve başı dönüyordu; baş ağrısı -her ne kadar belirlemek kolay olmasa da- sanki ensesinde toplanmış gibiydi. Kadehini doldurdu ve demin yanlış karar verdiğinin ayırdına ancak şimdi vardı: Bir gün değil, olsa olsa birkaç saat yetecek kadar *pâlinkası* vardı. “Şehre inmem lazım,” diye düşündü sinirli sinirli. "Damacanayı Mopsz’ta doldurta-bilirim. Ama ya otobüs! Yağmur dursa o zaman bu yolu tepmeyi göze alabilirim.” Pencereden dışarı baktı ve suyun, yolları yürünemeyecek hale soktuğunu öfkeyle gördü. Bu durumda eğer eski yol kullanılmaz hale geldiyse taş döşeli yoldan gitmesine hiç olanak yoktu; belki de

d

yarın sabaha bile oraya varamazdı. Önce bir şeyler yiyip daha sonra plan yapmaya karar verdi. Yeni bir konserve açıp öne doğru eğilerek kaşıklamaya girişti. Tam bitirir bitirmez arada genişlemiş, su basmış kanallar ve geçitler üzerine, sabaha karşıki durumları ile şimdiki durumlarını karşılaştırıp aradaki farkları çıkararak yeni taslaklar hazırlamaya koyuldu, o sırada giriş kapısı tarafından gürültüler duydu. Biri anahtarla kapı kilidini kurcalıyordu. Doktor, taslakları ortadan kaldırıp iskemlesinde keyifsizce arkasına yaslandı, “iyi günler, Doktor Bey!” diyen Bayan Krâner, eşikte durdu. "Benim, ben." Durup beklemesi gerektiğini biliyordu, zaten Doktor onun yüz hatlarını bu kez de acımasızca, ağır ağır, en ince ayrıntısına kadar incelemekten geri durmamıştı. Bayan Krâner pismiş bir halde, ne olduğunu anlamadan vaziyeti idare ediyordu (“Bırak baksın, kendisine iyi geliyorsa incelerse de incelesin!” derdi evde kocasına], daha sonra Doktor’un işaretiyle daha yakma geldi. ' Geldim, çünkü görüyorsunuz, yağmur yağıyor, öğlen kocama da söyledim, bunun öyle yakınlarda dineceği falan yok, arkasından bir de kar.” Doktor cevap vermiyor, somurtarak önüne bakıyordu. “Kocamla şöyle konuştuk, ilkbahara kadar otobüs çalışmıyor, ben artık zaten gidemeyeceğime göre, düşündük ki, sizin Meyhaneci'yle konuşmanız gerek; ‘İşte araba, ona tek seferde bir sürü şey getirtilebilir, bir-iki haftayı da idare eder/ dedi kocam. Sonra ilkbaharda nasıl olacağına bir bakarız." Doktor güçlükle soluk alıp veriyordu. “Yani artık bu işi yapmayı kabul etmeyeceksiniz mi demek oluyor bu?” Bayan Krâner bu soruya hazırlıklıymış gibiydi. “Olur mu hiç öyle şey, kabul etmez olur muyum ben, zaten siz beni bilirsiniz, Doktor Bey, asla hiçbir problemimiz olmadı; ama işte siz de görüyorsunuz, şu yağmurlu havalar, otobüs de çalışmıyor zaten, kocam dedi ki, ‘Bunu Doktor Bey de biliyor, anlayış gösterecek-

tir/ dedi. Ben nasıl gideyim şehre yürüyerek, hem Meyhaneci arabayla şey yapsa, sizin için de daha iyi olur, onunla gene de daha fazla şey geti...” "Anlaşıldı, Bayan Krâner. Gidebilirsiniz/' Kadın kapıdan tarafa yöneldi. “Öyleyse konuşacaksınız, değil mi Mey..“Kiminle istersem onunla konuşurum ben/’ diye gürledi Doktor, kadına. Bayan Krâner odadan çıktı ama koridorda bir-iki adım attı atmadı, hızla geriye döndü. “Aman Tanrım, görüyor musunuz, unutuvermişim. Anahtarı." “Ne yapacaksınız anahtarı?” “İşte canım, nereye koyayım diye.” “Nereye istiyorsanız oraya koyun/' Krânerlerin evi, Dok-tor’unkiyle kapı komşuydu, bu yüzden kadın,

çizmelerine bulaşan çamurdan çeke çeke eve doğru giderken ancak kısa bir süre izleyebildi onu. Defter yığınından “BAYAN KRÂNER" başlıklı defteri çıkarıp not etti: “K. işi bıraktı. Daha fazla yapmayı kabul etmiyor. Meyhaneci’ye gideyimmiş. Geçen sene güzün yağmurda yürümekle bir sorunu olmamıştı. Kesin bir planı var. Kafası karışık ama kararından döndürülemezdi. Bir şeylere hazırlanıyor. Ne Tanrı'mn cezası olabilir ki istediği?” Öğleden sonra, geçen aylarda Bayan Krâner’le ilgili tuttuğu notlan yeniden okudu ama eli kolu bağlı kaldı; belki de kuşkularının bir dayanağı yoktu ve bütün mesele, kadının bütün gün evde hayaller kurmasından ve şimdi de işlerini arapsaçına çevirmesinden başka bir şey değildi. Doktor, Bayan Krâner’in mutfağını eskilerden tanıyor, o oldum olası fazla ısıtılan, daracık deliği çok iyi hatırlıyordu; bu iğrenç kokan, basık kovukların neredeyse temelden yoksun ve çocukça tasarlanmış, sıcak yuvaları olduğunu ve onlann kaba saba ve gülünç arzularının, çürüyüp kokuşarak zaman zaman tıpkı tencereden yükselen buhar gibi ortalığa yayıldığını biliyordu. Besbelli şimdi olan da buydu; buhar, kapağı kaldırıp duruyordu. Sonra bir de kaç sefer olduğu gibi, ertesi sabah o zahmetli ayılma ânı gelir ça-

tar vc Bayan Krâner önceki gün eline yüzüne bulaştırdıklarını düzeltebilmek için tabana kuvvet koştururdu. Yağmur ara sıra sesini keser gibi oluyor, ardından yeniden şakırdamaya başlıyordu; belli ki Bayan Krâner haklı çıkacaktı. Bu, gerçekten ilk güz yağmuruydu. Doktor, geçen yılın güzünü düşündü, bir de ondan önceki yılları; bu yıl da başka bir şey beklenemezdi: Kısa, birkaç saatlik ya da çok çok olsun birer günlük aralan saymazsak, ta ilk don tutuncaya kadar durdurulamaz biçimde şakır şakır yağacak; yollar kullanılmaz hale gelip dış dünyayla, şehirle, demiryollarıyla bağlantı kesilecek; toprak, aralıksız yağışlar yüzünden bataklığa dönecek; hayvanlar Szikes'ten ötedeki ormanlara, Hochmeiss patikasının daracık korusuna yahut Weinckheim Şatosunun yabanileşmiş parkına çekilecek; çünkü bataklık her türlü yaşamı öldürüp bitkileri çürütecek ve burada araba tekerlerinin yaz sonunda oyduğu çukurlara dolan çirkefle birlikte neredeyse dizlerimize kadar sular altında kalacak topraktan başka hiçbir şey kalmayacak. Ve bu bataklara ve yakından geçen kanalın suyuna, akşam veya sabaha karşı ayın ölü ışığı, tıpkı kırların üzerindeki minicik gözler gibi üzerlerinde parladıkça gümüşümsü gözlerle kör kör gökyüzüne baksınlar diye sumercimeği, sazlar ve *poiamegotori*lar[1] yerleşecek. Pencerenin

önünde, karşı çaprazının öbür tarafına Bayan Halics geçti ve Schmidt-lerin penceresini tıkırdattı. Bundan birkaç dakika önce Halicslerin o taraflardan bölük pörçük konuşmalar duyar gibi olmuştu; bunun için gene apaçık, “Halicsle ilgili bir sorun var,” diye düşündü ve şimdi de fasulye sırığı gibi olan Bayan Halics, Bayan Schmidt'i yardıma çağırıyordu* “Halics besbelli ki gene sarhoş. Kadın, Bayan

Schmidt'e heyecanlı heyecanlı bir şeyler açıklıyor, beriki de şaşırmış ya da korkmuş gibi ona kulak kesilmiş. İyi göremiyorum. Okul Müdürü de çıktı, kediyi kovalıyor. Şimdi de koltuk altında bir projeksiyon cihazıyla Kültür Evi yönüne doğru yürümeye başladı. Teker teker ötekiler de gidiyor artık, evet, film gösterimi olacak.” Başına yeni bir kadeh daha *pâlinka* dikip bir sigara yaktı. “Bu ne hareketlilik böyle!" diye homurdandı önüne doğru. Gün kararmıştı, ortalığı aydınlatmak için yatağından kalktı. Birdenbire şiddetle başı dönmeye başladı; yine de ayakları dolaşa dolaşa elektrik düğmesine kadar gidebildi. Elektriği yaktı ama geriye tek bir adım bile atamıyordu artık. Bir şeye takıldı, başım sertçe duvara çarptı ve oracıkta, düğmenin dibine yığılıp kaldı. Kendine geldiğinde ve en nihayet tutuna tutuna yerden kalkmayı başardığında ilk hissettiği, alnından birazcık kanın sızdığıydı. Bilincini kaybettiğinden beri ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu. Yerine döndü. “Görünüşe göre, çok sarhoşum/' diye düşündü, sonra bir gıdımcık *pâlinka* içti; bu kez canı sigara çekmemişti. Bön bön önüne bakıyordu, güçlük]e kendine gelebildi. Omzundaki battaniyeyi düzeltti ve aralıktan dışandaki kör karanlığa baktı. *Pâlinka* nın köreltmesine karşın bedeninde “çeşit çeşit ağrı'nın bilincine ulaşmaya uğraştığını hissediyor ve bunlan görmezden geliyordu: “Bir yerim incindi, hepsi bu.” Bayan Krânerle öğleden sonra yaptıkları sohbeti düşündü ve ne yapılacağına karar vermeye çalıştı. Bu havada zaten yola çıkamazdı, gelgeleİim *pâlinka* sına da bir an önce takviye gerekiyordu. Sadece yiyecek içecek tedariki değil, evin çevresindeki, gerçekten entipüften ama yapılması gereken işler için de birini bulmak zorundayken ve bu hiç de kolay bir iş değilken Bayan Krâner in eksikliğini -eğer yine de kararını değiştirmezse- nasıl doldurabileceği konusu, kafasını meşgul etmiyordu; yine de şimdilik sadece bu beklenmedik değişikliğin sonucu olarak (Bayan Krâner'in Meyhaneciyle bağlantıyı yarın kurması gerekiyordu) “kesin çözüme kadar” kendisini idare edecek içkiyi hangi yolla, yöntemle tedarik edebileceğiyle ilgili mantıklı bir plan yapmaya çalışıyordu. Meyhaneciyle konuşması gerektiği açıktı. Ama

bunun için kiminle, nasıl haber verebilirdi? Meyhaneye kendisi gitmeyi -şu andaki sağlık koşullarını göz önünde bulundurarak- düşünmek bile istemedi. Daha sonra gene de başkasına bırakmasa iyi olacağını düşündü; Meyhaneci kesinlikle alkolü sulandırır, sonra da, “siparişin Doktor Bey’e ait olduğunu bilmiyordum," diye kendini savunmaya kalkardı. Azıcık daha bekleyip kendini toparlamaya ve ancak ondan sonra yola koyulmaya karar verdi. Alnını yokladı ve masada duran sürahiye batırdığı bir mendille yarasını temizledi. Baş ağrısı bir nebze olsun hafiflememişti ama ilaç aramayı da gözüne yediremedi. Güzelce uyuyamasa bile hiç değilse birazcık kestirmeyi denedi; gelgelelim yeniden, yeniden patlak veren karabasanlar yüzünden gözlerini açık tutmak durumunda kaldı. Masanın altından eski yapım, hakiki deriden yapılmış bavulunu ayaklarıyla iterek çıkardı ve içinden birkaç yabancı dergi aldı. Gazeteler -gelişigüzel satın aldığı kitaplarıyla aynı şekilde- Kisromânvâros’taki, Schwa-ben’Ulardandı. Yahudi atalarıyla övünüp duran sahaf, Schvvarzenfeld'dendi. Kendisi yılda bir kez, kış aylarında, şehirdeki turist yoğunluğunun azalması nedeniyle dükkânını kapatarak çevredeki irili ufaklı yerleşim yerlerinde eski kitap bulmak ve satmak için sefere çıkar, bu zamanlarda “saygıdeğer, kültürlü bir insan olarak tanıdığı" Doktoru ziyaret etmeyi de asla ihmal etmezdi. Doktor, dergilerin makaleleriyle cebelleşmek yerine -şimdi de olduğu gibi- zamanı bir şeylerle öldürebilmek için fotoğraflarına göz gezdirdi. Genelde olduğu gibi gözlerine hiç de uzak ya da egzotik görünmeyen Asya savaşlarıyla ilgili hazırlanmış haber fotoğraflarına içinden gelerek baktı; fotoğrafların yakınlarda bir yerde çekildiğinden emindi, arada sırada şu ya da bu yüz tanıdık geliyor, böyle durumlarda uzun uzun ve gergin bir şekilde onların kim olduğunu çıkarmaya çalışıyordu. En göze batan çekimleri sıraya koyarak düzenledi ve en beğendiklerini artık bildik, kendinden emin hareketlerle buldu. Özellikle -tabii her ne kadar sıralama belli bir zamanın geçmesiyle birlikte değiştiyse de- havadan çekilmiş bir fotoğraf* beğenisini kazanmıştı: Çöllük bir arazide koskocaman, böîüük pörçük bir alay, kıvrımlar çizerek ilerliyor, arkalarında -dumanlar, alevler içinde- yıkılmış, toplarla dövülmüş bir kentin yıkıntıları, fotoğrafın ön tarafındaki yarısında karanlık, büyük bir alana yayılmış, gözdağı veren bir leke. Ve fotoğrafı özellikle dikkate değer kılansa -ilk bakışta gereksiz bir şekilde- resmin sol alt köşesinde görünen bir askerî araçları izleme aygıtıydı. Çekimin, büyük bir dikkati hak ettiği kanısındaydı. Büyük bir güvenle, derinlemesine, öze odaklanarak araştırmanın mükemmel işleyen, kahramanca denebilecek

hikâyesini, gözetleyen ve gözet!enenin en uygun uzaklığıyla, gözlemin titizliğine vurgu yaparak görmemizi sağlıyordu; o kadar ki, kendisini çok defa aygıtın arkasında tam da ne yaptığını bilen bir hareketle fotoğraf makinesinin deklanşörüne basarken düşlemişti. Şimdi de, nereyse elinde olmayarak bu fotoğrafa bakıp duruyor, artık tabii ki en küçük ayrıntısına kadar tanıyor, yine de, her bakışında, yeniden ve yeniden şimdiye kadar keşfetmediği bir ayrıntı bulmayı umut ediyordu. Ne var ki gözlüğünün gö~ zünde olması boşunaydı, bir şekilde silikleşmiş buldu bu sefer her şeyi. Dergileri yerlerine geri koyup çıkmadan önce “son bir yudum daha' denedi. Büyük zahmetler çeke çeke kürklü kabanını giydi, battaniyeleri katladı ve yalpalayan adımlarla evden çıktı. Yüzüne temiz, serin hava çarptı. Cebindeki cüzdanını ve not defterini yoklayıp geniş siperlikli şapkasını başına oturtarak değirmene doğru tereddüt içinde yürümeye başladı. Meyhaneye giden daha kısa bir yolu yeğleyebilirdi ama o durumda önce Krâner’in, sonra da Halics'in evinin önünden geçmesi gerekirdi, Kültür Evi ya da makine dairesi dolaylarında “hödüklerden birinin kesinkes yoluna çıkacağından, sinsi ve saldırgan sözlerle, selamlamayla alalanmış tiksindirici meraklarıyla onu durmaya zorlayacaklarından kuşkusu (söz etmeye bile gerek) yoktu. Çamurda güçlükle hareket ediyor, üstelik evinin arka avlusundan geçerek değirmene çıkan patikaya ulaştığında karanlıkta neredeyse hiçbir şey görmüyor, bu arada nerden geçtiğini kavramaya çalışıyordu; ama yitirdiği dengesini geri kazanamamış, yürüyüşü sarsak ve kararsız kalmıştı, bu yüzden sık sık adımlarından bir-ikisini yanlış hesaplayıp bir ağaca tosluyor ya da bodur bir çalıya takılıp tökezliyordu. Çırpınarak nefes alabiliyor, akciğerleri hırlıyor ve kalbinin çevresinde öğleden sonra başlayan sıkışma da geçmek bilmiyordu. Yağmurun Önünden değirmenin sığınağına kendini mümkün olduğunca çabuk atabilmek için adımlarını sıklaştırdı; artık patikanın sinsi su birikintilerinden kurtulmayı denemiyordu bile; gerektiğinde ayak bileklerine kadar suya batıyor, potinlerinin içinde çamur şapırdıyordu ve kürklü kabanı da iyice ağırlaşmıştı. Değirmenin zorlukla açılan kapısını omzuyla iterek açıp bir tahta sandığın üstüne yığıldı ve dakikalar boyunca kendinden geçmiş bir halde soludu havayı. Boynunda atardamarı hoyratça zonkladığı anda, ayaklarının kaskatı tutulduğunu ve ellerinin titrediğini hissetti. Kaderine terk edilmiş yapının en alt katında bekliyordu ve üstünde iki kat daha vardı. Dört bir yana dehşet verici bir sessizlik hâkimdi. Buradaki işe yarar her şeyin alıp götürül-

meşinden sonra, bu koskocaman, karanlık, kuru ambar, boşluktan tın tın ötüyor; kapının sağında hepi topu birkaç meyve sandığı, işlevi bilinmeyen bir demir yalak ve bir de azerinde *“Yangın Söndürme ’* diye yazılı, özensizce çakılmış, kumu dökülmüş bir ahşap sandık duruyordu. Doktor, potinini çıkarıp çoraplarını sıyırdı ve suyunu sıktı. Sigara aradı ama ıslanan pakette kullanabileceği bir tek sigara bile bulamadı. Açık kalan kapıdan içeri düşen cansız ışık, yerden bir parçayı ve sandıkları tam da yalnızca lekeleri karanlıktan alıp belirginleştirerek görünür kılıyordu. Bir yerlerden sıçanlann belli belirsiz seslerini işitir gibi oldu. “Sıçanlar mı? Burada mı?” diye şaşırdı Doktor ve ambarın derinliklerinden tarafa birkaç adım attı. Gözlüğünü taktı ve yoğun karanlığın içine gözlerini kırpıştırarak baktı. Fakat sesleri yeniden duyamayınca kapının yanına geri gelerek çorabını ve potinlerini giydi. Kabanını siper edip kibritin kenarını sürtüştürdü, olur ya belki bu sefer başarabilirdi yakmayı... Denemesi işe yaradı, parıldayıveren ışıkta şöyle bir dört-beş metre ötede kapının yanındaki karşı duvarda, katlara çıkan merdivenin birkaç basamağı bulanık bir şekilde belirdi ve Doktor, özel hiçbir amacı olmaksızın, yukarı doğru bir-iki kararsız adım attı. Gelgelelim, kibrit çöpü hemencik yanıp tükendi ve yenisini denemeyi ne canı istedi ne de bunun bir anlamı vardı. Birkaç dakika kadar karanlıkta dikildi, duvarları yokladı elleriyle ve sonunda meyhaneye giden yola koyulabilmek için tam aşağı gitmek üzere hareketlenmişti ki güçlükle duyulan bir gürültü çarptı kulağına. “Gerçekten sıçanlarmış.” Çok uzaklardan, en üst kattan bir yerlerden duydu gibi geldi. Bir eliyle duvarı yoklaya yoklaya merdivenlerden yukarıya yöneldi ve birkaç adım attı atmadı, gürültü güçlendi. “Sıçan değil bunlar. Sanki çalı çırpı çıtırtısı gibi bir şey.” Merdivenin dönemecine ulaştığındaysa, hâlâ çok alçak ama net bi-

çimde duyulan bölük pörçük konuşmalar çarptı kulağına. Orta katın en gerideki bölümünde, kaskatı kesilmiş, olacakları gözleyen Doktordan şöyle bir yirmi-yirmi beş metre uzakta, titrek titrek ışıyan çalı çırpı ateşinin başında yerde iki kadın oturuyordu. Ateşin ışığı yüzlerini keskin bir şekilde aydınlatıyor, yüksek tavana titreşen, büyük gölgeler çiziyordu. İki kadın görünüşe göre sohbete dalıp gitmişti ama birbirlerine değil de közlenen çalı çırpıdan sıçrayan yalımlara bakıyorlardı. “Siz de ne yapıyorsunuz burada?" diye sordu Doktor sesini yükselterek ve onlara doğru yöneldi. Berikiler ürkerek yerlerinden fırladı, sonra biri rahatlayarak bir kahkaha attı. “Ah, siz miydiniz, Doktor Bey?” Doktor, ateşe doğru adım attı ve iki kadının

arasında yere çöktü. “Azıcık ısınıvereyim/’ dedi. “Mahzuru yoksa tabii.” iki kadın da ateşin yanındaki yerlerine oturup ayaklarını altlarına çekerek sessizce gülüşmeye başladı. “Bir sigara ikram edebilir misiniz bana?” diye sordu Doktor, ateşten başını dahi kaldırmadan. “Benimki süngere döndü de.” “Tabii ki, buyurun,” diye yanıtladı biri. “Yanınızda duruyor, orada, ayağınızın yanında.” Doktor sigarayı yaktı ve dumanını uzun uzun üfledi. “Biliyorsunuz işte, şu yağmur,” diye açıklamaya girişti kadınlardan biri. "Tam da, iş yok güç yok, diye dertleniyorduk burada, Mari'yle ben, of, son zamanlarda dükkânda da işler kesat,” (bunu derken gevrek gevrek kıkırdamaya başladı) “işte burada çakılıp kaldık, bilirsiniz.” Doktor yanını döndü ki sıcaklık oraya da ulaşabilsin. Büyük olana yol verdiğinden beri Horgosların iki kızıyla hiç karşılaşmamıştı. Biliyordu ki, sabahtan buraya, değirmene lengeri atıyor akşama kadar vurdumduymaz bir şekilde “bir müşteri”nin üstlerine kapıyı açmasını ya da Meyhaneci’nin haber göndermesini bekliyorlardı. Siteye çok seyrek uğrarlardı. “Beklemeye değeceğini düşünmemiştik hiç,” diye sürdürdü büyük Horgos. “Bilirsiniz, çoğu kez günler günleri izler, biz burada öylece otururuz, sıracaya tutuluruz da bir şeycik olmaz. Öyle zamanlar oluyor ki neredeyse birbirimizi boğazlayacak hale geliyoruz, o kadar sinir küpü olduk ikimiz de. Burada yalnız başına da korkuyoruz../' Küçük Horgos sarsıla sarsıla kahkaha atıyordu. "Ama öyle korkuyoruz ki!” Küçük bir kız çocuğu gibi peltek peltek ekledi: 'Burada yalnız olmak o kadar kötü ki.” Bunun üzerine ikisi de havlamasına kısa seslerle bir viyaklama tutturdu. ' Bir sigara daha alabilir miyim?” diye sordu Doktor suratını ekşiterek. wAa, o nasıl soru öyle, alabilirsiniz tabii ki̦ size hayır diyebilir miyim ben?!” Küçük Horgos buna daha büyük kahkahalarla gülmeye başladı ve kardeşinin sesine öykünerek tekrarladı: “Size hayır diyebilir miyim ben? iyiydi bu, cidden, güzel söyledin!” Gülüşmeleri az sonra kesildi ve yorgunca, ateşe daldılar. Sıcak, Doktor'a iyi gelmişti; “Bir süre daha kalıp kurulanarak ısındıktan sonra kendimi toplayıp meyhaneye gitmek için yola çıkarım,” diye düşündü. Islıklı solumalarıyla bön bön alevlere bakıyordu. Sessizliği büyük Horgos bozdu. Sesi vurdumduymaz, kısık ve canı sıkkındı. “Biliyorsunuz, ben artık yirmiyi geçtim, o ise yakında dolduracak. Düşünüyorum da, şimdi de tam ondan söz ediyorduk siz gelmeden önce, böyle nereye varacağız biz? Bazen insanın her şeyden sıtkı sıyrılıyor! Kenara ne kadar koyabiliyoruz, biliyor musunuz? Bir fikriniz var mı hiç? Ah, öldürmeye hazırım ben, cidden söylüyorum!” Doktor tek kelime etmeden ateşi izliyordu. Küçük Horgos

duygusuzca önüne bakıyor, ayaklarını iki yana açmış, elleriyle arkasından destek alarak başını sallıyordu. İşte şurada o küçük suçlu binmiş sırtımıza, bir de ondan da salak Estike, sonra annem, o da tutturmuş yok öyle, yok böyle, paraları çıkaralımmış, aşağı para, yukarı para, ne sanıyor bunlar bu işi? Ayağımızdaki donu bile çıkarıp alır bunlar,

inanın bana! Bir de sonunda şehre inelim de bu toz yuvasını burada bırakalım... Duymuşsunuzdur herhalde, onun çıkardığı çıngarı!.. Yok öyle, yok böyle, ne sanıyoruz böyle biz, yani... Ama dur, biz bu hayattan bıktık usandık, öyle değil mi, Mari, usandık?!" Küçük Horgos bıkkınca elinin tersiyle işaret etti. “Kes artık şunu, maval okuyup durma başımızda! Ya gidersin ya da kalırsın! Seni tutan yok, bunu söyleyemezsin.” Ablası gazaba gelmişti. "Canın öyle istiyor, ha, alıp voltamı gideyim?! Doğru mu? Bir başına pek iyi geçinirsin burada artık! Ama yok, o kadar uzun boylu değil! Ben gidersem, sen de geleceksin!" Küçük Horgos alaycı bir ifade takındı. “Mızıldanma o kadar, yoksa şuracıkta ağlamaya başlarım!” Büyük Horgos gene yerinden gürlemeye başladı ama sonuna kadar söyleyemedi, sözleri çiğ bir öksürüğün arasında boğulup gitti. Sonra da korlanan ateşin yanında oturup bir süre tek kelime etmeden sigaralarını içtiler. “Sorun değil, Mari, şimdi bugün burada olacak para, hem de sürüsüyle!” diyerek yırttı sessizliği büyük kız kardeş. “Gör bak, yakında neler olacak burada, vay vay!" Diğeri öfkeyle aksileniyordu. “Çoktan burada olmaları gerekirdi. Bu işin içinde bir bityeniği var, içimden bir ses öyle diyor," “Yok, canım, yorma kafanı buna. Ben Krâner’i tanırım, ötekilerin hepsini de. Eli kulağında, şimdi burada olur, sonra da çükünün peşinden seğirtir, hep öyle oldu, şimdi de olacak olan bu. Hepsini itiraf edeceğini sanmıyorsun herhalde, öyle değil mi?!" Doktor başını kaldırdı. “Ne parasıymış bu?" Büyük Horgos, elinin tersiyle hızlıca savsakladı. “Amaan, ilginç bir şey değil, siz güzel güzel ısının, Doktorcuğum, uğraşmayın başka şeylerle." Doktor, bir süre daha oturduktan sonra bir-iki sigarayla kuru bir kibrit isteyip merdivenlerden aşağı yöneldi. Kapıya kadar sorunsuzca ulaştı; yağmur, yarıktan eğilip bükülerek içeri dökülüyordu. Baş ağrısı

bir nebze hafi i! emiş, baş dönmesi tümden geçmiş^ bir tek göğsündeki şu sıkışma kalmıştı, onun bir türlü sonu gelmek bilmiyordu. Gözleri karanlığa çabucak alıştı, şimdi artık kusursuz bir şekilde yönünü saptayabiliyordu patikada. Durumuna göre hızlı bir tempoda ilerliyor bir tek nadiren bir

fışkın veya çalı ayağını sürtüyor, yağmur yüzüne o kadar çarpmasın diye başını yana çevirerek yürüyordu. Birkaç dakikalığına tartı dairesinin saçaklarının altına girdi ama sonra çok kızgın bir vaziyette çıkarak yoluna devam etti. Önü, arkası, sessiz ve karanlıktı. Bayan Krâner e yüksek sesle bir-iki saydırdı, çeşit çeşit öç planları kurdu kafasında, sonra da hemen unutuverdi. Gene yorulmuştu, bazen öyle hissediyordu ki derhal bir yere oturmazsa ânında yığılıp kalacaktı. Meyhaneye giden taş döşeli yola saptı ve artık oraya varıncaya kadar durmamaya karar verdi. "Yüz adım, daha fazla çekmez, o kadarcık kaldı geriye/’ diye avuttu kendini. Meyhanenin kapısından ve minicik pencerelerinden kendisine doğru umut uyandıran bir şekilde yayılıyordu ışık; zifirî karanlıktaki kendini ayarlayabileceği biricik nokta. Gülünç bir şekilde yakınındaydı artık ama o, ansızın, gözlerini dikmiş dışarı süzülen ışığa bakarken sanki yaklaşmamış, ondan uzaklaşmıştı. “Yok canım, sırt hemen iyileşecek bir halsizlik, hepsi bu,” diye düşündü ve bir anlığına durdu. Başını kaldırıp gökyüzüne baktı, hızla koşturan rüzgâr, suyu yüzüne çarptı, Doktor[3]un yardıma ihtiyacı olmalıydı. Fakat halsizliği nasıl hızla patlak verdiyse aynı hızla geçiverdi. Taşlı yoldan aşağı kıvrıldı ve cılız bir ses aşağılardan seslenince meyhane kapısının önünde durdu. “Doktor Amca!” Horgoslann en küçük kızı Estike, kaba-nını çekiştiriyordu. Saman sarısı saçları ve ayak bileklerine kadar inen hırkası sırılsıklam olmuştu. Başını önüne düşürüp Doktor'un kabanına sanki “burada ona tebelleş olmaktan başka işi yokmuş gibi” yapışmıştı. “Ne istiyorsun, sen misin, Estike?” Küçük kız cevap vermedi. “Bu saatte ne arıyorsun sen buralarda?[1]' Doktor afalladı, sonra sabırsızca kendini kurtarmaya çalıştı ama Estike - sanki yaşamı buna bağlıymışçasına- salmıyordu. “Düş artık! Neyin var senin?! Annen nerede?!" Doktor, küçük kızı kavradı, bunun üzerine kız aniden elini itip kendini kurtardı ama hemen kabanın kollarına tutunup başı önde, dilsiz gibi öylece dikilmeye devam etti. Doktor, Estikenin koluna öfkeyle vurarak bir yana savurdu onu ve kurtulunca da elinde olmadan geriye bir adım attı, ama şansı yaver gitmedi ve çamur yığınına takılınca elleriyle boş yere çırpınması da işe yaramadı ve yerdeki çamurun üstüne boylu boyunca serildi. Küçük kız ürkerek meyhanenin penceresine doğru seğirtti ve oradan, koskocaman beden ağır ağır yerden yükselip kendine doğru yönelirken fırlamaya hazır, olup bitenleri izledi. "Gel buraya! Derhal buraya gelir misin?!" Estike pencerenin denizliğine tutunmuştu, sonra badi badi, beceriksizce seğirterek taş yola çıktı. “Bir bu eksikti!’' diye homurdandı Doktor öfkeyle, ardından da kızın

arkasından bağırdı. “Bir sen eksik kalmıştın zaten! Nereye koşturuyorsun? Dursana artık, seni seni! Hemen buraya gel!" Eli kolu bağlı, meyhanenin kapısının önünde öylece durdu, olup bitenin ne olduğunu anlamıyor, ne yapacağını bilemiyordu. En sonunda artık işini mi halletsindi, yoksa çocuğun peşine mi düşsündü? “Anası burada içer... kız kardeşleri değirmende orospuluk ederler, ağabeyi ise... kim bilir şehirdeki hangi dükkânı yarıyordur, bu da kalkmış üstünde tek elbiseyle buralarda koşturup duruyor... Hay sizin tepenize yıldırımlar düşsün, e mi!” Taş yola çıktı ve karanlığın içine haykırdı. “Estike! Bir şey yapmayacağım sana! Kafayı mı yedin yoksa?! Hemen buraya gel!" Cevap yok. izinden yola düştü ve öfkeden kudurarak, zaten evden hiç kıpırdamaması gerektiğini düşündü. İliğine kadar ıslanmıştı, zaten iyi hissetmiyordu kendisini ve üstüne bir de bu üşütük, tebelleş çocuk!.. Evden ayrıldığından beri başına fazlasıyla olay geldiğini hissediyordu artık ve her şey kafasında karmakarışık olmuş, fırıldak gibi dönüyordu. Yılların uzun “ve zahmetli[13] mücadelesi boyunca inşa ettiği bu her şeyin nasıl da kırılgan olduğunu canı sıkılarak anlıyor ve -iri, güçlü bünyesine karşın-* kendisinin de çöküp mahvolduğunu daha da büyük bir hınçla görü* yordu: Dur bakalım, öyle hiç de aman aman bir uzaklık olmayan meyhaneye kadar ufak bir yürüyüş (“Bir de dinlenmiştim oysa!”), ve al bakalım, soluğu kesiliyor, göğüs kafesi sıkışıyor, ayaklan güçten düşüyor, her türlü güç, bedenini terk ediyordu. Ona en ağır gelense, aklı başından çıkarak, çırpına çırpına, elinden hiçbir şey gelmeden bir oraya bir buraya sürüklenmek ve kendisinin burada bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında, taş yolda, terelelliye bağlamış bir ufaklığın peşinde koşturup durmasının sebebi konusunda zerre kadar olsun fikre sahip olmamaktı. Çocuğun gittiği tarafa doğru bir kere daha haykırdı, sonra da öfkeyle durup zaten öyle de böyle de yetişemeyeceğini kabullendi. Sonunda kendisini toparlamanın zamanı gelip çatmıştı artık. Arkasına dönünce meyhaneden epeyce bir uzaklaştığının şaşırarak ayırdma vardı. Yürümeye başladı ve iki adımdan sonra dünya, önünde bir anda karanlığa gömüldü, ayaklarının çamurda kaydığını hissediyordu; çok kısa bir süre için daha yere devrildiğini ve derin bir yerlere yuvarlandığını idrak etti, sonra da kesin olarak kaybetti bilincini. Büyük güçlükle, kademe kademe kendine geldi. Buraya nasıl geldiğini hiç hatırlamıyordu, ağzı çamurla doluydu ve toprağın çiğ tadından midesi kalktı. Kabanı çamur içindeydi, ayakları soğuktan ve sudan tutulmuştu ama ıslanmasınlar diye elinde sımsıkı tuttuğu, Horgos'un kızlarından aldığı üç sigaraya şaşılacak şekilde hiçbir

şey olmamıştı. Onları çabucak cebine tıkıştırdı ve kalkmak için çabaladı. Ne var ki ayakları küçük kanalın dik, balçıklı yamacında yeniden, yeniden kaydı ve taş yola tırmanıp çıkabilmesi ancak birçok deneme sonrasında mümkün olabildi,"Kalbım! Kalbim!" diye parladı içinde o sırada ve korkuyla göğsünü tuttu. Kendini çok zayıf hissediyordu ve mümkün olan en yakındaki hastaneye gitmesi gerektiğini anlamıştı. Gelgelelim yağmur, onun planlarını olanaksız kılıyor, değişmez bir kuvvetle, yenilenip duran akınlar halinde eğilip bükülerek karayolunu vuruyordu. "Dinlenmeliyim. Bir ağaç altında.,, yoksa meyhane mi? Yok, en iyisi başka bir yerde dinlenirim." Taş yoldan saptı ve yakınlardaki yaşlı bir akasya ağacının altına sokuldu. Doğrudan toprağa oturmamak için ayaklarını gövdesinin altına çekti. Hiçbir şey düşünmemeye uğraşıyor, gözlerini dikmiş, önüne bakıyordu. Böylece birkaç dakika mı geçti, yoksa birkaç saat mi, bilmiyordu. Ufuk çizgisi gönülsüz bir yavaşlıkla aydınlanıyordu. Doktor, ışığın taşrayı insafsızca kaplayışını çökmüş halde ve bir çeşit belirsiz bir umutla izliyordu. Aydınlıktan umutluydu ama bir o kadar da ondan korkuyordu. Sıcak, sevimli bir odada yatıyor olmayı çok isterdi. Beyaz tenli, genç hemşirelerin bakışlarının koruması altında, sıcacık tavuklu çorbayı kaşıklamayı, sonra da duvara doğru dönmeyi... Yol bekçisinin evinin hattı üzerinde yaklaşan üç tip dikkatini çekti. Onlardan uzaktaydı, umutsuzca uzakta; ufak tefek bir çocuğun tiplerden birine hevesle bir şeyler anlattığını, diğerinin onları birkaç metre geriden izlediğini duymuyor ama görüyordu. Nihayet kendisiyle bir yüksekliğe eriştiklerinde, yürüyenleri çıkarabildi; seslenmeye çalıştı onlara ama belli ki rüzgâr, sesini sürüklüyor, yağmur yıkayıp götürüyordu, çünkü dönüp bakmadılar bile ve meyhane yönünde öylece yürümeye devam ettiler Tam da öldüğü söylenen iki kalender serseriyi burada gördüğüne şaşırmaya başlayacakken her şeyi unutuverdi; ayakları keskin biçimde sancımaya başlayıp boğazı kurudu. Sabahı taş yolda etmişti, şehre doğru gitmeye çalışıyor, meyhaneye geri dönmek istemiyordu. Gitmek de denmez ya, kafasını karıştıran düşüncelerle ve tepesinde çınlayıp duran seslerden ürkmüş halde olsa olsa kendini sürükliiyordu. Peşinde bir karga sürüsü sinsi sinsi dolaşıyordu ve Doktor'a, kesinlik!e, ürkünç bir gayretkeşlikle kendisini izliyorlarmış gibi geldi. Öğleden sonra Elek yol ayrımına vardığındaysa at arabasına bir başına binebilecek kadar dahi gücü kalmamış, evine dönen Kclemen'in, arabacı oturağının arkasındaki samanların üzerine onu bir şekilde çekmesi gerekmişti. Kendini hafiflemiş hissediyordu Doktor; Biletçi'nin paylayan sözleri daha uzunca bir süre

yankılanmaya devam etmişti içinde, ta ki araba onu uykuya sarsana kadar: “Doktor Bey, bunu yapmayacaktınız! Yapmayacaktınız bunu!”

Örümceğin işi -1

Sekiz şeklinde

"Ocağı yaksaydın!” dedi köylü Kerekes. Çatlak lamba karpuzunun çevresinde sığır sinekleri, boğuk pıtırtılardan sonra kendi ördükleri çekimli ağa geri düşmek ve kapalı yörüngede ilerleyen bu sonsuz devinimi ta ışık sönünceye kadar sürdürmek için, cılız ışığa karmakarışık sekizler çizip vızıldayarak, tekrar tekrar kir pas içindeki porselene çarpıyordu; ama bu merhametli hareketi yapacak olan el, tıraşsız yüzü, Meyhaneci’ninkini henüz içinde tutuyordu, kulağında dinmek bilmeyen yağmurun sesi ve yan uykulu gözlerini kırpıştırarak sinekleri seyretti, sonra da homurdandı: “Yıldınm götüresiceler!” Halics, üstünde düğmeleri çenesine kadar iliklenmiş, -bir şekilde oturabilmek isterse- kasığının önünden katlanması gereken iş önlüğüyle, kapının yanındaki köşede, ince bacaklı, derme çatma bir sandalyede öylece oturuyordu; çünkü doğrusunu söylemek gerekirse yağmur ve rüzgâr kimseye acımamış, onuniaysa kafa bulup sonunda dış hatlarını ortadan kaldırmak için onu yumuşatmış; kabandan ise her türlü esnek kuvveti ıslatıp çıkararak onu artık mahşerin boşboğaz sularından değil, buruşmuş kalbinden çıkarak savunmasız organlarını gece gündüz aralıksız olarak yıkayan, hiç ağzından düşürmediği gibi, “kolayca ölümcül hale dönüşen iç yağmurlar'dan koru-

muştu. Çizmelerinin etrafında su birikintisi oluşmuş, elinde boş bardak ağırlaşmıştı ve duymamaya çalışması boşunaydı: Arkada Kerekes, dirseğini “bilardo'ya dayanmış, kör bakışlarıyla Meyhaneci'ye doğru dönerek şarabı dişlerinin arasında usul usuî süzdükten sonra görgüsüzce, açgözlü yudumlarla yutuyordu. “Dedim, ocağı yak-saydın,” diye yineledi, sonra tek bir sesi bile ıskalamamak için başını hafifçe sağa doğru oynattı. Köşenin dibinden yükselen küf kokusu arka duvardan aşağı inen hamamböceği taburunun ileri karakolunu kuşatma altına almıştı, çok geçmeden ana birlikler de göründü ve yağlı döşemenin üstünde çil yavrusu gibi dört bir yana kaçıştılar. Meyhaneci* müstehcen bir hareketle cevap veriyor ve yardakçı, sinsi bir tebessümle Haİics’in nemli gözlerine bakıyordu, ama sonra köylünün tehditkâr sözlerinden (“El hareketi çekip durma, haşhaş

kafalı!”] korkup sandalyede büzülerek dertop oîdu. Teneke tezgâhın arkasında, duvarda, yana kaymış, badana lekeli bir afiş parçası ışıldıyor, karşı tarafta, dışarıdan ampulün ışıtma alanı içinde iyice solmuş bir Coca-Cola reklamının yanındaki demir askılık, unutulmuş, tozlu bir şapka ve önlükle ortada dikilmiş duruyordu; kim olsa asılmış bir insan olduğunu düşünebilirdi bunun. Kerekes, avucunda boşalmış şişe, Meyhaneciye doğru yöneldi, ayağının altındaki döşeme ikide bir gıcırdıyordu^ birazcık öne doğru eğildi; kocaman gövdesi oîdu olacak tıpkı kargaşa çıktığında boğanın çevresinde meydanın bir anda daralması gibi bütün mekânı doldurdu. Halics, Meyhanecinin deponun arkasında gözden kaybolduğunu görmüş ve üstünden de sürgüyü hemen ittiğini duymuştu; korkarak, çünkü bir şeyler olmuştu, ama biraz da yatışarak fark etti ki, bir sefer olsun şimdi, yıllardır yerinden kıpırdamayan, üst üste yığılarak yükseltilmiş suni gübre çuvalları, bahçe aletleri ve domuz yemlerinin iç boğucu surları arasında, o berbat kokunun içinde, arkasını buz gibi soğuk demir kapıya yapıştırarak sinmesi gereken kendisi değildi ve bir ferahlama da gelip geçmişti üstünden; ya da daha ziyade, ışıl ışıl şarapların bir önceki efendisinin, şimdi ne yapacağı kestirilemeyen, öldürücü güce sahip köylünün çırpınan tutsağı olarak onu çözecek bir işaret beklediğinden, bir damla gönül alma. “Bir şişe daha!" dedi Kerekes sinirli sinirli. Cebinden bir tomar kâğıt para çıkardı ama yaptığı hızlı hareketten dolayı bir tanesi -görkemli bir uçuştan sonra- bir planör gibi postalının yanında yere indi. Halics, diğerinin ne yapacağının büyük olasılıkla bilindiği, ânın yasalarından -birkaç dakikalığına da olsa- anlayan biriydi ve tabii kendisinin ne yapması gerektiği belliydi, derhal ayağa kalktı, yine de olur da köylü almak için eğilir, diye birazcık bekledi, boğazını öksürerek temizledikten sonra oraya giderek en son kuruşları topladı ve avuçlarını iyice açtı. Madenî paralar şangırdayarak dört bir yana saçıldı, sonra -en sonuncusu da yanına dönünce- onları toplamak için yere diz çöktü. “Yüzlüğümü de al yerden!" diye gürledi Kerekes, Halics ise dünyanın halini bildiğinden (“Kül yutmam ben!") paralan bir hizmetçinin içten pazarlıklı bağlılığıyla, emre amade, tek kelime etmeden ve tiksinmeyle kaldırıp ona uzattı. “Birimde yanıldı sadece!" dedi içinden ürkmüş bir halde. -“Sadece birimde!.." Köylünün boğuk sözleri üzerine (“Ne olacak artık!?") yerinden fırlayıp dizlerinin tozunu silkti ve umutla dirseklerini Kerekes’ten uygun düşen uzaklıkta, sanki deminki telaşın her ikisi için de mi olduğunu tam bilmek mümkün değilmiş gibi, tezgâha dayadı. Kerekes tedirgin görünüyordu, böyle bir şey mümkünse tabii ve

sessizlikte Halics’in tam o sırada duyulan, zayıf sesi (“Ee, ne kadar bekleyeceğiz?") sanki geri alınması olanaksız her bir sözcükle katlanarak çoğaldı; şimdi bu kadar büyük bir gücün yanında var olma zorunlulu-

ğundan, rastlantı sonucu ağzından kaçırdığı sözcüklerden artık çok uzaklara çekilirken Kerekes 1e kabul edebileceği tek bir çeşit bulanık ortaklık duyumsadı, çünkü sadece kırılgan özsaygısı değil, neredeyse hücreleri de -belki de ödleklerin istisnasız kardeşliğinden kendini kurtaramadığından-birlikte hareket etmesine itiraz ediyordu. Köylü yavaşça o yana dönünceye kadar Halics'in içine sinen metazori bağlılık artık yerini apayn bir duyguya bırakmıştı; çünkü gururla yaptığı tespite göre, <frast-gele savurduğu atış, gidip hedefi ortasından vurmuştu.” Bütün bu olanlar onu apansız yakalamıştı, hatta kendi sesine de -böyle- kesinlikle hazırlıklı değildi; işte bu yüzden, bir yolunu bulup köylünün hissedilir sürprizini yakalayarak etkisiz hale getirmek için -ani ve tartışmasız bir geri alma şeklinde- hızla ekledi: “Bana ne, tabii ki...” Kerekes’in sabrı tükenmeye başlamıştı. Başını öne eğdi ve önündeki tezgâhta şarap kadehlerinin dizili olduğunu fark etti; tam yumruğunu kaldırıyordu ki, o anda Meyhaneci depodan çıkıp eşikte durdu. Bir omzuyla kapıya yaslanıp gözlerini ovuşturdu, arkadaki imparatorluğun-daki o bir-iki dakika, birdenbire ve sonuçta gülünç ürk-müşlüğünü (“Nasıl saldıracak! Nasıl da saldıracak bu azgın herifi”) derisinden -o neler neler görmüş derisinden-silmeye yetmişti, evet, çünkü daha ileri gidebilecek başka bir şey pek olamazdı; olsa bile, işte, "tıpkı dipsiz bir kuyuya atılan taşın aşağıya doğru düşmesi gibi” olurdu. “Bir şişe daha!” dedi Kerekes ve parayı tezgâha bıraktı. Meyhaneci bunun üzerine de mesafeli durunca peşi sıra ekledi: "Bu arada korkma sen, haşhaş kafalı! Bir şey yapmayacağım sana! El hareketi çekip durma, yeter!" Yerine, "bilardo ”nun yanına döndüğünde sandalyeyi altından birisinin çekivereceğinden çekinirmiş gibi ihtiyatla oturdu, o arada Meyhaneci de artık çenesinin altındaki elini değiştirmiş, kesik süt suyu rengi gözlerine güvensizlik ve

elle tutulur bir şeyler elde etme hevesinin önündeki perde çekilmiş, kireç beyazı yüzünden dur durak bilmeyen emre amadeliğin, insanı miskinleştirip avuçları nemlendiren ağır sıcaklığı yayılıyordu; yıllardır o aynı yumruğun biçimini vermek için çalışan zarif, parlaklaşmış, uzunca parmaklan, içe çökük omuzları, sivri şiş göbeği... hepsi hareketsizdi; ayak parmakları, aşınmış pabuçlarının içindeki, geziniyordu sadece. Şimdiye kadar bir

kötürüm gibi hareketsizce sarkan ampul, şimdi artık sallanıyor; tavanla duvarların üst çeperini alacakaranlıkta bırakarak altındaki üç adamı, kurabiyelerle, çorbalık şehriyelerle, *pâlinka* ve şarap kadehleriyle tıka basa dolu tezgâhı, masalan, sandalyeleri ve serseme dönmüş sığır sineklerini güçsüzce belirginleştiren yarım daire kadar bir alanı ışıtan bir ışık, meyhaneyi akşamüstünün alacaka-ranlığmda salınan bir gemi gibi harekete geçiriyordu. Kerekes şişeyi açtı, kadehleri boştaki eliyle önüne çekti ve bir elinde şarap, diğerinde kadeh, sanki ne yapması gerektiğini unutmuş biri ya da yalnızca içinde durduğu kör karanlıkta bir süreliğine bütün sözler ve her türlü tıkırtı kesilivermiş, böylelikle çevresini saran her şey, hatta kendi bedeni, poposu, kolu, iki yana açık duran ayaklan kör ve sağır halde bütün ağırlığını yitirivermiş gibi yerinden kıpırdamadan dakikalarca öylece kalakaldı ve sanki bütün yetenekleri bir dokunuşta, bir tadışta veya koklayışta eşzamanlı olarak kaybolmuşçasına, belki de beyninin yarımkürelerinin gizemli merkezleri daha sonra yeniden ve yeniden fırlayıp ortaya çıkacakları o cehennemin dibi karanlığa, düşlerin yasaklı alanına geri çekildiği için, bu derin bilinç boşluğunda yalnızca içeride bir kan akışı gümbürtüsü ve sadece organların soğuk işleyişinden başka hiçbir şey kalmamıştı. Halics, durumu neye yoracağım bilemiyor, Kerekes'in kendisini izlediğini hissettiği için de heyecandan kurtlanmış gibi yerinde duramıyordu. Beklenmedik hareketsizliğinin içinden bir çağrının ağır ağır belirip ortaya çıkan hikâyesini duymuş olsa, kendisi için çok rahatlatıcı olurdu; oysa o, şimdi daha çok kendisine yönelen bu ruhsuz bakışlarda tekinsiz bir tehdit hissediyor ama belleğini de boşuna zorluyordu, çünkü ânında sorumlu tutulabileceği hiçbir türden ihlali olmamıştı, ondan da öte/ ıstırap çeken insancın özeleştirinin kurtaran derinliklerine asıldığı o zor saatlerde, tıpkı yanan bir tren vagonundaki sigara dumanı gibi fark edilmeyen, hafif ve kayıp giden elli iki yılının büyük yazgıların ve büyük kariyerlerin hırlayan dalaşmalarında ne denli değersiz olduğunu kendine itiraf ediyordu * Bu kısa, yolsuz yordamsız suçluluk duygusu elbette (gerçekten öyle miydi, çünkü "suçun güneşi tıpkı tapon bir armudı ampui gibi yanar” ise alacakaranlık, vicdanda bir çeşit mundarlıkla öylesine kolaylıkla tanı-nabiîdiğinde) yırtarak daha derinlere ulaşıncaya kadar artık ortadan kaybolup damak, boğaz, yemek borusu ve midenin, istekleri bitmeyen histerisinde, zamanın önüne katıp sürdüğü Schmidtlerin buraya ulaşarak “kendilerine düşendi pay edeceklerini gerçekten ummasından epey önceki bu ilk ve son gereksinimde, soğuruîuvermişti. Soğuk, durumu daha

da zorlaştırmaktan başka bir şey yapmamıştı, böylece tek bir bakış, özellikle köylünün şişesinden en sonunda baloncuklar çıkardığı şu anda, onu sonsuza kadar yutuvermekle tehdit eden hayallerini Mey-haneci'nin üç ayaklı sandalyesinin yanında üst üste yığılarak tıkıştırılmış şarap kasalarında tehlikeli bir girdaba sürüklemişti; karşı koyamıyordu, daha yüksek bir güç, kadehin gelip geçici incilerini görmesi için bakışlarını oraya çekiyordu. Meyhaneci gözlerini yummuş, döşemenin Halics'in yaklaşan çizmesinin altında her adımda çıkardığı gıcırtıyı dinliyordu; kekremsi soluğunu hissettiğinde bile başını kaldırıp bakmadı, yüzünde boncukla-

nan tere ise gerçekten meraklı değildi, çünkü öyle ya da böyle üçüncü kez ricasını yine kabul edeceğini biliyordu. “Sen, dostum..,” Halics durumu tartarak gırtlağını temizledi. “Bir kadeh, tek bir kadehçik daha!" Ciddi, güvenilir, dahası işaretparmağını kaldırarak bir sonrası için güven aşılayan, temiz bakışlarla ona bakıyordu. “Zaten Schmidtler nasıl olsa gelecek. Biliyorsun bunu...” Yumuk gözlerle kadehini kaldırarak usul usul, başını hafiften arkaya düşürüp küçük yudumlarla içti ve kadehi en son damla da yuvarlanıp ağzına düşebilsin diye, boşaldığı zaman da bir süre daha dudağında tuttu. “Güzel şarapçık-maş bu,” diyerek dilini şapırdattı şaşırarak, sonra tıpkı son anda bile bir şeyler uman biri gibi kadehi yumuşak, kararsız bir hareketle tezgâha koyup usulca arkasına döndü ve kendi kendine homurdanarak (“Bulaşık suyuna bak!”) ağır adımlarla yerine döndü. Kerekes, ağırlaşan başıyla “bilardo”nun yeşil çuhasına yayılmış; Meyhaneci, ampulün ışığında iyice gömülmüş halde, tutulmuş kaba etlerinin üstünde kendine çekidüzen verdikten sonra çevresindeki örümcek ağlarını toz beziyle vurarak almaya koyuldu. “Halics, dinlesene şunu! Duyuyor musun?.. Söylesene artık nedir şu karşıdaki?” Halics olup bitene anlam veremeden önüne bakıyordu. “Nerede?” Meyhaneci yineledi. “Ha! Kültür Evi'nde mi?.. Amaan!” - başını kaşıyıp duruyordu - Önemli hiçbir şey yok.” “Peki, iyi ama ne gösteriliyor?” "Ha!., diyerek elinin tersiyle boş ver gibilerden bir işaret yaptı Halics. “En az üç kere gör-müşümdür bunu. Karımı bıraktım ama sonra hemen geldim.” Meyhaneci, sandalyesine oturup duvara yaslanarak bir sigara yaktı. “Hangisini, söylesene artık şunu!..” “Aman, vardı ya şu, neydi adı.,. Şeyi, Soho'da, Skandal.” “Ha!” diyerek başını salladı Meyhaneci. Halics'in yanındaki masa gıcırdadı, sonra da tezgâhın çürük tahtası eski bir araba tekerinin hafif sessizliğine karşılık vermek için

ve tüm geçmişten haber vererek, ama yine de geçmişsiz yıkımı acayip bir sarkacın parçası olarak anımsatarak biteviye sığır sineği vızıltısını kırmak için yavaş bir patırtıyla iç çekti. Ve bu patırtı üzerine meyhanenin tepesinde dönen rüzgâr, toz kokulu bir kitabın üstünde, kaybolup gitmiş bir temel düşünceyi bulma gayretiyle çaresizce sayfaları çeviren bir e! gibi “yanıtın ucuz görüntüsü'nü miskin çamura çalmak ve ağaç, hava ve toprak arasındaki çekimi yaratabilmek, sonra da duvarların görünmez çatlaklarından ilk sese kadar yoîu bulmak için üstel ey e üs-teleye sorular soruyordu: Halics geğirdi. Köylü

“bilardomun üstünde, gerilmiş ağzının kenarından salyalar akıtarak, horlaya hor!aya uyuyordu. Eve dönen sığır sürüsünün böğürtüleri mi, bayraklarla donatılmış okul otobüsünün uğultusu mu, yoksa olur ya, askerî bandodan veya Kerekes"in midesinin derin bir köşesinden yukarı doğru yükselip sonra da kuru ve ebleh dudaklardan patlayan tanımsız bir hınkı mı olduğu kesin olarak bilinemeyen, uzaklardan ağır ağır yaklaşan bir lekenin hışırtısı gibiydi. "...orospu..." ve “...çok...” veya “...daha büyük..." Hepi topu bu kadarını an 1 ayabilmişlerdi. Hırıltı, sonunda bir hareket hatinde çarparak döküldü, birisine atılmış bir tokat olmalıydı ya da bir şeye. Kadehi devrildi, şarap önce çuhanın üstüne ezile ezile yamyassı olmuş bir köpek leşi biçiminde yayıldı, sonra da birbiri üstünde silikleşmiş çok sayıda şekle girerek emildi ve yerinde, belirsiz hatları olan, ne olduğu güçlükle anlaşılabilecek bir leke kaldı. (Emilmiş miydi ki? Çuha dokumanın aralıklarından hızîa aşağı süzülmüş ve kâh birbirine değen kâh yalıtılmış halde duran gölcük silsileleri yaratarak orada, tahtanın pütürlü yüzeyinde yayılmıştı... Halbuki Halics için her şeyin önemi bu şekilde değildi: çünkü...) Halics tısladı. "Şeytan tükürsün o sarhoş suratına senin!” Ve yumruğunu Kerekes'e doğru hoyratça savurdu, sonra da gözlerine inanamayan biri gibi çaresiz bir asabiyetle ve aynı anda da bir açıklama yapma niyetiyle Meyhaneci'ye

öfkeyle seslendi: “Döktü!.." Beriki Halics’e uzun uzun, anlamlı anlamlı baktı, ancak ondan sonra yan gözle, iğreti bakışlarla köylüye baktı, tam olarak ona bakmak da değil, bakışı ancak değip geçsin diye o tarafa öylesine göz gezdirirken zararı da kestirmeye çalışıyordu. Küçümseyen bir gülümsemeyle, bu işlerde deneyimi olmayan Halics'in gerginliğini yatıştırmaya çalıştı, sonra da başını küçük küçük sallayarak konuyu başka

yöne çekti. “Ne büyük bir mal şu mundar, öyle değil mi?” Halics, kafası karışmış halde Meyhanecinin aşağı düşmüş göz-kapakları arasında fıldır fıldır dönen alaycı ışığa baktı, sonra da bir boğa gibi yere serilmiş konakçıyı tepeden tırnağa süzdü. “Ne düşünüyorsun,” diye sordu boğuk bir sesle, “böylelerinin ne kadar yemesi gerekir?” “Yemek mi?!" Meyhanecinin kan beynine sıçramıştı. "Bu, yemek falan yemiyor, hayvan gibi tıkınıyor!” Halics, tezgâhın yanına giderek yaslandı. “Bir oturuşta yarım domuzu midesine indiriyor bu! İnanır mısın?” “Tabii ki.” Kerekes öfkeyle burnundan soludu, bunun üzerine sustular Yerinden kıpırdatılamaz, dingin, devasa bedeni, onun kan oturmuş suratım, “bilardo”nun altındaki alacakaranlıkta beliren çamurlu potinini sanki bir şekilde, uyuyan bir vahşi hayvanı parmaklıklar ve uykunun çifte güvencesinde gözlemler gibi büyük bir şaşkınlık ve korkuyla izliyorlardı. Halics aramış ve işte, Meyhaneciyle o -bir anlık, bir dakikalık- ortaklığı, bütün düşkünlüklerin kabule dönüşeceği anda kafese tıkılmış sırtlan ve tepesinde özgürce dönüp duran akbabanın birbirlerini buluşunun çılgınca mutluluğunu, o sıcak, birbirine karşılıklı bağımlılığını bulmuştu... Sanki üstlerinde gökyüzü delinmişçesine büyük bir gürültüyle irkildiler Bunun hemen ardından meyhane aydınlandı, yıldırımın kokusu hissedilecekti az kalsın. "Bu çok yakma düştü,..” diye başlayacaktı ki Halics, aynı anda biri kapıyı güçlü biçimde patırdattı. Meyhaneci yerinden fırladı ama oradan hemen ayrılmadı, çünkü bir anlığına yıldırım düşmesi ile patırtı arasında bir bağlantı olabileceğini hissetmişti. Ancak dışarıda patırtı ve kütürtüler iyice duyulmaya başladığında kendisini toparlayıp kapıyı açmaya gitti. "Hey Tanrım, siz misiniz?./’ Halics gözlerini belertti. Meyhanecinin arkasından ilk başta hiçbir şey göremedi, sonra iki ağır çizme ve sugeçirmez pardösünün ardından sırılsıklam biletçi şapkasıyla Kelemen'in şişmiş yüzünü görebildi, ikisi de derin bir nefes aldı. Yeni gelen, söve saydıra üstündeki suyu silkeledikten sonra hınçla sobaya doğru fırlattı, sonra da sırtı kendisine dönük olduğu halde kapının sürgüsüyle cebelleşen Meyhaneciye saydırmaya başladı. "Sağır mısınız siz?! Şu sefil kapıyı itiştirip duruyoruz burada, tepemize yıldırımlar düşüyor ama kapıya Tanrı gelse açan yok!” Meyhaneci, tezgâhın arkasına geri dönüp bir kadeh *pâlinka* doldurdu ve ihtiyarın önüne sürdü. “Böylesi bir gök sarsıntısında tabii ki şaşılacak şey değil..." diyerek durumu mazur göstermeye çalıştı. Delici gözlerle sağını solunu süzüyor, ateş gibi bir süratle bu kadar yağmurda buraya hangi rüzgârın attığım, elinde kadehin niçin titrediğini ve gözlerindeki bu gizemin

ne olduğunu bulmaya çalışıyordu. Şimdilik ne kendisi ne de Halics bir şey soruyordu; dışarıda gökyüzü gene büyük bir gümbürtü koparmış ve yağmur sanki tek bir yığın halinde dökülürcesine gürüldemeye başlamıştı, ihtiyar, vakti olabildiğince geçirdikten sonra, şapkanın çuhasından suyu sıkıp elinin bu işe yatkın olduğu belli olan birkaç hareketle asıl şekline soktuktan sonra, başının üstüne koyup düşünceli bir tavırla *pâlinka sim* kafaya dikti. Şimdi, atları tutup karanlıkta soluğunu tuta tuta, ta ezelden beri kimseciklerin kullanmadığı (ayrıkotları-nın bürüdüğü, zararlı otların kapladığı), kaderine terk edilmiş yolu aramaya koyulduğundan beri atların telaşlı suratları, ne olduğunu anlamadan durup durup arkalarındaki çaresiz ama kararlı sahiplerine bakarak önünde ilk kez parlamıştı; sağrılarını sinirli sinirli salladıklarını görüyor, hırlayan solumalarını ve at arabasının kış yolundaki tehditkâr, içi su dolmuş çamurlu çukurlardan geçer-kenki içler acısı gıcırtısını duyuyor ve kendisini arabanın oturağında ayağa kalkmış, elinde dizginlerle neredeyse diz boyuna gelmiş çamurda karşısından delip geçen rüzgâra karşı olabildiğince gerilmiş vaziyette görüyor ve ancak şimdi, onlar olmadan asla yola çıkamayacağına, onu bu işe zorlamış olabilecek “onlardan başka güç olmadığı’na, aslında gerçekten yalnız şimdi inanabiliyordu, biliyordu; çünkü şimdi artık bunun doğruluğundan emindi -öyle ya- kendisini hemencik tıpkı bir erin savaş meydanında, komutanının emir vereceğini hissedince, birisi kendisine komut vermediği halde atıldığı türden bir büyüklüğün gölgesinde görüyordu. Resimler, gözlerinin önünden yeniden ses çıkarmadan, sanki insanın korumayı önemli gördüğü her şeyin bağımsız ve çözülmez bir düzeni varmışçasına gitgide daha da sıkı bir takiple geçiyordu ve bellek, işlediği sürece öylesine kolayca kanatlanıp uçan “şimdisini varlığa yükselterek “kesinlik” ile doldurmak için bu düzenin diri yasa liflerini olayların serbest dokusunda geçerli kılarak insanı mesafeler arasında kendi yaşamına özgürlükle değil, bir mal sahibinin böbürlenen memnuniyetiyle köprüler kurmaya zorluyor; böylece işte şimdi, anımsamanın ilk seferinde bütün olup bitenleri daha çok ürkütücü hissediyordu; gelgele-lim -kaç kez “daha önümüzde kalan o birkaç yıl"da- gecenin en yaslı saatlerinde dirseklerine yaslanarak çiftlik evinin kuzeye bakan küçük pencerelerinde, bir başına ve uykusuz bir halde şafağın sökmesini bekleyerek bu res-

dönüp

mi son defa hatırladıkça çok geçmeden artık bu anılara, mal sahibinin ihtiyatlı düşünceleriyle tutunacaktı. Meyhaneci, “Nereden geliyorsunuz?' diye sordu sonunda. ‘"Evden.” Halics şaşırmış bir yüz ifadesiyle bir-iki adım yaklaştı. “Bu en azından yarım günlük yol...” Yeni gelen, bir şey söylemeden bir sigara yaktı. “Yürüyerek mi?” diye sordu Meyhaneci kararsızca. “Yok canım. Atla, arabayla. Eski yoldan.” İçki bedenini ısıtmıştı artık, gözlerini kırpıştırarak bir surattan diğerine göz gezdiriyor ama henüz bir şey söylemiyor, sanki anlatmaya nereden başlayacağını bilemiyordu; çünkü bir şekilde şartlar pek uygun değildi: Bu boşluğun, duvarlardan hızla yayılan bıkkınlığın sırf görünüşten ibaret olduğunun ayırdında olduğu halde (doğru, bu yalnızca haber ulağının ödülüydü] sitenin bu görünmez ama gerçekçi kesitindeki gelecek saatlerin hummalı koşturmacası ve çok yakında gelecek dizginsiz kutlama gürültüsü artık duyulabilir haldeydi, beklentisinin tam olarak ne olduğunu dahi kestiremiyordu; yine de beklediği, bundan fazlasıydı, Meyhaneci iie Halics’in bir olup armağan edebileceğinden çok daha büyük bir ilgi beklemişti; çünkü yazgının, dananın kuyruğunun kopacağı anda bu iki adamı, kendisi için “yolculuk yapanların topluluğu” ya da daha katı şekilde 'yolcu ’nun ta kendisi olanların onun için '‘konuk” olduğunu bildiği ve kendisinden “dipsiz bir uçurum’un ayırdığı Meyhaneciyi ve kendisine “disiplin ve kararlılığın, vuruşmaya hazırlık ve güvenilirliğin” bugün de yarın da hiçbir şey söyleyemeyeceği şu “pörsümüş içlastiği” Halics'i, karşısına dikmiş olmasını gene de yakışıksız buluyordu. Meyhaneci, Biletçinin gölgeli ensesini gergin bir şekilde izliyor, havayı ağır ağır; dikkatlice içine çekiyordu. Halics’in ise -ta ki Biletçi sonunda söylevine girişinceye kadar- aklında o düşünce vardı: “Biri öldü.” Haber, sitede hızla yayılmış ve Meyhanecinin dönüşüne kadar geçen o yarım saat,

Halics’in tezgâhta dizilen şarap şişelerinin kendisi için birden fazla anlamı olan etiketlerindeki RIESLING* yazısının aslında neyi sakladığını -dokunuş dolaysızlığında- gizliden incelemesi için yetmiş de artmış, hatta uzun zamandan beri kabul ettiği o şarap ve suyun bileşimi sırasında ortaya çıkan yeni karışımın renginin -Çünkü burada konu başka!- şarabın asıl rengiyle yanıltıcı benzerlik gösterdiği varsayımını -yanında uyuyan biri ve

şekerleme yapan biri de varken- yıldırım hızında bir denemeyle kamtlayıvermişti. İncelemenin başarılı biçimde bitirilmesiyle aynı zamanda, Bayan Halics'e, meyhane yönünde yolda, değirmenin üstünde bir yıldız kaymış gibi geldi. Bir anda durakladı, elini göğsüne koydu, bir öfke şeklinde üstüne çullanan gökyüzünü bir baştan bir başa araştıran bakışlarla ve daha da inatçı bir şekilde boşu boşuna süzse de, olanın daha çok, gözlerinin beklenmedik heyecandan dolayı kamaşmasından başka bir şey olmadığını kabullenmek zorunda kaldı; yine de kararsızlık, olasılığın katıksız olgusu, kaderine terk edilmiş yörenin iç bayıltan manzarası öyle büyük bir ağırlıkla üzerine üzerine gelmişti ki fikrini değiştirip eve döndü, paçavraya dönmüş İncil'mi jilet gibi ütülenmiş nevresim yığınının altından çekip çıkardı ve gitgide büyüyen suçluluk duygusuyla kucaklayarak yeniden yola koyuldu; bir zamanlar sitenin isminin yazılı olduğu tabelanın altından taş yola sapıp -bu arada teşhis için de ışık hızıyla olgunlaşıvermişti- gözüne çarpan yağmurda meyhaneye kadar olan o yüz yedi adımı attı. Durumu iyice altüst olduğu için, birazcık zaman kazanmak adına çaresizce çırpınan sözcüklerin dehşet verici kargaşasından yalın bir tek anlamlılıkla ve karşı koyulmaz bir vahiyle her

1. Kökeni Rhein bölgesi olan ve beyaz şarap yapımında kullanılan aromatik üzüm.

şeye rağmen yine de, “İncil zamanları geldi çattı/' diye sivrilmeliydi; meyhanenin kapısında durdu ve yoğunluğuyla olgunun kendisinin dayatması gereken o büyüleyici etkiyi derece derece artıran uygun sözcüğü şaşmaz bir şekilde bulduğundan emin olarak, ancak ayağını eşikten içeri attıktan sonra şaşkına dönmüş yüzlere çarpmak için paraladı kendini: DİRİLİŞ! Çığlığı duyan köylü ürpere-rek başını kaldırdı, Biletçi sanki bıçaklanmışçasma yerinden fırladı; Meyhaneciye gelince o da hiçbir şey yapmadan durmadı: Kendini ansızın öyle büyük bir kuvvetle ve eli ayağına dolaşarak geriye çekti ki başını duvara çarpmasıyla dünya, önünde kısa bir süreliğine alacakaranlığa döndü. Üstünden çok geçmeden Bayan Halics'i seçtiler Meyhaneci bağırıp çağırmamak için kendini tutmadı (“Tanrı aşkına, size de ne oluyor Bayan Halics?”), sonra da sökülen sürgüyü, kapının tahtasına takmak için uğraşmaya başladı. Halics, kadmı büyük bir şaşkınlık içinde en yakındaki sandalyeye kadar sürükledi (hiç de kolay olmamıştı bu: "Haydi, gel artık, Tanrı aşkına, içeriye yağmur giriyor!"), sonra da sözlerini

telaşla yuvarlayan karısını, onun söylediklerine katıldığını gösteren baş sallamalarla yatıştırdı; kâh kibirli bir tutku kâh inildeyen bir dehşet yayan sözcük akını, ancak Bayan Halics'in, Meyhaneci ile Biletçinin birbirine karışan alaycı kıkırdamalarına hınçla bağırmasıyla son buldu: "Gülecek ne var bunda! Hiç de gülünç değil!" Sonra Halics nihayet onu köşe masasındaki kendi sandalyesinin yanındaki sandalyeye bastırarak oturtabildi. O anda alıngan bir şekilde susup İncil'i göğsüne bastırdı; suçluların üstündeki aylalı yüksekliğe gözucuyla baktı ve kuşkusuzca gözlerini perdeledi. Eğilmiş kafatasları ve kamburu çıkmış sırtların oluşturduğu manyetik alandan şimdi tıpkı bir kazık gibi çıkıyordu ve bundan sonra daha uzun saatler boyunca bırakmaya yanaşmayacağı yer, oldu olacak bir meyhanenin kapalı alanında bir delik -felce uğratıcı, buzlu, zehirli yellerin çarpması için havanın hiçbir engelle karşılaşmadan ortasından fışkırdığı bir delik- idi. Gergin sessizlikte yalnızca sığır sineklerinin dinmek bilmez vızıltısı ve uzaklardan durdurulamaz bir şekilde boşanan yağmurun uğultusu duyuluyor bu ikisini daha da sık canlanıveren *art sesleri,* o dışarıdaki ağaçlarda, masa ayaklarında ve tezgâhın taşıyıcı karkasında sürüp giden; düzensiz biçimde zonklayan işaretleriyle zamanın parsellerini^ bir söz, bir tümce ya da bir devinimin eksiksiz biçimde içine sığdığı o alanları insafsızca keserek ölçüp biçen o gece mesaisi birbirine bağlıyordu. Bu ekim sonu gecesinin tek bir nabız atışı vardı: Ağaçlarda, yağmurda, çamurda; alacakaranlıkta, ağır ağır çekilen karanlıkta, silikleşmiş gölgelerde, yorgun kaslarda; sessizlikte, insana ait nesnelerde, dalgalanan taş yolun kıvrımlarında, sözle ve hayalle ulaşılamayacak düzene göre bambaşka, acayip bir ritimle atıyordu; saçlar, bedendeki dökülen dokulardan farklı bir tempoya uymuş, büyüme ve çöküş ayrı ayrı yönlerde ilerliyordu; yine de yankılanan şu binlerce patırtı, tutarsızca depreşip duran şu gece gürültüsü, görünüşe göre çaresizliğin üstünü örtmek için meydana gelmiş ortak süratin öğeleriydi: Meselelerin arkasından inatla yeni meseleler ortaya çıkıyor ve ufuk çizgisinin üzerinde artık birbirlerine bağlanmıyorlardı. Böylece sonsuza kadar açık unutulmuş bir kapı: asla açılmayan bir kilit. Bir yarık: bir çatlak. Meyhaneci, çürümüş kapı kasasında sağlam bir yer bulmaya çalışmanın boş çaba olduğunu anlayınca sürgüyü fırlatıp attı ve yerine bir kanca koydu; gitgide artan ve bütün bunlardan sonra -iyi biliyordu bunu- kurtulmasının pek de mümkün olmadığı o huzursuzlukla, bedeninin huzuruyla elinden geldiğince di-renebilmek için üç ayaklı sandalyesine hınçla tekrar oturdu. ("Çatlak, çatlak

kalır,” diyerek kabul etti sonunda.) Aslında her şey boşunaydı: Şu uçurum gibi çaresizlik, Bayan Haliçs e karşı birdenbire canlanan öç alma arzusunu daha başlamadan bastın vermişti. Masalarda göz gezdirdi, şarabın, *pâlinka n*ın daha ne kadar yeteceğini ölçüp biçerek yerinden kalktı ve deponun kapısını ardından çekerek kapattı. Şimdi göz görmeyince öfkesinin dizginlerini bıraktı, tehditkâr el hareketleriyle, yüzünü dehşet verici kıvrımlarla buruşturarak pas kokulan içinde, yıllardan beri yerinden kıpırdamamış malların belirlediği muntazam güzergâhta (önceleri daha mekân Horgos kızlarının mekân tuttuğu yerken de birçok defa "aşk kokusu[5] saptamasında bulunmuştu) sorunlarının çözümü üzerinde uzun uzadıya, yapayalnız düşünmeye gereksinim duyduğu bütün zamanlarda olduğu gibi bir baştan diğerine volta atıp durdu: Un çuvallarından dönüp taş yolun gizlice sokulan hırsızlarından iki parmak kalınlığında demir parmaklıklar ile sıkı örümcek ağlarının koruduğu pencereye doğru yemlerin kuleler oluşturan duvarları arasından ta hesap defterlerini, notlarını, tütünü ve kişisel eşyalannı tuttuğu küçük masacığa kadar gitti, sonra da yeniden minik pencereye kadar döndü ve orada -Yaratıciya “yaşamını katil örümceklerle perişan etmeye çalıştığı” için tutkulan olmaksızın yüz kızartıcı düşüncesini belirttikten sonra- sağa döndü, döküldükten sonra bir tepecik halinde süpürülmüş tohum artıklarının üstünden atlayarak, gene hemencik demir kapıya ulaştı. Onun herhangi bir çeşit dirilişe inanması söz konusu dahi olamazdı, bunu Bayan Halics'e bırakıyordu, esi dalavereleri o iyi bilirdi; ancak bırakın da bir ölünün, yarın bir gün yaşadığı ortaya çıkacak olursa azıcık huzursuzluk duyuversindi canım. Bir zamanlar ufaklık Horgos un kendinden emin bir şekilde öne sürdüklerini şüpheli bulması için hiçbir gerekçesi yoktu. Hatta ayrıntılar hakkında adamakıllı 'sorguya çekmek için" onu bir kenara çekmiş, ufak tefek bir-iki ayrıntıdan ötürü hikâyenin belli dayanaklarının "durmaları gerektiği gibi durmadığını duyumsamış olmasına karşın, ola ki haberin kendisi de uydurmadır, diye aklının ucundan bile geçmemişti. Ee, öyleyse, diye soruyordu, Horgos’un böyle edepsiz bir yalana başvurmasının nedeni ne olabilirdi? Her ne kadar yeryüzünün bundan daha yoz bir veledi sırtında taşımadığının altına imzasını basabilse de hiç kimse ona bir çocuğun böyle bir şeyi dışarıdan hiçbir karışma, dahası fişekleme olmaksızın uydurabileceğine inandırmaya kalkışmasındı. Şimdi artık ona gelince, kesin olarak ikna olmuştu: Her ne kadar söylentiye göre birileri, onları şehirde görmüş de olsa, ölüm olgusu yine de öylece ortada duruyordu. Irimiâs şu kadarcık olsun şaşırtmamıştı onu, ondan başka türlü

şeyler beklenemez zaten. Kendisine kalırsa bu uyuz serseri hakkında ne olsa inanmaya hazırdı; çünkü söz konusu olan, tıpkı arkadaşının olduğu gibi, adi bir düzenbazdı, bu bir anlığına bile su götürmezdi, içinde bir karar filizlendi: Tutup da gelseler bile o hiç tereddüde düşmeyecekti, *nitekim* şarabın bir bedeli vardı. Sonuçta, hortlak bile olsalar onun üstüne vazife değildi; burada, içen, karşılığını öderdi. Onun kaybı olamazdı. Büyük zahmetler sonucunda kanıyla canıyla açtığı bu işyerini “aylak aylak sürten asalaklar” beleş şarap lıkırdatsın diye açmamış ve “bir ömür boyu” eşek gibi bunun için çalışmamıştı. Veresiye verme huyu yoktu, hem zaten eli açıklık -her halükârda- yanından bile geçmezdi. Kaldı ki Irimiâs'lara o arabanın *gerçekten* çarpmış olmasını mümkün görüyordu. Niçin? Hem kendisinden başka hiç kimse zahirî ölüm hakkında bir şey duymamış mıydı ki? Bir şekilde onları çekip şu sefil hayatın içine geri sürüklemek mümkün oldu. Ee, sonra? Bu her ne kadar büyük bir ihtiyatsizlik olsa da -onun düşüncesine göre- modern tıbbın bugünkü durumunda

böyl

olmayacak iş değildi. Öyle ya da böyle, umrunda bile değildi; onun hamuru öyle şüpheli bir “olu’den korkacak şekilde yoğrulmamıştı. Küçük masanın başına oturdu, üstündeki örümcek ağlarını aldıktan sonra envanter defterinin sayfalarını çevirmeye koyuldu, bir kâğıt ve çiğnenmekten kütleşmiş bir kurşunkalem dibi çıkarıp son sayfadaki bilgileri hararetle özetleyerek kâğıdın üzerine anlaşılmaz bir homurtu eşliğinde rakamlar karaladı:

10 x 16 b. p/4 x 4 9 x 16 s. p/4 x 4 8 x 16 ş. p/4 x 4

Yed. 2 K. 31,50

3 K. 5,60 5 K. 3 -

i

İyice dalıp gitmiş, sağdan sola devrilen rakamlara kı-■ vançla bakıyor ve bu adi, kepaze insanlara kendisini yeni çirkef tasarılarının hedef tahtası olarak

seçme fırsatı veren dünyaya karşı sınırsız bir nefret duyuyordu; her zaman olduğu gibi, birden alevlenen hıncını (“Ketti ferli

adam!'[1] deyip dururdu hep karısı, şehirdeki komşularına) ve tiksintisini yaşamının büyük emeline tabi kılabilecek becerisi vardı: Yarın bir gün gerçekleşebilmesi için biliyordu ki, hep pusuda beklemesi gerekirdi, alelacele söylenivermiş bir söz, aceleye getirilmiş bir hesap... ve her şey yıkıntılar arasında yerle yeksan oluverirdi. Gelgele-lte, “insan bazen benliğine söz geçiremez" ve hep kaybeder. Meyhaneci, yaradılıştan memnundu, yine de kendisinin büyük emelini hangi “temel” üzerine inşa edebileceğini fark etmişti. Çevresinde fır dönen iğrenme ve nefretin yüksek boyutundan elde edilecek çıkarı daha çocuk yaşlarda ve gençliğinde bile neredeyse kuruşuna kadar hesaplayabiliyordu. O, bütün bunlardan sonra -bu

açıktı- aynı yanlışa bir kez daha düşmezdi! Gene de arada bir sinirden duman atardı, o vakitler yetkisiz gözlerden uzak durmak ve yatışıncaya kadar keyfini sürmek için buraya geri çekilirdi. Yani ihtiyatı da elden bırakmazdı. Böylesi zamanlarda bile bir şeyleri hasara uğrat-mamaya dikkat edebiliyordu. Duvarları tekmeler ya da -çok çok- boş bir kasayı demir kapıya fırlatırdı, “böğü-rürse böğürsündü." Ne var ki şimdi bunu istese de yapamıyordu; ses içeriye, meyhaneye kadar gidebilirdi. Ve tıpkı başka zamanlarda olduğu gibi kaçışı bu kez de sayılarda buldu. Çünkü sayılarda bir çeşit gizemli bir aşikarlık, şapşalca hafife alınmış bir tür “soylu sadelik" vardı ki omurgasında karıncalanan bilinç, ifadesini bu ikisi arasında buluyordu: *“Perspektifler var'* Gelgelelim şu kirpi gibi, kır saçlı, yaşam belirtisi göstermeyen bakışlı, at kafalı Irimiâs’ı, şu pisliği, şu çöplüğü, şu lağım çukuruna layık solucanı alt edebilecek bir sayı dizisi var mıydı? Neredeydi şu ölçüsüz içten pazarlıklılığı, şu cehennemlik herifi taklaya getirecek o sayı? Güvenilmez? İçyüzü tanınamaz? Burada sözcükler kifayetsizdi. Burada her türlü ifade zayıf kalıyordu. Burada ihtiyaç duyulan, sözler değildi. Güçtü. Vurdu mu oturtacak biri! Güç lazım burada, sümsüklerin çenebazlığı değil! Şimdiye kadar yazdıklarının üstünü çizdi; ama çizgilerin ardından da gayet iyi okunabilen sayılar, kâğıdın üzerinden gittikçe daha çok şey anlatan bir şekilde parlıyordu. Meyhaneciyi artık yalnızca kasalarda bulunan şarap, bira ve soda şişelerinin sayısı hakkında bilgilendirmiyorlardı, ah, hayır! Sayılar gitgide daha çok şey anlatmaya başlıyordu Meyhaneciye. Ve o, bunlarla aynı anda kendisinin gittikçe daha

büyük, daha da büyük hale geldiğini fark ediyordu. “Yekûn ne kadar çoksa o kadar büyüyorum ben," diyordu. Korkunç büyüklüğünün farkındalığ bir-iki yıldır onu neredeyse bir tedirginliğe sürüklemişti.

ı

Gerçekten doğru anımsayıp anımsamadığından emin olabilmek için hızlıca arkadaki sodalara koşturdu. Sol elinin yatıştırılamaz biçimde titremeye başlaması canını sıkmıştı. "Yapılacak bir şey vardı.” Neydi, sonunda bu boğup duran soruyla yüzleşmesi gerekiyordu. "Irimiâs ne istiyor?” Köşeden kısık bir ses duydu ve bir dakikalığına içinde kan dondu, çünkü zebani örümceklerinin her şeyin üstüne bir de konuşmaya başladıklarını sanmıştı. Alnını kuruladı, kendini un çuvallarının üstüne bırakıp bir sigara yaktı. "Biri on dört gün boyunca beleşine içer, sonra da endamını göstermeye yüzü tutar! Bu da tutmuş geri gelir! Hem de öyle böyle değil! Sanki bunu daha az bulurmuş gibi! Kovayım hele bu sarhoş domuzları! Bütün ışıkları söndüreyim! Kapıyı mıhlayayım, girişe de barikat kurayım!" Aklı başından gitmişti. Kendi inşa ettiği geçitlerden hızla yeniden ileri atıldı. “Bakalım hele bir şuna... Çiftliğe gelmiş ve şöyle demişti: Para mı lazım, eğer lazımsa her yere soğan ek.” Bu kadar... iki tümce arasında. “Ne tür soğan?” diye sordum ben. "Kırmızı kuru soğan,” diye cevap verdi. Sonra hepsini ektim. Ve işe yaradı. Sonra da Schwabenlıdan bu meyhaneyi aldım. Çünkü büyük meseleler hep basit olur. Açılıştan dört gün sonra da atmaca burnunu uzatıp benim (Benim!) her şeyi onun sayesinde yaptığımı söylemeye yeltendi ve on dört gün boyunca bir teşekkür bile etmeksizin bedava ziftlendi! Ee, ya şimdi? Yoksa BENİM OLANI geri almaya mı gelecek? Felekler aşkına! Eğer bir gün rastgele biri çıkıp da, her yol aynı kapıya çıkar, burada patron benim, derse nic’olur bu dünyanın hali? Bu memleket neye döner böyle? Hiç mi kutsal diye bir şey kalmadı artık burada? Hayır, hayır, dostcağızlarım! Yasa da var bu dünyada!” Gözleri durulandı; yatışmıştı. Soda kasalarını sakince saydı. "Tabii ya!” diyerek alnına bir şaplak indirdi. “İnsanın aklı azıcık bir başından gidiver-

sin, al sana bela.” Envanter defterini çıkardı, kendi defterini de açıp son sayfanın üstünü çizdi ve kendinden

memnun, yeniden başladı: özelkitapgrubu

9 x 16 s. p/4 x 4

1 i x ! 6 b. p/4 x 4 8 x 16 ş. p/4 x 4

Yed. 3 K. 31,50

2 K. 3-

5 K. 5,60

Kurşunkalemi, envanter defterinin arasına, defteri de masanın çekmecesine koyup dizlerini ovuşturdu ve demir kapının sürgüsünü çekti. "Bekleyelim bakalım sonunu.” “O tiksindirici yerde ne kadar uzun vakit geçirdiğinin ayırdına varan bir tek Bayan Halics olmuştu ve Meyhanecinin her hareketini delici gözlerle izliyordu. Halics ise Biletçinin hikâyesini ürpererek dinliyordu. Büzülebildiği kadar büzülüp dertop olmuş, ayaklarını gövdesinin altına çekmiş, olur da "tam şimdi birileri tepemizde bitiverir” ise saldırmaları için olabildiğince küçük alan bırakayım, diye ellerini derin ceplerine daldırmıştı. Biletçinin tıpkı bir akşam ayak bileklerine kadar inen eski püskü pardösüyle şaşkınlık ve dehşet uyandırarak, yorgun bir sesle savaşın patlak verdiğini haber vermek için, akşam yemeklerini huzur içinde yiyen ailelerin kapısını çalan, sonra da o gürültü patırtıda bir kadeh ev yapımı *pâlinka* yı mutfak dolabına dayanarak kafasına diktikten sonra ebediyen ortalıktan kaybolan o yabanc erkekler gibi, boylesine alışılmadık bir vakitte saçı baş dağınık, telaşla burada bitivermesi (siteye en son yazın gelmişti) bile yetmişti artık. Çünkü bu apansız dirilişi, bu dört bir yanı tutan ateşli telaşı neye yorsundu ki şimdi? Çevresindeki her şeyin değiştiğinin, kötü duygulara kapılarak ayırdma vardı: Masalar ve sandalyeler yerlerinden oynamış, ayaklarının aydınlık lekesi yağlı döşemenin üstünde kalmış; duvarın dibindeki şarap bölmelerinin başka bir düzeni oluşmuş ve tezgâhın üzerinde göze batan bir temizlik hüküm sürmeye başlamıştı. Başka sefer aylar boyunca "yığın halinde işleri iş olurdu küllüklerin”; çünkü herkes külünü yere silkerdi. Ya şimdi! Her masada b irer tanesi çiçek gibi açmış! Kapıyı kanca tutuyordu artık ve izmaritler özenle, bir yığın halinde köşeye süpürülmüştü! Ne demek oluyordu bütün bunlar? Şu lanetli örümceklerin lafını bile etmeyin, insan yerinde azıcık rahat oturamıyor, hemen üstünden örümcek ağlarını sıyırmak zorunda kalıyor... "Nihayetinde ben neye yanıp yakılıyorum ki... Şeytan bir tek şu karıyı evine sürse de...” Kelemen, kadehi

yeniden dolduruluncaya kadar bekledi, ancak ondan sonra kalktı yerinden, "Sırtımın kulunçlarını kırayım artık azıcık!” dedi ve büzük bir inlemeyle ve ritmik hareketlerle geriye geriye eğildi. Sonra da büyük bir şevkle *pâlinka* sini devirdi, "inanın, aynı burada oturduğum gibi. Çünkü öyle bir sessizlik çöktü ki, köpek bile sobanın arkasında tek bir ses çıkarmadan yere yapışmış duruyordu. Bense öylece oturup yalnızca gözlerimi fal taşı gibi açtım, çünkü sandım ki yanlış görüyorum! Oysa orada, önümdeydiler, gerçek boyutlarında ve capcanlı!” Bayan Halics soğuk bakışlarla onu tepeden tırnağa iyice süzdü, "Ee, söylesenize, dersinizi aldınız mı bari bundan?” Biletçi hiddetle arkasına döndü. "Ne dersiymiş o?” "Siz hiçbir ders almamışsınız!” diye sürdürdü Bayan Halics üzgünce ve încil tuttuğu eliyle Ke-lemen’in kadehini gösterdi. "Çünkü şimdi de lıkır lıkır ziftleniyorsunuz!” İhtiyarın tepesi atmıştı. "Efendim? Ben? Lıkır lıkır ziftleniyor muyum? Siz kim oluyor da kalkmış bana böyle şeyler söylüyorsunuz?!” Halics ise yutkundu ve bağışlama dileyen bir ses tonuyla söze ka-

ı

ı

rıştı: “Ciddiye almayın onu, Bay Kelemen. Hep böyle, maalesef.” “Rica ederim, nasıl ciddiye almayayım artık bunu!" diye bağırdı beriki. “Siz ne sanıyorsunuz kendinizi?!” Meyhaneci usulen araya girdi. “Sakin olun. Devam edin siz, devam edin. Beni ilgilendiriyor.” Bayan Halics, allak bullak olmuş yüzüyle kocasına döndü. “Burada öylece, sanki hiçbir şey olmamış gibi oturabilecek misin!? Bu herif senin karının onurunu iki paralık ediyor şurada! Bu aklımdan bile geçmezdi!” içinden öylesine derin ve açıklanamaz bir horgörü yayılmıştı ki, sözler Kelemen’in -oysa işi burada bırakmaya hiç de niyeti yoktu-boğazında düğümlenip kaldı. “Ee, nerede kalmıştım?” diye sordu Meyhanecfye, sonra da burnunu sümkürüp mendilini titiz bir şekilde ucunu ucuna denk getirerek katladı. “Ha, evet! Tezgâhın arkasında içki servisi yapan kızlar edepsizlik etmeye başladılar, bunun üzerine...” Halics başını iki yana salladı. “Yok, daha oraya gelmemiştik.” Kelemen kadehini sinirle masaya indirdi. "Bu böyle olmaz, rica ederim!” Meyhaneci, Halics’e kınayan bir bakış fırlattı, sonra da Biletçi'ye, “haydi artık, nazlanmayın siz de” yollu işaret etti. "Hayır, rica

ederim. Benden bu kadar!” diye yapıştırdı cevabı beriki ve Halics'i işaret etti. “O söylesin! O oradaydı, öyle değil mi? O daha iyi bilir herhalde!” “Onları boş verin,” diye yanıtladı Meyhaneci. “Bunların bu işi anladığı yok. İnanın bana, bunların bu işi anladığı yok.” Kelemen, gevşemiş bir yüz ifadesiyle başını sallamaya başladı; içki kemiklerini ısıtmış, şişik suratı kızarmış ve sanki burnu bile şişmiş gibiydi... "Yani, diyeceğim o ki... şeyde kalmıştım, tezgâhın arkasında içki servisi yapan kızlar... O sırada sandım ki Irimiâs onlara derhal, ama derhal bir şamar aşk edecek ama yok! Her şey kendi yolunda devam etti. Küstah çulsuzlar! Tamı tamına buradaki şunlar gibiydiler... Uzaktan tanıyorum

onları: TÜZ&P[2] nakliyecisi, tomruk şantiyesinden iki yüklemeci, sonra bir numaralı okuldan bir beden eğitimi öğretmeni, bir de demiryolu lokantasından bir gececi garson, sonra bir de birkaç kişi daha, işte. Cidden söylüyorum, Irimiâs'ın kendine hâkimiyetine hayran kaldım... teslim etmemiz gerekir... hakkını. Bunlarla ne yapsın o? Biz ne yapalım bunlarla?! Harmanlanmış viskilerini yu-dumlayıncaya kadar bekledim, çünkü ikisi de öyle içiyordu (Evet, öyle, söylemem gerekirse harmanlanmış), sonra, onlar masaya oturunca yanlarına gittim. Irimiâs tanıdığında... yani daha doğrusu,., hemen tanıdı, kucakladı ve dedi ki, 'Hey Tanrım, dostum, seni görmek?..[1] Tezgâhın arkasında içki servisi yapan kızlara işaret etti, onlar da çekirge gibi yerlerinden zıplayıp -oysa dışarı servis de yoktu- yanma geldi, derhal bir tur içki ısmarladı/' "Bir tur mu?,,” diye sordu Meyhaneci gücenerek. “Bir tur,” diye ısrar etti Kelemen. “Nesi tuhafmış bunun? O sırada canının konuşmak istemediğini görünce biz de Petrina’yla laflamaya giriştik. Her şeyi anlattı.” Bayan Halics hiçbir şey ıskalamamak için öne eğilmiş, kulak kabartıyordu. “Bir de her şeyi ha. Tam da adamına anlatacak her şeyi ha!” diye belirtti kuru bir alaycılıkla. Ve tam Biletçi “şu cadı” ile göz göze gelebilmek için arkasına dönecekken Meyhaneci tezgâhın üzerinden sarkarak elini onun omzuna koyuverdi. “Hiçbir şeyle uğraşmayın, demiştim size. Peki, o sırada Irimiâs?” Kelemen kendinde güç toplayıp yerinden kıpırdamadı. “Irimiâs ara sıra başını sallıyordu. Aslında pek fazla da konuşmadı. Bir şeyler kafasını kurcalıyordu.” Meyhaneci yutkundu. “Diyorsunuz ki... kafasını kurcalıyordu... bir şeyler?..”“Evet, öyle. Sonunda da sadece, 'Gitmemiz gerek, sonra buluşuruz

Kelemen/ dedi. Onlar çıktıktan hemen sonra ben de çıktım, çünkü olmazdı... ben en azından ayaktakımına uzun süre ka tlanamıyorum, bir de zaten Kisromân vâros ’ ta kasap Hochan’la işlerim vardı. Eve gitmek için yola çıktığımda artık karanlık çökmüştü ama mezbahanın oradan meyhaneye saptım. Yıllar önce Pöstelek’teki çiftlik evinde komşum olan Töth'ların ufak olanıyla da orada karşılaştım. Irimiâs'lann ikindi vakti, rivayete göre! Müflis av silahı taciriyle Steigerwald’ın yanındayken bir çeşit baruttan söz edildiğini, en azından Steigerwald ın çocuklarının sokakta bıkıp usanmadan bunu söyleyip durduklarını da ondan öğrendim. Sonra da eve gitmek için yola koyuldum. Tam Fekete patikasının orada, Elek yol sapağından ayrılacakken -nedenini ben kendim de bilmiyorum- geriye baktım. Benden epeyce uzak olmalarına karşın bunların olsa olsa onlar olabileceğini hemen anladım. Birazcık yürüdüm ama sadece yol sapağını görünceye kadar; gözlerim beni yamltmamıştı, gerçekten onlardı. Hiç tereddüt etmeden taş yola saptılar. Sonra nereye, neden ve ne için gittiklerini evde birden anlayıverdim.” Meyhaneci öne doğru devrilmiş dinliyor, gayet memnun ve sinsi bir edayla homurdanarak Kelemen'i izliyor, şimdi duyduklarının sadece bir bölüm, olup bitenlerin zerre kadarlık bir kısmı olduğunu ve muhtemelen bunun da gerçek olmadığını seziyordu. Kelemen'i o kadar iyi ölçüp biçmişti ki, “kozunu öyle kolayca ileri sürmeyeceğini” biliyordu. Zaten daha başından beri seve seve “elini açacak” bir insanın bulunmadığını biliyordu, bunun için asla kimseye inanmadığı gibi, her ne kadar çok değerli bulsa da şimdi Biletçi'nin tek bir sözüne bile inanmıyordu. İnsanın istese bile gerçeği söyleyemeyeceğinden emindi, bundan dolayı bir hikâyenin ilk versiyonuna özel bir Önem atfetmezdi ama bu kadarlığına her halükârda: “Belki de olan biten bir şey vardır...” Ama bu

öykünün tam olarak ne olduğu -onun kanısına göre-olsa olsa ortak bir gayretle çözülebilirdi: Şöyle ki insan, bir dakikadan diğerine -bir şekilde- gerçek ortaya çıkı-versin diye beklemekten başka yapacak işi olmasın, diye yeni ve daha yeni versiyonları dinler, bu sırada artık olayın diğer ayrıntıları da duyulmaya başlar, böylelikle -tepkimeli bir kuvvetle- belki de asıl hikâyenin öğelerinin hangi sırayla birbirini izlemesi gerektiğini denetlemek bile mümkün olabilirdi. "Nereye, neden ve ne için?” diye sordu bıyık altından gülerek. "Burada yapılacak şeyler var(yok mu?” şeklinde duyuldu yanıt. “Olabilir/’ diye karşılık verdi Meyhaneci soğuk bir şekilde. Halics,

karısına birazcık daha sokuldu ("Ne korkunç sözler, İsa aşkına! İnsanın tüyleri diken diken oluyor,..”}; berikiyse başım usulca ona doğru çevirdi. Kocasının pörsümüş suratını, ölü grisi gözlerini, dar, öne fırlayan alnını uzun uzun inceledi. Bu dikkatli bakışta Halics’in pörsümüş yüz derisi, mezbahaların soğuk hangarlarında birbiri üstünde sıkıştırılmış et ve domuz pastırması katmanlarını; boz bulanık gözleri, terk edilmiş evlerin avlularında bulunan kuyuların sumercimeği bürümüş yüzeylerini; dar, öne çıkık alnıysa o fotoğrafları ulusal yayınlarda görülebilecek ve asla unutulamayacak katillerin alnını andırıyordu. İşte bu nedenle içinde Halics’e karşı hızla canlanan bir anlık onun acısını paylaşma hissi, aynı hızla onu terk etmiş olmalı ki, yerini taşı gediğine oturacak bir tümce doldursun: İsa büyüktü! Kocasını sevmesi gerektiğine ilişkin arzuyu üstünden savuşturdu, çünkü, “bir köpekte bile ondakinden fazla şeref vardı.” Fakat ne yapsaydı ki? Alın yazısı buydu. Kendisini -belki- Cennet'in sessiz bir kuytusu köşesi bekliyordu ama Halics ne umabilirdi; acaba hoyratlaşmış, günahkâr ruhuna darbeyi ne indirecekti? Bayan Halics, Tanrinm inayetine güveniyor ve Araf'a umut bağlıyordu. Incil'i salladı. "Daha iyi yapardın,” dedi

sert bir sesle, "bunu okusaydın! O zamana kadar da olur!" “Ben mi? Biliyorsun, canım, ben hiç../' “Sen!" diyerek araya girdi Bayan Halics. "Evet, sen! Hiç değilse kaçınılmaz olana, o kadar hazırlıksız yakalanmazsın/' Bu ağır sözler, Halics'i pek sarsmış değildi, ne var ki yüzünü canı sıkkınca buruşturarak kitabı ondan aldı, çünkü “barış içinde olmak daha iyi'ydi. Sonra da ağırlığını tartınca takdirle başım sallayarak ilk sayfayı çevirdi. Fakat Bayan Halics yerinden sıçrayarak kitabı elinden çekip alıverdi. “‘Yaratılış’ı oku demedik, seni mendebur herif!” Ve ustaca bir hareketle “Yuhanna”dan gelişigüzel bir bölüm açtı. Halics daha ilk babla güçbela boğuşmuştu ama sonra pes etti; çünkü okumaktansa okuyormuş gibi yapmak yeter-liydi, çünkü Bayan Halics'in katı disiplini bir nebze olsun gevşemişti. Sözler, anlamlarına kadar ulaşmıyor olsa da burnunu dolan eski kitap kokusunun, üzerinde gerçekten hayırlı bir etkisi olmuştu: Kerekes ile Meyhaneci arasında, sonra da Biletçi ve Meyhaneci arasındaki sohbete fazla kulak kabartmamıştı (“Yağıyor mu daha?" “Yağıyor.” ve "Ya şu?” “Körkütük sarhoş.”), çünkü yön bulma becerisini yavaşça geri kazanmaya başlamış, Irimiâs’lar-dan kaynaklanan korkusu buhar olup uçmuş, tezgâhla Halics arasındaki uzaklığı yeniden kestirebilmeye, boğazının kuruluğunu ve

meyhanenin kapalı alanını ayrımsamaya başlamıştı. Burada "insanların arasında", böylece daha az tehlikenin kendisine ulaşabileceği bilinciyle boş boş oturmak, ona iyi gelen bir duyguyla dolduruvermişti hemen içini. “Bu akşama şarabım da olacak. Ötesi ne ilgilendirsin beni!" Oysa Bayan Schmidt’i kapıda görünce, daha “küçük, yaramaz bir umut” da yumuşak omurgasını boydan boya karıncalandırmıştı: “Ne olacağını nereden bilelim? Olur ya, belki ona da param olacak!” Ama Bayan Halics’in delici bakışları yüzünden düşler kurmak için çok zaman bulamadı, gözlerini indirip aynı anda

hem annesinin itiraz kabul etmeyen bakışlarıyla hem de dışarıdaki kızgın yaz harikalarıyla mücadele etmesi gereken çakmış bir öğrencinin sınav sorularının üstündeki hali gibi kitabın üzerine eğildi. Çünkü Halics'in gözünde Bayan Schmidt yazın, “sadece içeri çöken güzü, arzusuz kışı” ve heyecan dolu, tamamına ermemiş ilkbaharı tanıyan biri için ulaşılmaz oian mevsimin ta kendisiydi. “Ah, Bayan Schmidt!" diyerek yerinden fırladı Meyhaneci yumuşak bir gülümsemeyle ve Kelemen, şimdiye dek kapıyı yerinde tutmaya yarayan takozu yerde bıyık altından gülerek arayıp buluncaya kadar, kendisi de kadını perso-nei masasına doğru yöneltti, o oturuncaya kadar bekledikten sonra da saçlarından yükselen, saç yağının dağlayan kokusunun arasından süzülerek çıkan, keskin, baygın kolonya kokusunu içine çekebilmek için kulağının dibine eğildi. Şu Paskalya havasını mı, yoksa -aynı ilkbaharda boğaya olduğu gibi- onu da hedefe yönelten şu kışkırtıcı nemi mi daha çok sevdiğini pek de söyleyemezdi. “Halics artık kocanızın başına neler geldiğini hayal bile edemiyor... Görüyorsunuz, şu rezil hava. Ne getireyim?" Bayan Schmidt "o ısırılaverilesi dirseği ile* Meyhaneciyi az öteye itti ve sağına soluna bakındı. “Kiraz rakısı?” diye sordu gizliden beriki, yüzünden silinemeyecek bir gülümsemeyle. "Hayır/* diye yanıtladı Bayan Schmidt. “Ama gene de olsun. Azıcıcık olur.” Bayan Halics, Meyhaneci'nin her hareketini nefretle kıvılcımlanan gözlerle, alevlenen yüz ve titreyen dudaklarla gözetliyor; hınç ve kendine düşen hisseyi koruyan tutku, kuruyup katılaşmış bedeninde bir duraklıyor, bir ileri atılıyor, böylece o da ne yapacağına karar veremiyordu. Bu “iğrenç batakhanesinden çekip gitse miydi, yoksa oraya gidip savunmasız kulları ağına düşüren kötücül dalavereleriyle bu temiz, masum ruhu serseme çevirmeye cüret eden şu şehvet fırsatçısı mendebur herife iyi bir şaplak mı in-

dirseydi? En çok da Meyhanecinin “sarkıntılıklarına maruz kalmaması için seve seve hemen Bayan Schmidt’i savunmaya kalkabilirdi (“Kucağıma alsam, şefkatle okşayıp sevsem../') ama hiçbir şey yapamadı. Duygularım ele veremeyeceğini biliyordu, çünkü ânında yanlış yorumlarlardı (Gerçi zaten öyle de böyle de ardından durmadan bunları fısıldayıp duracaklardı!), aynı şekilde bu zavallı çocuğu nasıl bir ittifakın içine zorladıklarını da, onu nelerin beklediğini de pekâlâ seziyordu. Gözleri yaşlara boğulmuş, kemikli omuzlarında yüklerle beli çökmüş oturuyordu. “Duydunuz mu artık?" sordu Meyhaneci direnç kıracak bir tatlılıkla. Kiraz rakısını Bayan Schmidt'in önüne koydu ve şişko göbeğini elinden geldiğince içine çekti. Bayan Halics köşeden bağırıp çağırmaya başladı. "Duydu. Duydu elbette/' Meyhaneci suratı bir karış, ağzını büzüştürerek geri, yerine oturdu, Bayan Schmidt ise kadehini iki parmağıyla zarifçe dudağına doğru kaldırdı, sonra da -sanki o arada f ikrini değiştirmişçesine- erkeksi bir devinimle tek dikişte bitiriverdi. “Ee, söyleyin bakalım, kesin mi onların olduğu?" “Tabii ya!" diye yapıştırdı cevabı Meyhaneci. “Yanılma yok!” Bayan Schmidt'in bütün benliğini derin bir heyecan doldurmuştu, teninin nemlendiğini hissetmişti; kafasında düşünce serpintileri, düzensiz ve kuralsızca fır dönüyor, bu yüzden üstüne birdenbire çöken mutlulukla kendini ele vermemek için masanın kenarını sol eliyle güçlü bir şekilde sıkıyordu. Yarın sabah yol çıkacaklarsa -Yoksa bu geceden mi?-daha kendi eşyasını asker sandığından seçmesi, neye ihtiyacı olduğunu ve neye olmadığını hesap etmesi gerekiyordu; çünkü Irimiâs'ın bu alışılmadık -Alışılmadık mı? Daha ziyade harika!- ziyareti (“Ona özgü ya!" diye düşündü gururla) bir rastlantı olamazdı... O, Bayan Schmidt, o sözleri kelimesi kelimesine anımsıyordu... Ah, onları unutmanın mümkünü mü vardı sanki? Ve

şimdi bütün bunlar; son anda! Geçen aylar, ölüm haberinin dehşetli dakikaları bütün inançlarını bozguna uğratmış, bütün umutlarını, üstüne titrediği tasarılarını yitirmiş, ve artık sefil -ve akıl almaz- bir kaçışla da yetinebi-lirdi, hele buradan kaçabilsindi de. Ahmakça yüreksizlik! O, zaten hep biliyordu ki, bu kepaze hayatın ona daha borcu vardı! Umut edeceği şeyler vardı, bekleyeceği şeyler vardı! Denebilir ki, şimdi daha fazla azap çekmesine gerek yoktu, ıstırabın sonuydu! Kaç kez kafasında canlandırıp düşünü kurmuştu! Ve işte, şimdi buradaydı! Burada! Yaşamının büyük ânı! Nefretten ve artık neredeyse nesnesi olmayan bir küçümsemeden korlanmış gözlerle baştan başa süzdü bulanık yüzleri. Sevinç, bütün bedenini dört bir

yana gerdi. “Sizleri burada bırakıyorum. Hepiniz geberesiniz. İşte böyle, şimdi olduğunuz gibi. Yıldırımlar düşsün tepenize. Nallan dikesiniz. Şimdi.” İçinde büyük, hatları belirlenmemiş [başta, büyük) tasanlar filizleniyor, ışıklar görüyor, imgeleminde aydınlatılmış vitrinler, modaya uygun orkestralar, pahalı kombinezonlar, jartiyerler ve şapkalar (“Şapkalar!'’) uçuşuyordu; yumuşak ve serin dokunuşlu kürk paltolar, ışıklı oteller, şatafatlı kahvaltılar, büyük alışverişler ve akşam, AKŞAM, dans... yalnızca hışırtıyı, bu dizginsiz uğultuyu, en yüksek derecesindeki şu şen curcunayı duyabilmek için gözlerini yumdu. Ve yumuk gözkapaklarmın altında küçük kızlığından beri sakınılarak korunmuş ve sığınağa zorlanmış büyülü düş (yüz kez, bin kez yeniden yaşanan "salondaki beş çayı”) canlanmış ama hoyratça çırpınan yüreğinde o eski ümitsizlik de üstüne çöküvermişti: Neler neler ama neler neler kaçırmıştı! Şimdi kendini -bir anda- nasıl kanıtlayacaktı? Üstüne üstüne çöken “gerçek hayat”ta ne yapsındı? Gerçi bıçakla çatalla yemeyi bir şekilde becerirdi herhalde de peki binlerce yüz boyasıyla, pudrayla, kremle ne yapacaktı sonra; “tanıdıklannın

selamını”, iltifatları nasıl kabul edecek, elbiselerini nasıl seçip de nasıl taşıyabilecekti ve ya -Tanrı göstermesin!-arabaları olursa, ne yapardı o zaman? Her şeyde ilk hissettiklerine kulak vermeye ve bununla birlikte artık her şeye adamakıllı dikkat etmeye karar verdi. Şu Schmidt gibi, tiksinç, biber kızılı terelellinin yanında olmaya bile katlanabilmişken tutup da Irimiâs’ın tarafında mı umutsuzluğa düşecekti?! Yatakta da, hayatta da kirişlerini son kertesine kadar gerebilecek tanıdığı tek bir erkek -Irimiâs’ı-tanıyordu. Bir tek serçeparmağını dünyanın bütün hâzinelerine değişmeyeceği, tek bir sözü bile bütün erkeklerinkinin toplamından bile fazla eden Irimiâs... Hem zaten, erkekler?! Hani burada erkek - ondan başka? Şu bitmez tükenmez ayak kokusuyla Schmidt mi yoksa? Yoksa topal ayağıyla ve üstüne başına işediği pantolonuyla Futaki mi? Yoksa Meyhaneci mi?! Bu mu?! Şişko göbeği, çürük dişleri ve iğrenç kokan nefesiyle mi?! Çevrenin bütün “pislik yuvası yataklarını bilirdi o, ama Irimiâs'ınkinin eşini benzerini görmüşlüğü de, göreceği de yoktu. “Ah şu sefil suratlar. Burada bulunmak benim için bir utanç. Her yerden, duvarlardan bile, şu dayanılmaz koku yayılıyor. Nereden düştüm ben buraya? Şu pisliğe bir bak. Şu çöplüğe bak. Şu lanet olasıca kokarcalara bir bak!" “Her şeye rağmen," diye düşündü Halics, “şu Schmidt çok ballı."

Kadının geniş omuzlarına, kaim baldırlarına, topuz halinde örülmüş kara saçlarına ve daha böyle, paltosunun içinde bile çok güzel, koskocaman göğüslerine iç çeke çeke baktı ve imgeleminde... (Bir kadeh... *pâlinka* içmeye davet etmek için ayağa kalktı. Peki sonra? Sonra konuşmaya dalsalar ve ona evlenme teklif etse. Ah, bunun üzerine kadın, kendisinin zaten bir karısının olduğunu söylerdi, “Ne olacak ki/' diye karşılık verirdi o da.) Meyhaneci, Bayan Schmidt'in önüne yeni bir kadeh *pâlinka* daha koydu ve o, minik

yudumlarla onun da hakkından gelinceye kadar berikinin ağzının suları aktı. Bayan Halics'in tüyleri diken diken olmuştu. Artık kuşkularını hiçbir şeyin dağıtmasına olanak yoktu; Bayan Schmidt'in istememesine karşın *pâlinka* yı getirince kadın, sanki istemişçesine tek söz etmeden içip bitirdi. 'Aftosu olmuştu!” Anladığını belli etmemek için gözlerini indirdi. Çünkü damarlarında kalbinden ta ayak parmaklarının uçlarına kadar öfke ve hınç iniyordu. Çünkü şimdi az kalsın aklı başından gidecekti. Kendisini tuzağa düşmüş hissediyordu, zaten onlara karşı yapabileceği bir şey de yoktu, öyle ya da böyle “çenelerinin ebediyen düşmesi" yeter de artardı, ama ötekiler orada sanki yalnızlarmışçasına günahkâr yolsuz* luklarını rahat rahat icra ederlerken o burada öylece eli kolu bağlı oturmak zorunda kalmaya dayanamıyordu. Fakat sonra birden -göklerden gelen bir fısıltı olduğuna yemin edebilirdi- ruhunu bürüyen korkunç karanlığı berrak bir ışık parçaladı. “Günahkârım ben!" Incil'e kasılarak yapıştı ve ses çıkarmadan kıpırdayan dudaklarla ama içinden her bir sözcüğe çığlıklarla tutunarak, içten gelen bir dürtüyle “Pater Noster" duasına girişti. “Bir de sabaha ha!” diye haykırdı Biletçi. “Onlarla yol ayrımından buluştuğumda saat olsa olsa yedidir, hadi de ki sekiz! Oradan -ne kadar yavaş geliyor olurlarsa olsunlar- gece yarısına burada olmaları gerekir. Eğer ben/' -sürdürdü öne kaykılarak- “bu yolu bir buçuk, iki saatte... peki, tamam, diyelim ki, üç-dört saatte... alabildim, ama atlar madem çamurda birkaç kez ancak tökezleyerek ilerleyebildi, o zaman onlara o dört-beş saatçik yeterli olur mu ki acaba?!” Meyhaneci işaretparmağını havaya kaldırdı. “Bu iş sabahı bulacak, göreceksiniz. Yol çukurlarla, çamurlu su birikintileriyle dolu. Bir de eski yoldan üç-dört saatlik yol olduğunu da bana anlatmayın! Tabii, tabii ya. Eski yol dosdoğru buraya çıkıyor. Ama onlar taş yoldan gelebilir sadece! Taş yoî desen, o kadar geniş bir kavis çiziyor ki sanki bir denizin etrafını dolaşmak gerekiyor. Yani diyeceğim o ki, bunları bana anlatmaya

kalkmayın, buralıyım ben/’ Kelemen artık gözlerini açık tutmakta zorlanıyordu, bu nedenle ancak başıyla işaret edebildi, başını tezgâha dayadı ve uyuyakaîdı. Arkada Kerekes, dazlak kesim, eski yaraların kabuklan yüzünden ürkütücü görünen kafasını ağır ağır kaldırdı, uyku neredeyse “bilardo”ya m ıhlamış tı onu... Durup dinlenmeden şakırdayan yağmuru dakikalar boyunca dinledi, tutulan baldırını ovuşturup üşümüş halde büzüşüp toplandı, sonra da Meyhaneci ye saydırmaya başladı. “Mankafa! Şu si kik soba niye ısıtmıyor artık?! " Edepsizliğinin semeresini birazcık görmüştü. 'Doğru, doğrudur, " diyerek Bayan Halics de söze katıldı. 'Azıcık sıcaklık iyi olur.” Meyhanecinin sabrı taşmıştı. “Bana açık açık söyler misiniz, *siz* ne demeye ileri geri konuşup duruyorsunuz burada? Ha?! Burası meyhane, bekleme salonu değil!'’ Kerekes böğürerek karşılık verdi, “Boynunu kırarım senin, hele on dakika sonra, anladın mı, burası sıcak olmasın bakalım!" “Ee, tamam be! Ne bağırıp çağırıyorsun!” diyerek durumu kabullendi Meyhaneci, sonra da Bayan Schmidt[s]e bakıp çapkınca sırıttı. “Saat kaç oldu?" Meyhaneci saatine bir göz attı. “On bir. Bilemedin on iki. Ötekiler bir gelsin hele, o zaman öğreniriz." “Hangi ötekiler?" diye sordu Kerekes. 'Aman, işte öylesine söyle-dimdi/’ Konakçı dirseklerini “bilardoya" dayadı, esnedi ve kadehine yumuldu. “Şarabımı kim götürdü?" diye sordu boğuk sesle. “Döktün.” “Yalan söylüyorsun, mankafa!" Meyhaneci sıntarak ellerini iki yana açtı. “Yok, gerçekten döktün/' “Madem öyle, başka bir tane daha getir.” Masalann üstünde sigara dumanı usul usul dalgalanıyor ve uzaklardan -birden yükselip birden kesilive-ren- öfkeli köpek havlamaları duyuluyordu. Bayan

1

(Lat) Tatlı suda yetişen otsu bitki familyası.

2

(Mac.) İnşaat malzemeleri.

»

Schmidt havayı kokladı. "Bu koku da nesi? Daha demin yoktu bu/' diye sordu afallayarak. "Sadece örümceklerdir. Ya da gazyağıdır," diye yanıtladı Meyhaneci, yılışık bir ses tonuyla ve içini tutuşturmak için gazyağı sobasının önünde diz çöktü. Bayan Schmidt, başını iki yana salladı. Kabanını üstünden, sonra altından kokladı, sandalyeyi kokladı, sonra diz çöküp dikkatle araştırmayı sürdürdü. Birdenbire doğrulduğunda yüzü artık az kaldı döşemeyi sürtecekti. “Bu, toprak/' dedi.

ı“i * * | ••

bokuluyor

Kolay olmadı. O zamanlar ayağını nereye koyacağının, neye tutunacağının ve evin arka tarafındaki, o ilk bakışta umutsuzca dar görünen delikten kendini sıkıştırarak içeri nasıl sokacağının ayırdına varmak, onun için bile iki gün sürmüştü, elbette şimdilerde her şey bir yarım dakikanın başına patlıyordu. Siyah brandayla örtülü odun yığınının üstüne riskli ama iyi seçilmiş hareketlerle zıplayıp saçak oluğunun demirine tutundu, sol ayağını aralıktan içeri sokarak yana kaydırıp, daha sonra başıyla öne doğru atak bir hareketle içeri süzüldü, diğer ayağıyla kendini itti ve artık içeride, tavan arasının bir zamanlar güvercinlerin sığındığı bu bölümündeydi; sırrını yalnızca kendisinin bildiği bir kişilik imparatorluktu bu, burada ağabeyinin beklenmedik ve anlaşılmaz saldırılarından çekinmesine gerek yoktu, gelgelelim ortalıktan kayboluşlarının uzamasının annesini ve ablalarını kuşkulandırmamasına da içgüdüsel olarak özen gösteriyordu, -burada olduğu bir ortaya çıksa- insafsızca aşağı inmesini buyururlar ve ondan sonra da ağzıyla kuş tutsa işe yaramazdı. Ama şimdi bunun ne anlamı vardı ki! İyice ıslanan eşofmanının üstünü sıyırıp çıkardı, en sevdiği, beyaz yakalı, pembe giysisini düzeltip “pencere'nin önüne oturdu, yağmurun kiremitlerin üstünde uğuldayışını yumuk gözler-

le, titreyerek, yerinden zıplamaya hazır durumda dinlemeye koyuldu. Annesi aşağıda, evde uyuyordu; ablaları bugün öğle yemeğine de eve gelmemişlerdi, bu yüzden öğleden sonra kendisini aramayacaklarından neredeyse adı gibi emindi; eğer nerelerde gezindiğini hiçbir zaman bilmedikleri ve bu yüzden de sanki ancak ve ancak böy-lesi -apansız, şaşırtmacalı bir saldırıyla- açığa çıkarılabilecek, sinerek saklanan bir

gizemin peşindeymişçesine her zaman beklenmedik biçimde ortaya çıkıveren Sanyi aramazsa tabii... Aslında korkmak için gerekçesi dahi olamazdı, sonuçta onu hiç aramamışlardı, üstelik daha ziyade katı bir şekilde emirler vererek uzak durmasını söylemişlerdi, özellikle de -ki bu sık sık olurdu- evde konuk olduğunda. Hep iki ateş arasında kalırdı; çünkü emirlerden tekinin bile hakkını veremezdi: Alıp başını uzaklara gidemediği gibi, kapının yakınında da kalamazdı, çünkü her an ona seslenebilirler (‘Tırla da bir şişe şarap getiriver hele!” ya da, “Kızım, bir paket sigara getir, Kos-suth olsun, unutmazsın değil mi?’'), olur da kaçırdığı tek bir sefer olursa kesin olarak evden uzaklaştırıverirlerdi. Çünkü kalan tek buydu; zira annesi "ortak anlaşma” ile şehirdeki destek okulundan eve geldiği zaman mutfak işlerine sokmuştu onu, ge! gör ki bir şeyleri ıskalama korkusu yüzünden tabaklar yerde un ufak olup tencerelerin emayeleri çatırdayarak atarken köşedeki örümcek ağı yerinde kalmış, sonunda artık en basit işleri bile yerine getiremezken çorba tatsız olmuş ve biberli yemeğin tuzu kaçmışken onu mutfaktan da sürmekten başka çıkar yol kalmamıştı. Bundan başlayarak günleri gergin bekleyişlerle geçti, zahire ambarının arkasına, yağmur yağarsa eğer, evin sonuna, saçağın altına sokulurdu, çünkü içeriden kendisini görememelerine karşın mutfak kapısını oradan göz önünde tutabilir, ilk seslenişlerinde gene de orada bitiverirdi. Bitmez tükenmez izlemeden kısa sürede altüst olan duyularının düzeni şu şekildeydi: Görüşü, oldu olacak tümüyle mutfak kapısıyla sınırlanmıştı, ne var ki bunu ölçülemez bir keskinlikle, neredeyse delip parçalayan bir acıyla duyumsuyordu; bütün ayrıntılarını yukanda üzerinden hayal meyal görünen, raptiyelerle pekiştirilmiş dantel perde ile iki kirli camını, aşağıda tahtaya sıçrayıp kurumuş çamuru, kapı kolunun aşağı doğru sarkan çizgisini, tek kelimeyle biçimler, renkler ve hatların bütün ürkütücü zincirini eşzamanlı olarak ayrımsıyor, dahası, bir dakikadan diğerine tehlike ve fırsatların değişik değişik derecelerinden haber vererek temposunu sıradışı biçimde artıran şu havada mutfak kapısının aldığı çeşit çeşit durumları da ayrıca duyumsuyordu. Ancak hareketsizliğin aniden sonu geliverince çevresindeki her şey harekete geçiyordu: Yanında evin duvarı ve saçağın eğri büğrü kıvrımları bir koşturma, pencere bir seğirtme tutturmuş; soldansa kümes ve kendi haline bırakılmış bahçe, yanından akıp geçmiş; gökyüzü, tepesinde yuvarlak hareketlerle hareketlenmiş; toprak, ayaklarının altından sökülmüştü ve o daha açılan kapıyı göremeden annesi veya ablası önünde duruyordu, bir anda orada bitivermişlerdi. Gözlerini açıp kapatıncaya kadar

geçen süre, onları tanıyabilmesi için yeterli olmuştu, zaten başka bir şeye de ihtiyacı olmamıştı; çünkü bu andan başlayarak uzunca bir süre, annesi veya ablasının bulanık sureti, depreşen nesnelerle dolu alana oldu olacak mıhlanmış, kör bakışlarıyla onların *orada olduğunun ve kendisinin orada,*

aşağıda

onların karşısında olduğunun

ayırdına varmıştı ve aynı şekilde biliyordu ki öylesine büyük bir güçle kendisine doğru büyümekteydiler, ki olur da tutup başını kaldırarak onlara baksa belki de bütün resim paramparça olabilirdi; çünkü tahammül edilemez yükselme hakları o kadar açık seçikti ki içindeki saldıran görüntü bunu havaya uçurabilirdi. O âna kadar-ki uğuldayan sessizlik ancak hareketsiz kapıya kadar sürmüş, burada annesinin ve ablalarının hızla uzaklaşarak kesilen sinirli buyruklarını ("İnsana inme indirirsin sen! Ne koşturup duruyorsun böyle üstüme doğru! Başka işin gücün yok mu senin? Hiç mi kutsal diye bir şey kalmadı artık burada? Hemen geri, oynamaya git bakayım!”) artık zonklayan gürültünün içinden seçip ayırması gerekmişti. Yerini rahatlama duygusu doldursun diye o arada zahire ambarına ya da saçağm altına geri koşuyordu, çünkü neredeyse sonu gelen, şimdi yeniden devam edebilirdi. Oyunun, tabii ki, lafı bile olmazdı; hayır, sanki elinin altında -eğer avluda herhangi bir yabancı görülürse veya onlar, içeriden ona denetleyici bir bakış fırlatacak olurlarsa- sürekli oyun görüntüsünü koruyabileceği bir saçlı bebek, masal kitabı ya da bir bilye yok değildi; dur durak bilmez hazırlıklı oluşu yüzünden cesaret de edemiyordu ama, zaten artık epeyce bir zamandır hiçbir çeşit oyuna kendini kaptıracak hali yoktu. Yalnızca bu duruma uygun şeyleri ağabeyinin neyi ne kadar süreyle kendisinde tutabileceğine ilişkin, sınırlarını acımasızca çizdiği, anlık tutkusu belirlediği için değil, neredeyse kendini korumak amacıyla bir ödev şeklinde davranarak, daha çok (“Elinden bir gelse!”) günbegün “hastalıklı bir şekilde gözetleyip her bir hareketimizi izliyor” utancım taşımak zorunda kalmayacakları kadar -ki bunu gayet iyi biliyordu- “yaşma uygun oyuncaklar'da ısrar etmesine katlanan annesinin ve ablalarının beklentilerini karşılayabilmek için oynuyordu oyunları. Kendini sadece burada, yukarıda, bir zamanlar güvercinlerin sığmağı olan yerde güvende hissediyordu; burada oynaması gerekmiyordu, burada “içeri girilebilecek” bir kapı yoktu

(daha ebediyen alacakaranlıkta kalacak bir tasarının ilk adımı olarak babası çivilemişti), "içeri" bakılabilecek bir pencere yoktu, güvercinlerin öne fırlayan çatı pencerelerine ise kendisi "manzara güzel olsun” diye raptiyeyle gazeteden koparılmış renkli iki tane resim tutturmuştu. Biri, bir deniz kıyısını batan güneşle betimlerken diğerinin üstünde ön tarafta dikkat kesilmiş bir geyikle karla kaplı bir dağın tepesi görülüyordu... Elbette her şeyin ebediyen sonu gelmişti! Bir zamanlar tavan arasına çıkılan yerden cereyan yapmasıyla ürperdi. Eşofman üstünü yokladı ama henüz kurumamıştı, böylece eve inmesine ve annesini sırtına geçirecek kuru bir şeyler için uyandırmasına gerek kalmasın diye en değerli hâzinelerinden birini, arka mutfağın ıvır zıvırlan arasından apardığı beyaz dantel perdeyi üstüne örttü. Bu kadar gözükara olabilmesini, daha bir gün öncesinde dahi akla hayale sığabilecek bir şey olmadığını düşünürdü. Dün ıslandığına göre derhal giysilerini değiştirdi, çünkü hastalanıp yatağa düşecek olursa kendisinin ağlamasını bastıramayacağım, annesi ve ablalannınsa onun ağlamalarına tahammül edemeyeceğini biliyordu. Fakat daha dün sabah bile, tıpkı bir şeylerin çökmek yerine akşama temizlenerek inşa edildiği bir patlamadaki gibi, başını "baştan çıkarıcı bir saygınlığa duyulan inanç” ile uykuya bırakacağını nereden bilebilirdi ki. Daha birkaç gün önce ağabeyinin başına bir şeyler geldiğini fark etmişti: Kaşığı başka türlü tutuyor, ardından kapıyı başka türlü çekiyor, yanında, mutfaktaki demir yatakta sıçrayarak yerinden kalkıyor ve gün içinde bir şeyler kafasını kurcalayıp duruyordu. Dün kahvaltıdan sonraysa zahire ambarına, onun yanına gitmiş ama saçından tutup kaldıracağına veya -daha kötüsü- bir ağlama koparıncaya kadar arkasında ses çıkarmadan duracağına, cebinden yarım bir Balaton gofret çıkarmış ve eline tutuşturmuştu. Estike, bunu neye yoracağını bilememiş ve öğleden sonra Sanyi “gelmiş geçmiş en muhteşem sır rı kendisiyle paylaştığı zaman da kötü bir şeyler olacağı içine doğmuştu. Şüphe ettiği, ağabeyinin sözleri değildi, buna asla cesaret edemezdi, o daha çok, Sanyi'nin sırlarını tam da kendisine açmasını, tam da kendisinden, “gerçekten bel bağlanamaz” olan kişiden yardım istemesini, inanılmaz ve açıklanamaz buluyordu. Ama yine de bu kez yeni bir tuzağın söz konusu olmayacağına yönelik umut̡ iç sıkıntısından daha güçlü gelmişti; Estike yine de, gerçeğin ne olduğu ortaya çıkmadan önce, hatta tam da hiçbir şekilde ortaya çıkmaması için, her şeye -önkoşulsuz ve yıldırım hızıyla- razı olmuştu. Elbette başka türlü de davranamazdı zaten, Sanyi her halükârda ondan “evet^i zorla alırdı ama bu kez buna gerek de kalmamış, kız

kardeşinin sınırsız güvenini, para ağacının gizemini Estike nin önüne serince tek vuruşta kazanıvermişti. Daha sonra Sanyi “nihayet” bir son verip kız kardeşinin *'ar damarı çatlamış” yüzündeki etkisini merakla beklemeye başladığında, beriki bu kez, üstüne çöken mutluluktan az kalsın zırıl zırıl ağlayacaktı; ne var ki bunu yapamayacağım acı deneyimlerinden birliyordu. Ta Paskalyamdan beri dişten tırnaktan artırdığı servetini kafası karışmış halde, "kesinkes deneme” uğruna uzatmıştı; çünkü eve gelip giden konukların iki forintlerinden biriktirdiği bu miktarı zaten öyle de böyle de Sanyi'ye adamıştı ve bütün bunların -ön hazırlıkların- saklı kalması için aylardan beri her şeyi gizlemesi ve yalanlar söylemesi gerektiğini şimdi nasıl söyleyebilirdi... Fakat ağabeyi meseleyi kurcalamadı, dahası, onun gizem dolu serüvenlerinde yer alabilmesinden kaynaklanan memnuniyet, kafa karışıklığını da ânında silip süpürüvermişti. Gelgelelim sonuç olarak bu tehlikeli güvenin, bir sırnn kendisiyle paylaşılmasını hak edebilmek için ne yaptığına ve özellikle de başarısızlık riskini neden kendisinin üstlenmesi gerektiğine bir açıklama bulamıyordu; çünkü “cesaret, haşinlik ve zafer buyruğuMna kız kardeşinin bir gün karşılık verebileceğini ciddiyetle düşünemezdi bile. Bununla birlikte, bu açıklamanın her türlü incitme ve hoyratlıkta, her acımasız davranışının derinliklerinde, oralarda da gizlendiğini, çünkü bazen hasta olduğunda, Sanyi'nin mutfaktaki yatağa sokulması için kendisine izin verdiğini, hatta bir keresinde kucaklamasına ve öylece uyuyakalmasına da ses çıkarmadığını unutmuş değildi. Bundan yıllar önce ise, babasının cenazesinde “meleklerin arasına giden tek yol” olan ölümün yalnızca Tanrının isteğiyle gerçekleşmediğini, seçilebilir de olduğunu anladığında, bunu nasıl yapması gerektiğini ne olursa olsun öğrenmeye karar vermiş ve onu, bu konuda o zaman da ağabeyi aydınlatmıştı. Bir başına hiçbir şey elde etmesi mümkün olmazdı, tam olarak ne yapması gerektiğini, olur da “fare zehrinin de iş göreceği*nin bir şekilde ayır-dına varacak olsa bile bunu onsuz asla öğrenemezdi. Ve dün, şafak vakti, uyandıktan sonra, en sonunda korkusunun üstesinden gelip yükseklere çıkacağı ânı, bir çekimin onu rüzgâr hızıyla yukarı doğru çekişini, yerden gittikçe daha uzaklara ve daha uzaklara gidişini ve evlerin, ağaçların, patikaların, kanalların, aşağıdaki bütün dünyanın büzüşüp ufacık kalışını, sonra da dalgalanan kızıllığın içinde yaşayan melekler arasında Gökyüzünün Kapısı ’nda durmayı yalnızca düşlemek değil, gerçekten hissetmek de istediği için bu işi daha fazla ötelemcnıeye karar vermişti - para ağacının sırrıyla onu bu büyülü ama korkutucu uçuştan çekip çıkaran,

sonra da akşam inerken birlikte olduğu kişi de Sanyi’ydi- birlikte! Artık kanala doğru yönelmişlerdi; ağabeyi omzunda kazmayla keyifle ıslık çalıyor, o ise birkaç adım gerisinde mendile bağlanmış serveti, karnına heyecanla bastırıyordu. Sanyi, işinin ehli bir ketumlukla kıyıda çukur kazmaya koyuldu; onu oradan kovmak şöyle dursun, parayı çukurun

dibine onun koymasına bile izin vermişti. Ektikleri para tohumlarını sabah ve akşam olmak üzere günde iki kere bolca sulamak gerektiğini (“Yoksa hepsi kurur!”) sıkı sıkı tembihlemiş, sonra da “tam” bir saat sonra sulama kovasıyla geri gelmesi için onu eve yollamıştı; çünkü o sürede "birtakım büyülü sözlerdi onun kendisinin -Yalnız başına!- okuması gerekiyordu. Estike, kendisine verilen görevleri büyük bir hevesle yerine getirdi ve o gün huzursuz uyudu; düşünde zincirlerinden boşanmış köpekler kovaladı onu; ama sabah dışarıda yağmurun bardaktan boşanırcasına yağdığını görünce her şeyin üstüne iyileştiren bir alacakararanlık çöküverdi. İlk yolu tabii ki kıyıya çıkıyordu; olur da gene de gereksinim duyduğu kadar su alamazlar düşüncesiyle işini sağlama bağlamak için büyülü tohumlan adamakıllı suladı. Öğle yemeğinde Sanyi’ye -bütün geceyi eğlenerek geçiren- annelerini uyandırmamak için fısıldayarak, "Daha hiçbir şey ama hiçbir şey görünmüyor../' diye haber verdi, fakat beriki akıl vermekten geri durmadı: Topraktan en iyi durumda üç, ama daha ziyade dört günde uç verir, bundan önce hiç oluru yok, "Tabii, yatağın gereken miktarda suyu alması koşuluyla...” Sonra da itiraz kabul etmeyen bir ses tonuyla, sabırsızca sürdürdü: “Hemen hemen her gününü başında pinekleyerek geçirmene de gerek yok... Bu iyi gelmez ona... Sabah ve akşam baksan yeter, o kadar. Ne dediğimi alıyor musun bakayım sen, sukafa?” Bunları söyleyip evden alelacele çıkıp gitti, Estike ise gün kara-rıncaya kadar tavan arasındaki yerinden -mecbur kalmadıkça- kıpırdamamaya karar verdi. "Hele bir çıksın da!” "Ağacın büyüdüğü'nü, yapraklarının gittikçe sıklaştığını, sonra da çok geçmeden altın dallarının da o kocaman ağırlıktan ötürü eğildiğini ve kendisinin de sapı kopuk hasır sepeti -ağzma kadar tıka basa- doldurup eve gelerek masaya boşalttığını görebilmek için artık kaç kez ama

kaç kez yummuştu gözlerini!Ağızları nasii da açık kalacaktı ama! O günden başlayarak temiz odada, büyük yatakta, büyük yorganın altında uyuyacak; sabahlan kanala gidip hasır sepeti tıka basa doldurmaktan başka işi de olmayacak; ondan sonra sadece dans ve kakao olacak ve sonra melekler de

gelip orada, masanın çevresinde oturacaklar, bir dolusu... Kaşlarını çattı ("Hele dur bakalım!") ve bir ileri, bir geri salma salına bir şarkı tutturdu:

Dün bir gün, bugün iki, yarın da üç,

yann da yarın etti dört!

"Belki de yalnızca iki kez uyumak gerekiyor," diye düşündü heyecanlanarak. 'Ama yok," diyerek aniden durdu. "Olmadı!" Başparmağını ağzından çıkarıp dantel perdenin altındaki diğer elini de beri çekti ve parmaklarıyla yeniden saymaya koyuldu:

Dün bir,

bugün iki,

iki, bir daha, etti üç,

yann, ee yarın,

üç, bir daha, etti dört!

"Tabii ya! Ee, o zaman belki de daha bu gece! Bu gece!" Dışarıda kiremitlerden yuvarlanarak düşen su, engelsiz, katı, keskin hatlar çizerek Horgosîarın çiftlik evinin çevresinde tıpkı her bir yağmur damlasında gizli bir amaç için çabalarmışçasına yalnızca binanın çevresini arklar oyarak ev sakinlerini dünyadan yalıttıktan sonra düşman topraklarda, çamura yerleştirilmiş temel taşlarına kadar ağır ağır, milimetre milimetre sızsınlar ve her şey sular altında kalsın diye giderek derinleşen arklar oyarak evin duvarları boyunca toprağa ulaşıyordu; acımasızca belirlenen o zamanda, duvarlar, pencereler art arda çatırdayacak, kapılar yerlerinden oynayıp dışarı devrilecek, baca yıkılıp yere çakılacak, duvara çakılan çiviler yumuşayacak, orada kalan aynalar körleşecekti; böylece dizlerinin bağı çözülen bütün yapı, nihayetinde köhne, salaş bir kulübe halinde su alan bir gemi gibi batsın ^ yağmur, toprak ve insanın kırılgan emellerinin içler acısı mücadelesinin boşunaiığını haber vererek: Çatı, bir koruma değildir, Altında neredeyse tamamen karanlık çökmüş, içeri yalnızca açıklıktan az buçuk bir ışık -sanki anaforlanarak savrulan sis gibi- süzülüyordu. Onu bir

huzur sarmaladı, sırtını kirişlerden birine yasladı ve deminki sevinçten bir şeyler kaldığından, gözlerini -“İşte, şimdi! - yumdu... Babası alıp beraberinde şehre götürdüğünde yedi yaşındaydı, Ulusal Simsarlar Panayırı zamanıydı; çadırlar arasında avare avare dolanıp durmasına babası ses etmemiş, en son savaşta iki gözünü birden kaybeden ve yaşamını panayırlarda ve büyükçe meyhanelerdeki eğlenceler sırasında armonika çalarak kazandığı azıcık parayla yaşayan Korin'le de o zaman tanışmıştı. Körlüğün “büyülü bir durumdur, kızım[5]’ olduğunu ondan öğrenmişti ve o, yani Korin, yerinmek bir yana, düpedüz mutluydu ve bu 'sonsuz karanlık” için Tanrı ya minnettardı, bu yüzden birileri, önünde, yeryüzündeki yoksul yaşamın “renkler ini ballandırarak tarif etse o yalnızca gülüp geçiyordu. Estike, büyülenmiş halde dinlemişti Korin'i ve bir sonraki panayır zamanında en önce ona gitmişti; bu harikalar diyarına girmesi için önünde "kapıların sürgülü olmadığını o zaman açıklamıştı kör. Gözlerini uzun uzun kapalı tutmaktan başka bir şeycik yapmasına gerek yoktu. Ne var ki ilk denemeleri onu dehşete düşürmüştü: Yakınlaşan alevler, dalgalanan renk

şınları, kelle koltukta, apar topar kaçan, biçimsiz suretler görmüş ve yakınlardan dinmek bilmez bir uğultu ve gıcırtı işitmişti. Güzden bahara kadar meyhanede oturan Kerekes e akıl danışmak için yaklaşmaya cesaret edememişti, bunun için de gizemin çözümüne, ancak bundan bir yıl sonra ağır bir akciğer iltihaplanmasına yakalanıp da siteden apar topar getirilen Doktor, başucunda sabahladığında uyanmıştı: Şişman, koskocaman, ketum Dok-tor’un yanı başında kendini sonunda güvende hissetmiş, ateşten duyarlılığını yitirmiş, içinden bir çeşit hızlı sevinç geçivermiş, sonra gözlerini kapatmış ve Korin'in sözünü ettiği o şeyi o zaman görmüştü. Harikalar diyarında babasını, tam atm dizginlerini tutarak at arabasını bir avluya sürerken başında şapkayla, uzun bir palto içinde görmüştü; arabadan masaya *süvegcukor*\ zencefilli bisküviler ve binlerce panayır hediyesi indirilmişti... Bu diyarın kapılarının ancak ve ancak "derisi ateş topu olur”, bedeni ürperir ve gözkapakları yanmaya başlarsa açılacağının ayırdına varmıştı. Dizginlerinden boşanan hayal gücü, patikadan ağır ağır taş yol yönüne uzaklaştıkça ölü babasını daha bir sıklıkla diriltiyor; rüzgâr, kuru yaprak yığınlarını önünde ve arkasında savurup duruyordu; daha sonra ağabeyini de neşeyle kaş göz ederken ya da başucunda demir yatakta uyurken daha bir sık görmeye başladı, tıpkı şimdi de gözünün önüncîe belirdiği gibi: Sakin yüzüne uyku, saçları gözlerine dökülmüş, bir kolu

yataktan aşağı sarkmıştı; daha sonra derisi büzüştü, parmakları kıpramaya başladı, birdenbire öbür yanına dön* dü; battaniyesi üstünden kayıp aşağı sarkmıştı. “Şimdi nerelerdedir acaba?” İmparatorluk, uğuldayarak, cufcuflayarak önünden akıp geçti, gözlerini açtı. Başı ağrıyor;

1. (Mac.) Konik blok şeklinde rafine şeker.

hararet, tenini yakıyordu ve elleri, ayakları ağırlaşmıştı. Sonra gözlerini “pencere'ye dikince birden afalladı: Gene de uğursuz alacakaranlığın öyle kendiliğinden bir anda temizlenivermesi için hiçbir şey yapmadan duramazdı, ta ki ağabeyinin açıklanamayan iyi niyetine layık olduğunu kanıtlayıncaya kadar ancak ve ancak bu güveni mutlak oİarak kaybetme tehlikesini göze alabileceğini anlamıştı ve bunun ilk ve belki de son fırsatı olduğunun da ayırdındaydı/ Dünyanın muzaffer, içten pazarlıklı ve düşmanca” yapısını bildiği için Sanyi’yi kaybedemezdi; hınç, öldürücü merhamet, savurganlık ve öfkenin binlerce tehlikesi arasında onsuz olsa olsa kör bir şekilde aylaklık edebilirdi. Korkuyordu ama artık bir şeyler yapması gerektiğini de anlamıştı ve bunu şimdiye kadar tanımadığı bir duygu, anlık yanıp sönme gibi, bulanık bir öykünme dengeliyordu: Eğer ağabeyinin gözüne girebilirse dünya onun yanında {i!ethedilebilir olacak”tı. Böylece daha sonra -yavaşça, farkına varmadan- büyülü servet, sapı kopuk hasır sepet ve aşağı sarkan altın dallar, yerlerini, ağabeyine duyduğu hayranlığın doldurması için dikkatinin dar alanından sıyrılıp çıkıverdi. Eski korkularını, dün korkması gereken şeyle birbirine *bağlayan* bir köprünün üzerinde dikildiğini duyumsadı; artık nihayet yalnızca üstünden geçip gitmesi gerekiyordu ve buraya kadar sonsuza kadar anlaşılmaz olan her şey karşıda -Sanyi artık sabırsızlıkla onu bekliyordu!- hemen bir açıklamaya kavuşacaktı. Ağabeyinin, “Yenmek gerek, anladın mı, sukafa? Yenmek!derken ne demek istediğini şimdi kavrıyordu; çünkü kazanma umudu kendisine de dokunmuştu ve hiçbir şey bitemediği için hiç kimsenin kimseyi yenemeyeceğini duyumsadıysa da Sanyi nin dün akşamki sözleri ("Herkes ancak pislik kurcalayıp duruyor ama biz, birkaç kişi burada düzenin nasıl sağlanması gerektiğini biliyoruz, sukafa!..”) her türlü karşı koyuşu gü-

lünç bir hale ve her türlü başarısızlığı kahramanlığa dönüştürmüştü. Başparmağını ağzından çekip çıkardı, üstündeki dantel perdeyi daha bir sıkı

sarındı ve o kadar üşümemek için, olduğu dar yerde gezinmeye koyuldu. Ne yapsındı? “Zafer” kazanmayı başarabileceğini nasıl kanıtlasındı? Tavan arasında çaresizce sağına soluna bakındı. Tepesinde kirişler tehditkâr bir şekilde gerilmiş, orada burada ahşap kilitler, demir çiviler çıkıyordu. Yüreği hoyratça çırpındı. Bu sırada aşağıdan bir gürültü duydu. Sanyi mi? Ablaları mı? Sakına sakına, çıt çıkarmadan odun yığınına süzüldü, sonra da duvarın yanından mutfak penceresine kadar gidip yüzünü soğuk cama bastırdı. '‘Pisi pisi!” Kara kedi mutfak masasının üstünde çömelmiş, yemekten arta kalan biberli yemeği kırmızı tencereden neşeyle yiyordu. Kapak, ta köşeye kadar yuvarlandı. “Ah, Pisicik ah!" Sesini çıkarmadan kapıyı açtı, kediyi yere atıp kapağı hızlıca tencerenin üstüne koymuştu ki o anda kafasında bir ışık çaktı. Yavaşça ardına döndü. Bakışları Pisicik'i aradı. “Ben daha güçlüyüm!” düşüncesi aydınladı içinde. Kedi yanına doğru seğirtip ayaklarına sürtünmeye başladı, Estike, parmak uçlarına basarak portmantoya kadar gitti, sonra da yeşil fileyi alarak çıtını dahi çıkarmadan ona doğru yöneldi. “Gel bakalım şimdi güzel güzel!” Pisicik uslu uslu ona doğru geldi ve Estike'nin kendisini fileye koymasına izin verdi. Aldırmazlığı elbette çok sürmedi. Deliklerden dışarı sarkan ayaklarıyla boşlukta tutunabileceği bir yer bulamayınca ürkerek bir miyavlama kopardı. “Bu da nesi şimdi gene?!” sözleri duyuldu odadan. "Kim var dışarıda?” Estike ürkerek ansızın durakladı. “Ben... sadece benim...” "Orada ne halt ediyorsun sen?! Hemen oyununun başına!'* Estike elinde miyavlayan fileyle, ağzını dahi açmadan, soluğunu da tutarak avluya çıktı. Çiftlik evinin köşesine kadar sorunsuzca ulaştı, orada durdu ve bir soluk aldı; ardından da koşturmaya başladı, çünkü çevresindeki her şeyin yerinden sıçramaya hazır olduğunu duyumsuyordu. Sonunda -üçüncü girişiminde- gizleneceği yere ulaşabildi, göğsü ine kalka çatı kirişlerinden birine yaslandı ve ardına bakmadı, ama biliyordu ki zahire ambarı, çamur ve karanlık, altında, odun yığınının çevresinde eli kolu bağlı halde -ellerinden kaçırdıkları ganimet yüzünden tepinen aç köpekler gibi- dişini sika sika öfkeyle birbirlerine düşüyordu. Pisicik'i salıverdi ve parıldayan tüyleriyle kara kedi evvela açıklığa seğirtti, sonra da döşemenin üstünde ötesini berisini koklamaya koyuldu; ara ara başını kaldırıyor, sessizliğe kulak kabartıyor, sonra da kuyruğunu şehvetli bir şekilde kaldırarak Esti» ke’nin ayaklarına sürtünüyordu ve sahibi "pencere’nin önüne oturunca kucağına zıpladı. Estike, “Sonun geldi/' diye fısıldadı ve Pisicik dostça mırıldanmaya başladı. “Sakın senin için üzüleceğimi falan sanma! Tabii savunursun kendini,

yapabilirsen tabii, ama zaten gene de boşuna!..' Kediyi yere fırlattı, aralığa yöneldi ve çıkışın üstünü çatı çıtalarına dayanmış tahtalarla kapattı. Gözlerinin karanlığa alışması için azıcık bekledi, sonra ağır ağır Pisicik’e doğru hareketlendi. Kedi bundan huylanmadı, Estike nin kendisini yükseklere kaldırmasını uslu uslu idare etti, kaçmayı ancak sahibi kendisini yere atı-verince denedi ve onunla birlikte o köşe senin bu köşe benim yuvarlanmaya başladı. Estike[3]nin parmakları kelepçe şeklinde boğazına sarıldı, onu hızla kendine doğru kaldırıp tepesine o kadar hızlı döndü ki, Pisicik ilk dakikada dehşetle katılaştı ve kendini korumayı bile denemedi. Gelgelelim boğuşma uzun süre devam edemedi. Kedi çok geçmeden elverişli ilk fırsatı kullanarak pençelerini sahibinin eline daldırdı; fakat Estike de ne yapacağını bilememişti. Onu yüreklendirmek için (“Tamam, haydi! Gel bakalım şimdi güzel güzel! Hadi bakalım artık! Gel buraya! Saldır artık, saldırsana!”) boşuna nefesini tüketmişti, Pisicik hiçbir şekilde onunla kapışmaya yanaşmıyordu^ üstelik tepesinden fır dönerek atladığında da elinin tarağına dayanmaya ve kediyi ezerek öldürül emey e de dikkat etmesi gerekti. Köşeye doğru kaçıp diken diken olmuş tüylerle ve yanıp yanıp sönen tuhaf gözlerini üzerine zıplamaya hazır vaziyette diken Pisicik* e kararlı gözlerle baktı. Ne yapsaydı? Bir daha mı deneseydi? Ama nasıl? Ürkütücü bir surat ifadesi takındı ve sanki kedinin üstüne atılacakmış gibi yaptı; kedi bunun üstüne kelimenin tam anlamıyla uçarak kendini karşı köşeye attı. Sonra da artık sadece tek tük ani hareketler yaptı -elini havada bir savurdu, ayaklarını tapırdattı, beklenmedik bir şekilde yanında sıçradı-çünkü Pisicik'in daha büyük bir dehşete düşmüş durumda, kirişlerden çıkan ahşap kilitlerin ve çivilerin bedenini yaralamasına bile aldırmadan, iyice dizginlerinden boşanarak var gücüyle kiremitlere, sırt kirişlerine ya da çıkışın üstündeki tahta potaya bodoslama girerek daha korunaklı bir köşeye kendisini atmasına bu da yetmişti. İkisi de yekdiğerinin nerede olduğunu ölümcül bir güvenle biliyordu: Estike kedinin gözlerinde çakmaklaşan ışık, şangırdayan kiremitler ya da bedenin boğuk patırtısına dayanarak Pi-sicik’in anlık olarak durumu hakkında her zaman tam olarak ve yıldırım hızıyla bilgi ediniyor, kendisini ise yoğun havada kollarıyla karıştırdığı, belli belirsiz duyumsa-nabilen o burgaç bile eie veriyordu, içinde derece derece büyüyen sevinç ve gurur, hayal gücünü hararetlendirmiş, artık kıpırdamasına bile gerek olmadığını, gücünün dayanılmaz bir ağırlıkla kedinin üstünde ağırlaştığını duyumsuyordu; bolluk ve bitip tükenmeyeceğini bilmesi (“Her şeyi ama ne olursa olsun, her şeyi

yapabilirim sana...”) daha ilk anlarda birazcık aklını karıştırmıştı bile. Önünde tümüyle bilinmez bir evren, ortasında da sınır-

sız seçenek arasında ne yapacağını bilmez halde kendisi duruyordu; fakat bu belirsizliğin, bu mutlu tıka basa doygunluğun hemencik sonu gelivermişti ve artık kendisini bir çırpınışta ön patilerini çekip alırken ya da Pisi-cik’in dehşet içinde çakmaklaşan, ölümcül biçimde ışıldayan gözlerini oyarken ya da en basitinden kilitlerin *hepsine* sicimle asarken görüyordu. Bedeninin hiç alışkın olmadığı kadar ağır olduğunu ve kendisininse daha da ziyade yabancı bir bilincin kurbanı olduğunu hissediyordu. Galibiyetin tutkulu arzusu kendisinde neredeyse daha önce olduğu şeyin üstünü örtmüştü; ama biliyordu ki adımını nereye atarsa atsın, son anda dahi içinden yükselen üstünlük ve kararlılığı yaralamak için kaçınılmaz bir şekilde tökezleyip üstünden aşarak yere çakılacaktı. Kedinin gözlerinde fosforlaşan ışıldamayı kaskatı halde dikkatle izledi ve şu âna kadar ayırdına varmadığı şey şimdi ansızın içine saplandı: Işıkta dehşeti, ötekinin elleri kolları bağlı haldeki çırpınışını, az kalsın kendi kendisine yönelecek çaresizliği, olur ya belki kaçabilirim, diye kendisini köpeğe atılacak bir kemik olarak sunmak için son umudunu görmüştü. Bu gözler, tıpkı karanlığı delip geçen bir projektör ışığı gibi, geçen birkaç dakika-yi, öldürücü boğuşmalarının kâh parçalanıp sağa sola savrulan, kâh birleşip yapışan anlarını beklenmedik bir şekilde aydınlatıvermişti ve Estike, içinde öylesine ağır ağır, nice işkenceyle inşa olanın şimdi bir hamlede yerle bir olduğunu çaresizce görüyordu. Kirişler, “pencere*^ tahta pota, kiremitler, kilitler ve tavan arasının etrafı duvarla örülmüş merdiveni gene bilincine süzülüp girivermiş ama -tıpkı emir bekleyen başıbozuk bir ordu gibi— önceden belirlenmiş yerlerinden ayrılmıştı. Hafif nesneler kademe kademe uzaklaşıyor, ağır olanlarsa sanki hep birden ışığın artık ulaşmadığı ve hareketlerinin yönünün atılımlarınm öyküsünün ağırlıkları tarafından belirlendi-

ği derin bir gölün dibine düşmüşlercesine acayip bir şekilde usul usul kendisine doğru yaklaşıyordu. Pisicik; kasları çatlayıncaya kadar gerilmiş halde tavan arasının çürümüş tahta döşemesini kaplayan kuru güvercin pisliklerinin üstüne yapışmış, vücudunun hatlarını karanlık gevşetmişti ve sanki ağır havada kedisine doğru yüzmeye başlayacakmış gibiydi; Estike aslında gerçekten ne yaptığının ayırdına ancak ve ancak kedinin hızlı hızlı

inip kalkan sıcak karın duvarını, birçok yerinden yaralanmış deriyi, sıyrıkların çevresinde fışkıran kanı yanan avucunun içinde *neredeyse* hissettiğinde varmıştı. Utanç ve acıma boğazını tıkıyordu; zaferini artık hiçbir şeyin telafi edemeyeceğini biliyordu. Yerinden kıpırdar da okşamak için ona doğru yönelirse her şey boşuna olacak, Pisicik kaçıp gidecekti. Ve bu artık bundan sonra sonsuza kadar böyle olacaktı. Onu boşuna çağıracak, nafile seslenip duracak, kucağına alması nafile olacak, Pisicik dur durak demeden tetikte bulunacak, bu ölümcül maceranın ürkütücü anısı gözlerinde *silinmesi mümkün olmayacak biçimde* hep kalacaktı, bununla son hareketi de içinden zorla söktürsün diye. Bugüne kadar sadece fiyaskonun katlanılmaz olduğunu sanırdı hep, oysa şimdi artık kazanmanın kendisinin de dayanılmaz olduğunu biliyordu, çünkü korkunç boğuşmalarındaki utanç verici olanın, boğuşmalarında onun üstte kalması değil, yenilgi olanağının bulunmamasıydı. Olur ya belki de bir kere daha deneyebiliriz düşüncesi çaktı geçti aklından (“...Eğer pençeleriyle... Eğer ısırırsa../') ama kaçışın olmadığını hemen gördü, güçlü olan kendisiydi. Ateş, tenini yakıyor, alnı terliyordu. İşte kokuyu da bu sırada duydu. İlk anda ürkmüştü de, çünkü tavan arasında kendilerinden başka birlerinin de olduğunu sanmıştı. Ne olup bittiğinin ayrımına ancak Pisicik -çünkü Estike “pencere,[J]ye doğru kararsız bir atım atmış (“Bu koku da nesi?”) ve kedi de sa-

hibinin yeniden saldırıya geçeceğini sanmıştı- hızla bitişikteki köşeye sıvıştığında varmıştı. “Altına sıçmışsın!” haykırdı öfkeli bir serzenişle. “Altına sıçmaya cüret ettin!” İğrenç koku bir anda dört bir yanı tutmuştu. Soluğunu tuttu ve yığından yana eğildi. “Bir de üstüne işemişsin!” Açıklığa doğru seğirtti, derin bir soluk çekti, sonra da suç mahalline geri dönüp bir tahta parçasıyla dışkıyı bir gazete kâğıdına küredi ve bununla Pisicik e bir tehdit savurdu. “Bunu sana öyle bir yediririm ki!” Birden sanki sözleri peşinden yetişmişçesine durakladı, sonra da açıklığa koşup tahtaları bir yana itti. “Ben de sen korkuyorsun sandımdı! Ben de tutup senin için üzülmüştüm bir de!” Yıldırım hızıyla -kaçışa vakit bırakmamak için- sarkarak odun yığınına indi, tahtaları düzeltti, sonra da kokular yayan paketi karanlığın içine fırlattı -bırak indirsinler bakalım mideye görünmez umacılar- ve saçağın altına çekilerek parmak uçlarına basarak mutfak kapısına kadar gitti. Sakına sakına açtı, annesi odada horul horul uyuyordu. "Yapmaya cesaret ederim. Elbette, yapmaya cesaret ederim.” Sıcakta

silkindi, başı ağırdı, ayakları zayıf düştü. Ses çıkarmadan kilerin kapısını açtı. “Boklu mundar. Tabii ki hak ediyor.” Terekten süt tenceresini indirdi, bir kupa doldurdu ve yine parmaklarının ucunda mutfağa geri döndü. “Şimdi artık öyle de böyle de hiçbir şey yapmak mümkün değil.” Annesinin sarı hırkasını askıdan kaldırarak aldı ve gürültü koparmamak için usulca avluya çıktı. "Önce hırka." Hırkanın içine kolayca sokulabilmek için kupayı kaldırıma koymak istedi ama çömelmesiyle hırkanın ucunun çamura değmesi bir oldu. Bir elinde kupa, diğerinde hırka, hızla ayağa kalktı. Ne olacaktı şimdi? Yağmur eğimli yağarak saçağın altına çarpıyordu, sağında dantel perde hemen hemen sırılsıklam olmuştu. Kafası karışık, süt dökülmesin diye dikkatle arkaya yöneldi (“Hırkayı odun yığınına asanm ve o

zaman kupayı da...”}, birden durdu; çünkü kedinin mama kabını eşiğin dibinde unuttuğunu anımsamıştı. Ne yapması gerektiğini ancak mutfak kapısının önüne geldiğinde anladı: Eğer hırkayı başının üstüne kaldırırsa kupayı yere koyabilirdi, böylece -sonunda bir elinde kedinin mama kabı, diğerinde içinde süt dolu kupayla odun yığınına doğru yöneldi- artık her şey basit görünüyordu. Yaşadığı bir anlık keşmekeşin üstesinden gelmesiyle önünde duran olayların anahtarını da bulmuştu. Öncelikle kabı yukarı kaldırdı, daha sonra kupayla da başarılı bir şekilde yukarı ulaşabildi. Tahtaları açıklığa geri itti ve zifirî karanlıkta Pisicik’e seslenmeye girişti. “Pisicik! Pisicik! Neredesin? Gelsene hele, senin için neler var elimde!" Kedi en uzak köşede yere yapışmış, olduğu yerden sahibinin, “pencere "nin dibindeki kirişin altına sokularak bir kesekâğıdı çıkarıp mama kabına bir şeyler saçtıktan sonra üzerine süt döküşünü izliyordu. “Ama dur hele, bu iş böyle olmayacak.” Azığını orada bırakıp açıklığa doğru gitti -Pisicik sinirli sinirli silkiniyordu- ama tahtaların arasını yarıya kadar boşuna açtı, artık dışarıdan da hiçbir aydınlık gelmiyordu. Kiremitleri döven yağmurun vuruşlarından başka duyulabilen, yalnızca uzaklardan yükselen köpek havlamalarıydı. Dizlerine kadar inen hırkanın içinde eli böğründe ve zavallı bir halde dikilip kaldı. O an, bu karanlıktan, bu iç karartıcı sessizlikten koşarak çıkmak istedi; çünkü artık kendini burada da güvende hissedemiyordu; burada yalnız bulunmaktan üstüne bir korku çullanmıştı ve her an köşeden bir şey üstüne atılabilir ya da kendisi, açılmış, buz gibi bir elin içine toslaya-bilirdi. “Acele etmeli!" diye haykırdı ve neredeyse kendi sesine tutunarak kediye doğru bir adım attı. Pisicik yerinden kıpırdamadı.

“Neyin var, aç değil misin?" Şımartan bir ses tonuyla ona seslenmeye başladı ve bununla istediğine birazdan ulaştı; sahibi, kedisine doğru adım

atarken kedi hemen bir yana çekilivermedi. Ve sonra beklenen an geldi: Pisicik -bu şımartan sese bir anlığına yelkenleri suya indirmiş olacak ki- Estike'nin adamakıllı yakınına sokulmasına ses çıkarmadı, o sırada Estike yıldırım hızıyla üstüne atıldı, önce yere yapıştırdı, sonra da pençelerini kullanamasın diye özenle tutarak yukarı kaldırıp “pencerelin altındaki daha önce hazırlanmış kaba doğru sürüdü. “Hadi bakalım, ye! Sana küçük bir atıştırmalık!” diye haykırdı titreyen sesiyle ve kuvvetli bir devinimle kedinin kafasını sütün içine zorla bastırdı. Pisicik’in kurtulma çabası boşunaydı, sanki daha fazla mücadele etmesinin umutsuzluğunu anlamışçasına daha fazla kımıldamadı ve sahibi en sonunda salıverdiğinde boğulup boğuimadığını ya da 'mış gibi mi yaptığını” kendisi de bilmiyordu; çünkü tabağın yanında boylu boyunca öyle bir uzanmıştı ki adeta artık içinde can bile kalmamıştı. Estike yavaşça geri geri adımlayarak en uzaktaki köşeye çekildi, bu tehditkâr, ölümcül karanhğı görmemek için iki avucuyla gözlerini kapattı, başpar-makîarınıysa kulaklarına bastırdı, çünkü sessizliğin, içinden üstüne ansızın patırdayan, takırdayan, viyaklayan sesler boşanıvermişti. Gene de içinde dehşetin izi yoktu daha, çünkü zamanın kendisine çalıştığını iyi biliyordu. Yalnızca beklemesi gerekiyordu, tıpkı kumandanından mahrum edilmiş, sapır sapır dökülen ordunun da -kısa, başıbozuk bir çalkantıdan sonra- savaş meydanından tabanları yağlamasıyla ya da eğer artık kurtuluş olanaksızsa, kazananın merhametine sığınmaya çalışmasıyla gürültünün kendiliğinden kesileceği gibi. Sessizliğin patırdayan son sesi de yutuvermesinin üzerinden uzunca bir zaman geçtiğinde de ayaklan dolaşmadı, aceleyle koşturmadı, çünkü ne yapması gerektiği düşüncesi artık sorun yaratmıyordu; adımını nereye atacağını tam olarak biliyordu, hareketleri adeta yendiği şeyler onu kendiieri-

nin üzerine yüksekmişçesine kusursuz ve hedefe odaklıydı. Kasları tutulmuşçasma katılaşan kediyi arıyordu ve yüzü ateşten kıpkırmızı kesilmiş halde avluya süzülüp dört bir yanı kolaçan etti, sonra da mutlu, gururlu bir şekilde Altyol'dan kanala doğru yöneldi, çünkü içgüdüleri Sanyi’yi artık kesinlikle orada bulacağını fısıldamıştı. Eğer o zamana kadar soğuyacak leşle önüne dikilirse "suratının neye benzeyeceği’ni yüreği güp güp atarak düşledi; arkasında çiftlik evini çevreleyen titrek kavak

ağaçlarının hemen eğilip büküldüklerinin ve tam da ebedî olarak kasılmış, gebermiş Pisicik'in ön patilerinden yakalayarak onu kendisinden uzakta tutarken uzaklaşan suretini tıpkı gelinini gözetleyen huysuz kocakarılar gibi çekemezlikle atışa çekişe izlediklerinin ayırdına vardığında da sevinçten boğazı düğümlendi. Yol uzun değildi, yine de kanala ulaşması başka zamanlarda olduğundan daha fazla zaman almıştı, çünkü her üç adımda bir çamura saplanmış, ayacıkları kendisine ablalarından kalan potinlerin içinde bir oraya bir buraya kayıp durmuş, üstüne üstlük "şu boklu mundar” da ağırlaştıkça ağırlaşmış, bu yüzden de durmadan el değiştirmesi gerekmişti. Fakat yılmadı ve şakır şakır yağan yağmurun da farkına varmadı, yalnızca Sanyi' nin yanına rüzgâr hızıyla uçamadığma yanıyordu, böylece en sonunda oraya varıp da ortalıkta kimselerin olmadığını görünce bir tek kendi kendisini suçladı. "Ee, şimdi nerededir ki acaba?” Leşi çamurun içine attı, yorgunluktan yanan kollarını mıncıkladı, sonra da bir dakikalığına her şeyi unutarak ektikleri tohumun üstüne şefkatle eğildi, daha sonra da sanki serseri bir kurşun kalbinden vur-muşçasına, durumu anlayamadan, yapayalnız, soluğu kesilerek bu tamamlanamamış harekette öylece kalakaldı. Sihirli bitki altüst olmuş, para ağacının yerini belirlemek için çaktıkları kazık, yağmurda ikiye kırılmış halde sırılsıklamdı ve onca uzun saatler boyunca bakışlarıyla el bebek gül bebek ısıtıp özenle baktığı toprak yığınının yerinde, şimdi suyun yarısına kadar doldurduğu boş bir ark, tıpkı oyulmuş bir göz gibi kendisine dik dik bakıyordu. Çaresizlik içinde kendini yerlere atarak haşin bir şekilde kazınmış boşluğun dibini kazımaya koyuldu. Ardından yerinden fırladı ve önünde büyüdükçe büyüyen geceyi yeniden kurgulayabiîmeye mecali olsun diye olanca gücünü top]adı ama zorlanmaktan çatallaşan sesi ("Sanyi! Sany-i-i! Gel!..”) rüzgâr ve yağmurun alt edilemez uğultusunun içinde yitip gitti. Kıyıda, kendini kaybetmiş halde, ne tarafa gideceğini bilemeden öylece dikilip kaldı. Ardından kanalın yanında kendini iterek ileri doğru hareketlendi, ama hemen geri dönüp tam tersi yönde koşturmaya başladı; birkaç metreden sonra yeniden durup taş yola doğru döndü. Güçbela ve giderek daha da yavaşlayarak ilerliyordu, çünkü arada bir, orada burada artık neredeyse bataklığa dönüşen toprakta ayak bileklerine kadar batıyor ve böyle zamanlarda durup içinden kendini söküp alarak tek ayak üstünde dengesini sağlaması ve potinini asılarak çıkarması gerekiyordu. Paytak adımlarla taş yola ulaştı ve terk edilmiş manzarayı bir uçtan bir uca süzerken -başının üstünde ay, bir anlığına belirivermişti-yanlış yola girdiği duygusuna kapıldı, belki de önce evde

arasa daha iyi ederdi. Ancak hangi yoldan dönsündü ki şimdi geri? Eğer kendisi Horgoslann yolundan giderse Sanyi de tutup Hochmeiss yolundan çıkıp gelebilir miydi? Peki ya şehirdeyse?.. Ya Meyhanecimden kendisini arabasına almasını istediyse?.. Ama onsuz ne yapabilirdi ki? ikirciklenerek meyhaneye doğru yöneldi; çünkü düşünmüştü k^ eğer arabayı orada bulursa, o zaman... Ateşin kendisini artık tümüyle zayıf düşürdüğünü itiraf etmeye cesaret edemiyor ve bakışlarını daha ziyade uzaklardan kırpışan pencere camı çekiyordu. Bununla birlikte birkaç adım attı atmadı, yan taraftan bir çıtırtı geldi. “Ya parayı

verirsin ya da canını!" Estike ürkerek haykırdı ve koşmaya başladı. “Ee, bu da nesi? Altına mı sıçtın yoksa minik sincabım?./' diye sürdürdü ses, karanlığın içinden ve tiz bir kahkaha patlattı. Fakat bunun üzerine artık küçük kızın korkusu da buhar olup uçtu ve hafiflemiş halde geri doğru koşturdu. “Gel... Çabuk gel! Para!.. Para ağacını!.." Sanyi yavaş yavaş taş yola çıkıp sırtını dikleştirerek sırıtmaya başladı. "Annemizin hırkası! Aha, bunun için seni öyle bir dövecekler ki gene bir hafta boyunca iki seksen

yatacaksın! Seni ahmak seni!” Sol elini cebinin dibine ka-

*

dar daldırmış, sağı elindeyse sigara yanıyordu. Estike kafası karışmış halde gülümseyerek başını önüne eğdi ve öyle sürdürdü. “Para ağacını!.. Binleri**/' Başını kaldırmaya cesaret edemiyordu, çünkü Sanyi’nin gözlerinin içine bakacak olursa onu nasıl da kudurtacağını iyi biliyordu. Oğlan, Estike'yi enine boyuna tarttı ve dumanı onun yüzüne üfledi. “Tımarhaneden ne haber?” Tıpkı tam da kahkahasını tutmaya çalışan biri gibi suratını şişirdi, sonra da birdenbire bakışları sertleşti. "Eğer buradan hemen kaybolmazsan, tatlım, kafana öyle bir patlatırım ki o basık kafan yere düşer! Hem bir tek, birilerinin seninle burada olduğumu görmesi eksikti zaten... Sonra bir hafta herkes bana gülecek... Ee, yıkıl bakalım!" Başını arkaya kaldırdı ve karanlıkta kaybolan taş yolu telaşla izledi, sonra da -sanki kız kardeşi orada değilmişçesine- başının üstünden karşıya bakıp meyhanenin uzaklarda ışıldayan penceresini merakla incelerken düşünceli bir yüz ifadesi takındı. Estike adamakıllı dehşete kapılmıştı. Ne olmuştu? Ne olmuş olabilirdi ki Sanyi gene... Bir şeylere mi bulaşmıştı? Bir şeyleri eline yüzüne mi bulaştırmıştı? Bir defa daha denedi. “Para tohumlarını da...

çal... çalmışlar..." "Çalmışlar mı?" diye haykırdı oğlan öfkeyle. “Şuna bak hele! Çalmışlar diyorsun yani! Peki, kim çalmış?!” “Be... ben... bilmi... işte biri çal..." Sanyi soğuk soğuk ba-

*

kıyordu ona. "Küstahlık mı ediyorsun sen? Bana küstahlık etmeye mi cüret ediyorsun?” Estike hızlıca, korkarak başını iki yana salladı. "Hah, şöyle. Ben de az daha öyle sanacaktım/' Sigarasından bir soluk çekti; gene aniden arkasına döndü, dönemeci sanki birini beklermiş gibi gergin bir şekilde izledi, sonra da kız kardeşini sinirli sinirli ölçüp biçmeye başladı. "Ne dikilip duruyorsun burada?!” Kızcağız kendini hızla geri çekti ama başını önünde tutmaya da devam ediyor, potine ve çamura bakıyor; saman sarısı saçları öne dökülmüş, yüzünü örtüyordu. Sanyi’nin iyiden iyiye tepesi atmıştı. "Ne sanıyorsun sen, ben neyi bekliyorum? Ne halt etmeye eğleşip duruyorsun burada?! Bas git artık, ananın amına kadar yolun var! Anlaşıldı mı?!” Sivilceli, yeni terlemeye başlayan çenesini bir güzel ovuşturduktan sonra Estike'nin yerinden kımıldamadığını görünce kendini sika zorlaya söze girdi. "Tamam, bana bir baksana sen! Para lazımdı! Ee, o zaman ne olacak, ha?” Kısa bir ara verdi ama önünde kız kardeşi kımıldamıyordu bile. “Hem zaten, hey Tanrı’nın cezası... O para... benim. Anladın mı?” Estike ürkerek başını öne salladı. "O para... benimdi de! Benden saklayıp gizlemeye nasıl*yelte-nebildin?\”VG* halinden memnun, bir kikirdeme tutturdu. "Bu kadarla kurtulduğuna sevin sen! Zaten alabilirdim!" Estike katıldığını gösteren bir ifadeyle başını sallıyor, arada da usul usul geri çekiliyordu, çünkü ağabeyinin kendisine vuracağını düşünmüştü. “Hem,” -ekledi yardakçı bir gülüşle-"tamamen orijinal bir şarabım var. Ha? Dökeyim mi bir tane? Veriyorum. Ya da bir fırt, ha? Al bakalım.” Ve sönen sigarayı ona doğru uzattı. Estike almak için sakarca uzandı ama uzanmasıyla elini geri çekmesi bir oldu. “İstemiyor musun? Öyle olsun. Buraya bak hele, sana bir diyeceğim var. Senden asla bir halt olacağı yok. Salak doğdun, salak kalacaksın/’ Küçük kız cesaretini topladı. “Sen... biliyor muydun?”“Neyi, yumurcağım, neyi biliyor muydum?” “Para to... tohum... larının hiç... hiç...?” Sanyi'nin sabrı gene taşmıştı. "Ee, beni yemlemeye kalkmayı kes artık! Bunun için daha erken uyanman gerekir, küçük avanağım! işin ucunun nereye varacağını anlamadığını yiyeceğimi mi sandın sen? O kadar da değilsindir canım, seni avanak seni...” Bir kibrit çıkardı ve avuç içini

siper ederek sigarasını yaktı. “Ne güzel! Bir de zeytinyağı gibi üste çıkmaya çalışıyorsun! Seninle ilgilendiğime sevineceğine!” Sigaranın dumanım üfledi, gözlerini kırpıştırdı. “Bu konu burada kapanmıştır. Benim burada salaklarla çene çalacak zamanım yok. Yaylan bakalım, pilicim, yaylan!"' Sonra Estike'yi işaretparmağıyla ittirdi ama tam küçük kız koşmaya başlamıştı ki ardından seslendi. “Geri gel! Önüme dur bakayım şuraya! Yaklaş. Yaklaş, dedim. Hah, şöyle! Cebinde ne var?” diye hırkanın cebine davrandı ve kesekâğıdını iki parmağıyla çıkardı. “Vay! Bu da neymiş bakalım böyle?!” Kaldırdı ve üstündeki yazıyı harf harf okudu. “Vay anasını! Fare zehri bu! Bunu da nerden ele geçirdin?" Estike'nin gıkı bile çıkamamıştı. Sanyi dudağının kenarını ısırıyordu. “Tamam, pekâlâ. Ben biliyorum aslında!,. Zahire ambarından *aşırdın!* Doğru, değil mi?" Keseyi gıcırdattı. "Hem senin neyine gerek bakayım bu, avanakçığım, söyleyiver hele abiciğe!” Estike yerinden kımıldamadı bile. “Evde yatakta artık herkes birbirinin üstünde yatıyor, ha?!” diye sürdürdü oğlan gevrek kahkahalarla. “Şimdi de benim sıram geldi, ha, öyle mi? Tamam, peki! Göreyim bakalım içinde şu kadarcık cesaret var mıymış senin! Al sana!" Ve keseyi hırkanın cebine geri tıktı. “Ama bak, dikkat et sonra! Gözüm üstünde olacak çünkü!” Estike paytak adımlarla meyhane yönüne seğirtmeye başladı. "Ama bak, dikkatli ol, dikkatli!" diye seslendi Sanyi arkasından. “Hepsini birden kullanma!” Başını omuzlarına gömerek yağmurda bir süre daha dikildikten sonra başını kaldırdı, soluğunu tuttu ve gccenin sesine kulak kabarttı; daha sonra gözlerini uzaktaki pencereye dikip yüzünde bir sivilce patlatarak o da koşturmaya başladı; yol bekçisinin evinin oradan kıvrılınca karanlık onu yutuverdi. Estike ardına dönüp dönüp birçok defa baktıktan sonra onun sigarasındaki korun son defa ışıldadığını gördü; bu ışıidayış tıpkı sonsuza kadar uzaklaşıp giden bir yıldızın, izi daha uzun dakikalar boyunca karanlık gökyüzünde kalan, gökteki son yıldızın sönen ışığıydı sanki ve daha sonra, şimdi üstüne çöken, yolu ayağının altından alıveren gecenin ağır karanlığı, dalgalanan o suretini de kalıcı olarak içivermişti ve bu karanlığın içinde tutunacak yeri olmaksızın, ağırlıksız ve kendi başına kalmış halde, eli kolu bağlı yüzdüğünü hissetti . Ağabeyinin sigarasının son olarak daha korlanmakta olan közünü sanki telafi edebilirmişçesine, meyhanenin kırpışan ışığı yönüne koştu ve üstü başı tamamen ıslandığından, oraya varıp da pencerenin denizliğine tutununca-ya kadar soğukta birçok kez içi ürperdi; dantel perde, yanan bedenine yapıştı ve artık adeta buza döndü. Parmak uçlarında yükseldi ama pencereye yetişemedi, bunun için,

meyhanenin içerisini görebilmek için zıpladı; fakat cam hafifçe puslanmıştı ve içeriden ancak kargaşalı bir çeşit uğultu, bir kadeh tıkırtısı, cam şangırtısı, kendisine cevap yetiştiren, gitgide yükselen insan sesleriyle silikleşen tek tük, kesik kesik kahkaha sesleri seçilebiliyor-du. Başı uğulduyordu, etrafında ara ara sanki ciyaklayan, görünmez kuşlar döneliyormuş gibiydi. Pencerenin ışığından bir kenara çekildi, sırtını duvara dayadı ve dışarı vuran aydınlığın yere çizdiği o lekeyi, düşlere dalarak izlemeye koyuldu. Ama daha sonra neredeyse son anda birisinin yavaşça, ağır adımlarla, göğsü hırlayarak yoldan, meyhaneye çıkan yokuştan yaklaşmakta olduğunun ayır-dına vardı. Artık kaçacak zaman yoktu, bu yüzden yere kök salmış ayaklarıyla, duvarın dibinde, olur da fark ütmez umuduyla öylece dikildi. Ancak ve ancak Doktor'u seçebildiğinde yerinden kıpırdadı ve oldu olacak aklını yitirmiş bir halde ona doğru koşmaya başladı. Sırılsıklam olmuş kabanına tutundu ama içine kendisi de sokulmak için can atıyordu ve bir ağlama koyuvermemesinin biricik sebebi, Doktor’un kendisini kucağına çekmemesiydi, bunun için başı önde, öylece dikildi; yüreği güp güp atıyor, kalp atışları, kulağında zonkluyordu ve Doktor un yalnızca bir şeyler tekrarlayıp durmasına, sözlerinden sadece sabırsız, sinirli bir reddediş duymasına, ancak anlamlarının kendisine ulaşmamasına gerçekten bir anlam verememişti ve o, kendisine çekip sarmalayacağına uzaklaştırmaya çalışınca, içinde ilk baştaki rahatlamanın yerini hemen anlayışsız bir düş kırıklığı aldı. Doktor'a, “o zaman bütün geceyi yanında geçirerek sabahlayan ve alnının terini silip duran o tek adam”a neler olduğuna bir türlü akıl erdiremiyordu, kendisinden iterek uzaklaştırmaması için neredeyse boğuşmasını gerektirecek ne olmuş olabilirdi ki, ama aynı şekilde onun kendisi de mantonun eteğini salamadı ve ancak çevresindeki her şeyin -ansızın- içe büzülüp yerden yükseldiğini gördüğünde pes etti; Doktor’u geri çekebilmek için boş yere debeleniyordu, sonuçta yapabileceği bir şey yoktu artık. Arkalarında toprağın yanlışını dehşet içinde izledi ve o -Doktor- dipsiz uçurumun içine çakılıp gitti. Hemen koşturdu, arkasında, tıpkı vahşi köpek iirümesi gibi kendisini kovalayan seslerin izine düşmüştü ve artık sonun geldiğini, daha ileri gidemeyeceğini, bu ulumaların kendisine tutunup onu çamura yapıştıracağını sanıyordu; beklenmedik biçimde bir sessizlik çökünce yalnızca rüzgârın uğultusunu ve çevresinde milyonlarca yağmur damlasının toprakta dört bir yana saçılırken çıkardığı kesik kesik pıtırtıları duydu. Hızını ancak Hochmeiss yolunun başına vardığında azıcık yavaşlattı, ne var

ki durmayı bu kez dc beceremedi. Rüzgâr, yağmuru yüzüne çarpıyor, durmadan öksürmesi geliyordu ve üstündeki hırkanın düğmeleri çözülmüştü. Sanyi'nin ürkütücü sözleri ve Dok-tor’un başına gelen kaza, üstüne öyle bir ağırlıkla çökmüştü ki bu konuları düşünemedi bile; dikkati ufak tefek şeylere bağlanıp kalmıştı: Potininin bağlan çözülmüştü... hırkasının düğmeleri açılmıştı... kesekâğıdı hâlâ duruyor muydu?,. Kanala ulaşıp da allak bullak olmuş yatağın önünde durduğunda acayip bir rahatlama sarıverdi onu. “Evet," diye düşündü. “Evet, melekler bunu görür ve anlar." Ektikleri tohumun çevresindeki ufalanıp dağılmış toprağa baktı, alnından gözlerine yuvarlanarak akıyordu su ve önündeki toprak, garip bir şekilde, zarafetle dalgalanmaya koyulmuştu. Bağcığı bağladı, hırkanın düğmelerini ilikledi, boşluğu ayaklarıyla gömmeyi denedi. Durdu, bunu yapmayı bıraktı. Yanına döndü ve Pisicik'in kasılıp kalmış ölüsüne bir göz attı. Gözleri camsı bir bakışla hiçliğe bakıyordu; tüyleri suyu içine emmiş, karnı tuhaf bir şekilde gevşeyip genişlemişti. “Geliyorsun benimle," dedi sessizce ve toprağın içinden çekip kaldırdı onu. Kucağına alıp temkinli ve kararlı bir şekilde yerinden hareketlendi. Bir süreliğine kanal boyunca yürüdü, sonra Kerekeslerin çiftlik evinin önünden saparak -şehre inen taş yolu kestikten sonra- doğruca Weinckheim Şatosu'nun yıkıntılarının yanında sislere karışan Pöstelek Ormanları yönüne çıkan uzun, yılankavi Pöstelek patikasına ulaştı. Önünde uzun bir yol olduğunu bildiğinden, potinin iç astarının topuğunu olabildiğince az sürtmesi için büyük uğraş vererek adımlıyordu; gün doğuncaya kadar Weinckheim Şatosu’nda olması gerekiyordu. Yalnız olmadığına sevindi; Pisicik hâlâ ısıtıyordu karnını, “Evet/' dedi sesini yükseltmeden önüne bakıp, “melekler bunu görür ve anlar." İçinde bir huzur hissetti ve dört bir yanındaki ağaçlar, yol, yağmur ve gece de hep birlikte bir huzur yayıyordu.

"Olan biten her şey iyi," diye düşündü. Her şey basitleşmişti, mutlak biçimde. Yolun iki yanında düzgün adımlarla ilerleyen, dımdızlak akasya ağaçlarına, birkaç metre önünde artık karanlığın içinde yitiveren kırlara baktı. Yağmur ve çamurun boğucu kokusunu duyuyor, doğru ve tam olması gerektiği gibi davrandığını yanılmaz bir şekilde biliyordu. Geçirdiği günün öyküsünü düşündü ve durumların birbirine nasıl bağlı olduğunu gülümseyerek belirledi; bu olaylar artık birbirlerine rastlantı sonucu ve gelişigüzel bağlanmıyor, aradaki boşluğa, dile getirilemeyecek kadar güzel, anlamlı bir köprü kuruyordu. Bir başına olmadığını da biliyordu, çünkü her

şey ve herkes -göklerdeki babası, annesi, kardeşleri, Doktor, kedi, şu akasya ağaçları, şu çamurlu yol, şu gökyüzü, burası, aşağıdaki gece- ona bağlıydı, tıpkı kendisinin de neredeyse her şeye bağlı olduğu gibi. "Nasıl bir rakip olurdum ben? Böyle yalnızca onun yoluna engel olurum.[1]' Pisicik'i kendisine bastırdı, başını kaldırıp hareketsiz göğe baktı, sonra da hızla durdu. "Sonra oradan yardım ederim." Şafak, gönülsüzce, ayağını sürüye sürüye sökmüştü artık. Ve doğan güneşin ilk ışınlan VVeinckheim Şatosu'nun harap duvarlarına ulaşıp da çatlaklardan ve koskocaman pencere ara-hklanndan ayrıkotlarıyla dolu kavruk odalara girdiğinde Estike artık her şeyi hazırlamıştı. Sağ yanına Pisicik'i yatırdı ve artığı kardeş payı yaparak ikiye bölüp kendisine düşeni az bir yağmur suyuyla en sonunda yutahildikten sonra kesekâğıdını soluna, çürümüş bir tahta parçasının üstüne koydu, çünkü daha sonra ağabeyinin dikkatinden kaçmayacağından emin olmak istiyordu. Kendisi de ortaya yatıp ayaklarını rahatça uzattı. Saçlarını alnından tarayarak düzeltip başparmağını ağzına aldı ve gözlerini yumdu. Huzursuz olması için sebep yoktu, iyi biliyordu ki melekleri, kendisi için yola çıkmışlardı artık.

VI Örümceğin işi - II

İblis memesi, şeytan tango

“Arkamda olan, henüz önümde duruyor. İnsan, rahat olamaz/' dedi içinden Futaki üzgünce, yumuşak kedi adımlarıyla, sopasına yaslanarak, aksi aksi kulak veren Schmidt ve kâh dilsizleşip kâh yılışık yılışık sırıtan Bayan Schmidt'in yanma, tezgâhın sağ tarafında duran “personel masasının yanTna döndüğü sırada ve büyük güçlük çekerek yerine çöktü; kadının sözlerini duymazdan gelip ("Siz şarapçısınız, öyle görüyorum! Benim, sanırım azıcık başıma vurdu, karıştırmamam lazım, nafile... Ama yani, işte siz öylesine centilmensiniz ki...”) düşüncelere dalmış halde, yeni bir şişe şarabı şapşal bakışlarla tutup ortaya sürüdü, çünkü birdenbire kendisine neler olduğunu o da anlamamıştı, zira bu tutkulu melankoli için gerçekten hiçbir sebep yoktu. En nihayetinde bugün sıradan bir gün değildi; Meyhaneci'nin haklı çıkacağını biliyordu, artık “yalnızca birkaç saatçik beklemek gerekiyordu” ve Irimiâs ile Petrina yıllardır süregelen “iç karartıcı sefaletle son vermek için, şu rutubetli sessizliği insanı yatağından bile kovalayıp daha sonra kan ter içinde yüzdürerek, her şey ağır ağır elden

giderken eli kolu bağlı halde sonuna kadar izlettiren şafak vakitlerinin şu sinsi çan seslerini sürmek için gelecekti. Adımlarını meyhaneye attıklarından beri sesini çıkarmaya bile yanaşmayan

Schmidt (büyük harala gürelenin içerisinde Krâner ve Bayan Schmidt parayı üleşirken biîe ancak'her şey "e sırtını dönerek homurdanmıştı) başını kaldırdı ve sandalyede yalpalayan kansına öfkeyle saydırmaya başladı (“Demek bir de başına vurdu, ha!.. Kör kütük sarhoşsun sen!”), ondan sonra tam o sırada kadehleri silme doldurmaya çalışan Futaki[3]ye döndü. “Daha fazla koyma ona, amma koduğum! Görmüyor musun, nasıl görünüyor?!” Futaki karşılık vermedi, durumu mazur göstermeye çalışmadı, yalnızca eliyle, sonuna kadar onunla aynı fikirde olduğunu işaret ederek şişeyi hızlıca masaya bıraktı. Saatlerdir Schmidt'e durumu açıklamak için uğraşıyordu ama beriki inatla başını sallayıp duruyordu. Ona göre, IrimiâsÎarın çıkardığı curcunayı kullanarak parayla efendi efendi toz olmak yerine, hem üstelik "‘burada Krâner in de kıçına kıran girerdi..." tıpkı ‘iğdiş kertenkeleler” gibi buraya oturup pinekleyerek "tek fırsatın da içine etmişlerdik O, yarından başlayarak burada her şeyin farklı olacağım , içini ferah tutmasını ve şimdi şeytanın bacağını kırdıklarını haybeye tekrarlayıp durmuştu; Schmidt alaycı bir tavır takınarak dinliyordu ve bu, ta Futaki gerçekten bir anlaşmaya varamayacaklarının ayırdına varıncaya dek böyle sürdü, çünkü kankası Irimiâs da "fantezinin olduğu' nu görmeye eğilimliydi, gelgeldim başka seçeneklerinin pek de olmadığını kabul etmeye yanaşmıyordu. Onsuz (ha, bir de Petrina olmadan) bundan sonra da tıpkı “mezbahalardaki ölüme gönderilen atlar” gibi ancak gözü kapalı, ite kaka, beceriksizce ve yer yer de birbirlerine zarar vere vere aylaklık edebilirlerdi. Schmidt'in direnişini derinlerde bir yerlerde -elbette-anıiyordu, çünkü çok uzun zamandan beri talihsizlik bir türlü yakalarından düşmek bilmiyordu; yine de şöyle düşünüyordu: Irimiâs’ın işleri eline alacağına dair umut, tek başına bile, "koşulların sunduğu her türlü olanak san daha değerliydi, çünkü o, ' elimizde paramparça olanı bir arada tutabilecek" tek kişiydi. Hem zaten şu kirli paranın da şimdi artık kesin olarak kaybedildiğinin kaybedilmesinin ne önemi kaldı ki? Bir tek şu kekremsi tat kaybolsun, yalnızca dışarıda sıvanın dökülüşüne, duvarın çatlamasına, çatının çöküşüne günbegün gözlerini dikip bakmak zorunda kalmasın, sadece yüreğinin gitgide daha ağır çarpışına, ayaklarının gittikçe daha sık uyuşmasına dayanmak zorunda kaîmasındı. Çünkü Futaki, haftadan haftaya, aydan aya yineleyip duran

fiyaskoların, birdenbire küllenen, daha bir bulanık hal alan tasarıların ve dur durak bilmeden körelen umudun kurtuluş için asıl tehlikeyi oluşturmadığından emindi, dahası aslında onları bir arada tutan tam da bunlardı, çünkü talihsizlik ve yoko-luş arasındaki yol uzundu ama burada, sonunda, artık yenilgiye uğramanın bile olanağı yoktu. Gerçek tehdit, onlara sanki yer altından saldırıyordu ama kaynağı daima belirsizdi; insan, sessizliği önce yalnıza ürkütücü olarak hisseder, kıpırdamaz, korunabileceğini umut ettiği bir kuytuda büzüşür, çiğneme ıstıraba, yutma işkenceye dönüşür, ondan sonra artık çevresindeki her şeyin ağırlaştığının, alanın bir kat daha daraldığının ayırdın a bile varamaz hale gelir ve en dehşet verici olansa, geri çekilirken baş gösterir: hareketsizlik. Futaki, çevresini ürkerek kolaçan etti, titreyen elleriyle bir sigara yaktı ve kadehini tamahkârca içip bitirdi, "içmemem lazım," diye payladı kendini. "Böyle zamanlarda durmadan, sadece tabut var aklımda." Ayaklarını uzatarak gerindi, oturduğu sandalyede rahatça arkasına yaslandı ve bundan sonra bir daha bu korkuya pabuç bırakmamaya karar verdi; gözlerini yumdu ve sıcaklığın, şarabın ve gürültü patırtının kemiklerinde dolaşmasına izin verdi. Sonra bu gülünç panik, tıpkı ansızın geldiği gibi yine aynı hızia süzülüp gidiverdi; artık yalnızca çevresindeki neşeli seslere kulak veriyor ve kapıldığı duygusallıktan gözyaşlarının sele dönmemesi için kendini zor tutuyordu; çünkü demin bütün benliğini iç sıkıntısı kaplarken şimdi onca ıstıraptan sonra, o da bu harala gürelenin içinde oturabildiği için minnet kaplamıştı içini, şu dakikaya kadar kora kor yüzleşmek zorunda kaldığı her şeyden koruyarak, güven veren ve heyecanlı bir şekilde,.. Eğer sekiz buçuk kadehten sonra gücü daha yetse, ellerini kollarını sallayıp duran, terli arkadaşlarını bir bir kucaklayacaktı, çünkü derin duygulanışına bir şekilde biçim verebilme arzusuna karşı koyamıyordu. Ne var ki başı birden çatlayacak gibi oldu, ansızın ateş bastırdı, midesi kalktı, alnını ter bürüdü. İyice halsiz düşerek düşüncelere daldı ve derin nefes alarak durumunu toparlamaya çalıştı; bu halde az sonra -Futaki'nin solgun bir halde midesini ovuşturduğunu ve ıstıraplı yüzüyle acı çekerek önüne baktığını gören-Bayan Schmidt'in sözlerini duymadı bile ("Ne oldu, sağır mı oldunuz? Hey, Futaki, bir şeyiniz mi var?"}, Bayan Schmidt bezgince elini yana savurdu ("Buyur bakalım. Buna da bel bağlamak mümkün değilmiş...") ve dönüp uzunca bir süredir aç bir şekilde gözlerini kendisine dikmiş olan Meyhaneciyle göz göze geldi. "Bu sıcaklık dayanılır gibi değil! Jânos, bir şeyler yapın artık!" Fakat "şu lanet olası yaygaranın içinde" onu duymayan

beriki, ne yapacağını bilmez halde ellerini iki yana açıp -sobayı kurcalayıp duran Bayan Schmidt'e de durmasını işaret etmeden- derin anlamlar taşıyan bakışlarla ona doğru başını salladı. Daha sonra kadın, denemesinin semeresini alamadığını görerek öfkeyle yerine geçip de limon sarısı bluzunun üst düğmelerini açmaya başlayınca Meyhaneci, dirayetinin, her zaman olduğu gibi, bu sefer de arzuladığı sonucu vermesinden duyduğu memnuniyeti belli etti. Cazibesi, kendisine bugün alışılmıştan da büyük bir kuvvetle etki yapan Bayan Schmidt'i ilk önce kabanın-dan, sonra da hırkasından "kurtarabilsin" diye -Tabii ya, bunca gürültü patırtıda kim fark edecekti ki?- saatlerden beri, gizliden gizliye, gazyağı sobasının düğmesini minik minik ısrarlı bir işçilikle iyice yukarı doğru çevirmiş, sonra da sert bir hareketle ölçekten dışarı doğru kal* dırarak yana kaydırmıştı, Kadın, yakınlaşmalarını anlaşılmaz bir sebeple, ta şu âna kadar büyük bir kibirle reddetmiş -Halbuki o hiç pes etmemiş, edememişti!- bütün denemeleri fiyaskoyla sonuçlanmış ve reddedilmenin ıstırabı, ha bire yeni serüvenleri hakkında bilgilenmek zorunda kaldıkça şiddetlenmişti. Ancak beklemek, daha da çok beklemek için sabrı vardı, çünkü nihai zafere ulaşıncaya kadar gidilmesi gereken yolun uzun olduğunu, Bayan Schmidt'i ilk kez daha yıllar önce değirmende traktörcü bir delikanlıyla bastığı ve kadın, yerinden fırlayıp utanç içinde kaçıp gitmek yerine oğlanın kollarında doyuma ulaşıncaya kadar, kendisinin boğazı düğümlenerek orada öylece durmasına hiç ses çıkarmadığı zaman anlamıştı. Gelgelelim bundan birkaç gün önce Futaki ile Bayan Schmidt arasında "kiriş'lerin çatırdamaya başladığı bilgisi kulağına ulaştığında, sevincini insanların önünde güçlükle gizleyebilmiş, çünkü bu sefer sıranın kendisinde olduğunu, bir daha asla geri gelmeyecek fırsatın ayağına geldiğini hissetmişti. Ve şimdi, kadının bluzunu göğüslerinin üzerinde zarifçe çimdikleyerek kendini böyle yelpazelediğini görünce elleri dindirilemez bir halde titremeye başladı, gözleri buğulandı: "Ah şu omuzlar! Şu birbirine sokulan iki baldırak! Şu kalça! Şu memeler, aman Tanrım..." Bakışlarıyla bütün her şeyi ellemek isterdi ama heyecanından yalnızca ayrıntıların "zıvanadan çıkaran peş peşe gelişi'nin görgü tanığı olabiliyordu. Yüzünden kan çekilmiş, başı dönmüş, Bayan Schmidt'in vurdumduymaz ("Sanki ebleh...") bakışlarını neredeyse yalvara yakara yakalamaya

çalışıyordu ve "hayatın irili ufaklı gerçeklerini tek bir özlü tümceye yoğunlaştırabilme becerisinden oldum olası yakasını kurtaramadığından,

mutlu bir kendinden geçişle içinden o soruyu sordu: “Bu durumda gazyağı için üzülecek bir insan var mıdır?!" Ancak eğer mücadelesinin ne kadar boşuna olduğunu bir bilse, hiç şüphesiz düşmanca veya düpedüz oh olsuncu bakışlardan uzak olarak, canı sıkkın bir şekilde taze yaralarının bakımını yapmak için derhal depoya çekilirdi. Çünkü daha Bayan Schmidt'in -şu meydan okuyan yan bakışlarla, şu Krâner’i, Halics’i, Okul Müdürü'nü, hatta onun kendisini de tehlikeli girdaplara sürükleyen yavaş gerinişi eriyle-yalnızca vakit doldurduğunu bile anlamamıştı, zira onun hayallerinin en küçük kuytularını bile Irimiâs meşgul ediyor; anılar, ortak geleceklerinin yürek hoplatan görüntüleriyle silinip birbirine karışarak şu “ yakında bırakıp gitmesi gereken” dünyaya karşı duyduğu tiksinti ve nefreti derinleştirmek için bilincinin “kayalıklı kumsalına, adeta çağıldayan denizin fırtınalı köpükleri gibi” çarpıyordu. Ve arada sırada kalçasını sırf “ağır ağır akıp giden zaman'ı geçirmek için kıvırmadığı, dillere destan göğüslerini keskin bakışlara yalnızca geriye kalan saatlerin daha hızlı akması için germediği de oluyor, ama bu da sırf “iki yüreğin yeniden hatırlayacağı" o dört gözle beklenen buluşma için bir hazırlıktan öte bir şey olmuyordu. Diğer yandan, Krâner ve Halics (hatta Okul Müdürü de] -Meyhaneci nin tersine- hiçbir umut olmadığının ayırdındaydılar. Arzularının okları Bayan Schmidt'in ayaklarının dibine sapır sapır dökülmüş, böylece daha sonra hiç değilse bunun diri kalması için her üçü de ucu görünmeyen tutkularında eriyip gitmişti. Kel, zayıf ve uzun boylu (“Ama kösele gibi...") gövdesine karşın orantısız biçimde küçük kafalı olan Okul Müdürü, köşede, Kerekes'in arkasında ikinci şarap şişesinin yanında gü-

cenmiş halde oturuyordu. Irimiâs'ların gelişlerinden bir şekilde haberdar olması düpedüz bir rastlantıydı ve hem bir de o -oldum olası sarhoş, düdüğü sünük Doktor u saymazsak- gene de çevredeki tek okumuş adamdı! Bunlar kendilerini ne sanıyorlar? Nereye varabiliriz böyle? Eğer Schmidt ve Krâner’in bağışlanamaz özensizliği canına tak demez de sonunda -Kültür Evi'ni kapatıp da projeksiyon cihazını talimatnamelere göre güvenli bir yere yerleştirdikten sonra-“enformasyon için” meyhaneye gidip bilgilenmeye karar vermezse, bütün olup bitenlerden hiçbir şekilde haberdar olamaması da mümkün... Onsuz ne yapabilirlerdi ki? Peki ya çıkarların korunması? Bunlar, îrimiâs'ın, teklifi hemen öyle kabul edeceğini mi sanıyorlar; böyle derme çatma bir topluluğu idare etmeye kim yanaşır ki? Ortalığa çekidüzen

vermek, “temel eğilinileri madde madde özetleyerek planlar hazırlamak gerek! İlk öfkesinin geçmesiyle ("Ham bu insanlar, ne yapalım! Adım adım ilerlemek gerekir, her şeyi bir günden diğerine yapmak mümkün değil..."] dikkatini Bayan Schmidt ve plan taslağının bitirilmesi arasında bölüştürdü ama çok geçmeden İkincisini askıya aldı, çünkü "belli bir zamanda sadece belli bir şeyle uğraşmak gerektiğini salık veren, temelini yıkılmaz deneyimlerinin oluşturduğu düstura verdi kendini. Bu kadının, diğerlerinden farklı olduğundan emindi. Site sakinlerinin kaba, hayvani tekliflerini şimdiye kadar bir bir geri çevirmiş olması bir rastlantı olamazdı. Bayan Schmidt'in "ciddi, ayaklan yere sağlam basan bir adam "a ihtiyacı var, diye düşünüyordu, böyle Schmidt gibi, kaba saba mizacı, onun ağırbaşlı, sade ve temiz varlığına şu kadarcık olsun yakışmayan birine değil. Hem zaten kadının su götürmez bir şekilde ondan etkilenmesinde de "katiyen” şaşılacak bir şey yoktu; okulun kapatılmasından sonra da sitede müdürlük unvanına dört elle sarılmış olduğundan

kendisini gülünç duruma sokmayı hiç denemeyen yegâne kişinin o olması da bunun için yeterli olmalıydı. Çünkü bu kadın -doğal çekimin ötesinde- kendisine, belirgin bir şekilde görülebilen bir saygıyla davranıyordu, bu besbelli ki kendisinin sırf münasip zamanı beklediğini (şimdiki kendini beğenmiş soytarı sürüsünün önünden geri çekilmeleri yalnızca taktiksel tedbirlerin sonucu olabilecek olan, şehrin resmî kurumlarındaki o insani ve mesleki yönlerden üstün nitelikli kişiler, kendilerinin layık oldukları yerlere hele bir geri gelsinler) ve binayı derhal tadilattan geçirtip “öğretimi dinamik bir şekilde başlatacağını bildiği için böyle olmalıydı. Bayan Schmidt -tabii ki- yadsımanın âlemi yok, hakikaten alımlı kadındı; çekilen fotoğrafları (onları ucuz ama buna karşın güvenilir bir makineyle yıllar önce kendisi çekmişti) uykusuz ve sonu bir türlü gelmeyen gecelerinin huzursuzluğunu def etmek için çabalayıp durduğu, onun görüşüne göre favori yayını olan kare bulmaca dergisi *Füles’*in "gerçekten cüretkâr fotoğraflarını” çoktan geçmişti... Şimdiye kadar düzenli, yalın, açık ve saydam düşünceleri -belli ölçüde, yeniden boşalan şişenin herkesçe bilinen etkisinden- burada bir anda karmaşıklaşıp bulanıklaştı, midesi kalkmaya başladı, "damarlar” beyninde boğuk bir sesle zonkladı ve çenesi düşük "amele takımı” ile hiç oralı olmadan neredeyse yerinden zıplayıp kadını masasına davet etti, ama Bayan Schmidt’in çok şey vaat eden bedeninde bir oraya bir buraya kızak gibi kayan bakışları, “bilardo”ya devrilmiş horlayan Kerekes'in omzunun

üzerinden kadının kayıtsız görünen, aslında her şeyi insafsızca açık eden bakışıyla kesiştiğinde pancar gibi kızararak başını önüne eğdi ve “utancıyla baş başa kalabilmek için” köylünün koskocaman kalabalığının arkasına çekilip hiç değilse bir süreliğine pes etti, tıpkı -tam karşısında oturan Bayan Schmidt’in

epeyce uzun bir süredir dillerde dolaşan hikâyenin gerçek versiyonunu ya hiç duymadığını ya da basitçe kendisinden duymak istemediğini gördüğünde- tümcesinin ortasında kelimesinin yarısını yiyip Krâner ve daha da sinirli haie geîen Biletçi nin bağırıp çağırmasına ve kavgalarını sürdürmelerine ses çıkarmayan Halics gibi ama -izin verin- onsuz, çünkü o tabii ki boşuna çaba harcanmayacaktı; örümcek ağlarını üstünden başından silkeledi ve Bayan Schmidtİe kesişen Meyhanecinin halinden memnun» yağlı suratını küp i ere binerek izledi, zira -uzun uzun düşünüp taşındıktan sonra- “böylesi mundarlar en basiti nden var olmadıktan sonra, besbelli ki bütün bu örümcek ağı meselesi, sırf meyhanedeki bir çeşit numara olmalıydı. Ne iflah olmaz, kaşarlanmış bir mendebur! Bir de şu çocuksu ahmaklığıyla gene bizi zıvanadan çıkarmaya çalışması yetmedi, şimdi Bayan Schmidt[3]e de “ağını attı!" Oysa bu kadın ancak ve ancak onun... olacaktı, çünkü kör bile gördü ona iki kere gülümsediğini ve onun da karşılık verdiğini!.. Bir de bütün bunlardan sonra -oysa görmesi gerekiyordu, ki rivayete göre bunun kartal gibi keskin gözleri vardı- bunu da yapabilir mi bu yol kesen eşkıya, bu gözü doymaz bezirgan, pabucu damda kunduracı!.. Cepleri parayla, deposu ağzına kadar şarapla, *pâlinka yl%* dolu, üstelik işte bir de şu meyhanenin tamamı, dışarıda araba ama! Ama ve ama! Bütün bunlar kendisine yetmiyor da canı bir de Bayan Schmidt'i mi çekiyor! Ama yok artık, o kadar uzun boylu değil! Halics, bu küstahlığı sesini çıkarmadan içine sindirecek adam değil! Tabii ya, buradakilerin hepsi sanıyor ki, o sadece öylesine ürkek bir küçük zıpçıktı ama bu sadece yüzeyi, dışarıdan görünüşü! Heîe Irimiâs ile Petrina bir gelsin bakalım! içinde öyle şeyler yapabilir ki, bunlar daha rüyalarında bile görmemişlerdir! Şarabını başına dikti, kendisini yerinden kımıldamadan izleyen

karısına kaçamak bir bakış attıktan sonra kadehini hızlıca ağzına kadar doldurmak istedi; ama şaşkınlıktan küçük dilini yutarak fark etti ki şişe boştu; oysa biraz önce en az iki kadehlik şarabın daha şişenin dibinde

çalkalandığını net biçimde anımsıyordu. “Şarabımı yürütüyorlar!" düşüncesi saplandı içine, yerinden zıpladı ve tehdit-kâr bakışlarla çevresine bakındı, sonra da tek bir tane bile dehşete kapılmış, itiraf eden bakışla karşılaşmayınca homurdana homurdana yerine oturdu, Sigara dumanından artık göz gözü görmüyor, gazyağı sobası sıcağı boca ediyordu, üstü kıpkızıl korlanmış, herkes kan ter içinde kalmıştı. Yaygara büyüdükçe büyüdü; çünkü en cırtlak olanları, Krâner ve Kelemen, Bayan Krâner ve ara ara -gücünü toplayabilirse şayet- Bayan Schmidt kendilerinin alevlendirdiği tantanayı yeniden ve yeniden deneyerek daha büyük çığlıklarla bastırmaya çalışıyordu; üstüne üstlük Kerekes de uyanmış, bangır bangır bağırarak Meyhaneciden yeni bir şişe daha istiyordu. “Sen öyle san bakalım, kanka!” diyerek öne devrildi Krâner. Bardak tuttuğu elini, cinleri tepesine çıkmış Kelemen’in burnunun dibinde sallayıp duruyor, alnındaki damarlar şişip çıkıklaşmış, katarakt bozu gözleri tehditkâr biçimde ışıldıyordu. “Kankan falan değilim ben senin!" diyerek fırladı yerinden Biletçi, kendi kabuğundan çıkarak. “Asla hiç kimsenin kankası olmadım ben, anladın mı!?” Meyhaneci, onları tezgâhın arkasından yatıştırmaya çalışıyordu (“Kesin artık şunu! İnsanın kafası patlayacak bu bağrış çağrıştan!"), bunun üzerine Kelemen, Futakilerin masasını pas geçip tezgâha doğru seğirtti. “Öyleyse, hiç olmazsa siz söyleyin ona! Söyleyin artık ona!” Meyhaneci burnunu karıştırıyordu. “Ne söyleyeyim ona? Azıcık bir rahat durun artık, diğerlerini rahatsız ettiğinizi görmüyor musunuz?!" Ancak Kelemen sakinleşeceğine, kan beynine sıçradı. “Demek siz de anlamıyorsunuz! Herkes

mi aptal burada?!" diye haykırdı ve tezgâhın üstüne hoyratça vurmaya girişti. “Bir zamanlar ben... rica ederim; ben... Irimiâs'la arkadaş olduğumda... Novosibirsk yakınlarında... tutsak kampında, daha Petrina hiçbir yerde yoktu! Anlıyor musunuz? Hiçbir yerde!”"Nasıl yani hiçbir yerde? Herhalde bir yerlerdeydi canım, öyle değil mi?” Kelemen öfkeden köpürerek tezgâha büyük bir tekme yapıştırdı. “Eğer ben hiçbir yerde dediysem, o zaman hiçbir yerdedir! Bu kadar... hiçbir yerde yoktu!""Ee, tamam, tamam...” diyerek yatıştırdı Meyhaneci. "Öyleydi, tıpkı sizin anlattığınız gibi oldu, şimdi güzel güzel yerinize dönün ve burada tezgâhımı tekmeleyip durmayı bırakın!” Krâner, Futakilerin üzerinden sırıtarak karşı tarafa haykırıyordu. “Neredeydin sen bakayım, neredeydin?! Bir de... Novobiszirk midir ne ananın nikâhıdır?! Kankacığım, eğer içkiyi

kaldıramıyorsan o zaman içme sen de!” Kelemen, acılı biçimde buruşan yüzüyle önce Meyhaneci ye, ardından Krâner’e bir göz attı ve öfkeli, canı sıkılmış halde birkaç kere başını iki yana salladıktan sonra bu dehşet verici anlamsızlığa elinin tersiyle bir “hadi ordan” çekti... Yalpalaya yalpalaya yerine döndü ve kendini sakin bir yerde tutmaya çalıştı; ama evdeki hesap çarşıya uymadı, sandalyesini de sürükleyerek yere serildi. Krâner için artık bu kadarı fazlaydı, makaraları koyuverdi. “Ne oldu sana Bono... Bonomisli?! Ay şimdi gülmekten çatlayacağım! Bir de... bu... tutsak... Dayanamayacağım!..” Gözleri yuvalarından uğramış, elleri kasıklarına basılı halde ayaklan dolaşa sendeleye, ayaklarını sürüye sürüye Schmidtlerin masasına vardı, Bayan Schmidt'in arkasında durdu, sonra da birdenbire onu kucakladı. “Şunu duydunuz mu?” diye sordu kahkahalardan hâlâ boğulmak üzere olan sesiyle. “Bu adam... şuradaki... bana neler okutmak istiyor... Duyuyor musunuz?!” “Duymuyorum ama umurumda da değil!” diye terslendi

Bayan Schmidt ve Krâner[1] in kürek gibi ellerini üstünden söküp atmaya çalıştı. “Ve şu kirli pençeleri de çek üstümden!" Krâner ise bunu duymazdan gelip bütün bedeniyle kadının üzerine kaykıldı, sonra da -sanki sırf bir tesadüfmüşçesine- sağ elini Bayan Schmidt'in açık bluzundan içeri kaydınverdi. “Oo! Ne kadar sıcakmış burası böyle/' diyerek sırıttı ama kadın öfkeli bir hareketle kendisini kurtarıp yüzünü ona dönerek var gücüyle bir tokat aşk etti. “Sen!" diye haykırdı Bayan Schmidt, Krâner'in kikirdemeye devam ettiğini görünce, “Sen öylece oturuyor musun?! Buna sesini çıkarmıyor musun?! Elleyip mıncıklasınlar! ?” Schmidt kendini zorlaya zorlaya masadan başını kaldırdı ama sanki bununla gücünün sonuna gelmiş gibi tekrar masaya yığılıp kaldı. “Peki, ne olmuş?" diyerek kekeledi ve sıklıkla hıçkırmaya başladı. “Bırak mmcık-lasın-lar! Hiç olmaz-sa başka-larına bari bir şeyler düşsün... ha!..” O sırada artık Meyhaneci de orada bitmiş, sanki bir horoz gibi Krâner’in üstüne çullanmıştı. “Ne yaptığınızı sanıyorsunuz siz?! Bu da ne demek oluyor?! Kerhane mi burası?!” Ancak Krâner tıpkı bir boğa gibi sadece dikiliyordu, sendelememişti bile, gözlerini yan yan belertti, sonra birden yüzü aydınlandı. “Kerhane! İşte bu, kankacığım! İşte bu!” diyerek kollarını Meyha-neci’ye doladı ve onu kapıya doğru sürüklemeye başladı. "Gel sen hele kankam azıcık! Burada bırakalım şu pis deliği! Değirmene gidelim! Gerçek hayat orada olacak... Hadi... gel artık, naza çekme kendini!.." Fakat Meyhaneci kurtulmayı başarıp çabucak

tezgâhın arkasına geri sıvıştı ve “bu sarhoş dümbüğün” en nihayetinde, iriyarı karısının epeydir sessizce, parıldayan gözlerle ve elleri belinde orada, kapıda dikildiğini fark etmesini bir çeşit tazminat misali bekledi. “Duymuyorum! Bana da söylesene bir!" diye tısladı kocasının kulağına, kafasına kafasına indirirken. “Hangi cehenneme gitmek istiyorsun ba-

kayım sen?!” Krâner bir vuruşta ayılmıştı. “Ben mi?” diyerek baktı berikine anlamaz anlamaz. "Nereye gideceğim ki? Hiçbir yere gittiğim yok, hem zaten bana sadece ve sadece biricik canım ciğerim gerek!” Bayan Krâner kocasının kollarını üzerinden söküp aldı ve ağzı keskin bir jilet gibi sürdürdü: “Sana bir canciğer veririm ben, hele sen yarın sabah bir ayıl da! Benden öyle bir canciğer alacaksın ki, yediğinde gözün şişecek!” Kendisinden iki karış uzun, kuzu gibi uysal Krâner'in gömleğinin koluna yapışıp onu masalarına geri götürdü ve bastırarak sandalyeye oturttu. "Eğer bir daha ben söylemedikçe buradan kalkmaya yeltenirsen, sana pahalıya patlar...” Kendi bardağını ağzına kadar doldurdu, öfkeyle höpürdetti, sağma soluna bakındı, sonra derin bir iç çekti ve, canıma değsin, diyen bakışlarla sahneyi izleyen Bayan Halics'e doğru (“Yemin ederim, gerçek bir batakhane! Ama peygamberin dediği gibi, Ağlaya ağlaya gelecekler.[v] ”) döndü. “Nerede kalmıştım?*' diye sürdürdü Bayan Krâner demin yarım kalan konuşmasını ve arada da sakına sakına kadehine yumulan kocasını parmağıyla tehdit etti. “Ha, evet! Yani benim beyim iyi adamdır, şikâyet ettiğim yok, işin doğrusu bu! Bir tek içkisi var, biliyorsunuz işte, şu içki! O olmasa, bal gibi, bak ben söylüyorum, inanın, bal, bal! Çünkü istese o kadar mübarek bir adam olabilir ki bu! İşe de dayanır, siz de biliyorsunuz, iki kişilik işi bile kaldırır bu! Ufak bir kusuru da var tabii, ah benim güzel Tanrım! Kimin yok ki, ha, söyler misiniz, Bayan Halics, şekerim, kimin yok kusuru? Daha yeryüzünün öyle birini sırtında taşımışlığı yok! Ne, nasıl? Ha? Aa, kendisine kötü hitap edilecek olursa buna dayanamaz. Bir tek bu noktada çok duyarhdır beyim. Doktor’la arasında geçen de bu yüzden olmuştu, Doktor nasıldır, bilirsiniz, insana köpek muamelesi yapar! Ama işte, akıllı adam sırf başını eğer, dinler ve alır başını gider, hem zaten altı üstü doktor işte, bu o kadar büyük bir mesele de değil, idare etmek lazım birazcık, o kadar. Hem zaten o, kendisini göstermeye çalıştığı kadar da kötü bir adam da değil ki. Biliyorum ben, çünkü inciğini cinciğini tanıdım, Bayan Halics, şekerim, hem bunca yıl boyunca türlü türlü ufak tefek müşkülpesentliğini nasıl tanımam ki?” Futaki dikkatli bir şekilde, bir elini

korunarak öne uzatıp diğeriyle sopasına dayanarak, ayağını sürüye sürüye çıkışa doğru ilerledi; saçları darmadağın, gömleği arkadan pantolonundan fırlamış haldeydi ve adeta kireç kadar beyazdı. Takozu büyük bir güçlükle çekip dışarı adımını attı ve taze hava bir anda ayaklarından biçip onu yere serdi. Yağmur aynı tempoda kuvvetle şakırdıyor, su damlaları meyhanenin yosunlarla kaplanmış kiremitlerinin üstünde, akasyaların gövdelerinde ve dallarında, yukarıda hayal meyal görünen taşlı yolun engebeli yüzeyinde ve burada, daha aşağıda, kapının önündeyse Futaki acıdan kıvranarak çamura serilirken onun orası burası bertilmiş, kamburu çıkık bedeninde tıpkı bir "değiştirilemez, tehditkâr ileti" gibi çarpıyordu. Uzun dakikalar boyunca neredeyse bilinçsizce karanlıkta uzandı; daha sonra nihayet hafiflemeyi başarınca da hemen uyku bastırdı ve eğer bir yarım saat kadar sonra Meyhaneci hâlâ geri gelmediğini fark edip onu aramış ve sarsmış olmasaydı ("Hey! Aklınızı mı kaçırdınız!? Kalkın artık ayağa! Bakın, zatürree olacaksınız sonra!"), belki de yarın sabaha kadar bile kendine gelemezdi. Başı dönerek meyhanenin duvarına tosladı, Meyhaneci'nin önerisini başından savdı ("Gelin hele, bana yaslanın, burada dışarıda ıslana ıslana boka döneceksiniz, bırakın artık şunu..."), bu amansız gücün içinde öylece, sadece alık alık ve bomboş dikildi, daha sonra -bir yarım saat daha geçince- yağmur oldu olacak tepeden aşağı yıkadıktan sonra, bir anda ayıldığını fark edinceye kadar çevresinde sendeleyip duran bu dünyayı gördü ama anlamadı. Binanın köşesinden döndü, işemek için çıplak bir akasya ağacının dibinde durdu, arada gökyüzüne bakınca kendisini dehşet verici biçimde küçük ve çaresiz hissetti ve sidik, içinden bitmek tükenmek bilmez bir şekilde, erkeksi bir kuvvetle şırıldadıktan sonra üstüne gene hüzün çöktü. Üzerindeki göğü yılmaz bir şekilde gözleriyle taradı ve sonsuza kadar tepelerine gerilmiş olan gök kubbenin, "burada her şeyin yazılı bir sonu var" düsturuna göre kendileri için bir yerlerde -ne kadar uzak olursa da olsun- gene de sonunun geleceğini düşündü. "Tıpkı bir ağıla doğar gibi doğduk bu dört bir yanı çevrili dünyaya ve tıpkı kendi pisliğinde ağnayan domuzlar gibi en sonunda besleyici memeler etrafındaki itiş kakışın, yem teknesine çıkan çamurun içindeki bitmez tükenmez yakın dövüşün ya da günbatımında uyuyacak yer için tepişmenin nedenini biz de bilmiyoruz/' diye düşündü hâlâ uğuldayan beyniyle. Düğmelerini ilikledi ve su kendine serbestçe ulaşabilsin diye az öteye geçti. "İhtiyar kemiklerimi yıka bir hele!" diye homurdandı kederle. "Yıka, çünkü bu kart sidikli, artık ayağını daha uzun süre sürümeyecek." Sonra kıpırdamadan, gözleri kapalı ve başı

arkaya devrilmiş halde öylece dikildi, çünkü bu inatçı, yeniden ve yeniden üstüne çöken, en sonunda hiç değilse şu son yıllarında, "Ne halt etmeye geldi buraya şu Futaki?” sorusunun cevabını öğrenme arzusundan kurtulmak isterdi. Çünkü zırıldayan bir süt çocuğu olarak buraya geldiği gibi, çukura da aynı kör teslimiyetle düşmeye artık razı gelmek en iyisi olurdu; ağılı düşündü yeniden ve de domuzları, çünkü -her ne kadar bunu artık kurumuş bir dille sözcüklere dökmek zor da olsa- rahatlatıcı -çünkü tekrarlıyor- sıradan günlerinin üstünde dalgalanan ihtimamın ('‘Kaçınılmaz bir şafak vakti!") yalnızca domuz öldüren bıçakta bir ışıltı olacağını onlar da tahmin edemiyor, aynı şekilde biz de kuşkulanmıyoruz ve anlaşılmaz olduğu için bu korkulu vedanın nedenini hiçbir zaman anlayamayacağız. Ve derman yok ve kaçış yok, darmadağın perçemini üzgün baygın gözlerle savurdu, çünkü “gerekirse zamanların yazgısına kadar yaşayabilecek olan benim, bir gün -bir sebeple- durup dururken voltasını alıp, aşağı, solucanların yanına, pis kokulu karanlık balçığa gitmesi gerektiğine kim akıl sır erdirebilirdi. Futaki, “makinelerin sevdalısıydi ve öyle de kaldı, daha şimdi de, burada, sırılsıklam bir kuş olarak, çamura bulanmış ve üstüne başına kusmuş halde ve çünkü en sıradan pompa makinesinde bile ne türden bir menfaatin işlediğini biliyor ve şöyle düşünüyordu: Eğer bir yerlerde (“Ve bu makinelerde kesinlikle!”) bu disiplin işbaşındaysa, o zaman (“Üstüne kalıbımı basarım ki!..”) şu çarkı bozuk dünyanın da bir çeşit bağımlı manaya işaret etmesi gerekir. Şakır şakır yağan yağmurda kendini kaybetmiş halde dikilip duruyordu, daha sonra aralık vermeden kendisini hırpalamaya başladı. “Ne biçim bir ahmak mankafasın sen, Futaki! Önce tıpkı kepaze bir domuz gibi çamurun içinde debeleniyorsun, sonra da kaybolmuş bir kuzu gibi buraya dikiliyorsun... Ne oluyor ha, şu kadarcık aklın da mı gitti başından?! Bir de sanki yasak olduğunu bilmiyormuşsun gibi ziftleniyorsun, öyle mı?! Aç karnına?!” Başını öfkeyle iki yana salladı, kendini iyice bir süzdü ve utana sıkıla üstünü başını temizlemeye koyuldu ama pek de başarılı olamadı: Pantolonu, gömleği iyice çamura bulanmıştı, bunun için karanlıkta hızlıca sopasını arayıp Meyhaneciden yardım istemek için çaktırmadan meyhaneye süzülmeye çalıştı. “Ee, daha iyi misiniz artık?” diye sordu beriki gözlerini yardakçı gibi kırpıştırarak ve onu depoya

buyur etti. İşte leğen ve sabun burada, bununla da kurulanabilirsiniz, rahat olun." Kollarını göğsünde kavuşturmuş halde, arkasında durdu ve oradan da

Futaki, yıkanmasını bitirinceye kadar kıpırdamadı; oysa onu burada bir başına bırakabileceğini de biliyordu ama sonra gene de kalmanın daha iyi olacağında karar kıldı, “çünkü ne olur ne olmaz, şeytan uyumaz'dı. “Pantolonunuzu da fırçalayın, fırçalayabildiğiniz kadar, gömleğinizi yıkayabilirsiniz, sonra sobanın üstünde kurur! O zamana kadar şunu alın, geçirin üstünüzer Futaki teşekkür etti, yırtık pırtık, örümcek ağlı önlüğü sırtına geçirdi, yapış yapış saçlarını arkaya yapıştırdı ve Meyhanecinin ardından depodan çıktı. Schmidtlerin yanına gitmeyip sobanın yanına çekildi, gömleğini arkalığa serdi ve, “Katı bir şeyler var mı?" diye sordu. “Sütlü çikolata ve şu çubuk gevrek var," diye gösterdi Meyhaneci. “Bana iki çubuk kraker verin!” diye işaret etti eliyle Futaki ama daha Meyhaneci elinde tepsiyle yanma gelmeden ansızın sıcakta bir uyku bastırdı. Vakit geç oluyordu, üstelik yalnızca Bayan Krâner, Okul Müdürü, Kerekes, işte, bir de (diğerlerinin üstüne çöken yorgunluktan istifade edip şimdi artık hiçbir şeyin ayırdında olmayan Halics'in *rieslîng,* şişesini serbestçe ve cüretkârca kaldırıp ağzına götüren) Bayan Halics uyanıktı ve bu halde Meyhaneci nin sözlerini (‘Çubuk gevrekler taze, buyurun, yiyebilirsiniz!”) yalnızca alçak sesli, geri çeviren bir mırıltı karşılayınca doldurulan tepsi, el değmeden eski yerine geri döndü. “Pekâlâ, tamam. Canınız cehenneme... Bir yarım saat sonra dirileceksiniz zaten..." diye homurdandı hınçla; uyuşan bacaklarını gerdi, sonra da “şimdi neredeyiz bakalım* diye akıldan yıldırım hızıyla hesap etti. Durum epeyce umutsuz görünüyordu, çünkü şimdiye kadarki ciro başta hesapladığının çok gerisinde kalmıştı ve artık “bu sarhoş sürüsü" nün aklını başına daha sonra olsa kahvenin getireceğine güvenebili-

yordu. Gelgelelim, maddi kaybın ötesinde (çünkü "Aman aman!" ıskalanmış gelir de kayıptır) onun canını sıkan daha ziyade demin Bayan Schmidt'le aralarını yalnızca bir adımın ayırmasıydı, onu depoya götürebilirdi ama o -sanki kafasına balta vurulmuş gibi- beklenmedik biçimde uyuyakalmış ve bu yüzden yeniden Irimiâs’ı düşünmesi gerekmişti (oysa karar vermişti, "sinirlenmeye-cekti; iş, olacağına varırdı,..”), çünkü artık yakında geleceklerini ve o zaman da "her şey"in içine edeceklerini biliyordu... “Daima yalnızca bekleme ve bekleme!..” diyerek köpürüyordu içinden, sonra hızla yerinden fırladı; çünkü geri koyduktan sonra çubuk gevrek tabağının üstünü streç filmle kapatmadığı akima gelmişti, oysa “bu kepaze”lere azıcık zaman yeterdi, sonra arkalarından saatler boyunca gevrekleri kazıması gerekecekti. Daima tetikte olmaya alışmıştı artık, çünkü

öfkelenmenin ilk dalgalarını da çoktan geride bırakmış ve mekânın önceki sahibini, “o lanet olasıca Schwabenliyi araştırmayı uzun zaman önce bırakıp ona “örümceklerden yine de bahse-dilmediğİ’ni belirtme isteğinden vazgeçmişti. Çünkü açılıştan ancak birkaç gün öncesinde kendisini şaşkınlıktan kurtarmasından sonra bu mundarları hayal edilebilecek her türlü araçla ve yolla kırıp geçirmeyi denemiş; ama daha sonra bunun umutsuz bir çaba olduğunu ve alış fiyatını birazcık aşağı çekmesi için Schwaben lıyla konuşmaktan başka çıkar yol kalmadığını kabullenmek durumunda kalmıştı. Ancak meyhanede “neşeyle hoplayıp zıplamaya” hâlâ devam eden örümceklerin aksine o, sanki yer yarılmış da içine girmişti; berikininse açıkça onlarla başa çıkamayacağını anlayıp yaşamının sonuna kadar elinde toz beziyle peşlerinde sürünmeye rıza göstermesi gerekmişti; hatta gecenin bir yarısında yatağından çıkıp “hiç olmazsa büyük” olanı temizlemeye de alıştırmışlardı onu. Meseleden -neyse ki- bir söylenti çıkmadı, zira örümcekler mekân açık olduğu sürece "tam olarak işe koyuiamadılar” çünkü “hareket eden her şeyi salya sümük içinde bırakmak” onların da elinden gelmiyordu. Sorun her zaman en sonuncu müşteri de gidip de kapının sürgüsünün vurduğunda baş gösteriyordu; yani bardakları yıkayıp, ortalığa bir çekidüzen verdikten sonra envanter defterini kapatınca artık temizliğe başlayabiliyordu, çünkü köşeleri, masa ve sandalyelerin ayaklarını, pencere aralığını, sobayı, bir kuleye dönüşen kasaları, hatta zaman zaman tezgâhın üstünde dikili duran kül tablalarını bile yumuşak örümcek ağları kaplıyordu. Sonra durum daha da içinden çıkılmaz bir hal alıyordu: Bir şekilde bitirip de depoda söve saya uzandığında, gözüne uyku da kolayca girmiyordu; çünkü birkaç saat sonra onun gözünün yaşına da bakmayacaklarını biliyordu. Bütün bunlardan sonra azıcık bile olsa örümcek ağını anıştıran her şeyden katıksızca tiksinmesine şaşırmamak gerekir, bu yüzden çok defa artık daha fazla dayanamayacağını hissedip de küplere binerek depoya ya da meyhanenin pencerelerini koruyan parmaklıklara saldırdığı olmuş, gelgelelim -bereket versin ki- çıplak elle bugüne kadar onlara bir zarar verememişti. “Ve bu da hiçten de az/' diye yakındı karısına. Çünkü bütün bu olup bitenlerdeki en korkutucu şeyse daha tek bir örümcek dahi görmemiş olmasıydı, oysa o zamanlar tezgâhın arkasında pusuya yatarak günlerce sabahlamıştı; ama onlar sanki kendilerini izlediğini hissetmişler gibi hiç ortaya çıkmamışlardı. Böylece artık onları asla yok edemeyeceğini kabullenmişse de en azından bir kerecik olsun -tek bir kerecik- birini dikkatle seyredebilmekten vazge-çemiyordu. Bu nedenle

daha sonra belli aralıklarla -o sırada yaptığı işi bir kenara bırakmaksızın- tıpkı şimdi de köşeleri adamakıllı süzdüğü gibi, meyhanenin içinde dört bir yanı kolaçan etmeyi alışkanlık haline getirdi.

Ama hiçbir şey yok. Derin bir iç çekti, tezgâhın üstünü sildi, sonra masalardaki boş şişeleri topladı, daha sonra da meyhaneden çıkıp bir ağacın arkasına çekilerek işemeye başladı. Geri gelince, “Biri geliyor/’ diye törensel bir şekilde haber verdi içeriye. Bir anda bütün meyhane ayaktaydı. "Biri mi? Nasıl yani biri?” diye sızıldandı Bayan Krâner. "Yalnız mı?” "Yalnız/[1] diye yanıtladı Meyhaneci iç rahatlığıyla. "Peki, Petrina?" diyerek ellerini iki yana açtı Halics. "Dedim ya, bir kişi geliyor sadece. Didikleyip durmayın.” ‘‘Demek ki... bu, o değil,” diyerek kestirip attı Futaki. "Demek ki o değil/’ diye söylendi diğerleri... Yerlerine geri oturdular, hayal kırıklığı içinde sigaralarını yaktılar veya kadehlerinden birer yudum aldılar; meyhaneden içeri girdiğinde iliğine kadar ıslanan Bayan Horgos'a şöyle bir bakış atanlar olduysa da hemencecik başlar geri dönmüştü; çünkü pek de yaşlı sayılmayacak ama gene de kocakarı görünüşlü dul (“Onun için artık mukaddes hiçbir şey yok!” diye kestirip attı Bayan Krâner) sitede çok da popüler değildi. Bayan Horgos, kabanından suyu silkeleyip tek söz etmeden tezgâha doğru geçti, dirseklerini dayadı ve yanına yöresine bakındı. “Ne verebilirim?” diye sordu Meyhaneci soğuk bir şekilde. "Bir şişe bira verin. Cehennem yanıyor,” dedi Bayan Horgos kasık sesle. Meyhaneyi delici gözlerle bir baştan bir başa, öyle sadece meraklı biri gibi değil, tam da doğru zamanda gelmiş ve onların ipliğini pazara çıkarabilecek biri gibi süzdü. Bakışları en sonunda Halics'in üstünde karar kıldı. Dişsiz, kızıl dişetlerini ışıldatıp Meyhaneciye seslendi. “İşleri iş bunların.” Hınç, kırışık karga suratından neredeyse fışkırıyordu, üstünden hâlâ suların damladığı kabanı sanki kamburu varmışçasına arkasında tuhaf bir şekilde yığıntı yapmıştı. Şişeyi ağzına doğru kaldırdı ve tanrıahkârca içmeye koyuldu. Bira, çenesinden aktı ve daha sonra oradan boynuna doğru in-

meye devam ederken Meyhaneci tiksinerek ona bakıyordu. "Kızımı görmediniz mi?” diye sordu Bayan Horgos ve ağzını, elinin tersiyle sildi. "Ufak olanı.” "Yok,” diye yanıtladı Meyhaneci istemeye istemeye. "Buralara uğramadı.” Kadın, tıksırarak gırtlağını temizledi ve yere tükürdü. Cebinden bir sigara çıkarıp yaktı ve dumanını Meyhanecinin yüzüne üfledi. "Biliyorsunuz durumu,” dedi. "Dün akşam Halics'le ufak bir cümbüş yaptık,

şimdiyse dönüp selam bile verdiği yok, pislik. Bütün gün uyudum. Sonra şimdi akşam sonunda uyandım, bir de baktım, hiçbir yerde hiç kimse yok. Ne Mari ne Juli ne de Sanyi'cik. Ama daha dur, bu daha işin başı. Ufaklık da çekip gitmiş bir yerlere. Ama ayaklarını kıracağım, hele bir ortaya çıksın. Ne olduğunu biliyorsunuz." Meyhaneci hiçbir şey söylemedi. Bayan Horgos, kalanı da içip hemen bir şişe daha söyledi. "Yani, demek buraya gelmedi," diye tısladı dişlerinin arasından. "Ufak orospu." Meyhaneci ayak parmaklarını çalıştırıyordu. "Orada, çiftlik evinde bir yerlerdedir muhakkak. Yanlış bilmiyorsam, öyle kaçan bir çocuk değil." Kadın gazaba gelmişti. "Yok bir de öyle olsundu! Boyu posu devrilesice! Keşke bir gün sıraca tutsa artık! Buyur işte, az sonra tan ağaracak ve şu yağmurda dışarıda sürtüyor. Eğer sonsuza kadar yatalak kalacak olursam şaşırmayın." Krâner o tarafa doğru haykırdı. "Pekâlâ, kızcağızlarınızı nerede bırak-mıştınız?""Sizin üstünüze vazifemi bu?"Bayan Horgos'u bir öfkedir kaplamıştı. "Kızlar benim kızlarım!" Krâner bir kıkırdamadır koyuverdi. "Tamam, tamam... Hemen ısırmaya gerek yok!" "Benim ısırdığım falan yok, sadece siz kendi işinize gücünüze bakın!" Bir sessizlik oldu. Bayan Horgos bara sırtını dönüp bir koluyla tezgâha dirseğini dayadı ve başını arkaya atarak şişeyi kafasına dikti. "Benim hasta mideme işte bu lazım. Böyle zamanlarda tek ilaç bu." "Biliyorum," diyerek başını salladı Meyhane-

ci. "Kahve istemiyor musunuz?" Kadın başını iki yana silkeledi. "Onu içecek olursam bütün gece yalnızca yatağımda kıvranıp duruyorum. Hem zaten ne halta yarar ki o. Hiçbir şeye." Şişeyi yeniden ağzına hizaladı ve ancak en son damla da boğazından aşağı yuvarlanınca indirdi. "Peki, iyi geceler! Ben gideyim. Herhangi birini görecek olursanız, onlara hemen eve uzamalarını söyleyin. Bütün gece sürtecek halim yok ya?! Ne olduğunu biliyorsunuz. Benim yaşımda." Meyhanecinin önüne bir yirmilik uzattı, üstünü aldıktan sonra dışarı yöneldi. "Kızcağızlarınıza söyleyin, azıcık sabır, telaşa hiç gerek yok!" diye seslendi arkasından Krâner kahkahalarla. Bayan Horgos, kendi önüne doğru bir şeyler söylendi ve Meyhaneci önünde kapıyı açıncaya kadar veda niyetine yere bir daha tükürdü. Hâlâ çiftlik evine onun yanına giden Halics onu "iplemiyordu bile" çünkü uyandığından bu yana önündeki boş şişeye dalmış, kafasını gittikçe sadece burada kendisiyle kafa bulanın kim olduğu kurcalayıp duruyordu. Delici bakışlarla çevreyi merakla kolaçan etti, bakışları sonunda Meyhaneci'nin üzerinde karar kıldı ve şu andan başlayarak tetikte olup eninde sonunda bu mendebur

herifin ipliğini pazara çıkarmaya karar verdi. Gözlerini yumdu, başını göğsüne eğdi, gel gör ki kendini birkaç dakika tutabildi, çünkü gene hemen uyku bastırı-vermişti. “Az sonra şafak sökecek," dedi Bayan Krâner. “Bence artık gelmeyecekler." “Keşke haklı olsanız!" söylendi elinde kahve termosuyla masaları dolaşan Meyhaneci ve alnını sildi. “Panik yapıp durma şurada!" diyerek lafı boğazına tıktı Krâner. “Zamanı gelince, onlar da gelir.” “Tabii ya,” diyerek katıldı Futaki. “Geriye pek bir şey kalmadı, görürsünüz." Üstünde dumanı yükselen kahveyi ağır ağır höpürdetti, kurumakta olan gömleğini yokladı, sonra da bir sigara yaktı ve Irimiâs'ın işe neyle başlayacağını düşünmeye koyuldu. Pompalara, bir de jeneratörlere tam bir yenileme iyi olurdu, bu kesin, ilk sırada bu olacak. Sonra da bütün makine dairesini badanalamak lazım, pencereleri ve kapıları da onarmak gerekir; çünkü o kadar cereyan var ki insan ha bire baş ağrısıyla uyanıyor. Tabii ki o kadar da kolay olmayacaktı; binalar yıkılmaya yüz tutmuş, bahçeleri zararlı otlar tutmuş ve eski mali işler binalarından işe yarar ne varsa alıp götürülmüş, sanki bütün site bombalanmış gibi bir tek çıplak duvarlar ayakta kalmıştı. Ama Irimiâs imkânsız diye bir şey bilmez! Sonra bir de şans, çünkü o olmadan her şey boşuna! Ama şans da ancak ve ancak zekânın olduğu yerde olur! Irimiâs ın ise öyle keskin bir zekâsı var ki, sanırsın ustura! Futaki gülümseyerek makine atölyesine şef olarak atanıp da insanların onun yanına seğirttiği zamanları hatırladı, dahası, yöneticiler de ona koşuyordu; çünkü Petrina'nın da dediği gibi, Irimiâs'tı "umutsuz durumların ve umutsuz insanların çobanı”. Ne var ki ahmaklık karşısında onun da eli kolu bağlıydı, bir yıl dolunca pılı pırtısını toplaması tevekkeli değildi. Onun buradan çıkıp gitmesiyle birlikte giderek daha derine, daha bir dibe battılar. Don oldu, şap hastalığı çıktı, koyunlar tepeleme telef oldu, daha sonra maaşlarını bir haftalık gecikmeyle aldıkları zamanlar geldi, çünkü nereden bulup ödeyeceklerdi ki... ama o zaman artık herkes bunun ötesinin olmadığından, dükkânı kapatmak gerektiğinden söz ediyordu. Ve öyle de oîdu. Gidecek yeri olanlar hemen topukladı, olmayanlarsa burada kaldı ve başladı bir kavga, didişme; gerçekleştirilmesi mümkün olmayan planlar havada uçuşuyor, ne yapılması gerektiğini biri diğerinden daha iyi biliyordu; tabii ki hiçbir şey çıkmadı. Sonra artık herkes bu acizliği kabullendi, sadece mucizelere inanmaya başladılar ve saatleri, haftaları, ayları giderek daha da sinirli bir şekilde saydılar, daha sonra bunun da bir önemi kalmadı, varsa yoksa sabahtan akşama kadar mutfaklarda pineklediler ve arada bir ellerine bir gıdımcık para geçince onu da birkaç

günde meyhanede içip bitirdiler. Son zamanlardaysa artık makine dairesinden o da hiç kıpırdamıyor, burada bir şeylerin değişebileceğine inanamadığından sadece meyhaneye ya da Bayan Schmidt'in yanına geçiyordu. Artık ömrünün sonuna kadar burada kalacağını kabullenmişti, hem zaten başka ne yapabilirdi ki? Bu yaşta yeni bir yaşama mı başlasındı? Peki, şimdi bunun sonu geliyor, Irimiâs ileride "işleri hizaya getirecek." Heyecandan yerinde hop oturup hop kalkıyordu, çünkü birçok kere binlerinin kapıyı ittirdiğini duymuştu ama sonra kendisine sakin olmasını telkin etti ("Sabır, sadece sabır...") ve Meyhaneciye bir kahve daha söyledi. Futaki yalnız değildi; heyecan, meyhaneyi hissedilir bir şekilde dolaşmıştı, özellikle de Krâner pencerenin camından dışarıya bakıp da törensel bir şekilde konuştuğunda ("Göğün altı aydınlanıyor.") insanlar canlanıverdi, şarap yeniden akmaya başladı, özellikle Bayan Krâner kendini toplayıp cırtlak bir sesle haykırmıştı: "Bu ne şimdi burada?! Cenaze mi?!" Kocaman kalçasını fettanca sallayarak meyhanenin bir ucundan diğerine kadar yürüyüp Kerekes'in önünde durdu. "Hey, uyumayın artık siz de! Onun yerine şu akordeonla bir şeyler çalın hele!" Köylü başını kaldırdı ve sağlamından birkaç kez geğirdi. "Meyhaneciye söyleyin, bana değil. Onun." "Hey! Meyhaneci!" diye haykırdı Bayan Krâner. "Akordeon burada mı?" "Burada... getiriyorum..." diye söylendi beriki ve depoda gözden kayboldu. "Yalnız şarabın hakkını vereceksiniz sonra." Arkaya suni yemlerin yanına gidip örümcek ağlarıyla örülmüş çalgıyı çıkararak kabaca temizledi, sonra da kucağında taşıyarak Kerekes'e götürdü. "Yalnız, biliyorsunuz! Dikkat edin ona, çünkü nazik maldır..." Kerekes kışkışlayarak kendisinden uzaklaştırıp kayışlara davran-

dı, çalgıyla birkaç geçiş çaldıktan sonra öne eğilip bardağını içip bitirdi. "Ee, şu şarap nerede?!" Bayan Krâner gözleri kapalı, meyhanenin ortasında salınıyordu. "Pekâlâ, kendisine bir şişe götürün!" dedi Meyhaneciye ve ayağını yere bir kez sabırsızca vurdu, "Ne var, miskinler kumpanyası! Uyumayın!" Elini kalçasına koydu ve gülüşüp duran erkeklere saydırmaya başladı. "Ödlek kurtçuklar! Ne o, hiç kimse benimle aşık atmaya cesaret edemiyor mu?" Halics, kim olursa olsun ödlek olarak adlandırılmaya dayanamayacağından, yerinden fırladı ve sanki karısının, arkasından seslendiğini ("Burada kalıyorsun!") duy-mamışçasına Bayan Krâner'in önüne atladı. "Bir tango!" diye haykırdı ve doğruldu. Fakat Kerekes dönüp bakmadı bile, hal böyleyken Halics, Bayan Krâner'in belini kavrayıp "adımı

aldı.” Diğerleri yer açıp alkışlayarak, naralar atarak onları cesaretlendirdiler ve Schmidt de kahkaha atmadan duramadı, çünkü gerçekten karşı koyulmaz bir görüntü sunmuşlardı: Halics partnerinden en azından bir baş boyu kadar kısaydı ve bir tek kocaman kalçasını kıvırtıp olduğu yerde tepinen Bayan Krâner'in çevresinde öyle bir hoplayıp zıplıyordu ki, sanki yukarı sıvanmış gömleğinin içinde eşekarısı var da ondan kurtulmaya çalışıyor sanırdınız. Sonra ilk çardaşın[1] sonu gelince kutlama yaygarasının içinde el pençe eğilip duran Halics'in gururla göğsü kabarmıştı ve kendine, “Çok yaşa!" diye tezahürat yapıp kikirdeyen insanların yüzüne haykırmamak için kendine güçbela hâkim olabiliyordu: “İşte, görüyorsunuz! Halics budur!" Sonraki çardaşta şimdiye ka~ darki performansının da ötesine geçti, inanılmaz ve taklit edilemez bir şekilde karmaşık figürleri göz açıp kapayıncaya kadar süren canlı tabloyla sekteye uğratıyor, o

Macaristan ulusal dansı.

zamanlar da soluk soluğa kalan, kikir kikir gülen Bayan Krâner'in etrafında eksiksiz bir başarı yakalayan şeytani dans adımlarını daha sonra sıradaki vurgulu tempoyla sürdürmek için ya sol ya da sağ kolunu başının üzerine atarak, ileri doğru şişirdiği bedeniyle neredeyse bir taş kesiliyordu. Halics her parçadan sonra giderek emirler veren bir tavırla tango istiyordu ve en sonunda Kerekes isteğini yerine getirip de muazzam potinleriyle ölçüyü vura vura herkesçe bilinen bir nağme tutturunca Okul Müdürü de daha fazla dayanamayıp naralardan coşan Bayan Schmidt'in önüne dikilerek kulağına eğildi. “Lütfeder misiniz?” Ve sol elini -nihayet- Bayan Schmidt'in sırtına avuç içiyle bastırabilip de ufaktan takıla tökezle-ye dans etmeye başladıklarında burnuna çarpan kolonya kokusu onu artık salmıyordu ve “zorunlu mesafeyi” koruyabilmek için olanca gücünü toplaması gerekti; çünkü yüreğine kalsa kadının ateşli göğüslerinin arasında yitip gitmek için onu kendine çekip kucaklayacaktı. Ancak Bayan Schmidt hülyalı bakışlarla gittikçe "daha da kanına dokunan bir şekilde” yanına sokulduğundan, durum hiç de öyle umutsuz değildi, müzik şimdiye kadarkinden de lirikleştiğindeyse, başını yaşlı gözlerle Müdür’ün omzuna dayayıverdi ("Biliyor musunuz, dans benim zaafım...”) ve bedeninin bütün ağırlığını üstüne bıraktı. O anda artık Okul Müdürü de daha fazla dayanamayıp elinde olmadan Bayan Schmidt’in boynunun kenarına bir öpücük konduruvermişti; tabii ki derhal aklını başına toplayıp dikleşti ama iş özür

dilemeye kadar varmadı, çünkü kadın sessiz bir güç kullanarak onu tekrar kendine çekmişti. Şu andan itibaren eski savaşçı olan Bayan Halics, etkin nefretten sessiz horgörüye kadar ulaşmış, doğal olarak her şeyi görmüş, önünde hiçbir şey gizli kapaklı kalmamıştı; burada nelerin döndüğünü iyi biliyordu o. “Ama benim Tanrım benimle, benim hamim benimle!” diye söylendi kendinden emin bir şekilde, bir tek bunları şuracıkta Cehennem ateşinde yandıracak hükmün nereye takılıp kaldığını anlamıyordu. “E e, neyi bekliyorlar yukarda, nasıl oluyor da seyredebiliyorlar bu *So-dom ve Gomorrayı?!” Ve dosdoğruca kendisinin hakkı olduğunu düşündüğünden, günahlarına bağışlanma kazanabilmeyi daha bir sabırsızlıkla bekliyordu artık, hatta kötü ruhun bir yudumcuk şarabı içmeye zorladığında veyahut Şcytan’ın tutsağı olmuş Bayan Schmidt’in sallanan uzuvlarını günahkâr arzularla izlemesi için onu dürttüğünde -zaman zaman- bir-iki dakikalığına imanını sarstığını itiraf etmesi gerekse bile. Yine de Tanrı, içinde güçlü kalmıştı ve eğer gerekirse -ileride- Şeytan’ın karşısına bir başına çıkacaktı, hele küllerinden dirilen Irimiâs bir gelseydi, çünkü zaten gene de şimdi bu aşağılık saldırıyı yalnız başına durdurup püskürtmesini "ondan beklemek" mümkün değildi. Çünkü Şeytan’m meyhanede kısa bir süreliğine -eğer amacı bu idiyse- geçici de olsa tastamam bir zafer elde ettiğini, zira Futaki ve Kerekes istisna olmak üzere artık hepsinin ayakta olduğunu ve o anda ya Bayan Krâner’den ya da Bayan Schmidt’ten na-siplenemeyenlerin de yerlerine dönmeyip dansın sonunu bekleyerek ortalıkta dolandığını itiraf etmek zorundaydı. Kerekes “bilardo’nun arkasında yorulmak bilmez şekilde ayağıyla ritim tutuyor, sabırsız dansçılarsa ona, iki müzik parçası arasında kafasına bir kadeh şarabı dikecek kadar bile süre bırakmıyor, önüne durmadan yeni şişeler koyuyorlardı, yeter ki dermanı kesilmesindi. Ve Kerekes karşı koymuyor, bir tango bitip diğeri başlıyor, sonra aynısını yeniden ve yeniden çalmaya başlıyor ama bunu kimsecikler fark etmiyordu. Bayan Krâner tabii ki bu süpürüp giden tempoyu uzun süre kaldıramadı, soluğu kesildi, üstünden başından sular boşandı; ayakları yanıyordu ve artık dansın sonunu bile beklemedi, hiçbir şey söylemeden öylece köşeyi döndü, öfkeden köpüren Okul Müdürü’nü orada bırakıp hızla yerine yığılıverdi. Halics, sitcmkâr, yakaran bir yüzle ardından seğirtti. “Değerli Rozi’cik, hayır! Beni burada yalnız başıma bırakmayacaksınız herhalde? Tam da benim sıram geliyordu!” Bayan Krâner bir peçeteyle kurulanıp soluk soluğa nefes alarak elinin tersiyle onu geri çevirdi. "Beni ne sanıyorsunuz siz? Artık yirmi yaşında değilim!” Halics hızlıca bir kadeh doldurup eline

tutuşturdu. "Şunu için, sevgili Rozi”cik! Sonra da!..” “Sonrası monrası yok!" diye araya girdi Bayan Krâner gülerek. “Ben artık siz delikanlılar gibi dayanamıyorum!” “O konuya gelince, sevgili Rozi'cik, artık ben de dünkü çocuk değilim! Ha, ama hüner, sevgili Rozi'cik...” Gelgelelim sürdüremedi; çünkü şimdi bakışları, kadının yükselip inen göğüslerine kaymıştı. Derince bir yutkundu, gırtlağını temizledi ve şöyle dedi: “Çubuk gevreklerden getireyim!” "Bu muhakkak iyi gelecek,” diye seslendi arkasından Bayan Krâner uysalca ve terli alnını sildi. Halics tepsiyle dö-nünceye kadar bir adamdan diğerine göçüp hayaller kurarak tango yapan, yorulmak bilmez Bayan Schmidt’i derin düşüncelere dalarak izledi. “İşte, başlayalım bakalım, sevgili Rozicik!” diye gayretlendirdi Halics ve boşluk bırakmadan yanına oturdu. Sandalyede rahatça arkasına yaslandı, karısını uyku duvarın dibinde nihayet alt ettiği için her türlü tehlikeden azade, sağ eliyle Bayan Krâner’i kucakladı. Kuru hamuru hiç söz etmeden çiğnediler, biri bitince diğerini, böylece birkaç dakika geçtikten sonra tam bir sonraki için ellerini uzatmışlardı ki gözlerini birbirlerine diktiler, çünkü tepside artık yalnızca bir tane kalmıştı. “Burada nasıl bir cereyan var, hissetmiyor musunuz?” diyerek söz aldı kadın yerinde duramayarak. Halics, şaraptan şaşılaşmış gözlerle derin derin yüzüne baktı ve şöyle dedi: "Biliyor musunuz sevgili

Rozi'cik, ne yapalım?” Ve sonuncuyu eline tutuşturdu. “Birlikte yiyelim, olur mu? Siz şuradan bir lokma alırsınız... Ben de bu yanından, şu da diğeri... Ve ortasına ulaştığımızda, bırakalım. Peki, biliyor musunuz, ne yapalım, yıldızın ta kendisi? Kalanıyla kapının yalıtımını tamamlayalım!” Bayan Krâner bastı kahkahayı. “Siz benimle hiç durmadan kafa buluyorsunuz! Aklınız ne zaman başınıza gelecek artık? Daha neler... kapının yalıtımını... tamamlayacakmışız!.." Ama Halics yılacak gibi değildi. “Sevgili Rozi cik! Cereyan olduğunu siz söylediniz! Benim kafa bulduğum falan yok! Hadi bakalım, ısırın ! ” Ve çubuğun bir ucunu ağzına tıkıştırıp hemen arkasından diğer ucunu kendisi ağzına attı. Hamur derhal ikiye kırılıp kucaklarına döküldü ama onlar -dudak dudağa- öylece, kıpırtısız kalakaldılar, sonra, başı dönmeye başlayınca Halics her şeyi göze alıp kadını dudaklarından kahramanca öptü. Bayan Krâner allak bullak olmuş halde gözlerini kırpıştırarak, kızışan Halics’i itip üstünden attı. “Amma yaptınız ha, bu olmaz, Lajos! Benimle maskaralık yapmayın artık! Ne yaptığınızı sanıyorsunuz? Kim olsa görebil ir! ” Sonra eteğini düzeltti. Pencerenin ve kapı camının aydınlanmasıyla dansın da sonu gelmişti.

Meyhaneci ve Kelemen karşı karşıya, tezgâha yayılmış, Okul Müdürü, Schmidt ve Bayan Schmidt'in yanında masaya kapaklanmış, Futaki ve Krâner, tıpkı bir nişanlı çift gibi birbirlerine eğilmiş, Bayan Halics başı göğsüne düşmüş halde, hepsi derin bir uykudaydı. Bayan Krâner ve Halics daha bir süre mırıldandı ama artık yerlerinden kalkıp da tezgâhtan bir şişe şarap getirmeye mecalleri yoktu, böylece biraz sonra evrensel, huzurlu soluk alış verişler arasında onları da hemen uyku bastırdı. Sadece Kerekes uyanık kalmıştı. Fısıltılar kesin olarak kesilince-ye kadar bekledi, sonra yerinden kalktı, kulunçlarını kırdı, sessizlikte, masaların arasında dikkatli bir şekilde ilerlemeye başladı. Şarap şişelerim yoklayıp içinde hâlâ bir şeyler çalkalananları yanma alarak köşeye “bilardo’nun üstüne koydu; kadehleri de gözden geçirerek içinde şarap bulduklarını hızlıca başına dikip höpürdeterek içti. Koskocaman gölgesi duvarlarda, arada sırada da tavanda hortlak gibi onu izliyor, sonra, sahibi kararsızca yerine oturunca o da arkadaki köşede sakinleşiveriyordu. Yara izlerinden ve yeni sıyrıklardan ürkütücü hale gelen perişan yüzüne bulaşıp yapışan örümcek ağlarını sıyırdı, sonra topladığı içkileri -olabildiğince- birbirine aktardı, bardağını doldurdu ve burnunu çeke çeke, tamahkârca içmeye başladı. Ve sonra ara vermeden, dermanı hiç kesilmeden, sanki duyarsız bir makine gibi doldurup tepesine dikti, sonra bir daha doldurup yeniden, yeniden yuvarladı, ta ki son damla da o muazzam midesinde yitip gidinceye kadar. Sandalyede arkasına yaslandı, ağzını açıp birkaç kez geğirmeyi denedi, sonra işe yaramayınca da elini midesinin üstüne koyup yalpalayarak köşeye gitti. Parmağını boğazına salıp kusmaya başladı. Daha sonra sırtını dikleştirdi, avuç içiyle ağzını sildi. "Hepsi bu kadarmış,” diye homurdanıp “bilardo”nun arkasına döndü. Akordeonu kucağına alıp içli, acıklı bir melodi tutturdu. Koskocaman bedenini yumuşakça uğuldayan melodiyle ileri geri yatırıp kaldırıyordu, yarısına vardığındaysa şabalak gözkapaklarının altından yaşlar süzüliiver-di. Şimdi sarssalar, o bile birdenbire kendisine neler olduğunu söyleyemezdi. Tıslamalı solumalar arasında bir başınaydı ve bu ağır asker türküsünün onu sarıp sürükleyerek götürmesine aldırmadı şimdi. Bu kederli melodiyi bırakmanın bir gerekçesi yoktu, sonuna varır varmaz da ara vermeden yeniden başladı ve içinde, uyuyan yetişkinler arasındaki bir çocuk gibi mutlu bir avuntu yayıldı, çünkü —bunu- kendisinden başka hiç kimse duymuyordu. Ve meyhanenin örümcekleri de kadifemsi bir şekilde

tınlayan akordeon sesinde son saldırıya geçtiler. Şişelerin, kadehlerin, fincanların ve kül tablalarının üstüne gevşek ağlar bıraktılar, masalarla sandalyelerin ayaklarının çevresini ördüler, sonra -tek tük gizli, incecik iple — sanki bu kusursuz, çok özel ve görülmesi neredeyse ola-nakşız ağ zarar görmediği sürece keşfedilmesi mümkün olmayan saklı izbelerinde yere yapışmış halde her kıpır-danıştan, her çıtırtıdan haberdar olmaları önemliymişçesine bunları birbirine bağladılar. Uykudakilerin yüzlerini, ayaklarını ve ellerini de ördüler, sonra da bir soluk kadar nazik örümcek ipliğinin titreşimini bekleyerek yeniden başlamak için tekrar yıldırım hızıyla koşarak so-taya yattılar. Sığır sinekleri -örümceklerin önünden sığınağı ışıkta ve harekette arayarak- müphem sekizlerini zayıfça ışıtan ampulün çevresinde, yorulmak bilmez bir şekilde çekiyorlardı; Kerekes artık neredeyse yarı uykuda çalmayı sürdürüyor, düşüp duran başında bomba oyuklan ve düşen uçaklar, kaçan askerler ve yanan kentlerin resimleri, baş döndürücü bir hızla birbirini izliyordu ve içeri öylesine sezdirmeden girip önlerine serilen manzaranın önünde öylesine apışıp kalmış halde duruyorlardı ki Irimiâs ve Petrina'nm geldiğini bilmekten ziyade ancak tahmin etmişti.

İkinci bölüm

1

Eski Ahit, “Yeremya", 31:9.

Irimiâs konuşma yapıyor

Dostlarım! Kabul ediyorum, zor durumlara düştüm. Yanlış görmüyorsam eğer, kaderlerimizi belirleyecek bu anda burada olma fırsatını hiç kimse kaçırmamış... ve çoğu, benim, bu neredeyse akıl sır erdirilemeyecek trajediye açıklama getireceğime inanarak epeyce uzunca bir süre önce, dün konuşup kararlaştırdığımız buluşma vaktinden bayağı önce gelmiş... Yani, bayanlar, baylar, ben sîzlere ne söyleyebilirim ki? Afallayıp kaldığımı söylemekten başka ne diyebilirim... bununla demek istiyorum ki çaresizliğe düşmüş durumdayım... Bana inanınız ki be- nim içim de sırf bir kargaşa ve eğer bu yüzden şimdilik uygun kelimeleri bulmakta güçlük çekersem beni bağışlayınız... ve konuşacağım derken şaşkınlıktan boğazım düğümleniyor, bu nedenle hepinizi yiyip bitiren bu sabah vakti, azap verici bir kekeleme beni etkisi altına alırsa şaşırmayınız; çünkü itiraf etmeliyim ki çocuğun en sonunda bulunabilen kaskatı bedeninin etrafında tüylerimiz diken diken olarak beklediğimiz dün gece, olur ya bugüne belki olup bitenlerle birazcık daha sakin kafayla yüzleşebiliriz umuduyla azıcık uyumayı deneyip de en iyisi bu sabah, burada yeniden buluşalım, diye önermiş

olmam dahi zerre kadarcık olsun işe yaramadı; çünkü yaramadı işte... içimdeki kargaşa aynen duruyor, ruhumdaki çaresizlik bu sabaha daha bir büyüdü... Gene de... biliyorum... gücümü toplamalıyım ama işte şu dakikada zavallı bir annenin acısını, bir annenin asla dinmeyecek, sonsuza kadar dipdiri kalacak yasını paylaştığımı... derinden paylaştığımı söylemekten başka bir şey ağzımdan çıkmayınca beni anlayacağınızdan eminim... çünkü sanırım iki kez söylememe gerek yok... bu elemle... yüreğimizin can paresini bir de bakmışız ki yitirivermişiz, buna can dayanmaz, dostlarım... Sanmam ki bugün burada toplananlar içinden bu konuda benimle aynı fikirde olmayan tek bir kişi dahi çıksın... Bu trajedi, her birimizin yüreğine çöküyor, çünkü gayet iyi biliyoruz ki, bu olanlardan istisnasız hepimiz sorumluyuz. Ve bu durumda en ağır olan şey, bu sarsıntıdan dişlerimiz sımsıkı sıkılmış olarak, boğazlarımız acıdan düğümlenerek, gözyaşlarımızla boğuşarak bütün bunları geride bırakma zorunluluğumuzdur... Çünkü -şimdi bu noktada dikkatlerinizi özellikle çekmek isterim- hiçbir şey, resmî kurumlar işe el koymadan, kolluk güçleri soruşturmaya başlamamadan önce bizim kendimizin, yani görgü tanıkları

ve sorumluların, bu akla zarar talihsizliğe, masum bir çocuğun heder olup gitmesine neyin, neden olduğunu tam olarak noktası noktasına anlamasından daha önemli olamaz... çünkü bu felaketle ilgili olarak şehrin soruşturma heyetinin evvela bizim yakamıza yapışacak olmasına şimdiden hazırlansanız iyi olur.,, Bizim yakamıza, evet, dostlarım, bizim yakamıza yapışacaklar! Rica ederim, buna şaşırmayınız! Çünkü... elinizi yüreğinizin üstüne koyun, azıcık dikkatle, bir parçacık öngörüyle, şu kadarcık sevgi dolu

düşünceyle ve ihtiyatla, bunun önüne geçebilirdik, Öyle değil mi?.. Bir tek şimdi gerçekten Tanrının defterden silinmiş kuzusu olarak adlandırabileceğimiz bu korunmasız mahluku düşünün... önüne ilk gelenin insafına kalmış, karayolunda ilk serserinin, herhangi birinin, dostlarım, herhangi birinin olabilir... bütün gece yağmurda ıslanmış, rüzgâr kamçılamış, doğa güçlerine kolay av olmuş... ve böylelikle tekmelenip tokatlanmış bir köpek gibi düşüncesizlik içinde, bağışlanmaz, günahkâr düşüncesizlik içinde gözleri kör halde *burada*, apaçık yakınlarımızda dolaşmış, sonuna kadar avare avare *burada*, etrafımızda dönüp durmuş - belki de şu pencereden içeri bile bakmış ve sizleri, bayanlar ve baylar, sizleri kafaları bulmuş halde oyunlar teperken görmüştür, olmaz demiyorum, belki de bir ağacın ardına sokularak ya da bir ot dokurcununa gizlenerek, bizleri de yağmur yemiş halde, bitkince sendeleyerek son durağımız olan Almâssy Çiftliği yönünde taş yolun kilometre taşlan arasında ilerlerken gözetlemiş bile olabilir - işte, buralarda, bizden enikonu bir el atımı uzaklıkta gezinip durdu ve kimse, anlıyor musunuz, hiç kimse yardımına koşmadı, sesini -çünkü ölümcül anlarda muhakkak haykırmıştır bizlcre ya da bi-rilerine- rüzgâr ve sizlerin şen kahkahaları sürükleyip götürdü, bayanlar baylar! Şimdi ne biçim bir dehşet gecesiydi bu durup dururken, diye soruyorsunuz, kaderin ne acımasız bir cilvesidir böyle?.. Yanlış anlamayınız, somut olarak kimseyi suçladığım yok,.. O uğursuz gün... geç uyandığı için hiçbir zaman kendisini affedemeyeceğinden dolayı belki de bundan sonra gelecek tek bir gece bile asla içi rahat ve huzurlu olamayacak annesini suçlamıyorum. Sizlerin aksine, dostlarım, kurbanın ağabeyini, onu son olarak şimdi oturduğumuz yerden buradan iki yüz metre, bayanlar baylar, olup bitenleri hiç tahmin etmeden bizi sabırla bekleyip sonunda kafayı bulup boğuk bir uykuya çakılan... sîzlerden, çok olsun iki yüz metre uzakta gören, büyük umutlarla dolu bu delikanlıyı da

suçlamıyorum! Yani somut olarak hiç kimseyi ama... gene de, durun size bir soru sorayım: Biz, hepimiz suçlu değil miyiz? Kendini ucuz savunmak yerine artık suçlanması gereken kişiler olduğumuzu şimdiden itiraf etsek daha namuslu bir davranış olmaz mı bu? Çünkü -ve bu konuda Bayan Halics sonuna haklıdır, sırf kendi vicdanlarımızı rahatlatmak için- bütün bu olup bitenler, yalnızca rastlantıların acayip bir kesişmesiydi ve buna karşı hiçbir şey yapamadık, diyerek kendimizi kandıramayız,.. Birazdan kanıtlayacağım gibi durum, kesinlikle böyle değil! Sırayla bir bakalım hele, birer birer... olayların korkunç birlikteliğini parçalarına bir ayıralım bakalım; çünkü asıl soru -ve bunu sakın unutmayın bayanlar ve baylar- asıl soru şu: Dün sabah tam da burada neler oldu?.. Çünkü... dün bütün geceyi, kendimi de şaşırtacak şekilde sabaha kadar bir sağıma bir soluma dönerek geçirdim ben de, durumu birden idrak edinceye dek!.. Sanmayın ki sadece trajedinin *nasıl* meydana geldiğini bilmiyoruz, çünkü daha olup bitenin bile *ne* olduğunu bildiğimiz yok... Elimizdeki bilgiler ve ifadeler, o kadar birbiriyle çelişiyor ki, bu kuşku dolu alacakaranlığın içinde insanın —bu amiyane tabiri kullanacağım ama- sapına kadar dürüst olması lazım... Bütün bildiğimiz şu: Çocuk artık yok. Ve bu, o kadar da çok bir şey değil, kabul edin! Bunun için içeride, Meyhaneci Beyefendinin yatağını benim kullanımıma sunduğu depoda düşündüm ki, adım

adım ilerlemekten başka yol yok ve burada şimdi de bunun tek doğru yöntem olduğundan eminim... yani demek oluyor ki, en önemsizmiş gibi görünen ayrıntıları bile bir araya getirelim, eğer önemsiz gibi görünen bir ayrıntı aklınıza gelirse hiç tereddüt etmeyin... dün bana söylemediğiniz ne olabilir, düşünün.., çünkü bir açıklama bulmak için ve aynı zamanda kendimiz için de yakında gelecek hesap vaktinin zor dakikalarında bir savunma için ancak böyle umudumuz olabilir... Hâlâ önümüzde duran şu gerçekten dar süreyi iyi kullanın, zaten bir tek kendimize güvenebiliriz; çünkü dramatik gece veya sabah olup bitenleri bizim yerimize başkası aydınla-tamaz...

Irimiâs'ın ağır sözleri, meyhanede sanki meselenin kendisinin değil de yalnızca önceden dehşetinin duyula-bildiği dövülen çanların aralıksız sesleriymiş gibi kasvetli biçimde uğulduyordu. insanlar -yüzlerinde, geçen geceki ürkütücü rüyalarının ve karabasanların uğursuz alacakaranlığının boğucu görüntüsüyle- sessizce, yürekleri sıkışarak, büyülenmiş halde onun

çevresini almıştı, sanki tam da bu anda uyanmışlar da şimdi kırış buruş, birbirine karışmış perçemleriyle, kimi yerdeyse şakaklarında yastık desenlerinin izleriyle bilinçleri kapalı halde açıklama bekliyor gibiydiler, çünkü onlar uykudayken çevrelerindeki dünya tepetaklak olmuştu. Irimiâs ortalarında bacak bacak üstüne atmış oturuyor, sandalyede tumturaklı bir şekilde arkasına yaslanıp bu kan çanağına dönmüş, torbalı gözlere bakmamaya çalışarak cüretkârca, daireler çiziyordu, ortada - elmacıkkemikleri yüksekliğinde— kırılmış atmaca burnu, zorba, yenice tıraş edilmiş çenesi neredeyse diğerlerinin başlarının üstüne yükselmiş, boynuna kadar uzamış saçları iki taraftan yukarı doğru kıvrılmıştı; arada bir, tek tük diğerlerinden daha önemli söz ya da düşünce sırasında kalın, birleşmesine ramak kalmış, dolaşık kaşlarını kaldırıp kaldırıp indiriyor ve içi daralmış bakışları, kaldırdığı işaretparmağına yönlendiriyordu.

Ancak bu tehlikeli yola koyulmadan önce söylemem gereken bir şeyler var. Sîzler, dostlarım, sabaha karşı buraya ulaştığımızda, bizi soru yağmuruna tutmuş, birbirinizin sözlerini kese kese açıklamaya ve sorgulamaya girişmiştiniz, iddialarda bulundunuz ve geri çektiniz, sorular sordunuz ve öneriler getirdiniz, heyecanlandınız ve söylendiniz ve bu keşmekeşin içinden ben şimdi, her ne kadar bazılarına artık ayrı ayrı değindiysem de, iki şeye cevap vermek istiyorum... Birinci sorunuz... şu yaklaşık bir buçuk yıllık... sözde... "ortadan kayboluş'umuzun... bazılarının dediği gibi "sırrını” "açıkça ortaya koymam” yönündeydi. Pekâlâ, bayanlar ve baylar, ortada hiçbir çeşit "sır ve bulanıklık” yok, bakın son kez net olarak ifade ediyorum, ortada hiçbir gizem yok... Geçtiğimiz bu dönemde tarafımıza yüklenen bir görevin gereğini yapmamız gerekiyordu, diyebilirim ki bir misyonun... şimdilik bu konuda, şimdiki gelirlerimizin amaçlarıyla derinden bağlantılı olduğunu söylemekle yetineyim.,. Bütün bunlardan sonra sizleri hayal kırıklığına uğratmak zorundayım, çünkü... sizlerin ibarelerini kullanmam gerekirse... beklenmedik, sürpriz buluşmamız aslında sırf bir tesadüf eseri... Arkadaşım ve pek muhterem yardımcımla yolumuz,., bir sebeple acil bir ziyaret, diyebilirim ki, arazi keşfi yapmamız gereken Almâssy Çiftliği'ne düştü... Ve dostlarım, sizleri artık bura da bulamayacağımızdan emin olduğumuzdan, dahası

artık meyhanenin bile çalışıp çalışmadığından şüphe ettiğimizden... işte bunun için her birinizi burada yeniden görebilmek sanki, hiçbir şey

olmamış gibi, aslında *bizim için* bir sürpriz oldu. Bu eski yüzleri yeniden görebildiğim için bana çok iyi gelen bir duyguyla dolduğumu inkâr etmiyorum, ama aynı zamanda... şunu da gizleyemiyorum ve endişeyle tespit ettim ki sizler, dostlarım, hâlâ burada... sürünüyorsunuz... eğer ifade ağır kaçtıysa şöyle söyleyeyim, itiraz edin... burada, kuş uçmaz kervan geçmez bu yerde, sayısız kere bu ufuksuz kırı bırakıp gideceğinizi ve mutluluğu başka yerlerde arayacağınızı söyledikten yıllar sonra... Bundan bir buçuk sene önce, son buluşmamız sırasında... ayrılınca sizlerin burada, meyhanenin önünde durarak biz dönemeçten sapıp kayboluncaya kadar el salladığınızda nice kıvılcımlar saçan fikir ve nice harika tasarlanmış planın gerçekleştirilmeyi beklediğini, içinizde nice ateşli gayretin olduğunu çok iyi hatırlıyorum ve buna rağmen şimdi hepinizi burada, öncekiyle aynı durumda, artık söyleyeceğim söz için bağışlayın beni ama, meteliğe kurşun atarken ve zihni uyuşmuş halde bulmak durumunda kalıyorum, bayanlar, baylar! Ee, şimdi ne oldu?.. Ne oldu bu planlara, bu kıvılcımlar saçan fikirlere?! Yalnız sanırım, azıcık konudan saptım... Kısacası, demek ki sizin aranızda bulunuşumuz, dostlarım, görüyorsunuz, tesadüfün bir eseri. Çoktan beri: Dün öğleye kadar Almâssy Çiftliği'nde olmamız gerekecekti, fakat mesele olağanüstü acil ve neredeyse ertelenemez olsa da eski dostluğumuzu göz önünde bulundurarak sizleri bu açmazın içinde yine de bırakmamaya karar verdim, bayanlar, baylar, yalnızca trajedinin ucu, uzaktan uzağa bana da dokunduğundan değil, çünkü olay ol-

duğu sırada ben de artık buradaydım, bulanık bir şekilde de olsa kurbanın akıldan çıkmayacak varlığını hatırlıyorum ve ailesiyle sahip olduğum eski iyi ilişkilerim beni doğruca zorunlu kılıyor... ama meselenin düpedüz buradaki durumlardan ortaya çıkmasından ve böyle bir durumda sizleri yüzüstü bırakamayacağımdan ötürü de böyle bu... Diğer sorunuzu aslında yanıtlamıştım artık ama yineleyeyim ki, daha sonra bir yanlış anlama olmasın... Bu tarafa geldiğimize dair haberden burası için, site için hazırlandığımız yönünde aceleye getirilmiş bir sonuç çıkararak yanıldınız, çünkü, daha önce de belirttiğim gibi, sizleri daha burada bulabileceğimiz, aklımıza bile gelmemişti... Bu zaman kaybının benim için birazcık can sıkıcı olduğunu yadsımıyorum. Çünkü bugüne , artık şehirde oimam gerekirdi ama madem işler böyle gelişti, bir an evvel bunu halledelim gitsin,., ve bu trajedinin sonuna bir nokta koyalım.... Ve daha... olur da... dar

zamanı aşacak olursa... sizler için bir şeyler yapmaya çalışacağım, her ne kadar... itiraf ediyorum... ne yapabileceğime dair şimdilik fikrim bile yok...

Kısa bir ara verdi, gazyağı sobasının dibinde pinekleyen Petrina[J]ya işaret etti, beriki bunun üzerine elinde -Bayan Schmidt'in kadın duyarlılığına sağlık!- Irimiâs’ın yenice ütülenmiş ekose ceketi olduğu halde coşkuyla, hazır ola geçerek yerinden zıpladı. Ve Irimiâs’ın ceketin cebinden sigara çıkardığı o sırada Halics, Futaki ve Krâner ateş vermek için yanına oldu olacak tek bir insanmışçasına seğirttiler. Diğerlerine hiç karışmayıp gergin halde, duvar gibi ağarmış suratıyla tezgâh gerisinde kalan Meyhaneci şimdi alaylı gözlerle izliyordu onları.

Pekâlâ, bütün bunlardan sonra işin aslına dönelim. Hikâyeye, işte şu genç dostum Sândor Horgos'un çiftlikte, evde, çocukla birlikte kahvaltı yaptığı evvelki günün öğle vaktinden başlayalım. Kendi söylediğine kalırsa, üzerinde hiçbir tuhaflık fark etmemiş -Doğru mu söyledim, genç bayım? -...demek ki hayır... peki demek ki, kahvaltıyı bitirdiniz, doğru mu?.. Anlıyorum. Evet. Hiçbir gariplik dikkatinizi çekmedi, bir tek... sanki alışılmıştan birazcık daha kafası karışık biçimde hareket ediyormuş gibi geldi... Amma, güzel bir geleceğin önünde duran arkadaşımız, bu kafa karışıklığını yağmurun yağmasından başka bir şeye yoramadı, doğru mu hatırlıyorum? Çünkü... evet... yağmur manzarası... doğru anladıysam şayet... hep böyle kötü etkilerdi onu. Bu elbette acayip bir durum, ancak çocuğun herkesçe bilinen zayıf zihinsel yeteneğini düşününce meseleyi su götürmez biçimde böylesi durumlarda her türlü olayın bunalımlı ruh halini, bilimsel terimle depresyon olarak adlandırılan büyük küçük ölçekli kafa karışıklığını tetikleyebiieccği, şeklinde açıklayabiliriz... Ee, bütün bunlardan sonra, taa... ne zamana kadardı?.. Karanlık tam çökünceye kadar kurbanı göz önünden kaybediyoruz, değil mi, genç dostum, ancak yol bekçisinin eviyle meyhane arasındayken yeniden görüyoruz... öyle değil mi?.. Demek ki yol bekçisinin evine daha yakınken taş yolda bir anda onunla göz göze geliyorsunuz... Arkadaşımız Sândor olağanüstü heyecanlı.... yok, daha ziyade çaresizliğe düşmüş mü desek?.. Tek kelimeyle çaresizlikte görüyor onu ve buralarda ne yaptığını ve neden evde olmadığı sorunca, Estike, tabii, hiçbir cevap vermiyor... Ve görgü tanığımız uzunca bir sorgulamadan sonra nihayet derhal eve gitmesini buyuruyor, çünkü -dün öğleden sonraki konuşmamız sırasında anlattığı gibi- üstünde o

malum sarı hırka ve altında da, tabii, dantel perde bulunan... iliğine kadar ıslanıp titreyen kız kardeşinin sağlığı için endişeleniyor... Bundan başlayarak... hata yaparsam söyleyin... kesin olarak gözden kaybediyoruz ve onu en yakın ancak dün akşam, buradan uzak bir yerde, nihayet bir günlük bir soruşturmadan ve sonuna doğru az kalsın sürek avına giden bir araştırmadan sonra, unutmayın ki tam da Sândor arkadaşımızın sezgiler ine ve önerilerine kulak vererek, ayrı-kotlarınjn istila ettiği yıkık dökük mekânda, ölü olarak bulduğumuz VVeinckheim Şatosu’nda görüyoruz... Bakalım bakalım, bütün bunlar hakkında sizlerin kanıları neler... Bazılarına göre -ve bu kanıları seslendiren, dostum Krâner- meselenin yalnızca bir açıklaması olabilir: Bu bir cinayet... Bunu da küçük kızın düşük zihinse] gelişimini bilmeleriyle, açıkçası elleriyle kendi yaşamına son verebilecek beceride görmemeleriyle gerekçelendiriyorlar... Çünkü -diyor dostum Krâner- yoksa fare zehri onun yanına nereden geldi?.. Sonra Horgosların zahire ambarından bir şekilde eline geçtiğini düşünmek mümkün olsa bile, ne işe yarayacağını nereden bilebilirdi? Dostum Krâner, elinde bu zehirle Estike'nin bu mahşerî havada, öyle ya, kilometrelerce uzaklıkta bulunan, yıkılmaya yüz tutmuş binaya ayaklarını sürüye sürüye gitmesini... orada... aynı şekilde hayal edilemez buluyor, sonra dostumuz bir de... kediyi neden kucağında sürükleyip götürdüğünü de soruyor. Orada zehirleyeyim diye mi? Ama nasıl? Ve niye... Eğer artık her halükârda intihardan şüpheleniyorsak bunu evde, çiftlikte yapması daha basit olmaz mıydı? Zaten onu rahatsız eden de yokmuş...

Ablalar evde değilmiş, genç dostum öğle yemeğinden sonra evden çıkmış ve bir daha geri dönmemiş, kurbanımızın annesi ise o kadar derin uyuyormuş ki akşama kadar hiç uyanmamış, öyle değil mi?.. Değil mi? Evet... öyle mi?.. Demek ki öğleden sonra... gürültü yaptı... anladım... ve oynaması için dışarı gönderdi... yağmura mı?.. Anladım, saçakların altında oynardı... Demek ki... öğleden sonra sağdı... Başka bir deyişle evden, genç dostumuzun onu taş yolda enselediğinden ancak biraz önce uzaklaşmış olması gerekir... Görüyorsunuz, ortak gayretle hemen ilerlemeye başladık... Ama şimdi geri dönelim... Dostum Krâner birçok iyi gözleminin yanında... büyük olasılıkla yanılıyor.,. Benim kanıma göre cinayet düşüncesini su götürmez biçimde elemeliyiz; çünkü bu sorunlu zamanda bu felaket suçu işlemek için hiç kimsenin ne gerekçesi ne fırsatı vardı... Zaten hepiniz burada, meyhanedeydiniz, öyle ya... bir tek umutlarla dolu dostumuz ve...

Doktor Bey... bir de ailenin diğer üyeleri burada değildi, yani işte... Peki, tamam, Doktor'u, sanırım, aramızda bu konuda tartışma çıkmayacaktır, tümüyle emin olarak bütün olup bitenlerin dışında tutabiliriz, hepimiz evcimen tabiatını, acayip huylarını ve dahası kötü havalara karşı geliştirdiği saplantılarını biliyoruz!.. Horgos ablalar, herkesin bildiği üzere, değirmende beklediler şeyi... yağmurun dinmesini ve tabii, dostum Sândor da bizi yol bekçisinin evinin oralarda kahramanca bekliyordu, buna ben tanıklık edebilirim... Yabancı bir serserinin oralarda bulunmasını da aynı şekilde eleyebiliriz, çünkü karayolundaki serserilerin şakır şakır yağan yağmurda ellerinde fare zehriyle on yaşındaki çocukların peşine düşmeleri pek olası değil... Bu durumda -derin bir oh çekerek- dostu-

muz Krâner’e katılamıyoruz ama... ölümcül bir... kaza olduğunu öne sürenlere de hak veremeyiz... Çünkü kurbanın kötü... karmakarışık bir ruh halinde. .. VVeinckheim Şatosu na gittiğini varsaysak bile... yani, neden durup dururken oraya?.. Kediyi, bayanlar, baylar, kaza olduysa eğer, kediyi izah edecek bir açıklama yok... Ancak bu varsayımı iyice ele almadan atlayıp geçmeyelim, dostlarım... çünkü hepimize hayrı dokunan, saygıdeğer Meyhaneci Beyefendi ne buyurmuştu? "Önüne geçilemeyen, uğursuz" öyle değil mi?., bu kelimelerle... “Önüne geçilemeyen uğursuz, beklenmedik bir kaza...” Böyle söylemiştiniz, değil mi? Yanlış hatırlamıyorum, değil mi Meyhaneci Beyefendi? Biliyorsunuz, cesedi getirip de dostumuz Krâner tabutu hazırlayıncaya kadar da son vazifemizi yapalım, diye “bilardo’nun üstünde (Hâlâ böyle söylüyorsunuz, değil mi?) katafalka koyduğumuz akşam... siz de besbelli olup bitenlerin ağırlığından allak bullak olmuş vaziyette, geçirdiğiniz sarsıntıdan az kalsın gözyaşlarına boğulacaktınız. Hah, içimden bir ses, hakikate yaklaşmaya başladığımızı fısıldıyor... Çünkü bu$_f$ bayanlar ve baylar, önüne geçilemeyen bir... on ikiden vuruş... İyi de önüne geçilemeyen olan bir şey nasıl tesadüf eseri olabilir ki?.. Hem önüne geçilemeyenin, kaçınılmaz olmasından sonra, kazadan söz edebilir miyiz daha?!

Kadınlar, burunlarını çekiyor, etrafı çocuklarıyla çevrili diğerlerinden azıcık yalıtılmış durumdaki Bayan Horgos tepeden tırnağa karalar içinde, arkada üstünde çocuğun bedenini süsleyen gümüş yapraklı akçaağaç ve kavak dallarının serpiştirildiği "bilardo" nun önünde otururken mendili

gözlerinden indirmiyordu bile... Erkekler kaskatı halde, Irimiâs[1] a kulak kesilip sigaraları uç uca

ekleyerek yakıyor, gergin bir şekilde, gıklarını bile çıkar-maksızın, içlerinde büyüdükçe büyüyen uğursuz bir önseziyle, suratları bir karış, devam etmesini bekliyorlar, sözcüklerin anlamlarına değil, giderek daha metalik, gittikçe daha tehditkâr bir hal alan ses tonuna kulak kabartarak, çünkü - her ne kadar dakikalar içinde anlaşılmaz bir şekilde içlerindeki şu fazlaca "sorumlu^yu, şu fazla “kurbanımız"ı, şu sayısız "suçluyorum[1] u def ettilerse de suçluluk duygusu şu sırada artık içlerinde daha bir güçlenmiş, Halics'in yüreği bu yüzden düpedüz sızlamaya başlamış, hatta ne olup bittiğini anlamayan Krâner de geri adım atmıştı; çünkü Irimiâs’ın sözlerinde "gerçekten bir şeyler olduğu’nu hissediyordu...

Ee, sizler şimdi içinizden diyorsunuzdur ki, eğer bu ne cinayet ne de kazaysa, o zaman ne zıkkımın köküdür?.. Umarım çocuğun yittiğini, sonsuza kadar kaybolup gittiğini öğrendiğimizden beri benim olup biteni aydınlatmak için elimden geleni yaptığımdan hiç kimsenin şüphesi yoktur. Yorgunluğu hiçe sayarak -çünkü yağmur altında, rüzgâr altında yürüyerek geçen bir geceden ve çok kez umutsuzca görünen, insanda derman bırakmayan çabalama ve didinmeden sonra canımın çıktığı konusunda bana inanabilirsiniz- diyorum, yorgunluğu hiçe sayarak, dün akşam sizlerle yüz yüze konuşmalar yaptım, böylece bütün bilgilere sahip oldum ve bütün bunlardan sonra sözlerimin güvenilirliğini sorgulayamayacaksınız: Bu trajedinin *olacağı varmış!*.. Diğer ayrıntıları öğrenebilmek için birbirimize daha fazla işkence edersek yazık olur, çünkü daha evvel de belirttiğim gibi, mesele, ne olduğudur, nasıl olduğu değil!.. Bununsa, bayanlar, baylar, bir açıklaması var!.. Ve bunu -bundan tümüyle eminim ki-

artık sizler de tahmin edersiniz, dostlarım! Yanılmıyorum, değil mi? Artık neler olup bittiğini istisnasız herkes tahmin ediyor, öyle değil mi? Ne var ki, bayanlar, baylar, bir şeyi tahmin etmek yetmez, bununla bir yere varamayız. Meseleleri anlamak ve geciktirmeksizin yüksek sesle de söylemek gerekir! Müsaade edin, ben bu yükü omuzlarınızdan alayım, çünkü her türlü kendini beğenmişlikten uzak bir şekilde belirtmeliyim ki, bu tarz işlerde ufak tefek deneyimim ve pratiğim vardır... Haydi bakalım... Gelişimizi izleyen şafak vakitlerinde, ta ki Bayan Horgos gelinceye ve hepimiz, çocuğu bulmak için

araştırmaya başlayıncaya kadar, kuşkusuz hatırlıyorsunuz-dur, çoğunuzla sohbete dalmıştım, özellikle de dostumuz Futaki'yle... ve bu çok öğretici fikir alışverişlerinden durumumuzun bir kriz olduğu, bayanlar ve baylar, benim için su götürmez hale gelmişti... Sizlerse yalnızca burada işlerin kötüye gittiğini söylemiştiniz, oysa ben sorunun bundan çok daha ağır olduğunu daha o anda anlamıştım. Dostlarım, sizler sitede -bir buçuk yıldan da uzun zaman öncesinden, inanın bana- bir çeşit ölümün hüküm sürmeye başladığını -ve böyle hissetmek için her türlü gerekçeniz de vardı- artık geri çekilemeyecek bir hükmün ağır ağır yerine geldiğini... daha ben gelmeden önce de iyi biliyor, yalnızca birbirinizin yanında bunu söylemeye cesaret edemiyordunuz... Ve sizler, burada, Yaşam olan her şeyden uzakta, bir yokolu-şun içinde kıvranıyorsunuz.... planlarınız peş peşe fiyaskoyla sonuçlanıyor, düşleriniz kör bir şekilde un ufak oluyor; sizlerse asla gerçekleşmeyecek bir tür mucizeye inanıyor, sizi buradan çekip çıkaracak bir çeşit mesihe bel bağlıyorsunuz... Oysa biliyorsunuz ki, artık inanılacak bir şey yok, artık bel bağlanacak bir şey kalmadı; çünkü geçip giden yıllar, öyle değil mi, üstünüze o kadar büyük bir ağırlıkla çökmüş ki, bayanlar, baylar, bu imkânsızlığa yeniden hükmedebilme olanağınızı mutlak olarak yitirmişsiniz gibi görünüyor ve bu, boğazlarınızı günden güne daha bir güçlü sıkıyor, artık yavaş yavaş soluk bile alamıyorsunuz... Peki ama... nasıl bir yazgının... kurbanlarısınız sizler, talihsiz dostlarım? Yoksa dostumuz Futaki'nin oldum olası, neredeyse burnumuzdan getirinceye kadar yineleyip durduğu, dökülen sıvalar... sökülen çatılar... çökmeye yüz tutmuş duvarlar... güherçileli tuğlalar... kekremsi tatlar mıdır söz konusu olan? Daha ziyade, yerle bir olmuş hayallerden, sökülüp yok edilen beklentilerden, çözülmeye yüz tutmuş dizlerden, tümüyle... hareket kabiliyetinin yitirilmesinden mi dem vurmalıyız yoksa?.. Alışılmıştan birazcık daha sert ifade ediyorsam şaşırmayın... ama ben açık konuşma taraftarıyım, Çünkü kibarlık taslama, ürkeklik, nazlanma; olsa olsa sorunu büyütür, inanın bana!.. Peki, şayet Müdür Bey'in sesini alçaltarak bana, “Siteye kör talih çöreklendi/' dediğini gerçekten görüyorsanız, o zaman neden bir şeyler yapmaya cesaret etmiyorsunuz?! Herhalde, "Bugünkü yumurta, yarınki kazdan daha iyidir/’ diye düşünmüyorsunuzdur, öyle değil mi?! Bu yüz kızartıcı, ödlek, aymaz düşünce biçiminin sonuçlan çok ağır olur, artık bağışlayın beni, dostlarım!.. Çünkü bu miskinlik, suçlu bir miskinliktir; bu zayıflık, suçlu bir zayıflıktır; bu ödleklik, bayanlar baylar, günahkâr bir ödlekliktir! Çünkü -ve bunu kafanıza iyice sokun- yalnızca başkalarına karşı düzeltilemez bir kabahat

işlemiş değiliz, kendimize karşı da öyle!.. Ve bu daha da ağırdır, dostlarım, üstelik biraz daha iyi düşünürseniz, işlediğimiz *her türlü* suç, kendi

Site sakinleri ürküntü içinde iyice dertop olmuş, şimdi, üstlerine gök gürültüsü gibi inen şu son cümleler sırasında gözlerini yummak zorunda kalmışlardı; çünkü yalnızca sözlerinden yayılan ateş değil, artık Irimiâs'ın bakışları da körüklüyor ve yakıyordu... Bayan Halics, bu çınlayan sesleri tövbekâr bir yüz ifadesiyle içine çekerken, Irimiâs'ın önünde oldu olacak kösnül bir şekilde iki büklüm olmuştu. Bayan Krâner kollarını kocasına dolamış, onu kendisine doğru öyle bir kuvvetle sıkıyordu ki, beriki onu ara ara fısıldayarak uyarmadan edemiyordu. Bayan Schmidt, "personel masası'nın gerisinde beti benzi atmış halde oturuyor, alnını, bazen sanki arada bir ortaya çıkı çıkıveren kırmızı lekeleri, bastırılamaz gururunun yumuşak dalgalarını, silmek istercesine boydan boya ovuşturuyordu... Bayan Horgos ise giderek dizgin-lenemez hale gelen tutkunun yelkenlerini suya indirttiği ve korkuyla doldurduğu erkeklerin aksine, sika sika tostoparlak yuvarladığı mendilin arkasından dağlayıcı bir merakla dışarı bakıyordu.

Tabii ya... biliyorum, biliyorum!.. Durum'bu kadar da basit değil ama! Ancak -koşulların kontrol altına alınamayan baskısına ve olgular karşısındaki acizliğin iç daraltan mengenesine istinaden- sizlerin üstündeki bu suçlamaları kaldırmadan önce, beklenmedik helaki aramızda bunca kargaşaya yol açan Estike'yi bir dakikalığına yeniden düşünün... Sizler,

dostlarım, masum olduğumuzu söylüyorsunuz şimdi... Peki, fakat şimdi size şu soruyu sorsam ne dersiniz: Eğer bu doğruysa, bu talihsiz çocuğu ne diye adlandıracağız?.. Masumların kurbanı diye mi? Kabahatsizlerin şehidi diye mi? Suçsuzların merhumu

mu? Gördünüz mü? En iyisi bırakalım, masum olan, o kalsın, öyle değil mi? Fakat o durumda... eğer o, masumiyetin ete kemiğe bürünmüş hali idiyse, o zaman... bayanlar, baylar, sizler suçlusunuz, hem de içinizde tek kişi kalmayana kadar! Sözlerimi temelsiz buluyorsanız eğer, dostlarım, karşı çıkın!.. Ama bakın, sizlerse susuyorsunuz! Buna bakılırsa bana katılıyorsunuz, iyi de yapıyorsunuz, gördüğünüz üzere, özgürleştirecek itirafın eşiğine gelmiş bulunuyoruz artık... Zaten, öyle değil mi, neler olup bittiğini yalnızca tahmin etmiyor, artık hepiniz biliyorsunuz. Bir insan

olarak, koro halinde duymak istiyorum,.. Öyle değil mi? Susuyor musunuz, dostlarım? Ha. tabii ya, elbette, ben anlıyorum sizleri, zor, daha şimdi de zor, ne var ki artık her şey ayan beyan ortada. Zaten bu çocuğu diriltebilecek halimiz de yok! Ama bana inanın, bu bizim işimiz değil zaten şimdi! Çünkü yüzleşmenin size güç vermesi gerekir! Açıkça kabul etmek, biliyorsunuz, tıpkı itiraf gibidir. Ruh arınır; istenç, zincirlerinden boşanır ve yeniden kaldırabiliriz başımızı! Şimdi bunu düşünün, dostlarım! Meyhaneci Beyefendi tabutu birazdan şehre indirecek, biz ise ruhumuzda bir trajedinin boğucu anısıyla burada kalacağız ama güçsüzle-şerek değil, elleri kolları bağlanarak değil, ödlekçe ve sinip pusarak değil, çünkü suçu itiraf ettik, yargının suçluyu arayan reflektör ışıklarına zayıf düşmüş halde ama açıkça göğsümüzü gerdik... Ve bundan sonra artık tereddüt etmeyeceğiz, çünkü Estike "nin ölümünün bir cezalandırma ve uyarı olduğunu ve bizim için kurban olduğunu, sizin daha adaletli bir geleceğinizin olması için kurban olduğunu anlıyoruz, bayanlar, baylar...

Gözyaşları uykusuz, feri sönmüş gözleri perdelemiş, son sözler üzerine hızlı -henüz kararsız, ihtiyatlı ama bastırılamaz- hafiflemenin dalgalan yüzlerden geçiver-miş, oradan buradan tek tük, tıpkı yakan güneşin sıcaklığından hafifleşen nezle gibi oldu olacak kişiliksiz iç çekmeler yükselmişti. Zaten daha saatlerden beri bunu bekliyorlardı, bu dizginlerinden boşandıracak cümleyi, dur durak demeden bu “onların daha adaletli geleceğini bekliyorlar, az daha düş kırıklığına uğramış bakışlardan Irimiâs'a doğru şimdi güven ve umut, inanç ve coşku, kararlılık ve usulca çelikleşen bir irade yayılıyordu...

Ve biliyorsunuz, geri dönüp bizi şuracıkta, eşikte karşılayan, sizlerin, dostlarım, birbirinizin sırtına bine bine, salya sümük, hırpanileşmiş ve kan ter içinde, baygın halde devrilip yatarkenki görüntünüzü düşündükçe... itiraf etmeliyim, yüreğim daralıyor ve sizler hakkında yargıya da varamıyorum, çünkü ben bunu asla unutamayacağım. Bir şey beni Tanrı'nın adadığı bu işten caydırmak istese tekrar tekrar aklıma gelecek. Çünkü bu manzarada neleri var, neleri yoksa sonsuza kadar elinden alınmış olanların sefaletini, bahtsızlarla itilip kakılmışları, ot gibi yaşayanlarla savunmasızları görmek zorunda kaldım ve sizlerin tıslayan soluk alıp verişlerinden, horlamalarınızdan, inlemelerinizden kendim de toz toprak haline gelinceye kadar, ta en son nefesimi de alıncaya kadar daima benim cevap vermem

gerekecek olan buyurgan imdat çığlıklarını da duymak durumunda kaldım... Bunda garip bir çağrı görüyorum, çünkü asıl suçluların başını isteyen, daha büyük bir güçle parlayan haklı ihtirasın başına geçmekten başka ne için yola koyulabilirdim ki bu kez de... Birbirimizi iyi tanıyoruz, sizler için, açık bir

kitabım ben, dostlarım. Biliyorsunuz, yıllardan, on yıllardan beri dünyayı dolaşıyorum ve aslında verilen her türlü sözün aksine, kendi kendini kandırma ve yalan sözlerin kalın örtüsünün gerisinde değişen hiçbir şeyin olmadığını acı bir şekilde tecrübe ettim... Sefalet, sefalet kalıyor ve bize fazladan düşen o iki kaşık yemek, ağzımızın önündeki havayı seyreltiyor. Ve bu bir buçuk yıl içinde... şimdiye kadar yaptıklarımın... hiçbir şey olduğunu görerek afalladım... eften püften işler konusunda yardım etmem değil, bundan çok daha derin çözümler bulmam gerekiyor.,. Bu nedenle şu andaki olanağı kullanarak, birkaç kişiyi bir araya getirerek kesin bir geçim olanağı sunacak ve varını yoğunu donuna kadar kaybetmişlerin şu ufak topluluğunu bir araya getirecek örnek bir çiftlik oluşturacağım, yani... anlıyorsunuz, değil mi?.. Kaybedecek hiçbir şeyi olmayan birkaç kişiyle bir ada meydana getireceğim, başkalarının eline bakmanın son bulacağı, birbirimiz için ve birbirimize karşı yaşayacağımız, herkesin bolluk içinde, huzur içinde ve güvende olacağı ve akşamları başmı insana yaraşır bir şekilde yastığa koyabileceği bir ada... Ve ünü her bir yana ulaşacak, biliyorum, sonra mantar gibi türeyecek bu adalar, gittikçe daha çok, daha çok olacağız ve bir gün bugüne kadar du-

rumu açmaz görünen, senin... ve senin... ve senin yaşamın, birdenbire ufka kavuşacak,,. Buraya kadar geldiğimde, bu planın gerçekleşmesi gerektiğini biliyordum, hissediyordum. Ve burada doğduğum için de buraya aidim; öyleyse, bütün bunları burada yapmak isterim. Almâssy Çiftliği ne gitmek için yardımcımla birlikte işte bu yüzden yola koyuldum ve şimdi buluşabilmemiz de işte bu yüzden, dostlarım... Hatırladığıma göre, ana binanın kendisi hâlâ

iyi durumda ve mali işler binalarında da pek öyle ahım şahım bir sorun yok... Kira sözleşmeleri çocuk oyuncağı, hepi topu bir tek mesele var ama bunu boş verelim...

Hcyecan dolu bir uğultu sarmıştı etrafım; bir sigara yaktı, düşüncelere dalmış halde, kederle önüne baktı, alnındaki çizgiler derinleşti, dudaklarını ısırdı. Arkasında, sobanın yanında Petrina, bu "dâhiyane ense"yi yaşadığı vecit halinden halsiz düşmüş durumda izliyordu... Sonra Futaki ile Krâner neredeyse eşzamanlı olarak seslendi. "Ec, neymiş o mesele?"

Sanırım size bunlarla yük olmanın bir anlamı yok. Biliyorum ki şimdi, onlar neden biz olmayalım ki, diye düşünüyorsunuzdur... Hayır, dostlarım, hayır, bu tamamen olmayacak bir düşünce. Benim kaybedecek hiçbir şeyi olmayan ve -bu her şeyden önce gelir- tehlikeden korkmayan insanlara ihtiyacım var... Çünkü planım, gerçekten hiç şüpheye yer bırakmayacak kadar tehlikeli. Eğer herhangi biri, anlıyor musunuz, bayanlar ve baylar, herhangi biri çorbaya tükürecek olursa, o zaman... pas, şimdilik geri adım atmam gerekir... Zor zamanlar geçiriyoruz, şimdilik votedananın kuyruğunu koparamam daha... nasıl ki -şimdi üstesinden gelemeyeceğim bir engelle karşı karşıya kalırsam- geçici olarak geri çekilmek için hazırlandıysam öyle hazırlanmam lazım... Fakat tabii ki devam edebileceğim uygun ânı bekleyerek...

Bir önceki soru şimdi artık birçok yönden yükseliyordu. "İyi de, neymiş o mesele? Yani, olur ya... belki, yine de... bir şekilde..."

Bakın, dostlarım... Nihayetinde bu bir giz değil, söyleyebilirim de, ama bununla elinize ne geçecek?.. Şimdilik kesinlikle yardım edemezsiniz... Hem sonra, dediğim gibi, burada işlerin düzelmesi için sizi seve seve destekleyecek olsam da, işte görüyorsunuz, bu iş şimdi elimi kolumu tamamen bağlıyor ve doğruyu söylemek gerekirse, sitede çok da umut görmüyorum ben.., belki şu kadarlık yardımım dokunabilir, ayrı ayrı, bir-iki aile için şerefli bir geçim olanağı anlamına gelecek bir iş bulabiliriz... bir yerlerde* ama böyle birdenbire, biliyorsunuz, olmaz... azıcık düşünmem gerekir... Öyle değil mi? Birlikte kalmak mı?.. Ben anlıyorum, bakın, ama ben bu işte ne yapabilirim ki?.. Efendim? Ne, nasıl? Ha? Mesele? Bakın, daha önce söyledim, sizden hiçbir şeyi gizlemenin anlamı yok, yalnızca... Diyeceğim o ki, para, bayanlar ve baylar... çünkü zırnık koklatmadan, değil mi, iş tamamen ölü... kira parası... sözleşme giderleri,., rekonstrüksiyon... yatırım... üretim için, biliyorsunuz, *sermaye gereksinimi* denilen şey var... ama işte bu birazcık karmaşık, şimdi buna girersek yazık olur, dostlarım...

Efendim?.. Nasıl?.. Sizin mi?.. İyi ama nereden?.. Ha, anladım,.. Sığırlar. Söylemeliyim ki, bu takdire şayan,,.

Toplantıya bir heyecan hâkim olmuştu; Futaki yerinden bile fırladı, masalardan birini kapıp Irimiâs ın önüne sürüdü, sonra elini cebine daldırdı, maaşını kaldırıp diğerlerine gösterdi ve masanın üstüne fırlattı; onun başlattığını birkaç dakika içinde herkes devam ettirdi, önce Krânerler, sonra da sırayla herkes parasını Futa-ki'ninkinin yanına koydu.,. Meyhaneci masanın arkasında, bozarmış yüzüyle, heyecandan bir aşağı bir yukarı seğirtiyor, ara sıra duraklıyor, daha iyi görebilmek için parmaklarının ucunda yükseliyordu... Irimiâs gözlerini yorgunca ovuşturdu, sigarası elinde sönüp gitmişti. Futaki, Krâner, Halics ve Schmidt'in, Okul Müdürü ve Bayan Krânerin birbirlerinin sözünü kese kese, dur durak bilmeksizin* bir masanın üstünde kürenerek yığın haline getirilmiş parayı, kendi kendilerini göstere göstere ne denli hazır olduklarını, kendilerini bu işe nasıi da adayacaklarını coşkuyla yineleyip durduğunu kıpırtısız bakışlarla dinledi. Daha sonra ağır ağır ayağa kalktı, arkaya, Petrina nin yanına gidip yanında durdu ve elinin tek bir hareketiyle sessizlik çöktü.

Dostlarım! Bu coşkunun dokunaklı olduğunu gizleyecek değilim... Fakat sizler, bu işin ciddiyetinde değilsiniz. Hayır, hayır! İtiraz etmeyin! Siz bu işin ciddiyetinde değilsiniz! Zorlu işlerle, insanlık dışı güçlüklerle bedeller ödeyerek elinize geçen o paracıklarımzı şimdi bir seferde... birdenbire ortaya atılan bir fikrin etkisiyle... öylesine... atıverebilecek misiniz?.. Risklerle dolu bir işe, kendinizi feda mı edeceksiniz? Hayır, dostlarım! Ben, bu dokunaklı vefanız için çok teşekkür ederim ama hayır! Bu... kanımca aylarca... değil mi?., neredeyse bir yıl azap çekerek edindiğiniz ödülü, sizlerin elinden alamam!.. Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz? Zaten planım önceden kestirilemeyecek görünmez tuzaklarla dolu! Öngörüiemeyecek engellerle! işin gerçekleşmesini aylarca, yıllarca geciktirebilecek bir direnişi de hesaba katmam gerekir! Peki, sizler bin bir güçlükle edindiğiniz servetçiklerinizi böyle bir işe mi kurban etmek istiyorsunuz? Daha sizlere demin... şimdilerde yardım edemeyeceğini söyleyen... ben mi kabul edeyim bunu?! Hayır, bayanlar, baylar! Bunu ben yapamam! Şimdi güzel güzel paralarınızı toplayıp kaldırın! İleride herhalde bir yolunu buluruz.., bu denli riske sürüklcyemem sizleri... Meyhaneci Beyefendi, eğer bir dakikalığına durabilirseniz, rica etsem, bana bir sodalı

şarap verir misiniz?.. Teşekkür ederim... Hatta! Sanırım, bütün sevgili arkadaşları da bir kadeh içmeye davet etsem hiç kimse bunu geri çevirmeyecektir... Lütfen, Meyhaneci Beyefendi, tereddüt etmeyiniz... İçin... ve düşünün... Düşünün, dostlarım... Bir sakinleşin ve baştan başa iyice bir daha düşünün... Kararınızı aceleye getirerek vermeyin. Ben... meselenin ne olduğunu sizlere anlattım... Ne denli büyük bir riziko olduğundan söz ettim... Nihai “evet”i ancak kendinizi bu işe adadığınız takdirde söyleyin... Güçbela kazandığınız bu birikimin yitirilebileceğini düşünün... ve o zaman belki baştan başlamalısınız... Dur bakalım, dur, dostum Futaki! Sanırım bu birazcık abartı olur... Yok ben... kurtarıcı... Tanrı aşkına insanın aklını karıştırmayın!.. Pekâlâ... bunu kabul edeyim, dostum Krâner... evet, destekçi, bu daha yerinde olur, kuşkusuz... Gördüğüm kadarıyla, sizi alt etmenin imkânı yok... İyi, tamam... öyle olsun... Baylar! Bayanlar!.. Biraz sessizlik lütfen!.. Bu sabah burada ne için toplandığımızı unutmayın! Peki! Teşekkür ederim... Haydi bakalım, yerlerinize oturun... Lütfen ... Teşekkür ederim, dostlarım... Teşekkür ederim!

Irimiâs herkes yerini alıncaya kadar bekledi, kendisi de sandalyesine geri döndü, durdu, gırtlağını temizledi, kollarını yoğun duygularla iki yana açtı, sonra da dermansızca aşağı bırakıp parlayan mavilikteki, ufaktan buğulu gözlerini tavana mıhladı. Vecit içinde kendisini izleyen site sakinlerinin arkasında Horgos ailesi —şimdi

artık diğerlerinden mutlak olarak yalıtılmış halde- sinirli bir şekilde ve aciz durumda birbirlerine dalıp gitmişti. Meyhaneci elinde toz beziyle tezgâhı, kurabiye tepsisini, bardakları canı sıkkınca silip durduktan sonra üç ayaklı sandalyesine geri oturdu ve gözlerini, diğer tarafa çevirmeyi boşuna denese de, Irimiâs’ın önünde tepeleme duran buruşuk para yığınından bir türlü alamıyordu.

Pekâlâ, candan, sevgili dostlarım... Ne diyebilirim ki şimdi? Yollarımız bir rastlantı sonucu kesişti ama yazgı bu saatten başlayarak birlikte kalmamızı istiyor, ayrılmaz biçimde birlikte!.. Sizleri bu olası başarısızlıktan sakınmış olsam da, bayanlar ve baylar, şunu gene de itiraf edeyim ki... bu güven bana çok iyi geldi... hiç de layık olmadığım bu sevgi... pek iyi geîdi... Bunu neye borçlu olduğumuzu unutmayınız! Unutmayınız! Hep aklınıza gelsin, asla unutmayın bunun ne pahasına olduğunu! Ne pahasına! Bayanlar ve baylar!

Umuyorum ki eğer şimdi şu önümde duran miktardan ufak bir bölümünü cenaze giderlerine ayırmayı, zavallı annesini bu külfetten kurtarmayı ve kuşkusuz bizim için... ya da bizim yüzümüzden başını ebedî uykuya koyan... şu çocuk için bu kadarlığını feda etmeyi teklif etsem hepiniz bana katılacaksmızdır... Çünkü sonuçta... bizim için miydi... bizim yüzümüzden mi?.. Çözümsüz bir soru... Buna ne evet diyebiliriz ne de hayır... Ancak soru, tıpkı belki de sırf... yıldızımızın en sonunda yükselmeye başlaması için sonsuza kadar içimizde duracak... tıpkı belki de tam da bu nedenden ötürü heba olup gitmek zorunda kalan Çocuğun anılarının da içimizde dipdiri kalacağı gibi... Kim bilir, dostlarım... Ama eğer öyleyse, yaşam bizler e karşı çok acımasız.

Perspektif, Önden bakınca

Bayan Halics, Irimiâs ve Petrina, bir de o günden başlayarak kesin olarak onlara katılan "şeytan dölü", çiseleyen yağmurda, şehre çıkan taş yolda gözden kaybolurken kendilerinin de meyhanenin önünde dakikalar boyunca tek söz etmeden eğleşip durduklarını daha yıllar sonra bile inatla ileri sürüp durmuştu; çünkü kurtarıcılarının keskin hatları dönemeçte bir türlü dökülüp kaybolmamış, başlarının üstünde hava beklenmedik bir şekilde -bir oradan, bir buradan- parlak, gök rengi kelebeklerin istilasına uğramıştı ve yükseklerden melek nağmesinin yumuşak sesleri tertemiz duyuluyordu. Ve düşünceleriyle alabildiğine baş başa kalmasına karşın, şu kadarı kesindi ki, olup bitenlere gerçekten derinlemesine ancak bu andan itibaren inanabilmişler, onların daha sonra uyanışın çok acı verici olacağı tatlı, baş döndürücü, bununla birlikte sinsi bir rüyanın tutsaklan olarak burada bulunmadıkları, oysa çok çok uzun zaman önce ıstırabı çekilmiş kurtuluşun coşkulu seçilmişleri oldukları, onlar için mutlak olarak ancak şimdi ortaya çıkmıştı; çünkü ta yoğun bir şekilde ifadesini bulmuş talimatlarla ve güç verici birkaç sözle veda eden Irimiâs’ı göz önünden kaybe-dinceye kadar, her an kırılgan zaferlerini, geri çekişin dayanılmaz keşmekeşine sürükleyecek ölümcül bir şey-

lerin meydana gelebileceğine dair korkulan, coşkularının parlayıp parlayıp sönen korlarını dur durak bilmeden söndürüyordu; bu nedenle anlaşmayla sırf bu geceye ka-darki veda arasındaki ıstırap verici şekilde uzun gelen sürede, kâh havaların yanardönerliğinden, kâh romatizmalı ellerinin,

ayaklarının yol açtığı perişanlıklarından, kâh şişelenmiş şarapların ve bu yolla da genel olarak yaşamın yozlaşmasından dem vura vura hararetli bir tutkuyla, birbirlerinin sözünü kese kese Irimİâs'm dikkatini kurnazca dağıtmışlardı. Yani, nefes almayı bile ancak bu anda başarabilmeleri de anlaşılabilirdi, zira Irimiâs yalnızca geleceklerinin değil, aynı zamanda kör talihlerinin de kaynağı olabilirdi; tıpkı en sonunda kendilerini her türlü yürek sıkıntısına ağır basan sevince, hafifleme ve önünde daha “alt edilemez görünen kara talihin de artık geri adım atmaya mecbur kalacağı" ansızın gelen özgürlüğün o esrikliğine bırakmanın zamanının da sadece şimdi geldiği gibi, bu vakitten sonra “işlerin tereyağından kıl çeker gibi" yürüyeceğine de ancak ve ancak bundan sonra inanmaya başlamalarına şaşmamalı. En son veda işaretini yaparak (“Okkanın altındasın, seni kart pinti!” diye haykırmıştı Krâner) ellerini göğsünde kavuşturmuş, bitkin halde kapının pervazına yaslanarak etrafı halka halka olmuş gözlerle, keyifli bir şekilde çene çalarak uzaklaşan kafilenin geçişini izleyen ve içini kemiren hınç, alazlanan nefret ve eli kolu bağlı kalmanın verdiği bir o kadar ıstırabın ötesine geçip artık öfkeden kendini kaybederek arkalarından ancak haykırabilen (“Canınız cehenneme, aşağılık, nankör mendeburlar!”) Meyhaneci'ye son kez bir göz atmak, katıksız neşelerini bir kat daha artırmıştı. Bir tuzaktan ötekine düşe düşe durmadan, üstüne üstlük bir de küstahça yatağını alan Irimiâs'ı ayakaltından kaldırmak için yeni yeni fikirler üreterek sabahı etmesi de boşunaydı, “şu sefil atmaca burunlu” kılını bile kıpırdat-

madan, deponun sonunda tatlı tatlı horlarken kan çanağına dönmüş gözlerle bıçaklasam mı, hoğsam mı, zehir-lesem mi, yoksa basitçe küçük baltayı alıp doğrasam mı, diye düşünüyordu; ve konuşmanın da gereksiz olduğu ortaya çıkmıştı, hiçbir işe yaradığı yoktu, oysa kâh öfkeyle, hınçla, tehditle, kâh rica ederek, hatta yalvar yakar, "şu ahmak dağ yarmalarını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde her birinin sonu anlamına gelecek olan bu plandan vazgeçirmek için elinden gelen her şeyi yapmış, sanki sırf duvara konuşuyormuşçasına, "Uyanın artık, Tanrı’nın cezalan! Sizleri burnunuzdan tuta tuta idare ettiğini görmüyor musunuz?!” demiş, daha sonraysa geriye bütün dünyaya lanetler okuyarak kendi kendisine her şeyin bir anda ve sonsuza kadar utanç verici bir şekilde mahvolduğunu itiraf etmekten başka yapılacak bir şey kalmamıştı. Bütün bunlardan sonra -şu sarhoş hayvan için ve şu kartaloz kaltak için mi kalsaydı burada yoksa- pilini pırtını toplayıp

ilkbahara kadar kendisi de şehirdeki eve taşınmaktan, sonra da meyhaneyi bir şekilde devretmenin yolunu aramaktan başka ne yapabilirdi ki, hem belki de... örümceklere de bir yol bulabilirdi. "Mesela/' -içinde bir umut parıltısı belirmişti- "bilimsel bir deney gibi bir şey için vermeyi teklif edebilirim, kim bilir, belki elime üç-beş kuruş da geçer böylece... Ama ne olacak ki, “üzüntüyle kabulleniyordu- “bu denizde bir damla... İşin doğrusu şu ki, bütün her şeye baştan başlamalıyım.” Bu çileden çıkıştan daha derin olansa yalnızca -ekşi suratıyla "koskocaman seremoninin tamamı nı sonuna kadar izledikten sonra- meyhaneye geri dönen ve tezgâhın arkasında arpacı kumrusu gibi düşünen Meyhaneciyi müstehzi bakışlarla tartan Bayan Horgos'un, haş^ kalarının felaketine duyduğu sevinçti. "Alın bakalım, görüyorsunuz. Siz de pek bir işin suyunu çıkarmıştınız. Yalayın bakalım şimdi avucunuzu.” Her ne kadar canı tekmeyi basmak istese de, Meyhaneci yerinden kıpırdamadı. ‘Böyle bu iş. Bir yukarıda, bir aşağıda. Ben hep söylerim, en iyisi, insanın oturduğu yerde sakince oturmasıdır. Sizin elinize ne geçti, görüyorsunuz. Aha şehirde çok güzel eviniz var, o karınız hanımefendi, arabanız orada ama size bu da yetmiyor. O zaman şimdi alın da sokun bir tarafınıza!" Meyhaneci terslendi. “Sızlanıp durmayın burada. Evinize gidin, orada sızlanın.” Bayan Horgos birasını başına dikti ve bir sigara yaktı. “Beyim böyle, tıpkı sizin gibi huysuz bir adamdı. Onun için de ne öyle iyiydi ne böyle, hiçbir şekilde. Sonra, artık gördüğündeyse iş işten geçmişti. Eline ipi alıp tavan arasına çıktı sonra.” Meyhaneci sertçe tersledi. ‘"Kesin artık şunu, canımı sıkıp durmayın şurada! Siz gidin de kızlarınızı toplayın bir araya, yoksa onlar da kaçacaklar!” "Onlar mı?” diye sırıttı Bayan Horgos. "Yok canım, nere kaçıyormuş onîar. Siz aklımı peynir ekmekle yediğimi mi sanıyorsunuz yoksa? Şu siteliler buradan voltasını alıp gidinceye kadar bir güzel eve kapattım ben onları. Öyle değil mi ya? Şimdi söyleyin bana. Yaşlılığımda beni burada bıraksalardı bir de. İleride toprağı paşa paşa işlemeye devam ederler, zaten onca orospuluk da çoktan yetmişti, işlerine geîir ya da gelmez, ileride kuzu kuzu alışırlar. Bir tek Sanyi çocuk var, onu salıverdim. Giderse gitsin. Evvel zaten evde de pek bir faydasını gördüğüm yok ya. Bir domuz kadar yiyor, buna kim dayanabilir. Bir gitsin hele, canı nereye istiyorsa oraya. Hiç olmazsa derdi az olur.” “Siz ve Kerekes keyfinize geleni yaparsınız artık/' diye söylendi Meyhaneci önüne doğru. "Ama ben ayvayı yedim. Sonsuza kadar mahvetti beni şu sıçan suratlı.” Eğer daha sonra, akşam, toparlanmayı bitirdiğinde o zamana kadar artık ne arkaya, tabutun yanma ne de koltuklara başka hiçbir şey

sığmayacağından, bütün kapıların ve pencerelerin asma kilitlerini vurup küfrede küfrede külüstür Warszawa›sını[1] şehre sürerse geriye dönüp bakmayacağını, bir kerecik olsun arkasına dönmeyeceğini; ileride her şeyin batıp yok olacağını, toprağın altına gömüleceğini ve yerinde site sakinlerinin de tam da bir za-manlarki sitenin adının yazılı olduğu levhanın altından içeri kıvrıldıkları anda “geleceğe dair parlak beklentilerinin geçmişi yalnızca nöbetleşe değil, sonsuza kadar sildiğini hissettiklerinden, şimdi zararlı otlarla kaplanmış kiremitlere, çökmüş bacalara ve demir parmaklıklı pencerelere son bir bakış atmak için bile dönüp bakmadıkları gibi, pisliklerini eşelemek için yaban köpeklerinin bile gelmeyeceğini umarak cesetten kurtulup bu sefil binayı mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde, en kısa zamanda belleğinden silip atmayı deneyeceğini biliyordu. Almâssy Çiftliği’ne daha hava aydınlıkken ulaşmak istediklerinden en geç iki saat sonra makine dairesinin önünde buluşmaya karar vermişlerdi ve bu süre, en önemli şeyleri toplayıp paketlemek için fazlasızla yeterli görünüyordu; çünkü on-on iki kilometrelik yolu çeşit çeşit ıvır zıvırla sürünerek geçirmek tam bir ahmaklık olurdu, özellikle de daha sonra orada gerçekten hiçbir şeyin sıkıntısını çekmeyeceklerini bile bile. Bayan Halics dosdoğruca hemen yola çıkmalarını, hiçbir şeye kafa yormamalarını, ne varsa burada bırakmayı ve tıpkı Incil'de geçtiği gibi, bir yoksulluk içinde yeniden başlamalarını önerdi; çünkü zaten, “Bize en önemli rahmet artık sunuldu. İncil imiz elimizde,” diyordu; gelgeldim -başta Halics olmak üzere- diğerleri nihayetinde en gerekli kişisel eşyaları yine de yanlarına almalarının yerinde olacağına ikna olmuş durumdaydı. Heyecan içinde birbirlerinden ayrıldılar ve hararetle toparlanmaya başladılar, üç kadın ilk önce gardıropiarını ve mutfak dolaplarım boşaltmış, sonra da kilere girişmişti; Schmidt, Krâner ve Halics ise öncelikle aletler arasından en olmazsa olmazları seçti, sonra da herhangi bir değerli parçanın kadınların üşengeçliği yüzünden “en sonunda burada kalmaması için" bütün mekânı delici bakışlarla gözden geçirdiler. İşi en kolay olan, iki ihtiyar delikanlıydı. Bütün pılı pırtıları irice iki bavula sığmıştı. Futaki, hızla, ama “kendisi için kalan yerin en akla uygun kullanımlını daima göz önünde bulundurarak büyük bir ağırbaşlılıkla eşyalarını toplayan Okul Miidürü'nün karşısında öteberilerini ta babasından kendisine kalan külüstür bavula alelacele tıkıştırdı ve sanki sihirli lambaya cini zorla geri tıkar gibi kilitlerini yıldırım hızıyla kapattı; sonra onları da üst üste yığıp en üste de kendisi oturdu ve elleri titreye titreye bir sigara yaktı. Kişisel varlığına hiçbir atıfta

bulunmayan şu anda, kendi eşyalarından yoksun bırakılan mekânın yapyalm ve soğuk bir şekilde kendisini çevrelediği şu anda, sanki eşyalarını toparlamasıyla birlikte aynı zamanda şimdiye kadar bunun zerre kadar bir bölümü üzerindeki hakkını kanıtlamak için biçilmiş kaftan olan, dünyadaki o işaretleri de yok etmiş gibisinden bir duyguya kapıldı. Böylece umut dolu günler, haftalar, aylar ve belki de yıllar olacaktı önünde; çünkü yazgısının en sonunda sığ geçide ulaştığından mükemmel biçimde emindi, şimdiyse., bavullarının üstünde pineklerken, burada, (hakkında artık. 'İşte, burada yaşıyorum ben,' diyemeyeceği ve aynı şekilde "Ee, o zaman nerede?” sorusuna da cevap veremeyeceği) bu karanlık, cereyan yapan ve berbat kokan mekânda birdenbire diriliveren boğucu üzüntüye giderek daha büyük güçlükle karşı koyabiliyordu. Ağrı, hasta ayağına saplanmıştı, böylece sürüne sürüne bavullann üstünden indi ve kendini somyanın üzerine sakına sakına bıraktı. Uyku bastırınca birkaç dakikalığına daldı, daha sonra ür-pererek uyandığında yattığı yerden o kadar beceriksizce sıçramaya çalıştı ki kötü ayağının somyanın köşesiyle demirlerin arasına saplanıp kalmasıyla az kaldı yere kapak-lanacaktı. Söve söve geri yattı, ayaklarını kaldırıp yatağın başlığına koyarak bir süre karman çorman çatlaklarla dolan tavanı boydan boya̦ mahzun bakışlarla taradı, sonra da dirseğinden destek alarak bomboş mekânda dört bir yana bakındı. Ve bu anda onu, nihayet tümüyle kendisini toplayıp buradan çekip gitmekten tekrar tekrar neyin alıkoyduğunu anladı; çünkü şimdi artık biricik güvenceyi de ortadan kaldırmış ve bununla eşzamanlı olarak hiçbir şeyi kalmamıştı; tıpkı şimdiye kadar burada kalmayı gözü yemediği gibi şimdi de çekip gitmeye cesaret edemiyordu; çünkü eşyalarını kesin olarak toplamakla sanki eski tuzağı sırf yenisiyle değiştirerek kendisini daha büyük bir genişlemeden geri çekiyor gibiydi. Şimdiye kadar makine dairesiyle sitenin tutsağıyken şimdi bir riske avuç açmış durumdaydı ve şimdiye kadar artık şu kapıyı bile nasıl açacağını bilemeyeceği ve hiçbir ışığın içeriye pencereden dahi giremeyeceği o günün gelmesinden dehşete kapılıyorken şimdi kendisinin sonsuz bir keşmekeşin tutsağı olarak belki artık bunu da kaybedebileceğine hükmediyordu, “Bir dakika daha ve sonra gidiyorum/' diyerek kendisine birazcık daha mühlet tanıyıp yatağın yanındaki sigara paketini yokladı. Irimiâs'ın meyhane kapısının önünde söylediklerini içi burkularak anımsadı ("Sizler, dostlarım, bu saatten itibaren özgürsünüz!"), çünkü kendisini her şey hissediyor, bir tek özgür hissetmiyordu. Vakit gitgide sıkıştırsa da bir türlü yola çıkma kararını alamıyordu. Şu "gereksiz" huzursuzluğu bir şekilde dindirebilmek

için gözlerini yumup müstakbel yaşamını düşlemeye çalıştı; ama sakinleşmek şöyle dursun, öyle bir sinire tutuldu ki alnını ter bastı. Düş gücünü boş yere zorlayıp duruyordu çünkü, tekrar tekrar o aynı gö-

rüntüyc dönüp duruyordu: Taş yolda kendisini üstünde eski püskü palto, omzunda partal torbayla yağmurda ayaklarını sürüyerek tökezlerken^ sonra durup tereddüt içinde geri dönerken görüyordu. ' Hayır!” diye aksilendi kararlı bir şekilde, “Bu kadar yeter, Futaki!"Yataktan indi, gömleğinin ucunu pantolonunun içine tıkıştırdı, yırtık pırtık pardösüsünü sırtına geçirip bavulları birbirine doğru çekiştirerek kayışla bağladı. Dışarıya, saçağın altına çıkardı, sonra da -hiçbir hareket görmeyince- diğerlerini sıkboğaz etmek için yola koyuldu. Tam kendisine en yakın yerde oturan Krâner in kapısını çalacaktı ki, içerilerden bir şangırtı duyulmasının hemen peşinden sanki koskocaman bir nesne yere çakılmışçasına devasa bir gümbürtü koptu. Birkaç adım geri çekildi; çünkü o ilk anda bir sorun olduğunu sanmıştı. Fakat kapıyı yeniden çalmak istediğinde Bayan Krâner’in gargara yaparcasına kahkahalar attığını açık seçik duydu, sonra da... bir tabağın... ya da bir kupanın döşemelerde paramparça oluşunu. "Aman Tanrım, bunlar neyin peşinde şimdi?” Mutfak penceresine doğru ilerleyip ayasıyla yüzünü gölgeleyerek içeriye baktı. IJk anda gözlerine inanası gelmedi: Krâner, on litrelik bir tencereyi tepesinin üstüne kaldırmış var gücüyle mutfak kapısına fırlatırken Bayan Krâner ise arka avluya bakan pencerelerden perdeleri asılıp sökmüş, sonra da vahşice hırlayarak soluk alıp veren Krâner'e dikkatli olmasını işaret ederek boş mutfak dolabını duvardan ayırıp kuvvetli bir itişle tepetaklak etmişti. Mutfak dolabı büyük bir gümbürtüyle mutfağın taş döşemesine çakılırken bir tarafı söküldü, geri kaianı-nıysa Krâner tekmeleyerek paramparça etti. Bayan Krâner bu sırada, mutfağın orta yerini artık kaplayan molozun tepesine tırmanıp avizeyi tavandan bir çekişte söküverdi, başının üstünde savurdu ve Futaki*nin ancak aşağıya eğilip sinecek kadar vakti kalmıştı ki, lamba çoktan

kendisine doğru uçmaya başladı, pencereyi kırıp geçti ve birkaç metre yuvarlandıktan sonra bir çalının dibinde durdu. “Aa, siz ne arıyorsunuz orada?" diye haykırdı Krâner, en sonunda dikkatlice pencereyi açtığında. ‘Aman Tanrım!” diye viyakladı Bayan Krâner arkasından ve Futaki söve saya, sopasına yaslanıp, bulduğu yere tutunarak yerden kalkmaya çalışırken, sonra da sakına sakına üstünden başından cam kırıklarını

silkelerken onu yakına yakma izledi. “Bir tarafınız kesilmedi ya?” "Haber vermeye gelmiştim/' diye homurdandı Futaki hınç dolu bir ifadeyle. “Karşılamanın böyle olacağını bilseydim evde kalırdım." Krâner in üstünden sular boşanıyor, ne kadar denese de deminki gözleri dönmüş yıkım arzusunun izlerini silip atmak bir türlü mümkün olmuyordu. "Pusuya yatıp onu bunu gözleyenin başına gelecek olan bu-dur!” diyerek sırıttı Futaki’ye, kendini zorlayarak. "Haydi bakalım, içeri gelin de, tabii gelebilirseniz, birer kadeh barış içkisi içelim!” Futaki başını onaylayarak salladı, çizmesindeki çamuru silkeledi ve bir şekilde kocaman bir aynanın kırıklarının, içe göçmüş bir gazyağı sobasının ve girişteki çarpıla vurula ufak parçalara ayrılmış bir elbise dolabının üstünden paçayı sıyırmayı başarıncaya kadar, Krâner çoktan üç kadehi, ağzına kadar içkiyle doldurmuştu bile. “Ee, buna ne dersiniz bakalım?” diyerek önüne dikildi Krâner, halinden gayet memnun halde. “Güzel iş, ha?” “Hakkını vermek lazım/’ diye yanıtladı Futaki ve kadehini Krâner’inkiyle tokuşturdu. “Tutup da bir Çingene çetesi alıp götürsün istemedim de! Öyle olacağına her şey burada yok olsun daha iyi!” diyerek açıklama getirdi Krâner “Anladım ben onu,” dedi Futaki kararsızca, *pâlinka* için teşekkür etti ve başıyla selamlayarak hızla oradan uzaklaştı. İki sıra evi birbirinden ayıran ara yolu çaprazlama geçti, ama Schmidtlerin oraya geldiğinde daha tedbirli davrandı, öncelikle mutfak penceresinden içeriyi gözucuyla sakına sakına inceledi. Gelgelelim burada onu hiçbir tehlike tehdit etmemiş, yalnızca yıkıntılar görmüştü, Schmidt ve Bayan Schmidt tersyüz edilmiş bir mutfak dolabının tepesinde tıknefes kalmış» öylece oturuyordu. "Herkes aklını mı kaçırdı? NeTanrinın cezası gelmiş bunların başına?” Camı tıklatıp allak bullak olmuş halde gözlerini kendisine diken Schmidt’e ellerini çabuk tutmalarını, artık işe koyulma zamanının geldiğini işaret etti, sonra da kapıya yöneldi ama birkaç adımdan sonra durakladı; çünkü Okul Müdürü'nün ara yoldan parmaklarının ucunda süklüm püklüm sıvışıp Krânerlerin avlusuna girdiğini ve kırık pencereden gizlice içeri baktığını fark etmişti; daha sonra hâlâ kendisini kimsenin görmediğini düşünerek - Schmidtlerin kapısı Futaki'yi gizliyordu- hızla kendi evine doğru seğirtip önce kararsızca, daha sonra gitgide cesareti gelerek giriş kapısına vurmaya başladı. “Aman Tanrım, buna da neler oluyor şimdi böyle? Herkes mi delirdi?” diye düşündü Futaki neler olup bittiğini anlamayarak ve ağır ağır Okul Müdürü’nün evine yaklaştı. Beriki, sanki kendi kendisini kışkırtmaya çalışırcasına kapıya daha bir hınçla vuruyordu, sonra böyle tatmin

olamayacağını görünce kapıyı demir menteşelerden bastırarak kaldırdı, iki adım geri çekildi, daha sonra var gücüyle duvara çarptı. Ne var ki kapı böyle de parçalanmadı, bunun üzerine öfkeyle üzerine zıplayıp tek bir sağlam tahtası kalmayıncaya kadar tepeledi. Tesa-

arkasına bakıp da dışarıda kıkır kıkır gülen Futaki'yi görmese, belki de içeride şimdiye kadar besbelli ki sağlam kalmış mobilyalara dalmayı da canı çekebilirdi; gelgelelim böylece eli ayağına dolaşmıştı, üstündeki boz çuha kabana bir çekidüzen verdi ve Futaki'yi kararsızca gülümsedi. “İşte, anlarsınız...” Ancak Futaki tek bir söz dahi etmedi. "Nasıl olduğunu bilirsiniz. Hem sonra..." Futaki omzunu silkti. "Her şey açık. Ben sadece, ne zaman hazır olacağınızı bilmek istiyorum. Diğerleri çoktan bitirdi.” Okul Müdürü, gırtlağını temizledi. "Ben mi? Yani, şöyle söyleyeyim, ben de hazırım artık. Bir tek bavullarımı Krânerlerin küçük arabasına atmak kaldı.” "İyi o zaman. Sonra konuşursunuz bunu.” "Zaten artık karar verdik. İki litre *pâlinka* ma patladı. Başka bir durumda bir daha düşünürdüm meseleyi ama şimdi, öyle ya, böy-İesi büyük bir yolculuk öncesinde...” “Anladım. Buna değer/[1] diyerek içini rahatlattı Futaki ve bununla da oradan ayrılıp makine dairesine gitmek için geri döndü. Okul Müdürü ise sanki yalnızca Futaki'nin kendisine sırtını dönmesini bekliyormuş gibi, veda niyetine ilk önce kapının aralığından girişe doğru dolu dolu bir tükürük savurdu, sonra da yerden bir tuğla parçası kapıp mutfak penceresine nişanladı. Sonra cam şangırtısına Futaki birden arkasını dönünce beriki hızlıca kabanmm tozunu silkelemeye koyulup sanki hiçbir şey duymamış gibi molozların ortasını kurcalamaya girişti. Şöyle bir yarım saat sonra artık hepsi yola çıkmak için hazır halde makine dairesinin önünde hazır bekliyordu ama [olup bitenlere bir izahat vermek için Futaki'yi kenara çekip, “Biliyorsun, kanka, benim aklımın ucundan bile geçmezdi. Yalnızca masadan tesadüfen bir tencere düştü, sonra gerisi zaten kendiliğinden geldi/’diyen) Schmidt hariç, "vedanm pek güzel gerçekleştiğini sadece kızarmış yüzler ve memnunluktan parıldayan gözler ele veriyordu. Krânerlerin iki tekerli el arabasına Okul Müdürü'nün bavullarından başka Halicslerin öteberisinin büyük bölümü daha sığınıştı, Schmidtlerin ise kendi arabaları vardı; bu nedenle daha sonra taşınıp sürünecek çok şey yüzünden aşırı yavaş ilerlemekten çekinmelerine de gerek kalmamıştı. Yani her bir şey hazır durumdaydı, isteseler yola çıkabilirlerdi de; ama karar sözünü söyleyecek biri çıkmamıştı bir türlü. Herkes yekdiğerini bekliyor, böylece oldukları yerde söz etmeden dikilip

duruyor, siteyi kafaları gitgide daha çok karışarak izliyorlardı; çünkü şimdi, yola çıkış ânında hepsi "gene de bir şeyler söylemek gerektiğfni, kısa bir veda konuşması, "ya da onun gibi bir şey” yapmak gerektiğini hissediyor, bunun için de en çok Futaki’ye bel bağlıyorlardı; ancak o, vaziyete uygun düşen "bir dereceye kadar törensel” ve kendisi için hâlâ anlaşılmaz bu tahribatı bir şekilde bastıran konuşmanın ilk sözlerini buluncaya kadar Halics, bu işten sıkılarak el arabasının kollarına yapıştı ve, "Hadi/' dedi. Araba okunu önden Krâner tuttu, böylece bütün kervanı da yönlendirirken Bayan Krâner ve Bayan Halics, yolculuk sırasında sarsıntıdan herhangi bir çanta veya torba kurtulup düşmesin diye denkleri iki yandan tutuyor; hemen arkalarında Halics el arabasını itiyor, en arkadansa Schmidtler geliyordu. Bir zamanların ana giriş kapısından dışarı kıvrıldılar ve epeyce bir süredir yalnızca el arabası tekerleklerinin gıcırtısı duyuluyordu; çünkü -o kadar uzun süre ses çıkarmamaya dayanamayıp arabalarının üstünde yükselen denklerin anlık durumları hakkında tek tük yorumlar yapan- Bayan Krânerden başka, sessizliği biri dahi bozamıyordu; çünkü aynı anda, o heyecana, coşku ve önlerinde duran bilinmezden kaynaklanan, geçirdikleri iki uykusuz gecenin ardından uzun yolun beklenmedik tersliklerine nasıl olup da dayanacaklarına dair duydukları endişenin ancak daha da derinleştirdiği o iç sıkıntısının tuhaf karışımına alışmak kolay değildi. Ancak bütün bunlar uzun süre devam etmedi, çünkü bir yandan artık birkaç saatten beri yağmurun yalnızca çiseliyor olması ve daha kötüsünü ondan sonra da beklemelerinin gerekmemesi onları rahatlatmıştı, öte yandan ise rahatlamanın ve kahramanca kararlılığın serüvene atılan tek bir kişinin bile çok uzun süre bastıramayacağı o sözlerini içlerinde tutmak artık gittikçe daha da zorlaşıyordu.

düfen

Krâner artık en çok, taş yola sapıp da şehrin tam tersi yönünde bulunan Almâssy Çiftliği’ne doğru ilerlemeye başladıklarında haykırmak isterdi, çünkü kervanın yola

ü o anda bir yanm saat önce öcünü de alabildiği, on yıldan uzun süren ıstırap, kendisi için birdenbire sona ermişti ama arkadaşlarının kendisini sıkılganca izlediğini görerek ta Hochmeiss patikasının ağzına varıncaya

kadar kendisini geri tutmuş, orada artık keyfinden kendini tutamayarak neşeyle haykırmıştı: “Topunuzun da, sefil hayatınızın da köküne kibrit suyu sizin! Gene de başardık! Millet! Dostlarım! Gene de başardık!" Arabayı durdurdu, yüzünü diğerlerine dönüp baldırlarına vura vura çığlık atmaya başladı. “Duyun bunu, dostlarım! Artık sefalete son! Akimız alıyor mu bunu? Sen anladın mı bunu, hanım?!” Bayan Krâner’in yanına sıçradı, sanki sırf bir çocuğu kaldırırmışçasına yakalayıp kaldırdı ve onunla dayanabildiği kadar hızla dönmeye başladı, sonra yere indirdi, boynuna sarılarak durmadan aynı şeyi yineleyip durdu: “Hep söyledim ben, hep söyledim!” Ancak o sırada artık diğerlerinde de ‘'bentler yıkılmış", önce Halics fır dönen diliyle göklere, yere saydırmaya koyulurken yüzünü siteye çevirerek yumruğunu tehditkârca sıkıyordu; daha sonra Futaki, sırıtan Schmidt’in önüne gelerek hassaslaşmış halde şunlan söyleyebildi: "KankamL" Okul Müdürü ise gayrete gelmiş, Bayan Schmidt'e açıklamalar yapıyordu (“Ben demiştim, değil mi, umudu asla kaybetmemeli! Son nefese kadar güvenmek gerek! Yoksa başka türlü ne geçerdi elimize? Ne geçerdi? Söyleyin!’') ama -çiğ sevincin bu apansız patlamasının oldukça perişan ettiği- beriki ise sırf diğerlerinin dikkatini üzerine çekmemek için kendisini, yüzüne kararsız bir gülücük yapıştırmaya zorluyordu; Bayan Halics gözlerini göğe dikmiş, "Senin adın kutlu olsun," diye başlayan duayı ta yüzüne yağan yağmurdan dolayı başını indirmeye mecbur kalıncaya kadar heyecandan titreye titreye cırtlak sesiyle okumuş, daha sonraysa f şu Tanrı'nm cezası yaygarayı" öyle de böyle de başaramayacağım görmüştü. “Millet!” diye haykırdı Bayan Krâner. “Buna içilir!" Sonra torbalardan birinden yarım litrelik bir şişe çıkardı. "Vay canına! Yeni hayata hazırsınız!” diyerek memnuniyetini gösterdi Halics ve sıra çabucak kendisine gelsin diye hızlıca Krâner'in arkasına geçti, ama şişe bir ağızdan ötekine tümüyle düzensiz bir şekilde dolaşmıştı ve aklı başına geldiğinde artık tam da dibinde bir şeyler şıpırdıyordu. "Somurtmayınız, Lajos!” diye fısıldadı o tarafa Bayan Krâner ve üstelik tutup bir de göz kırptı...“Göreceksiniz, olacak daha." Bu andan başlayarak epey bir süre Halics’i tutabilene aşkolsundu, el arabasıyla yolda sanki içi boşmuş gibi seğirtip duruyordu ve ancak iki yüz metre kadar ileride Bayan Krâner'e hesap soran bakışlarla baktığında azıcık dinginleşmişti ama beriki, “şimdi daha değil" anlamına gelen bakışlarla neşesini kaçırdı. Keyfi elbette diğerlerini coşturmuştu, bu şekilde -neredeyse durmaksızın, torbalardan ya da çantalardan birini düzeltmek gerekse de- kötü ilerlemiyorlardı. Çok geçmeden eski sulama

kanalının küçük köprüsünü arkalarında bıraktılar ve artık uzaklarda yüksek gerilim hattının görkemli demir direkleriyle aralarında dalgalanan tellerin gevşeyip gevşeyip gerilen kıvrımları da görünmeye başladı. Konudan konuya atlayan gevezeliklere, ağır bavullarını omzuna kayışla bağlayarak diğerlerine ayak uydurması gerektiğinden (çünkü onlar-Krâner ve Schmidt, türlü şekillerde boşuna uğraşmıştı- bir türlü arabaların üstüne sığmamıştı) yaya yolculuk en fazla kendisini hırpalamasına karşın arada sırada ona Futaki de katılmıştı; ama daha sonra topal ayağı yüzünden geri kalmamak için özel bir çaba göstermesi gerekti. "Ama merak ediyorum, acaba ellerine ne geçecek?" diye belirtti düşünceli bir şekilde. "Kimlerin?" diye sordu Schmidt. "Kimin olacak, Kerekes'in, mesela""Kerekes mi?" diye bağırdı arkaya doğru Krâner. "Bunun için başınızı ağrıtmayın canım. Dün paşa paşa evine gitti, kendini yatağına atmıştır ve eğer altında yatan sökülüp yere yapışmadıysa bence ancak yarma uyanır. Daha sonra meyhanenin önünde bir-iki homurdanır, ardından da ayaklarını sürüyerek tıpış tıpış Bayan Horgos'un yanını bulur. Hem zaten birbirlerine de tıpkı iki yumurta gibi yakışıyorlar" "Orası kesin işte!" diyerek araya girdi Halics. "Zilzurna oluncaya kadar içerler, başka ne gerek onlara! Bütün olup bitene ne de kafa yorar onlar! Bayan Horgos daha bir gün sonra yas giysilerini çıkarıp atmıştı..." "Şimdi aklıma geldi!" diyerek araya girdi Bayan Krâner. "Şu meşhur Kelemen'e ne oldu ki acaba? Öyle bir topukladı ki farkına bile varmadım." "Kelemen mi? Benim gönlümün kankası mı?" diye sırıttı Krâner geriye

düzüldüğ

dönerek. "O daha dün öğlen tüymüştü. Başından kötü

. *u* . .

zamanlar geçti, heh heh he! ilk önce ben çileden çıkarttım, sonra da Irimiâs'la takıştılar boynuzlan. Amma, bu sefer baltayı taşa vurdu, çünkü ona, 'yok öyleymiş, yok böyleymiş/ diye mırın kırın etmeye başlayınca beriki işi hiç dolaştırmadan hemencik başından savmış; o daha sonra burada ne yapılacağını söylermiş de, bütün çeteyi tıpış tıpış kodese yollamak gerekirmiş de, yok kendisi ondan özel bir muameleyi hak ediyormuş da,

bunun gibi bir sürü şey... Pilini pırtını da toplamış da gıkını bile çıkaramamış. Bence bardağı taşıran, özellikle polis pazu-bandını Irimiâs’ın burnunun dibinde sallayıp durmaya başlaması olmuş, o zaman beriki de ona, artık bağışlayın ama, onunla kıçını silebileceğini söylemiş."‘'Ee, yani ben de o hödük için yanıp tutuşuyorum, demiyorum,” diye belirtti Schmidt. “Ama at arabasını, onu şimdi kabul ederdim.” “Buna eminim. Ama sonra? Onunla ne yapardınız? Çünkü onun takışmadığı hiç kimse yoktur!” Bayan Krâner birdenbire durakladı. “Durun!” Krâner ürpe-rerek arabayı frenledi. “Millet! Tanrı, benim şu delikli beynimin belasını versin!” “Konuşsana artık!” diyerek telaşa verdi Krâner. “Neyin var?” “Doktor/[5] “Ne derdin var Doktor'la?” Bir sessizlik oldu, Schmidt de durdurdu arabasını. “Ee...” diye başladı kadın takıla sürçe, “ee işte... ona tek bir kelime bile etmedim! Gene de!..” “Amma yaptın kadın!” dedi Krâner hınçla. “Ben de bir sorun var sandımdı. Ne kafanı yorarsın sen Doktor'a?” "Kesin o da gelirdi. Bir başına açlıktan ölüp gidecek orada. Ben tanıyorum onu, ah, bunca yıldan sonra nasıl tanımam ki! Biliyorum ben, o artık tıpkı bir çocuk gibi. Önüne yemek koyulmazsa oracıkta ölüverir açlıktan. Bir de *pâlinka* sı. Tütün. Kirliler... Bir hafta, iki hafta, sonra sıçanlar mideye indirirler.” Schmidt sinirli bir şekilde söz aldı: “Şimdi kahramanı oynamaya kalkmayın şurada! Eğer yüreğiniz onun ardından o kadar sızlayacaksa dönün geriye! Ben hiç de özlemiyorum! Zerre kadar bile! Hem bence, en sonunda bizi görmeyeceği için seviniyordur da..." Bayan Halics da araya girdi: “İyi dediniz! Çünkü o cehennemlerin yâreni, bizimle gelmediği için Tanrı ya dua etmek gerekir! Şeytan ın adamı o, ben çoktandır biliyorum bunu!" Futaki -nasılsa durmuşlarken- bir sigara yakıp diğerlerine de uzattı. "Ben gene de yadırgıyorum/' diye ekledi. “Hiçbir şey mi fark etmedi?” Bu vakte kadar sesini bile duymanın mümkün olmadığı Bayan Schmidt bu sefer biraz yakınlaşıp söze girdi: “O adam tıpkı bir köstebeğe döndü. Ya da öyle bile değil. Çünkü köstebek hiç değilse arada sırada başını topraktan dışarı çıkarır. Ama Doktor, sanki kendisini canlı canlı gömmek ister gibi. Ben en azından haftalardır yüzünü bile görmedim.,.” “Bırakın artık!” diye bağırdı Krâner neşeyle. “Kendini pek iyi hissediyor orada. Her gün adamakıllı kafayı buluyor, sonra da bir güzel horluyor, başka bir işi yok. Onun için böyle yas tutmanın âlemi yok! Ben ona anne tarafından kalan mirasını burada, cebimde bilmek isterdim! Hem zaten artık bu kadar boş boş durmak da yeter! Haydi, yoksa oraya asla varamayacağız!" Fakat konu, Futaki'yi bir türlü rahat bırakmıyordu. “Bütün gün boyunca pencerenin dibinde oturuyor.

Nasıl olur da hiçbir şey fark etmez?” diye düşündü içi rahat etmeyerek ve sopasından destek ala ala Krânerlerin ardından yola koyuldu. “O şamatayı mümkün değil, duymamış olsun. Hem sonra onca gelme gitme, araba gıcırtısı, çığlık... Ya, tabii tabii. Olabilir. Hatta bütün bunlar olup biterken o sonuna kadar uyumuş da olabilir. Sonuçta Bayan Krâner onunla evvelki gün konuşmuştu, o zaman kesinlikle hiçbir sorunu yoktu. Hem zaten, Krâner haklı, herkes kendi işine gücüne baksın. Eğer orada geberip gitmek istiyorsa buyursun. Hem... bahse girerim ki bir-iki gün sonra olup biteni duyacak olursa, belki de işi etraflıca düşünerek başını alıp peşi' mizden gelir O artık bizsiz yapamaz." Beş-altı yüz metre boyunca yağmur daha yoğun yağdı, site sakinleri yollarına söylene söylene devam etti; yolun iki yanını tutan çıplak akasyalar, sanki yaşam ağır ağır tükenirmiş gibi gitgide seyrekleşiyordu. Daha içeride, bataklığa dönen topraklarda bu kadar da kalmamıştı. Hiçbir yerde ne bir ağaç ne de bir karga vardı. Ay artık yukarıda tam tepedeydi, solgun kursu kıpırtısız bulutların kasvetli yığını arasından süzülüyordu. Bir saat daha, biliyorlardı ki tan ağarmaya başlayacak, sonra da gece birdenbire inivere-cekti. Ama hiçbir şekilde bundan daha hızlı ilerleyemi-yorlardı, üstelik yorgunluk da sanki bir vuruşta yakalamıştı onları. Csüd’deki fırtınanın vurduğu teneke İsa’nın önünden geçerken Bayan Halics kısa bir mola vermeyi (ve bir de “Pater Noster" duasını okumayı) önerdiğinde tıpkı şimdi dururlarsa yola devam etmek için güçlerinin olmayacağından eminlermişçesine öfkeyle karşı çıktılar.

Krâner, akılda kalacak birkaç hikâyeyle ('Biliyorsunuz, Meyhaneci'nin karısı, kocasının kafasını tahta kaşıkla yıldırım gibi çarptığında,.." ya da, ‘“Hatırlıyor musunuz, bir keresinde Petrina, o kızıl kedinin kıçını tuzlamıştı, çok affedersiniz...") arkadaşlarını canlandırmaya çalışıyor, on-larsa canlanmak şöyle dursun, içlerinden bir de çenesi durmuyor diye Krâner'e saydırıyorlardı, “Hem bir dakika!’Tepesi atmıştı Schmidt'in. “Burada patronun o olduğunu ona kim söyledi? Bu ne demeye bana emirler buyurup duruyor? Daha sonra Irimiâs'a boynuzunu kırmasını söyleyeceğim, son zamanlarda kendisini çok büyük bir şey sanıyor..." Sonra Krâner pes etmeyip insanları keyiflendirmek için bir deneme daha yapınca T'Bir dakika mola! Bir yudum bir şeyler için! Her damlası altın değerinde, Meyhanecimden değil!"), şişeyi öyle bir öfkeyle çektiler ki, sanki o âna kadar Krâner onlardan saklayıp durmuştu. Futaki konuşmadan edemedi. “Amma neşelisin. Merak ediyorum, şu iki bavulu topal ayakla sen taşımak

zorunda kalsaydın da keyfin bu kadar yerinde olur muydu acaba?.." "Bu lanet arabayla benim için kolay olduğunu mu sanıyorsun[7’1] Krâner’in tepesi atmıştı. “Parça parça olmasın diye ne yapacağımı bile bilmiyorum şu koduğumun yolunda!” Gücenmiş halde susup bu andan başlayarak kimseye sesini çıkarmadı, arabanın okuna yüklenerek yalnızca ayaklarının önündeki yola bakıyordu. Bayan Halics, içinden Bayan Krâner'i çekiştirmeye koyuldu, çünkü berikinin arabanın öbür yanında hiçbir şey yapmadığından neredeyse adı gibi emindi; Halics ise ne zaman sızlayan ayalarını düşünse içinden KrânerMe Schmidt’e verip veriştiriyordu; çünkü, “Onlar için cır cır ötmek kolaydı tabii/' Ama hepsinin gözüne batansa özellikle Bayan Schmidt’ti, çünkü -şimdiye kadar olmadıysa bile- yola çıktıklarından beri nasıl da suskunlaştığının artık fark edilmesi gerekirdi, dahası, “Yok, eğer iyice bir daha düşünürsem/’ diye geçti Bayan Krâner'in içinden de Schmidt'in içinden de, “Irimiâs'ın gelişinden bu yana neredeyse hiç duymuyorum sesini...” “Şu Bayan Schmidt niyeyse o kadar kuşku uyandırıcı ki/’ diye ekledi için için Bayan Krâner, “Bir şey acı mı veriyor? Hasta mı yoksa? Şey değil ya... Ah, yo! O kadarcık aklı vardır canım. Kesin dün, akşam.., Irimiâs depoda yanına çağırdığında bir şey söylemiştir Ama ne istemiş olabilir ki ondan? Ee, tabii ki herkes biliyor, bir zamanlar aralarında neler geçtiğini... Ama nerede kaldı artık o? Üstünden artık kaç yıl geçti onun?” “Şu Irimiâs aklını tamamen almış başından,” diye sürdürdü Schmidt huzursuzca. “Daha Bayan Halics, haberi getirdiğinde bile nasıl bakmıştı bana!.. Sonra da bakışlarıyla delip geçmişti! Herhalde şey değildir, aş... Ah, yok! Bu yaşta aklı başından gidecek değil ya artık. Peki ama... ya giderse? Anında boynunu kıracağımı bilir herhalde! Yok, bu böyle bir şey yapmaz! Hem zaten, onun tam da Irimiâs’ın ilk göz ağrısı olduğunu düşünmüyordur ya?! Güleyim bari. Öyle bir kokusu var ki, sanırsın domuz, boşuna kolonya sürünüp duruyor bütün gün boyunca! Tam böylesi lazım ilerde Irimiâs'a! İyinin iyisi kadıncağızlar fır dönüyor etrafında, onun için böylesi bir köyün kazı eksik kalmamıştır. Ah, yok!.. İyi de, o zaman ne demeye parıldayıp duruyor gözleri öyle? O dana gibi kocaman iki gözü?.. Sonra nasıl da cilveleniyor Irimiâs’a, hay yıldırımlara gelesice! Tabii ya, cilvelenir bu, kim olduğunun ne önemi var, erkek olsun da... Ama dur sen, ben bilirim ona bu alışkanlığı bıraktırmasını! Şimdiye kadar eline geçenler yetmediyse eğer, artık benden günah gitti! Ayıltmasını bilirim ben onu, korkacak bir şey yok! Memeli kaşık düşmanlarının alayının köküne bir kıran girse şu çarkı bozuk dünyada!" Futaki tempoya gittikçe daha zor

dayanabiliyordu, kayışlar omuzlarını sürte sürte kanatmış, kemikleri yanıyordu ve ağrı, kötü ayağına gene saplanınca diğerlerinden hepten geri kaldı; ancak onlar bunun ayırdına bile varmadı, hatta Schmidt bile kafa yormadı ona, yalnızca arkaya doğru bağırıyordu (“Ne olacak böyle artık? Zaten oldukça ağır aksak ilerliyoruz, şimdi ne demeye yavaşlatıyorsun sen de?!"), çünkü “burada büyük patronu oynadığı" için Krâner’e karşı öfkesi bir kat daha büyümüştü, bu yüzden kaytarmaması için daha sonra Bayan Schmidt’e terslendi ve kalan kuvvetini toplayarak ufacık ayaklarını daha ça~ buk toplamaya başladı. Çok geçmeden Krânerlerin arabasına da yetişip kervanın önüne geçti. “Git bakalım, seğirt bakalım sen!” diye tepiniyordu öfkesinden Krâner. "Göreceğiz bakalım kim daha dayanıklıymış!” Halics bir inleme kopardı. "Ah, canım dostlarım!.. Bu kadar acele etmeyin artık! Topuğumun canına okudu şu yere batası çizme, attığım her adım bir azap!” “Zırlama!” diye gözdağı verdi Bayan Halics burnundan soluyarak. “Ne bağırıp duruyorsun ciyak ciyak! İyisi mi sen şunlara sadece meyhanede büyük kahraman olmadığını göster!” Bunun üze-*

rine Halics, dişlerini sıktı ve önde yanşa tutuşan Krâner'le Schmidt[1] e ayak uyduracağım diye didinmeye başladı, onlarsa takımın önderliğini kâh birisi kâh diğeri ele geçirirken şimdi artık birbirinin ardından daha da umudu kırılmış şekilde ilerliyorlardı. Bu yüzden Futaki, kervandan bir hayli kopmuştu, aradaki mesafe artık iki yüz metre kadar açılınca da peşlerinden yetişmeyi denemedi bile. Gittikçe ağırlaşan bavullarla daha kolay ilerleyebilmek için aklından yeni yeni planlar kurmuştu ama sırtındaki kayışları nasıl ayarlarsa ayarlasın, çektiği acının bir türlü sonu gelmek bilmiyordu. Bu yüzden de kendisine daha fazla azap çektirmemeye karar verip kalınca gövdeli bir akasyayı gözüne kestirerek yoldan saptı ve öylece, olduğu gibi, bavullarla birlikte çamura lök gibi yığılıp kaldı. Sırtını ağacın gövdesine yaslayıp dakikalar boyunca göğsünden hırıltılar yüksele yüksele soluklandı, sonra da kayışlardan sıyrılıp ayaklarını gererek uzattı. Elini cebine daldırdı ama artık sigarasını yakacak kadar bile gücü kalmamıştı, aniden uykuya dalıp gitti. Çişi geldiğinde uyandı ancak; tutuna tutuna yerinden doğruldu ama elleri, ayaklan öyle bir uyuşmuştu ki o saat geri düştü ve ancak ikinci denemesinde başarabildi ayakta durmayı. “Ne malız biz yahu!..” diye söylendi sesini yükselterek ve işini bitirmesiyle bavullardan birinin üstüne geri çöktü.

"Dinleyecektik Irimiâs'ı! Dediydi o, bekleyelim daha bu taşınma için diye ama biz? Yok! Daha bugünden! Daha bu gece! Aha, aldık mı şimdi! Burada çamurun içinde oturuyorum, yorgunluktan canım çıkmış halde... Sanki bugün olması, yarın ya da bir hafta sonra olması bir şey fark edermiş gibi... Hem belki Irimiâs bir kamyonet de bulabilirdi! Ama biz, yok da yok! Derhal.,, hemen!.. Hele en başta şu Krâner!.. Her neyse, ne fark eder... Son pişmanlık... Artık o kadar da uzak değiliz.'' Bir sigara çıkardı, ilk fırtı derince içine çekti. Ufaktan başı dönse ve uğuldayıp ağrısa da kendini hemencik daha iyi hissetmişti. İyice hırpalanan ellerini, kollarını hareket ettirip duyarsızlaşan ayaklarını ovuşturduktan sonra önündeki toprağı sopasıyla eşelemeye başladı. Gün iniyordu. Yolu görmek artık pek olası değildi ama Futaki'nin içi rahattı. Tam da Almâssy Çiftliğimin dibinde bittiğinden yönü kaybetmek mümkün değildi, hem zaten yıllar önce bu taraflara çok gelip gitmişliği vardı; çünkü o zamanlar bir çeşit makine mezarlığı olarak kullanılıyordu burası ve elenip kullanılmaz hale gelmiş sabanların, pullukların ve daha kim bilir başka ne çeşit ıvır zıvırın daha o zaman bile berbat durumda bulunan binaya taşınması gibi işler onun göreviydi. "Yani, şuna gelirsek, burada, bütün bu olup bitenlerin içinde öylesi de var, böylesi de..." diye düşündü birden. "Evvela burada şu... çiftlik var. Ben demiyorum ki, bir zamanlar, daha Kont zamanında bayağı iyi görünüyordu. Ama şimdi? En son gördüğümde, odaları ayrıkotları bürümüş; rüzgâr, kulenin kiremitlerini indirmiş ve tek bir kapı ya da pencerenin olmaması bir yana, yer yer döşemeler de çökmüştü; aşağıdaki bodrum biîe görülebiliyordu... Elbette, iyisi mi buna karışmamalı... Patron Irimiâs, bilecek olan o, çünkü tam da bu çiftliği kestirmiş gözüne! Hem belki de... bu işin iyi tarafı$_f$ tam da her şeyden öylesine feci halde uzak olmasıdır... Çünkü burada ne bir çiftlik evi var ne de başka bir şey... Kim bilir. Olabilir." Bu nemli havada zorlukla tutuşan kibrit]e denemeler yapmak istemedi canı, bu yüzden biraz önceki kordan başka bir sigara daha yaktı ama onu da hemencik atıvermedi, o azıcık sıcaklık da pek iyi geldiğinden, içe kıvırdığı parmaklarının arasında bir süre tuttu. "Sonra bir de... bütün bunlar, dün... Boşuna istiyorum, ben bunu anlayamıyorum... Çünkü zaten onu iyi tanıdığımızı biliyor. Öyleyse bunca şarlatanlığın ne âlemi vardı? Öyle bir konuştu ki, sanırsın bir çeşit misyoner... Onun da ıstırap çektiği görülebiliyordu, sadece bizim değil... Anlamıyorum, çünkü ne istediğimizi bilmesi gerekirdi ! Sonra şu avanak çocukla bütün bu saHapatiliğin içine sırf ondan nihayet, Pekâlâ, tamam... bu iş bu kadar yeter.

Çocuklar, işte buradayım, geldim. Nedir bu büyük keder? Kendimiz için akıllıca bir şeyler yapalım. Kulak verelim bakalım, kimin fikirleri var...' sözlerini duymak için daldık. Ama hayır! Yok öyle bayanlar baylar, yok böyle bayanlar, baylar, yok sizler ne kadar suçlusunuz da... İnsanın aklı durur! Ve kim bilebilir, maytap mı geçiyordu yoksa ciddi olarak mı yapıyordu? Üstelik kendisine, buna bir son vermesini söylemek de olası değildi... Bir de şu aptal çocuğun başına gelenler... Bir sürü fare zehrini yemiş de, ee, sonra? Hem zaten zavallı için daha iyi bile oldu, hiç değilse daha fazla acı çekmedi. İyi de benim ne alakam var bütün bunlarla?! İşte anası orada, ilgilenseymiş gerektiği gibi! Peki o zaman bir de... o sefili buluncaya kadar bütün gün, tabana kuvvet, o baş belası havada çevrenin altını üstüne getirtti bize!.. Arasaydı kendisi, anası olacak o kart cadaloz! He, tabii ya. Irimias'ı anlayan kim? Öyle bir insan yok... Sırf... daha önce kesin böyle bir halt etmeyecekti... İnsan, yaşadığı şaşkınlıktan ne tükürebiliyor ne de yutkunabiliyordu... Şu kadarına şüphe yok ki, çok değişmişti. Yani elbette kim bilir, geçen yıllar boyunca ne çarklarından geçmiştir feleğin? Ama atmaca burnu, ekose ceketi ve kırmızı kravatı, bak onlar eski! Burada hiçbir mesele yok!” Yatışarak bir of çekti, yerinden doğruldu, kayışlan sırtında düzeltti, sonra da sopasına dayana dayana taş yola çıktı. Vakit daha hızlı geçsin ve iyice derisinin içine giren kayıştan dikkatini alsın diye, sonra bir de burada, dünyanın bir ucunda, ıpıssız yolda, bir başına; yapayalnız olmaktan birazcık korktuğundan bir, “Güzelsin, Tatlı Macaristan'dı tutturdu ama ikinci dizeden sonra artık devamını bilmiyordu, bu yüzden daha sonra pat diye aklına başka bir şey gelmeyince millî marşı okumaya koyuldu. Gelgelelim şarkı söylemek kendisini daha kaderine terk edilmiş hissettirmişti, hemen ona da son verdi ve soluğunu tuttu. Çünkü sanki sağ taraftan bir ses duyar gibi olmuştu... Kötü ayağının elverdiği kadarıyla adımlarını hızlandırdı. Fakat bu kez de diğer taraftan bir şeyler çıtırdıyordu...[14]Bu da neyin nesi şimdi?.. İyisi mi ben millî marşı söylemeyi sürdüreyim/' diye düşündü. Şimdi geriye pek bir şey de kalmamıştı zaten. O zamana kadar daha da iyi geçerdi zaman...

Tanrım, bereket bolluk Mutluluk ihsan eyle Macar'a! Düşmanlarıyla savaşırsa eğer Koruyucu elini uzat ona...

Şimdi ise adeta... bir çeşit çığlık duyduğunu sandı... Yoksa öyle değil de... daha çok ağlama sesi. "Hayır. Bu bir hayvan... inceden uluyor ya da onun

gibi bir şey. Ayağı kırılmış olacak muhakkak/’Ancak başını boşuna kaldırıp duruyordu, yolun iki yanını şimdi artık bütünüyle karanlık bürümüştü, hiçbir şey görmüyordu.

Kara bahtının öteden beri perişan ettiği Bu halka neşeli bir gün göster...

“Biz de fikrini değiştirdiğini sanmıştık artık!” diyerek takıldı Krâner yaklaşan Futaki'yi fark edince. "Ben daha yürüyüşünden tanıdımdı,” diye yapıştırdı Bayan Krâner. “Bunu kanştırmak mümkün değil. Öyle bir yürüyüşü var ki, sanırsın topal bir kedi." Futaki sırtındaki bavulları yere bıraktı, kendini kayışlardan kurtarıp çıktı ve hafiflemiş bir şekilde of çekti. “Siz yolda hiçbir şey duymadınız mı?” diye sordu. “Yo, neyi duyacaktık ki?” diye meraklandı Schmidt. “Hiç, işte öylesine sordumdu.” Bayan Halics, bir taşın üstüne oturmuş, ayaklarını ovuşturuyordu. “Bir tek siz gelirkenki tuhaf gürültüyü duyduk. Kim olabilir, bilemedik.” “Niçin, siz ne düşünmüştünüz? Buralardan bizden başka kim geçer ki? Sinsice dolaşan hırsızlar mı?.. Daha tek bir kuş bile göremedik. Değiİ ki insan.” Durdukları patika, ana binaya çıkıyordu: İki tarafında şimşir ağaçları, şurada burada kaim gövdeli tek tük kayın yahut çam ağacının çevresini örerek, yabani duvar sarmaşığının konağımsı yapının kalın duvarlarına sürünerek çıkmasıyla aynı inatçılıkla üstlerine tırmanarak on yıllardır hoyratça büyümüştü, böylelikle (tıpkı bu taraflarda dedikleri gibi) bütün “şatomda bir çeşit dilsiz umarsızlık vardı, çünkü her ne kadar şimdi ön cephenin üst bölümü serbest olsa da, besbelliydi ki birkaç yıla kalmaz bitkilerin amansız saldırısına daha tazîa karşı

koyamazdı. Bir zamanlarki ana girişin muazzam aralığına çıkan enli merdivenlerin iki yanında o zamanlar birer "çıplak kadın heykeli" dururdu ve belleğine bu görüntü yıllar önce derin bir şekilde kazman Futaki’nin ilk işi, yakınlarda onları aramaya koyulmak olmuştu ama boşu-naydı; çünkü toprak adeta yutuvermişti onları. Acemice, koskocaman açılmış gözlerle, ağızlarını bıçak açmadan merdivenlerden yukarı adımladılar; çünkü karanlıktan ancak yükselen dilsiz * şato'nun -ön cephenin sıvası neredeyse tümden dökülmüştü, bir fırtınayı daha kaldıramayacağı, virane kuleden de anlaşılıyordu; bomboş gerilip duran pencere aralıkları da cabası- bir zamanlarki o görkemin izlerini, asaletin, savunulması için bir zamanlar inşa edilen, gene de zamandan bağımsız disiplinini hâlâ koruyordu. Yukarıya

vardıklarında Bayan Schmidt, ana kapının yıkılmaya yüz tutmuş kıvrımının altından hiç duraksamadan adımını içeri attı ve boşluktan tın tın öten mekânı, yoğun duygulara kapılarak ama içinde zerre kadar korku olmaksızın iyice dolaştı; gözleri karanlığa çok geçmeden alışıverdi, böylece sol tarafa açılan küçük salona vardığında parça parça kırılmış parke taşların veya neredeyse tamamen çürümüş ahşap döşemelerin üzerinde yerde sinsice yapışıp duran paslı makinelerle onların yedek parçalarından büyük bir beceriyic kendini sakındı ve Futaki’nin öylesine keskin biçimde anımsadığı o yarıkların önünde tam vaktinde durakladı. Diğerleri onu şöyle bir sekiz-on adım geriden izliyordu ve kaderine terk edilmiş, ölü <#şato? nun cereyan yapan mekânlarını da böyle dolaştılar; yeri geldi bir pencere aralığında durup dehşet verici biçimde serpilip genişleyen aşağıdaki parka baktılar, daha sonraysa orada burada kapı ve pencere pervazlarının adamakıllı çürümesine karşın üzerlerindeki hâlâ zarar görmeden kalabilmiş süslü püslü oymalara ve tepelerindeki, bazıları oynak kabartmaların

donuk siluetlerine, parlayıp parlayıp sönen kibritlerin anlık ışığında yorgunluktan ne olduklarına bile kafa yormadan öylece baktılar ama en çok da bir yanma devrilmiş, özel bir şekilde “allanıp pullanmış”, gördüğünde gözleri fal taşı gibi açılan Bayan Halics’in tamı tamına on üç ejderha başı saydığı bakır kakmalı sobaya büyük takdirle dikkat kesildiler Hepsinin nutku tutulmuştu, daha sonra ellerini kaldırıp kalın bacaklarını salonun ortasında çarparak akıl erdiremediğinden bağıran Bayan Krânerin cırtlak sesi, kendilerine getirdi onları: “O güzel insanlar nasıl olmuş da yakabilmişler bunu yahu?” Ve aslında sorunun cevabı da içinde gizli olduğundan, Bayan Krâner’in sözlerini sırf ona katıldıklarını belirten homurtularla karşıladılar, daha sonra ilk salona geri döndüler ve birazcık tartışmadan sonra ("Burada mı? Tam da burada, en büyük cereyanın ortasında, öyle mi? Diyebilirim ki, patron bey, tam isabet,” diyerek Krâner'in Önerisine karşı özellikle Schmidt çok ayak diremişti), Krâner’in, "Burada uyusak iyi olur bu gece. Cereyanlı olduğu doğru, falan filan ama iyi de Irimiâs gün ışımadan gelirse ne olacak? Bizi bu şeytan icadı lanet olası koca labirentin içinde nasıl bulacak?” yollu teklifini kabul ederek oradan çıkıp geceye, olur da yağmur daha bir güçlü tutturur, rüzgâr saldırıya geçer, diye brandaları pekiştirmek için arabaya gidip geri döndüler ve kimin nesi varsa -çuvalı, battaniyesi, yorganı- onlardan kendisine yatacak geçici bir yer yapmaya girişti. Gel gör ki her biri paçavralarının üstüne yerleşip de

battaniyelerin altında tuttukları soluklarından azıcık ısındıktan sonra bile yorgunluktan gözlerine uyku girmedi bir türlü. “Ya, ben hiç anlamıyorum IrimiâsV* dedi karanlıkta Krâner. "Biri bana bunu bir açıklasın... O herif de tıpkı bizim gibi, yüreğinde, ağzında sıradan bir adamdı; bir tek şu var, kafası daha iyi çalışırdı. Ya şimdi? Sanırsın büyük bir efendi, sanırsın bir

kodaman!.. Öyle değil mi yani?” Uzun bir sessizlik oldu, daha sonra Schmidt aldı sazı eline. "Doğruya doğru, bu gerçekten garipti. Ne demeye bulaştı orada boka? Gördüm ki bir şeyleri çok istiyor; ama yani ben zaten biliyordum sonunda ne olacağını...Tam da bizimle aynı şeyi istediğinin başlarda ayırdına bir varsam, daha o zaman söylerdim ona kendini paralama diye...” Okul Müdürü yattığı yerde ha bire dönüp duruyor ve karanlığa bakıyordu. “Çünkü, rica ederim, bu kadarı da artık fazla oluyor, yok şöyle suçlusunuz, yok böyle suçlusunuz, aşağı Estike, yukan Estike! Bir de şu kadarcık alakam olsa geri zekâlıyla! Daha adını duysam kan beynime sıçrardı! Yani Estike de ne oluyormuş yahu? Efendim, isim mi bu? Yahu bir çocuk, ‘Hey, Estike!' diye çağrılır mı hiç? Bu tam bir komedi, lütfen. O kızın ‘Erzsi' diye normal bir ismi vardı ama tabii caka bu, rica ederim. Bu çocuğu mahveden, babasının cakasıdır! Ama ben mi? Nasıl nasıl? Üstelik bir de ben o kızı ayaklarının üstünde kaldıracağım, diye elimden geleni yaptım!.. Destek okulundan eve getirdiklerinde ufak bir karşılık öderse yoluna koyacağımı, sadece sabahlan bana göndermesini de söyledim o cadıya. Ama hayır da hayır. Hinoğluhin acuze, o zavallı için daha birkaç forinte bile kıyamadı. Ee, o zaman bir de ben oluyorum suçlu! Güleyim bari, lütfen." "Biraz daha sessizlik!” diye fasırdadı onlara Bayan Halics. “Beyim artık uyuyor! Sessizliğe alışıktır!" Ama Futaki bunu duymazdan geldi. “Olacağı varsa, olur. Irimiâs'ın bütün bunlarla neyin peşinde olduğu sonra ortaya çıkar. Çünkü yanna her şey aydınlanacak. Hatta daha bu geceden. Siz buna inanabiliyor musunuz?” “Ben, evet/' diye yanıtladı Okul Müdürü. “Müştemilatları gördünüz mü? Nereden baksanız beş tane var. iddiaya girerim, bak atölyeler orada olacak ileride.” “Atölyeler mi?” diye sordu Krâner. “Ne atölyesi?” “işte, ne bileyim ben... Bence... öylesi de olur,

böylesi de. Şimdi ne canımı sıkıp duruyorsunuz?” Bayan Halics sesini gene yükseltti. “Şuna bir son verecek misiniz artık? Böyle nasıl dinlenilecek!” "Ee, tamam, tamam,” diye diklendi Schmidt. “İki satır laflamak da yasak değildir artık.” "Bence/' diye sürdürdü Futaki arpacı kumrusu gibi

düşünceli. “Tam tersi olacak. O müştemilat binalarını konut olarak verecekler, atölyeler de burada olacak.” “Gene şu atölyeler/' diyerek mızmızlandı Krâner. ‘Neyiniz var sizin? Herkesin mi makineci olası var? Hadi Futaki'yi anlıyorum da size ne oluyor? Sizden ne olacak? Makineci müdürü mü?” “Rica ederim, bırakalım nüktedanlığı!” dedi Okul Müdürü soğuk bir şekilde. “Bu yollu ahmakça şakalar için şu ânın pek uygun olduğunu sanmam. Hem bir dakika, size ne oluyor da hakaretler edebiliyorsunuz?! Teessüf ederim!" “Uyuyun artık, Tanrı aşkına!..” diye inledi Halics. “Böyle gerçekten uyuyamıyorum...” Birkaç dakikalığına sessizlik oldu ama uzun sürmedi, çünkü içlerinden biri kazara yellenivermişti. “Kimdi o?” diye sordu Krâner kahkahalar atarak ve yanında yatan Schmidt'i dürttü. “Rahat bırakın beni! Ben değildim!” diye itiraz etti beriki diş bileyerek ve diğer tarafına döndü. Ama Krâner’in içine sinmemişti. “Ee, ne olacak şimdi, kimsenin cesareti yok mu ortaya çıkmaya?” Halics -sinirden artık göğsü hırlaya hırlaya- doğrulup oturarak işi yalvarıp yakarmaya döktü. “Rica ederim, ben... her şeyi itiraf ediyorum... Yeter ki artık susun...” Bunun üzerine konuşmalar mutlak olarak kesildi ve birkaç dakika sonra hepsi mışıl mışıl uyuyordu. Halics'i cam gözlü, kambur bir adamcağız kovalıyordu ve uzunca bir köşe kapmacadan sonra en sonunda bir ırmağa kaçtı ama böyle, durumu daha bir çıkmaza dönüşmüştü; çünkü hava almak için kaç kere su yüzüne çıktıysa küçük adamcağız hemencik dehşetli bir şekilde uzun bir sopayı kafasına indirivermiş ve her seferinde şöyle hay-

kırmıştı ona: “Şimdi gösteririm ben sana gününü!” Bayan Krâner dışarıdan bir gürültü duydu ama ne olabileceğine karar veremedi. Sırtına bir kanadiyen geçirip dikkatle yürüyerek makine dairesinden tarafa yöneldi. Artık neredeyse taş yolun oralardaydı ki birdenbire içine bir sıkıntı çöktü. Geri döndü, evlerinin çatısını alevlerin yaladığını gördü. “Çıra! Dışanda bıraktım çırayı! Güzel Tanrım!” diye haykırdı dehşete kapılarak. Hemen geri koşturdu ve bütün imdat çağırma denemeleri boşa çıktığından, adeta ötekileri toprak yutuvermişçesine, korkudan tir tir titreyerek evin içine dalıp kurtarabileceğini kurtarmaya girişti. Önce odaya seğirtip nevresimlerin altına sakladıkları nakit parayı ışık hızıyla toparladı, sonra da alevler içindeki eşikten fırlayıp mutfağa koşturdu, Krâner orada, masanın yanında oturmuş, sanki hiçbir şey olmamış gibi rahat rahat yemek yiyordu: “Jöska, sen aklını mı kaçırdın? Ev yanıyor!” Ama Krâner kıpırdamadı bile... Bayan

Krâner o sırada alevlerin artık perdelere de sıçradığını görmüş, bağırıyordu: "Kaçsana, delinin zoruna bak, görmüyor musun, şimdi üstümüze çökecek her şey?!" Hızla evden çıktı, sonra da dışarıda öylece oturdu, korkusu, titremesi duruvermişti, dahası, yavaş yavaş her şeyi küle dönerken artık oldu olacak tadını bile çıkarıyordu. Hatta yanına gelen Bayan Halics'e de gösterdi: "Görüyor musunuz, ne kadar güzel? Böyle göz alıcı bir kızılı ben daha hayatımda görmedim!" Toprak, Schmidt'in ayağının altında sanki bir batığın üstündeymişçesine sallanıyordu. Bir ağacın dibine vardı, ağaca tırmandı, ama onun da batmaya başladığını hissediyordu... Yatakta yatıyordu, karısının üstünden geceliğini çekip çıkarmaya çalıştı ama bunun üzerine beriki çığlık atmaya başladı, o ise peşinden atıldı, geceliği yırtıldı, Bayan Schmidt yüzünü ona döndü, gevrek gevrek gülmeye başladı, muazzam göğüslerinde meme uçları adeta enfes birer güldü, içeride berbat bir sıcak vardı, üstlerinden boncuk boncuk terler boşanıyordu Pencereden dışarı baktı: Dışarıda yağmur, bardaktan boşanırcasına yağıyordu; Krâner, elinde kartondan bir kutu, eve doğru seğirtiyordu, sonra birden kutunun dibi çıkıverdi ve içindeki her şey dört bir yana saçıldı, Bayan Krâner, bağrınarak» acele etmesi için çağırdı, sağa sola yuvarlananların daha yarısını bile toplayamamıştı ki kalanları toplamayı ertesi güne bırakmaya karar verdi Birdenbire üstüne bir köpek saldırdı, ürpererek bir çığlık koparıp suratına bir tekme indirdi, mundar hayvan uluyarak iki büklüm oldu ve oracıkta yerde kalakaldı Hızını alamayıp bir tekme daha indirdi Köpeğin karnı yumuşaktı Okul Müdürü ıstırap içinde ve utana sıkıla eski püskü takım elbiseli bir adamcağızın terk edilmiş bir yer bildiğini söyleyerek kendisiyle gelmesi için aklını çeldi beriki sanki hayır demeyi bilmezmiş gibi rıza gösterdi onun artık içi içine sığmıyordu ve terk edilmiş bir parkın kapısını açtıklarında etratı sık bir fundalıkla çevrili taş banka daha çabuk varabilmek için hatta sırtından bir de iteklemişti ufak tefek adamcağızı banka yatırdı kendisi de üstüne atılıp boynundan öptü ama o anda taş banka çıkan ak mıcır serpilmiş yürüyüş yolundan beyaz önlüklü birkaç doktor yaklaştı o ise yerin dibine gire gire onlara artık devam edeceğini işaret etti lâkin daha sonra gene de doktorlardan birine işte gidecek yerleri olmadığını bunu gerçekten anlayışla karşılamaları gerektiğini anlattı ve daha sonra kendisini muhakkak işe dahil etmeleri gerektiğini söyledi bir de utançtan başını kaldıramayan adamcağıza çamur atmaya başladı çünkü ondan artık sinir bozucu biçimde tiksiniyordu ama bakışlarını bir oraya bir buraya boşuna çevirip durdu beriki sanki yer yarılmış içine girmişti doktor hor

gören bakışlarla gözlerine baktı sonra yorgunca kendini zorlayarak aman sen de dercesine elini salladı Bayan

Halics Bayan Schmidt'in sırtını keseledi küvetin kenarına asılı tespih adeta bir yılan gibi kayıp suya düştü pencerede bir yeniyetmenin kikirdeyen başı gözüktü Bayan Schmidt ona artık yeterli olduğunu derisinin sürtülmek -ten yanmaya başladığını söyledi ama Bayan Halics onu küvete geri bastırıp sırtını keselemeyi sürdürdü çünkü Bayan Schmidt'in kendisinden memnun olmadığından gittikçe daha çok korkuyordu daha sonra canı burnunda bağırmaya başladıengerekler soksunartık seni ağlamakı-çin küvetinkenarına oturdu pencereden kıkırdayan yeniyetmenin hâlâ oradadurduğunu gördü BayanSchmidt kuşolmuş bulutlarınüstünde mutlumesut uçuyordu aşa-ğıdabirisinin kendisineişaretettiğini gördü birazalçaldıve ozamanartık Schmidtinbağrışçağnşlannı duyabildi neden yemekpişirmedinsenikaltak hemenaşağıgel amao uça-

raküstündengeçtive şöylecikcikledi sonrayarına kadaröl-

■

mezsinaçlıktan güneşin sırtmnsıttığımhissettiSchmidt-birdendibinde bitiverdiKesşunu derhalamao dönüpbak-madı bile birazdahaalçaldı canıbirböcekavlamakisterdi futakininomzunabirdemirlevuruyorlardı Kıpırdayamadı iplerlebirağacabağlanmıştı gerildiveipingevşediğinihis-setti omzunabirbaktı uzunbiryara açılmıştıüstünde ba-kışlarınıoradanuzaklaştırdı dayanamıyordu birekskava-tördeoturmuş kepçekoskocaman birçukur kazıyordu orayabiradam geldivededikі çabukolçünkünasılisterse-nişte başkabenzinyoksanaama çukuruboşunaderinleşti-riyordu ha biregöçüpduruyordu yen yeyenıde dcndene-di amanafile ozamanağladı makinedairesininpenceresin-deoturduve neolduğunuan lamadı tan yeri miağarıyordu yoksagünmübatıyordu vebütünbunlarınbir türlüsonu gelmekbilmiyordu öyleceoturupneolduğunuanlamadı dışandahiçbirşeydeğişmemişti nesabaholuyorduneakşam-sadecebite viyeyaşafaksöküyoryadagünbatıyordu

Cennet’e gitmek mi?

Kâbus görmek mi?

Virajdan çıkıp da meyhanenin kapısında aylaklık edip el sallayan insanları kesin olarak göz önünden kaybetmeleriyle kurşuni yorgunluğun da geçivermesi bir olmuştu ve artık -karşısından boşuna savaşım verdiği- kendisine işkence eden o uyuklamayı da duymuyordu, daha demin nerdeyse gazyağı sobasının dibindeki sandalyeye demirlemişti, çünkü daha rüyasında bile unlamayacağı, Irimiâs'm dün akşam kendisine söylediği PHaydi bakalım, annenle konuş, benimle gelebilirsin, gelesin varsa şayet...”} andan itibaren gözünü bile kırpa-mamış ve sabah için kararlaştırdıkları buluşmayı kaçırmamak adına bütün gece yatakta, sırtında elbiseleriyle döneleyip durmuştu; ama şimdi önünde, siste alacakaranlıkta yitip giden yolu tam da sonsuzluğu yarıp giderken görünce gücü neredeyse ikiye katlanmıştı; nihayet “dünyanın, önünde sonuna kadar açıldığı'nı hissediyordu ve artık ne gelecekse gelsindi, o her hâlükârda direncini koruyacaktı. Ve içindeki coşkusunu bir şekilde dil-lendirebilme arzusu ne kadar büyük de olsa yine de kendine hâkim olup adımlarını elinde olmayarak da olsa ona uydurarak, seçilmişliğin ateşiyle yana yana, disiplinli bir şekilde üstadı izliyordu, zira kendisine verilen görevi ona ancak sümüklü bir çocuk gibi değil, bir erkek gibi uydu-

ğu takdirde yerine getirebileceğini biliyordu: Üstelik zaten başka zamanlar da ha bire car car konuşup böbürlenen Petrina'nın böylesi ölçüsüz bir parlamanın hakkım besbelli ki yalnızca yeni bir alaycı eleştiriyle verccek olması ve Irimiâs'm yanında bir kerecik olsun utanç içinde kalmayı hiçbir şekilde sineye çekmeyecek olması da ca-basıydı. En iyisinin, onu her konuda sadık bir şekilde izlemek olduğunun tam ayırdındaydı, çünkü böyle yaparsa kesinlikle bir sürprizle karşılaşmazdı. Her şeyden önce hep tekrarladığı, özgün hareketlerine, uzun adımlarının teklifsiz ahengine, vurgulu sözlerin söylenmesinden önceki aralarda sağ işaretparmağının dikkat çeken, gözdağı veren kıvrılışlarına dikkat kesildi ve hemen cn zorunu, Irimiâs'ın alçalan tonlamasını ve söyleyeceklerinin bazı bölümlerini birbirinden ayıran ağır sessizliği içinden öğrenmeye, ağır bir şekilde çınlayan tümcelerinin disiplinini ezberleyemeye ve düşüncelerini daima ölümcül bir kesinlikle ifade edebilmesini sağlayan o yanılmaz güveni gizlice gözetlemeye koyuldu. Gözlerini, Irimiâs'ın hafiften eğilmiş sırtından -yüzüne yağmur çarpmasın diye-sahibinin alnına doğru iyice indirilmiş dar siperlikli kasketinden bir an olsun indirmedi ve üstadının, kendilerinin orada olduklarına bile bakmaksızın gergin bir şekilde derin düşüncelere

daldığını görünce, sırf dikkatini odaklayarak Irimiâs'ın biçimlenen düşüncelerinin mümkün olduğunca süratli bir şekilde hedefe ulaşmasına hemen katkıda bulunmak istediği için, yüzünü buruşturup kaşlarını çatarak kendisi de ses çıkarmadan yürüdü. Petrina, çektiği azaptan kulağını eşeleyip duruyordu, çünkü kader arkadaşının gergin yüz ifadesini görünce sessizliği bozmaya o da yeltenemiyor ama bir şekilde kendi kendini de hizaya getirerek gözleriyle "ufaklığa" boş yere işaret ediyordu ("Tık etme! Düşünüyor!"), ama sorular, boğazını öyle bir güçle sıkıyordu ki, ta yanında azimle boğulmakta olan Petrina'nın kahramanlığı, Irimiâs'ın da dikkatini çekinccyc kadar ilk başta ancak takıla sürçe, çok geçmedense artık düdük çalarcasına ve hırıldayarak nefes almıştı. Beriki gönülsüzce dudağını büktü ve insafa geldi: "Söyle bakalım, ha! Ne istiyorsun?!" Petrina bir of çekti, çatlamış dudaklarını yaladı ve gözlerini hızla kırpıştırmaya başladı. "Üstat! Ben altıma sıçmış durumdayım! Bu işten nasıl sıyrılmayı düşünüyorsun?!" "Çok şaşırtıcı olurdu," diye belirtti Irimiâs kinle, "bir de sıçma-saydın altına. Kâğıt vereyim mi?" Petrina başını iki yana salladı. "Şaka değil bu. Az kaldı gülmekten çatlayacağım, dersem yalan olur.." "Kapa çeneni." Irimiâs, uzaklarda karanlıklaşan yola kibirle baktı, dudaklarının kenarına bir sigara yerleştirip yavaşlamaksızın veya durmaksızın yaktı. "Eğer şimdi dersem ki, tam da işte bu fırsatı bekliyorduk, diye belirtti kendinden emin bir şekilde ve Petri-na'nın gözlerinin içine baktı, "için rahat edecek mi?" Arkadaşı endişeyle baktı, daha sonra başını eğdi, durakladı, düşüncelere daldı ve yeniden Irimiâs'm yanma vardığında öyle bir asabiyete tutulmuştu ki zorlukla sızlandı: "Ne... ne-ler geçiyor aklından?!" Fakat beriki cevap vermedi, gizemli bir tavır takınarak yolu tarıyordu, Petrina, kötü önsezilerden kıvrana kıvrana bu derin anlamlı sessizliğe bir açıklama bulmaya çalıştı, daha sonra -ruhunun derinliklerinde bunun nafile olduğunu artık bilse de- telafi edilemez olanı engelleyebilmeyi denedi. "Bir bak hele! Her türlü iyide, kötüde ortağın oldum, öyleyim ve öyle kalacağım! Ve eğer bedeli buysa, varsın olsun! Şu sefil yaşamımın geri kalanında başında kasvetle senin önüne gelip densizlik etmeye yeltenen herkese diz çöktürmekten başka hiçbir şey yapmayacağıma ant içerim. Ama... ne olur, bir delilik yapma! Bir kerecik olsun, şimdi kulak ver bana! Şu ihtiyar Petrina'ya bir kulak ver! Hemen basıp gidelim buradan! Atlayalım ilk trene, son-

ra topuk! Çünkü bunlar taklaya bir uyanacak olurlarsa linç ederler!" "Asla!” diyerek sakin olmasını işaret etti Irimiâs. "İnsan onuru için sürdürülen tutkulu, umutsuz bir mücadele vereceğiz...O meşhur işaretparmağını kaldırdı ve Petrina’ya gözdağı verdi. "Kepçekulak! İşte bu bizim zamanımız!” “Vah bana, vahlar bana!" diye inledi bunun üzerine Petrina, kötü önsezilerinin doğrulandığını gören biri olarak. "Hep biliyordum! Hop biliyordum, bir gün bizim zamanımızın geleceğini! Güvendim... inandım... umut ettim,.. Al bakalım işte! Sonu böyle oldu!” "Ne maskaralaşıp duruyorsunuz şimdi?!” diyerek söze kanştı "Ufaklık” arkalarından. “Sevineceğinize ve artık bir kerecik olsun bir şeyi de ciddiye alacağınıza!" “Ben mi!?” diye sızlandı Petrina. "Ben o kadar mutluyum ki şimdi ağzımın suyu akmaya başlayacak..." Dişlerini gıcırdatarak başmı kaldırıp göğe baktı, sonra da umutsuzluğa düşerek başını sağa sola sallamaya başladı. "Şimdi söyle bana, benim kabahatim neydi? Yani birini mi incittim ben?! Kötü söz ettim mi hiç?! Yalvarırım, üstat, hiç değilse şu iki büklüm kocamışlığımı bir gör! Ağaran saçlarıma bir bak!" Ama Irimiâs’ı sarsmanın oluru yoktu. Ortağının yakaran sözlerini duymazdan geldi ve gizemli bir tebessümle söze girdi: "Ağ, Kepçekulak...” Petrina bunun üzerine başını kaldırdı. "Artık anlıyor musun?” Durdular, birbirlerine döndüler, Irimiâs birazcık öne eğildi. "Irimiâs'ın kocaman, bütün ülkeye yayılan örümcek ağı... Artık aydınlanmaya başladı mı o küt kafan? Nerede olursa olsun... bir şeyler... titreşir...” Petrina' nin canı, geri gelmeye başlamıştı, yüzünden önce yalnızca bir anlığına hızlıca bir çeşit gülümseme gibi bir şey geçti, daha sonra ufak gözlerinde yardakçı bir ışık parladı, kulakları heyecandan kıpkırmızı kesildi ve varlığında giderek daha ziyade bir duygusallık hükmünü kurdu. "Nerede olursa olsun... bir şeyler... titreşir... Sanırım, çakmaya başladım durumu...” diye fısıldadı sarsılarak. [VÎ]Bu... harika oîur... şöyle söyleyeyim...^ Ya, gördün mü?”diyerek başını salladı Irimiâs soğukça. “Önce bir düşün? ondan sonra viyakla.” “Ufaklık” bu manzarayı münasip bir uzaklıktan izliyordu ama keskin kulakları bu kez de yardımına koşmuş, tek bir sözcüğü bile kaçınmamıştı ve şimdilik bütün bunlardan zırnık kadar bir şey anlamadığından, unutmamak için hepsini içinden bir bir tekrarladı; bir sigara çıkardı, ağır ağır, ölçülü bir şekilde yakıp dumanını, dudağını Irimiâs’ın yaptığı gibi aşağı düşürerek, ince çizgiler halinde üfledi. Onlara yakınlaşmıyor, aynı şimdiye kadar yaptığı gibi, sekiz-on adım geri düşerek çığırlarından gidiyordu, çünkü üstadı, kesinlikle “artık ona da bütün olup bitenleri anlatmak için kılını bile kıpırdatmadığından kendini giderek

daha da incinmiş hissediyordu; oysa onun -oldum olası kırk dereden su getiren şu Petrina nm aksine- kendisinin onun yolunda canını bile ortaya koyabileceğini, çünkü ona karşı kayıtsız şartsız sadakat duyduğunu bilmesi gerekirdi. Ve bu mağduriyetin yol açtığı çilenin bir türlü sonu gelmek bilmiyor, düş kırıklığı, yüreğinde büyüdükçe büyüyordu; çünkü şimdi Irimiâs'ın en azından kendisine bir söz söylemeye bile tenezzül etmediğini görmek zorunda kalmıştı* hayır, tek kelimeyle onu hiç umursamıyor adeta "orada yokmuş gibi/' adeta “gene de öyle böyle, hiç de sıradan biri olmayan Sândor Horgos'un, kendisine hizmetlerini sunmayı teklif etmiş olması" hiçbir şey ifade etmezmiş gibi davranıyordu... Sinirinden yüzündeki çirkin bir sivilceyi tırnaklarıyla yoldu ve artık neredeyse Pöstelek yol sapağına vardıklarında bunu daha fazla sür-düremedi,, peşlerinden hızını artırdı, Irimiâs la yüz yüze geldi ve öfkeden eli ayağı titreyerek bağırmaya başladı: s,Ben sizinle gelmiyorum böyle!” Irimiâs hiçbir şey anlamadan baktı yüzüne. “Efendim?” “Eğer benimle bir der-

diniz varsa buyurun, söyleyin! Bana güvenmediğinizi söyleyin ve ben de buradan toz olup gideyim!” “Yahu sana neler oluyor şimdi?" Petrina’nın tepesi atmıştı. “Benim hiçbir şeyim yok! Bana bir tek şunu söyleyin, size lazım mıyım ben, yoksa değil miyim?! Yola çıktığımızdan beri tek bir söz bile etmediniz benimle, varsa yoksa Petrina, Petrina, Petrina! Madem o kadar meraklısıydmız onun, o zaman beni ne demeye çağırdınız?!'* “Bir dur hele sen," diyerek durdurdu Irimiâs onu sakince. “Sanırım, şimdi anlıyorum. Şimdi söyleyeceklerimi iyice kafana sok, çünkü bunu bir daha yapmayacağım... Tıpkı senin gibi anasının gözü bir delikanlıya ihtiyacım olduğundan çağırdım seni. Ama ancak ve ancak şimdi söyleyeceklerimi yerine getirirsen olur bu. Bir: Sadece sana bir şey sorduğumda konuş. İki: Eğer senden bir şey yapmanı istersem, onu adam gibi yapmaya çalış. Üç: Benimle ağız dalaşına girme alışkanlığından vazgeç. Sana neyi söyleyip neyi söylemeyeceğime karar veren benim. Anlaşıldı mı?" “Ufaklık” suspus olmuş bir halde gözlerini yumdu. “Evet. Ben sadece...” “Sadecesi madecesi yok! Erkek gibi davran... Ha, bu arada... Yeteneklerinden haberim var, evlat. Layık olduğun yere geleceğine inanıyorum... Ee, haydi bakalım, marş!” Petrina, “Ufaklıksın omzunu dostça pışpışladı, sonra da elini orada unutarak onu kendisiyle birlikte sürüklemeye başladı. “Biliyorsun, yaramaz seni; ben, senin gibi bir çocukken yakınlarda tek bir yetişkin görsem gıkımı bile çıkarmaya cesaret edemezdim! Dil-sizleşirdim, adeta bir mezar gibi!

Çünkü o zamanlar daha at izi, it izine karışmamıştı. Halbuki bugün! Siz ne bilirsiniz bu...” Birden duraksadı. "Bu da ne?” “Ne, ne?” “İşte bu*., gürültü...”“Ben hiçbir şey duymuyorum,” dedi ne olup bittiğine bir anlam veremeyen “Ufaklık”. “Bir de duymuyorsun! Şimdi de mi?” Soluklarını tutarak kulak kabarttılar, birkaç adım önlerinde Irimiâs da kıpırdamadan dikkat kesilmişti. Pöstelek yol ayrımında bulunuyorlar, yağmur sessizce çiseliyordu; ortalıkta kimsecikler yok, yalnızca uzaklarda bir karga sürüsü havada daireler çiziyordu. Petrina’ya öyle geldi ki, bir yerlerden... yukarılardan duymuştu ve de sessizce gökyüzünü işaret etti ama Irimiâs başını salladı. 'Tok yok, şu taraftan/' diyerek şehirden tarafı gösterdi. f'Araba mı?..”“Bilmem/’ diye yanıtladı üstat endişeyle. Yerlerinden kıpırdamadılar. Uğultu ne güçleniyor ne de zayıflıyordu. “Uçak falan olmasın/' diyerek söz aldı cılız bir sesle, anlam veremeyen “Ufaklık". “Hayır. Hiç olası değil/’ dedi Irimiâs. “Ne olur ne olmaz... biz yolu kısaltalım, Pöstelek yolundan We-inckheim Şatosu’na kadar gidelim, oradan sonra eski yoldan devam ederiz. Hem bir dört-beş saat de kazanmış oluruz...”“O tarafta ne kadar çamur var, biliyor musun?!" diyerek itiraz etti Petrina ateşli bir şekilde, “Biliyorum. Ama bu benim hiç hoşuma gitmedi. O yolu tercih etsek daha iyi olacak. O tarafta kesinlikle hiç kimseyle karşılaşmayız." “Ne geçiyor aklından?” “Ne bileyim ben? Haydi.” Taş yoldan aşağı sapıp Pöstelek yönünde ilerlemeye başladılar. Petrina, başını kaygı dolu bakışlarla arkaya çevirip ortalığı bir uçtan bir uca taradı ama hiçbir şey göremedi. Şimdi artık sesin yukarılardan bir yerlerden geldiğine yemin etmeye hazırdı. “Ama yani bu uçak değil,.. Daha çok, sanki bir kilise orgundan... Aman, delilik bu,” Durdu, yere eğildi, bir elinden destek alarak kulağını toprağa dayadı. “Hayır. Kesinlikle, hayır. İnsan aklını kaçırır." Uğultunun bir türlü sonu gelmiyordu. Ne yakınlaşıyor ne de uzaklaşıyordu. Belleğini boş yere kurcalayıp durmuştu, bu uğultunun hiçbir şeye benzediği yoktu. Ne araba gürültüsüne, ne uçak homurtusuna, ne gök gürültüsüne... İçini kötü bir his kapladı. Başını telaşla bir o yana, bir bu yana çevirip duruyor, her çalının içinde, her eneze ağaçta, hatta yol kenarındaki yeşil yo-

sun tabakasıyla kaplanmış kanalda bile tehlikenin kokusunu almaya çalışıyordu. Ve en dehşet verici olansa bu... şeyin... onları yakınlardan mı, yoksa uzak bir yerlerden mi tehdit etmekte olduğunu bile bilememekti. Kuruntuyla “Ufaklık”a döndü. “Söylesene! Bugün bir şey yedin mi sen? Karnın guruldiyor olmasın?” “Petrina, saçmalayıp durma!" diye seslendi

geriye Irimiâs gergin bir şekilde. "Bir de şu ayaklarım topla!..*' Zaten bu haliyle de canlarını sıkan, aralıksız uğultuda yeni bir tuhaflığın ayırdı-na vardıklarında, yol ayrımından şöyle bir üç-dört yüz metre uzaklaşmışlardı. İlk keşfeden Petrina olmuş, sesini dahi çıkaramamış, yalnızca korku içinde hık mık etmiş, dilini yutmuşçasma, pörtlemiş gözlerle yukarıyı işaret etmişti. Sağlarında, bataklığa dönmüş, cansız toprağın üstünde şöyle bir on beş-yirmi metre uzakta yumuşak bir şekilde sallanan, saydam, beyaz bir tülbent dalgalanıyor ve usul usul, azametli bir şekilde aşağı doğru salınıyordu. Bu “tülbendimsi şeydin toprağa değdiği o anda birden yok olduğunu afallayarak gördüklerinde, üzerlerindeki şaşkınlıktan kendilerini kurtaramarmşlardı daha. "Biriniz beni çimdiklesin!” diye inledi Petrina ve başını inanmaz inanmaz salladı. "Ufaklıksın ağzı, yaşadığı şaşkınlıktan bir karış açık kalmıştı, daha sonra nc Irimiâs ne de Petrina’nm ağzını bıçak açmadığını görünce kendinden emin bir şekilde konuştu: “Ne o, hiç mi sis görmediniz?” “Bu sis mi senin için?” diye parladı Petrina sinirli bir şekilde. “Aptal aptal konuşup durma şurada! Kalıbımı

basarım, bu bir... bir çeşit... gelin duvağı gibi bir şeydi... ■ ■

Üstat, benim içimde kötü bir his var...” Irimiâs ne olduğunu anlayamadan daha demin tülbendin indiği yere bakıyordu. “Bu bir şaka. Petrina, aklını başına devşir de bir şeyler söyle/'"Şuraya bakın!” diye bağırdı "Ufaklık”. Ve Öncekinden uzak olmayan bir yerde aşağı süzülen başka bir tülbent gösterdi. Toprağa değişini efsunlanmış

gözlerle izlediler, daha sonra -adeta gerçekten sismiş gibi- kaybolup gidiverdi... "Haydi, gidelim buradan, üstat!” diye önerdi Petrina sesi titreyerek. “Gördüğüm kadarıyla birazdan Çingene çocuklar da dökülmeye başlar..,” “Kesinlikle bir açıklaması olmalı bunun!” dedi Irimiâs kararlı bir şekilde. “Ah,Tanrım, bir de ne halt olduğunu bilsem!.. Bir anda üçümüz birden aptallaşmış olamayız!" “Keşke Bayan Halics burada olsaydı!” diye belirtti “Ufaklık” sırıtarak. “O hemen söyleyiverirdi bunun ne olduğunu!” Irimiâs hızla başını kaldırdı. “Efendim?” Sustular. “Ufaklık” allak bullak olmuş halde, gözlerini indirdi. “Ben sadece, işte öylesine söyledimdi.” “Bildiğin bir şey mi var?!” diye yapıştırdı Petrina soruyu ürkerek. “Ben mi?” diyerek sırıttı beriki. “Yok artık, nereden bileyim? Sırf; laf olsun, torba dolsun, diye söyledim...” Konuşmadan yola devam ettiler ve sadece

Petrina'nin değil, Irimiâs’ın da kafasına, “Eğer hemen geri dönsek daha talihli olmaz mıyız?” sorusu dank etmişti etmesine de, gelgelelim, geri dönüşün daha az risk barındırdığından emin olamadıklarından bir de bunu hiçbirinin gözü kesmemişti... Adımlarını sıklaştırdılar ve bu kez Petrina da itiraz etmiyordu, dahası, kendisine kalsa derhal koşmaya başlayacak, şehre ininceye kadar da durmayacaklardı; böylece Weinckheim Şatosu’nun kaderine terk edilmiş binası belirip de Irimiâs bir mola vermeyi teklif ettiğinde [“Ayağım adamakıllı tutuldu... Bir ateş yakalım, bir şeyler atıştıralım, kurulanalım, sonra devam ederiz...”), ikircikli bir şekilde çığlık kopardı. “Ee, yok artık! Bir dakikacık olsun bir yerde kalmayı beceremeyeceğimi düşünmemişsindir herhalde? Bütün bunlardan sonra mı?” “Altına doldurmana gerek yok!” diye yatıştırdı Irimiâs. “Durum şu ki, yorgunluktan canımız çıktı. İki gündür pek uyumadık. Bu molaya ihtiyacımız var. Daha yolumuz uzun.” “İyi, tamam ama önden sen!” diye şart

koştu Petrina ve cesaretini biraz toplayıp şöyle bir on adım geriden onları takip etti; yüreği boğazında atıyordu ve Irimiâs'ın rahatlığını görerek, az da olsa gevşeyip onu “cesurların layık olduğu" bir şekilde onurlandırmak isteyen “Ufaklık"ın alaylarına karşılık vermeyi bile canı istemedi... İkisi, şatoya çıkan patikaya sapmcaya kadar bekledi, daha sonra kendisi de başım bir o tarafa, bir bu tarafa çevire çevire dikkatlice peşlerinden seğirtti ama yıkıntılar içindeki yapının ana giriş kapısıyla yüz yüze geldiğinde bütün kuvveti, ellerinden ayaklarından çekiliverdi ve Irimiâs'ların bir çalı dibine sokulduklarını da boşuna gördü, o, patikadan bir kenara atamadı kendini. Bir yerlerden -Şatodan mı, yoksa kupkuru kavrulmuş, sular altındaki parktan mı?- şen, çın çın öten bir kahkaha net biçimde duyuluyordu. “İşte şimdi kaçıracağım keçileri. Hissediyorum." Korkudan alnını ter basmıştı. "Şeytan ve Cehennem! Neye bulaştık biz?” Soluğunu tutup, kirişleri kopasıya gerilmiş halde -yan yan- bir çalının arkasına sokulmayı başardı. Çınlayan, gevrek kahkahalar yeniden güçlenmişti ve bütün bu olanlar sanki keyifli, neşeli bir topluluk burada kikirdeyerek taşkınlıklar yapıyormuş da, sanki şen şakrak bir cemiyetin tam da burada, bu terk edilmiş muhitte, yağmur altında, soğukta, rüzgârda gününü gün etmesi alabildiğine doğalmış

i... Üstüne üstlük şu kahkaha... öylesine tuhat çınlıyordu ki... Sırtından soğuk sular indi. Gözucuyla patikayı gözetledi, sonra da zamanın elverişli

olduğuna kanaat getirerek divane bir koşu tutturdu ve Irimiâs'ların yanına öyle bir atıldı ki, sanki savaştaydılar da düşman bütün sahayı yaylım ateşine tuttuğundan bir siperden diğerine ancak kelle koltukta ulaşabiliyordu. "Ciğerim,'' diye fısıldadı boğulan bir sesle ve çömelip duran Irimiâs'ın yanına sokuldu, "neler oluyor burada?!" "Şimdilik hiçbir şey göremiyorum/' diye yanıtladı beriki, göz-

gibiyd

lerini eski şatonun parkından ayırmadan, alçak sesle, sakince ve büyük bir soğukkanlılıkla. "Ama şimdi anlarız/' "Sakın!" diye inledi Petrina. "Anlamayıverelim!""Sanırım şamata ediyorlar," diyerek söz aldı "Ufaklık" heyecanla ve sabırsızlıkla; çünkü üstadı en sonunda ona bir görev versin, diye can atıyordu. "Burada mı?!" diye uludu Petrina. "Yağmurda? Kuş uçmaz kervan geçmez bu yerde?.. Üstat, vakit geç olmadan alıp voltamızı topuklayalım şuradan!.." "Kapa şu çeneni artık, hiçbir şey duyamıyorum!" "Ben duyuyorum! Ben duyuyorum! İşte onun için diyorum ya../'"Kesin artıkşu gürültüyü!"diye gürledi Irimiâs. Meşe ağaçlarıyla ceviz ağaçlarını ve şimşirleriyle çiçek tarhını zararlı otların tuttuğu parkta hiçbir kıpırtı görülmüyordu, bu nedenle Irimiâs -buradan sadece bir bölümü görülebildiğinden- ihtiyatı elden bırakmadan biraz daha öne çıkmayı göze almaya karar verdi; ellerini, ayaklarını sallayarak bir şeyler anlatmaya çalışan Petrina'nın koluna yapıştı ve onu da yanında sürükleyerek ağır ağır ana giriş kapısına kadar vardılar, daha sonra oradan sağa kıvrılarak duvarın dibinden parmak uçlarında yürüdüler. Irimiâs önden gidiyordu, daha sonra binanın köşesine ulaştı, ihtiyatı elden bırakmadan parkın arka tarafını gözetledi. Bir anlığına kaskatı kesilmişti, sonra başını hızla geri çekti. "Ne oldu?!" diye fısıldadı Petrina. "Kaçalım mı?" "Oradaki şu kulübeyi görüyor musunuz?" diye sordu Irimiâs boğuk bir sesle ve kendileriyle aynı hizada duran, çökmeye yüz tutmuş bir binayı işaret etti. "Koşun, Birer birer. Önce ben. Sonra sen, Petrina. En son da sen, Ufaklık. Anlaşıldı mı?" Ve hemen eski yazlık konağa doğru iki büklüm seğirtmeye başladı. "Ben, hayır!" diye homurdandı Petrina bulanık gözlerle. "Bu, nereden baksan yirmi metre! Oraya kadar kalbura çevirirler adamı!" "Haydi!" diyerek ittirdi "Ufaklık" kabaca ve bunu hiç beklemediği anda yiyen Petrina, birkaç adımdan sonra

dengesini kaybederek çamura kapaklandı. Hemen sıçrayıp kalktı da ama sonra kendini yeniden yere atıp adeta bir kertenkele gibi sürünerek yazlık konağın orada arkadaşına yetişti. Korkudan bayağı bir süre yukarı bakmaya bile cesaret edemedi, gözlerini elleriyle kapatıp yerde hiç kıpırdamadan uzandı, sonra, "Tanrı'nin inayeti" ile gene de hayatta kaldığını kavrayınca cesaretini toplayıp tutuna tutuna ayağa kalktı ve bir yarıktan başını sündürüp dışarı, parka baktı. Manzarayı, zaten tepelerine çıkmış sinirleri artık kaldıramıyordu. "Yat!" diye viyakladı ve kendini yeniden yere attı. "Bağırmasana, seni sığır herif!" diye çıkıştı Irimiâs. "Tek bir ses daha duyarsam, boğarım seni!" Parkın arka kısmında muazzam gövdeli üç çıplak meşe ağacının önünde küçük bir düzlükle,., şeffaf, beyaz tülbentlere sanlı bir... ufak biçimli bir beden yatıyordu. Aralarında otuz metre vardı yoktu, dolayısıyla tülbendin dışında bıraktığı yüzünü dahi görmek olasıydı; ve her üçü de zırvalık olduğunu düşünmese ve Krâner*in çattığı kaba saba tabutun içine kendi elleriyle koymamış olsalar, mum gibi ak yüzüyle, lüle lüle kıvrılmış kızıl saçlarıyla "Ufaklık"ın kız kardeşini huzur içinde uyurken gördüklerine yemin etmeye kalkışabilirlerdi... Tülbentlerin ucunu arada bir rüzgâr kaldırıyor, yağmur ölü bedeni sessizce yıkıyor ve üç ihtiyar meşe adeta hemen oracıkta yıkılıverecekmişçesine gacırdayıp çatırdıyordu... Ve cesedin çevresinde kimsecikler yok, her bir yönden sadece tatlı, çınlayan gülüş, şu delişmen kahkaha, alabildiğine gamsız, oynak seslerin şen nağmesi duyuluyordu... "Ufaklık" kaskatı kesilmiş, düzlüğe bakıyordu ve kız kardeşinin vıcık vıcık, taş kesilmiş bedenini şimdi burada bu tüyler ürpertici dinginlikte, temiz, kar beyaz görmek zorunda kalmaktan mı, yoksa birden yerinden kıpırdayarak kalkıp kendisine doğru geleceğinden mi daha fazla korktuğunu bilme olanağı yoktu, ayakları tit-

1

1951-1973 arasında Polonya'da üretilen bir ocomobil markası.

riyor, gözlerinin önünde her şey, park, ağaçlar ve gökyüzü karanlığa gömülüyor; bir tek o parlıyordu kayranın ortasına serilmiş halde, gittikçe daha çok acı vererek, gittikçe daha keskin görülerek. Sonra sessizlikte, yağmur damlalarının bile rüzgârla ses çıkarmadan toprağa düştüğü o mutlak suskunlukta onlar sağır olduklarını sandılar, zira rüzgârın uğultusunu da, şimdi kendilerine zarifçe dokunan o tuhaf, serin esintiyi de hissetmek evet ama duymak kesinlikle mümkün değildi, o, gene de kesintisiz uğultunun ve çınlayan kahkahanın yerini birdenbire ürkütücü viyaklamaların ve hortuJtuların aldığı kanısındaydı ve öyle görmüştü ki, kendisini almak için şimdi harekete geçeceklerdi, gözlerini elleriyle kapattı ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. “Bunu görüyor musun?” diye fısıldadı Irimiâs taş kesilmiş halde ve Petrina’nm kolunu öyle bir sıktı ki parmakları ak pak kesildi. Rüzgâr, bedenin çevresinde canlandı ve göz kamaştırıcı derecede beyaz ceset mükemmel sessizlikte kararsızca yükseldi... sonra meşe ağaçlarının tepesiyle aynı yükseklikte ansızın yana eğildi, daha sonra yeniden düzlüğün ortasında toprağa erişmek için titreye salına alçalmaya başladı. Bunun üzerine deminki bedensiz sesler, sanki kendi kusurları olmaksızın gene bir başarısızlığı üstlenmek zorunda kalmış, memnuniyetsiz bir koro gibi öfkeii bir yakınma tutturdu. Petrina, göğsü hırlayarak soluyordu. “Sen buna inanabildin mi? [9] “İnanmaya çalışıyorum/' dedi kirece kesmiş îrimiâs. “Ne zamandır deniyoriardır acaba bunu? Bu çocuk öleli neredeyse iki gün oldu.” "Petrina, belki de yaşamımda ilk defa şimdi hissediyorum korktuğumu." "Dostum... bir şey sorabilir miyim?'[5] “Hı, söyle.” “Sence?..” "Bence ne?” “Sence... şey işte... Cehennem de mi var?” Irimiâs büyükçe bir yutkundu. "Kim bilir. Olabilir.” Ansızın yeniden sessizlik çöktü. Yalnızca uğultu, bir tek o güçlendi azıcık. Ceset bir kere daha yükselmeye başladı, sonra düzlüğün şöyle bir-iki metre kadar üstünde bir titredi, sonra da birden, yukarı doğru süratle uçmaya başladı ve çok geçmeden de devinimsiz, kara bulutların arasında yitiverdi. Rüzgâr, parkın tozunu attı, çınlayan, inleyen sesler muzaffer bir edayla tepelerinde hışırdayınca, meşe ağaçlarının da, sapır sapır dökülen yazlık konağın da içi ürperdi, daha sonra sesler usul usul tükendi ve artlarında başka hiçbir şey kalmadı; yalnızca dökülen birkaç tülbent parçası, yalnızca şatonun çökmek üzere olan çatısındaki kiremitlerin tıkırtısı ve kopmuş teneke saçakların duvara vurdukça kopardığı ürkütücü çatırtı... Dakikalarca kaskatı halde gözlerini kayrana dikip kaldılar, daha sonra hiçbir şey olmayınca ağır ağır

akılları başlarına geldi. “Sanırım, bitti/* dedi Irimiâs, sonra büyük bir hıçkırık sesi geldi ondan. “Umarım, diyorum," diye fısıldadı Petrina. “Diriltelim şu ‘Ufaklık't” Başından beri zangır zangır titreyerek çömelmiş çocuğu koltuk altlarından kavrayıp ayağa kaldırdılar “Haydi bakalım, topla kendini/' diyerek gayretlendirdi Petrina, kendisi de bağı çözülmüş dizlerinin üstünde dikilirken. “Yok bir şey." “Rahat bırakın beni," diyerek burnunu çekti “Ufaklık”. “Düşün yakamdan!” “Ee, tamam be! Korkacak bir şey yok!" “Beni burada bırakın! Hiçbir yere gideceğim yok![1]' “Bal gibi geliyorsun, yetti artık ağlamaların, zırlamaların! Hem zaten orada hiçbir şey yok artık...” “Ufaklık” çatlağın yanında durup dışarı, düzlüğe doğru baktı. “Nereye... Nereye gitti?” “Tıpkı sis gibi uçup gitti/’ diye yanıtladı Petrina ve çıkık duran bir tuğla parçasına sıkıca tutundu. “Tıpkı... sis gibi mi?” “Tıpkı sis gibi.” “Ufaklık” çekingence belirtti: "O zaman haklı olan bendim.” “Aynen öyle,” diyerek söz aldı Irimiâs, en sonunda hıçkırıklarını dindi-rebilince. “Kabul etmek zorundayım ki haklı olan şendin." “Ama... sizler ne... sizler bir şey gördünüz mü?” * Ben bir tek sis gördüm,” dedi Petrina, sonra da önüne

bakıp acı acı başını iki yana salladı. “Her yerde sadece sis, sis.” "Ufaklık” iç sıkıntısıyla Irimiâs’a baktı. “Ama yani, şimdi... neydi bu?” “Kâbus/' diye yanıtladı kireç kesilen Irimiâs; sesi o kadar cılızdı ki “Ufaklık” elinde olmadan eğilip ona yaklaştı. “Bitkin düştük. Başta sen. Buna aslında... gerçekten şaşmamak lazım.” “Zerre kadar bile,” diyerek katıldı Petrina. “Böyle zamanlarda insan her bir şeyi görür. Cephede de geceleri süpürge sapına binmiş cadıların peşimden koşmuşluğu vardı. Cidden.” Patikanın sonuna kadar yürüdüler, sonra Pöstelek yolunda yer yer ayak bileğine kadar çıkan su birikintilerine basma-maya çalışarak uzunca bir süre tek kelime etmeden ilerlediler ve doğruca şehrin güneydoğu bölümüne çıkan eski yola yaklaştıkları sırada Petrina, Irimiâs’ın durumunu daha da kaygı verici bulmaya başlamıştı. Üstadın gerginlikten çatlayacak durumda olduğu hissediliyor, dizleri ikide bir burkuluyor, hatta çok kez bîr adım sonra kapaklanıp yere yuvarlanacak gibi görünüyordu. Yüzü solgun, çizgileri gergindi, gözleri camlaşmış halde hiçliğe dalıp gitmişti. Bereket versin ki “Ufaklık” bütün bunlardan hiçbirinin farkına varmamıştı; çünkü bir yandan Petrina’yla Irimiâs’ın sözlerinin etkisiyle yatışabilmiş (“Tabii canım! Kâbustan başka ne olabilir ki zaten. Hemen toparlanmam lazım, yoksa sonunda herkes benim halime gülecek!..”), diğer yandan da Petrina'nın

izniyle öyle kâşif rolüne soyunup liderliği ele alarak takımın başına geçebilmesi, onun iyice içinin içine sığmamasına yol açmıştı. Irimiâs birden durdu, Petrina da ürpererek gerekirse yardım edebilsin, diye yanma fırladı. Ancak Irimiâs arkadaşının kolunu iterek kendisinden uzaklaştırdı, yüzünü ona döndü ve ona avazı çıktığınca bağırdı. “Seni kokarca! Niye siktir olup gitmiyorsun cehennemin dibine?! Yettin artık! Anlıyor musun?” Petrina gözlerini hızlıca indirdi. Bunun üzerine Irimiâs yakasına yapışarak tuttu, kaldırmayı denedi, olmayınca kabaca itekledi. Petrina dengesini kaybedip birkaç adımdan sonra çamurda yere serildi. "Kankam...” dedi yakaran ses tonuyla. “Kaybetme sakın ha..." "Bir de kalkmış cevap mı yetiştiriyorsun!?” diye höykürdü Irimiâs, Petrina'mn yanına seğirtti, yerden sarsarak kaldırdı onu ve suratına olanca gücüyle bir tane yapıştırdı. Sonra yüz yüze öylece dikildiler; Petrina perişan halde ve çaresizlikle gözlerini dikiyor, beriki ise bir anda ayılmış, artık sonsuz bir yorgunluk ve bir çeşit mükemmel boşluk, tuzağa düşen hayvanın artık kurtuluşun mümkün olmadığının afallayarak ayırdına vardığındaki umutsuzluğun o öldürücü baskısını duyuyordu. "Üstat..." diye kekeledi Petrina. "Ben... kızmıyorum..." Irimiâs başını öne eğdi. "Affedersin... Kepçekulak.. Yeniden yola koyuldular, Petrina taş kesilmiş halde kendilerine dalıp giden "Ufaklık’a "gitmesini, artık hiçbir mesele kalmadığını” işaret etti; ara sıra derin derin iç çekiyor ve kulağını kurcalıyordu, "Ben, Evanjelistım...” “Evanjelik olmayasın, ha[7]” diye düzeltti Irimiâs. "Ondan, ondan, hah! Öyle demek istedimdi..." diyerek aldı sözü Petrina ve hafiflemiş halde iç geçirdi, çünkü ortağı “zor olanı atlatmıştı”... "Ee, ya sen? “ "Ben mi? Beni vaftiz bile etmemişler Kesin biliyorlardı, durumu düzeltemeyece-ğini...” “Şişt!” dedi Petrina ellerini kollarını sallayarak ve yukarıyı işaret etti, "Biraz daha sessiz!” "Boş ver, Kepçekulak/’ dedi Irimiâs içi burkularak. "Artık fark etmez.” "Yani, belki senin için fark etmez ama benim için eder! Şu Cehennem'deki kaynayan kazanları düşündükçe soluğum kesiliyor!” “Her şey başka şekilde,” diye söze girdi Irimiâs uzunca bir sessizlikten sonra. "Şimdi boşuna bir şeyler görüyoruz, bunun daha hiçbir anlamı yok. Cennet mi? Cehennem mi? Öteki dünya mı? Zırvalık. Ben eminim ki baltayı tamamen taşa vuruyoruz bunlarla. Hayal gücümüzün dur durak bilmeden çalışması da nafile, ger-

çeğe şu kadarcık olsun yaklaşabildiğimiz yok:' Petrina bunun üzerine mutlak olarak yatışmıştı. Şimdi artık ;f her şeyin yolunda olduğu nu biliyordu, tıpkı, ortağının eski kendisini kesin olarak geri kazanması için

şimdi ne söylemesi gerektiğini de bildiği gibi. “Hiç olmazsa bağırıp çağırma bari!” diyerek sesini kısmaya çalıştı. “Yeterince derdimiz yok mu?" [i5]Çünkü Tanrı harfle kendini açık etmez, Kepçekulak. Ve aslında hiçbir şeyle açık etmez. Kendini göstermez. Hatta yok bile.”"Ben inançlı bir insanım!” diyerek araya girdi Petrina tepesi atarak. “En azından hana saygı duy seni tanrıtanımaz!” “Bir yanılgıydı. Çünkü demin benimle bir böcek arasında, bir böcek ve bir akarsu arasında, bir akarsu ve üstünde yay çizen bir çığlık arasında hiçbir türden farkın olmadığını anladım. Her şey bağımlılık ve zamansız, yaban bir salınmanın zorlamasıyla bomboş ve anlamsızca işliyor ve bizleri duyularımızın daimi başarısızlıkları değil, kendimizi sefaletin oyuklarından çırpınıp çıkarabileceğimize dair o aralıksız inançla sırf hayal gücümüz ayartıyor. Kaçış yok, Kepçekulak.' "Bunu şimdi mi söylüyorsun? diyerek karşı çıktı Petrina. "Şimdi mi? Gördüğümüzü gördükten sonra!?” Irimiâs canı sıkılmış halde yüzünü buruşturdu. "İşte ' tam da bu yüzden diyorum ki, asla kırıp içinden çıkamayacağız. Bu pek bir güzel yapılmış işte. Kendini zorlayıp ıkınmazsan ve gözlerine inanmazsan en iyisi. Bu bir tuzak, Petrina. Ve biz durmadan içine düşüyoruz. Tam kurtulduğumuzu sanırken yalnızca asma kilitleri pekiştiriyoruz. Pek güzel yapılmış bu,” Petrina, bu kez artık gerçekten küplere binmişti. “Bi halt anladığım yok benim! Bana gazel okuma, sıracalı tutasıca! Açık konuş!” “Kendimizi asalım, Kepçekulak!” diye önerdi Irimiâs üzgünce. “Hiç değilse hemen biter. Gerçi aslında ne fark eder ki. Asmayalım kendimizi.” “Dostum, senin de ne sağın belli ne solun! Bırakalım şunu, yoksa ağlamaya başiayaca-ğım../' Bir süre konuşmadan yürüdüler ama mesele, Petrina'ya bir türlü huzur vermiyordu. “Senin sorunun ne, biliyor musun, üstadım? Vaftiz edilmemiş olman,” “Bak bu olabilir işte.” Artık eski yoldaydılar, "Ufaklık” araziyi önden, serüvene aç bir şekilde taradı ama araba tekerlerinin oyduğu derin yarıklardan başka bir tehlike sezmedi; başlarının üstünde bazen bir karga sürüsü sürükleniyor, ara ara yağmur daha bir yoğun şekilde dökülmeye başlıyordu ve şehre yaklaştıklarında sanki rüzgâr da güçlenmiş gibiydi. “Ee, şimdi?” diye sordu Petrina. “Efendim?” “Ee, şimdi ne olacak?” “Nasıl yani, ne olacak?” dedi Irimiâs sıktığı dişlerinin arasından. “Kariyerimiz yukarı doğru gidiyor. Şimdiye kadar ne yapman gerektiği sana söylendi, şimdi bundan sonra söyleyecek olan sensin. Ama tam olarak aynısını. Kelimesi kelimesine.” Sigara yaktılar ve suratları asık, dumanı üflediler. Şehrin güneydoğu sitesine ulaştıklarında karanlık çökmüştü, ıssız sokaklardan geçtiler, pencerelerde ışıklar yanıyor ve içeride dumanı tüten

tabakların başında konuşmadan oturuyorlardı. “Pekâlâ,” diyerek durdu Irimiâs, “meyhane”nin önüne vardıklarında. “Şuraya birazcık uğrayacağız.” Ağzına kadar insanlarla dolu, dumanlı, bunaltıcı meyhaneye girdiler ve gevrek gevrek gülen, tartışan nakliyeci, vergi memuru, duvarcı ve öğrenci topluluklarının arasından kendilerine yararak yol açıp tezgâhın önünde kıvrılan kuyruğun en sonuna girdiler, lrimiâs’ı daha kapıdan adımını atar atmaz tanıyan barmen, çevik bir hareketle tezgâhın sonuna koşturup ona seslendi: “Vay vay, bak hele sen! Kimleri görüyorum! Hürmetler! Size de, şaka üstadı!” Tezgâhın üstünden sarkarak elini uzatıp alçak sesle sordu: “Beyler ne arzu ederler acaba?” Irimiâs uzatılan ele bakmaya bile tenezzül etmeden soğuk bir ses tonuyla cevap verdi. “İki tane tek harmanlanmış, ve bir de küçük sodalı şarap.” “Baş üstüne, beyler!”

dedi barmen birazcık afallayarak ve elini geri çekti. “İki tane bir desilitre harmanlanmış ve bir küçük sodalı şarap. Hcmmen.” Çevik bir şekilde tezgâhın ortasına kadar seğirtti, içkileri hızla doldurup hazır bir şekilde uzattı. “Beyefendilere ikramımdır." “Teşekkür ederiz/' dedi Iri-miâs. “Ne var ne yok, Weisz?” Barmen, terleyen alnını sıvadığı gömleğinin yenine sildi, bir oraya, bir buraya göz kırparak sağı solu kolaçan etti ve Irimiâs'ın kulağına eğildi. “Atlar mezbahadan kaçmış/' diye fısıldadı telaşla. “Güya.” “Atlar mı?" “Atlar ya. Daha şimdi duydum hâlâ yakalayamadıklarını. Bir sürü at, rica ederim. Bir oraya, bir buraya koşturup duruyorlar şehirde. Öyle derler.” Irimiâs başıyla onayladı, sonra kadehleri başının üstüne kaldırarak kalabalığı yeniden yarıp güçbela kendilerine pencere kenarında ufak bir yer ayarlayan Petrinaların yanına ulaştı. “Sodalı şarap getirdim, ufaklık/' “Teşekkür ederim, görüyorum, biliyorsunuz.” “Farkına varmak zor olmadı. Haydi bakalım, şerefe!” İçkilerini kafalarına diktiler, Petrina, arkadaşlarına da uzattı, sigara yaktılar. Irimiâs omzunda bir el hissetti. “İyi akşamlar! Siz ha?! Hangi rüzgâr attı sizi buraya? Çok sevindim yahu!” Kel, kısa boylu, biber gibi kırmızı bir adamcağız yanında dikilmiş, içten bir şekilde elini uzatıyordu. “Aha, şu meşhur nüktedan! Hürmetler!” diyerek Petrina'dan tarafa döndü. “Ne var ne yok, Töth?" “Ne olsun, idare edip gidiyoruz; bugünlerde işte, malum! Ee, ya sizler? Cidden yahu, nereden baksan iki, yok en az üç yıldır yüzünüzü gören cennetlik! Ciddi bir durum var mı?” Petrina başını salladı. “Oldukça,” “Ha, öyleyse durum değişir/' diyerek özür diledi kel, kafası karışarak ve Irimiâs'a döndü. “Duydunuz mu? Szabö’nun işi bitti” “Hırnm!” diye homurdandı beriki ve kalan içkisini de başına dikti.

“Durum ne,Töth?” Kel, kulağına eğildi. “Daire verdiler.”"De-meyin, kutlarım. Başka bir şey?”“işte, hayat akıp gidiyor,” diye yanıtladı Töth, boğuk bir sesle. “Yeni yapıldı seçimler. Biliyor musunuz, kaç kişi gitmedi? Hımm. Tahmin edebilirsiniz. Bir bir biliyorum adlarını. Her şey işte burada?’ Ve alnını gösterdi. “Vay vay, bu pek yüreklice, Töth," dedi Irimiâs yorgunca. “Görüyorum ki, vaktinizi hiç çarçur etmiyorsunuz." “Elbette;” diyerek ellerini iki yana açtı kel. "İnsan yerini bilir. Öyle değil mi?" "Pekâlâ, Öyleyse kuyruğa girin de bir şeyler getirin bize!" dedi Petrina. Kel, emre amade, öne eğildi. “Beyefendiler ne içerler? Bendensiniz.” “Harmanlanmış olsun.” “Hemen, bir dakikalık iş.” Kaşla göz arasında tezgâhın orada bitiverdi , barmene işaret ederek onu yanına çağırıp elinde dolu bardaklarla hemen geri döndü. “Yeniden görüşmenin şerefine!” “Sağlığınıza!” dedi Irimiâs. “Ta ölünceye kadar!” dedi Petrina. “Ee, bir şey söyleyecek misiniz artık? O taraflardan ne haber?” diye sordu Töth ve gözlerini fal taşı gibi açtı. “Ne taraflardan?” diyerek ona baktı Petrina anlamaz anlamaz. “Aman, öylesine söylüyorum işte canım. Genel olarak yani.” “Ha! İşte, şimdi tam da bir dirilişten geliyoruz.” Kel, san dişleriyle sırıttı. "Siz hiç değişmemişsiniz, Petrina! Hah hah ha! Şimdi tam da bir dirilişten geliyoruz, ha? İşte bu iyi! Sizi tanıyorum!” "İnanmıyorsunuz, değil mi?” diye belirtti Petrina suratını ekşiterek. “Göreceksiniz, bunun sonu çok fena olacak. Saatiniz son saati vurduysa şayet, fazla sıkı giyinmeyin!” Töth gülmekten sarsılıyordu. “Pekâlâ, beyler, tamam!” diyerek soluklandı daha sonra. “Ben bizimkilerin yanına

orum. Birbirimizi görür müyüz daha?" “Maalesef, Töth/[1] dedi Petrina yüzünden düşen bin parça bir gülümsemeyle. “Bundan kaçış yok.” Meyhaneden çıkıp kenarlarını kavakların süslediği bulvardan şehir merkezine doğru yola koyuldular. Rüzgâr yüzlerine yüzlerine esiyor, yağmur gözlerine çarpıyordu ve kaban, içeride üstlerinde ısındığından, tüyleri ürpererek büzüştüler. Kilise

dönüy

Meydanı na kadar tek bir canlıya denk gelmediler, Petrina da buna dikkat çekmişti: "Neler oluyor burada? Sokağa çıkma yasağı mı?! “Yok, güz de

ondan/’ dedi Irimiâs üzgünce. "Şimdi sobanın dibine otururlar, sonra ancak ilkbaharda kalkarlar yerlerinden. Pencerelerin kenarında saatlerce pineklerler, ta ki üstlerine gün ininceye kadar. Yerİer, içerler, kuştüyü yorganların altında birbirlerini sıkıştırırlar. Sonra birden bu işin böyle gitmediğini duyumsarlar, çocukları bir güzel döver ya da kediyi tekmelerler ve gene bir süre daha böyle idare ederler. Böyledir bu iş, Kepçekulak." Ana meydanda bir grup durdurdu onları. “Hiçbir şey görmediniz mi[7]” diye sordu sırık gibi bir adam. “ Yok, hiçbir şey/' diyerek yanıtladı Irimiâs. "Bir şey görecek olursanız, hemen haber verin. Biz burada haberleri bekliyoruz, burada bulursunuz biz *iğ** "Tamam. Görüşürüz.” Birkaç adım sonra Petrina sordu: “Belki de aptal olan benim. Peki, ya bunlarsa ne olacak? Gerçi aslında tamamen normal görünüyorlardı. Ne görmemiz gerekiyor?” !Atları/’ diye yanıtladı Irimiâs. “Atları mı? Hangi atları?[5]' “Mezbahadan kaçmışlar. ' Ipıssız anacad-denin sonuna kadar gidip Nagyromânvâros yönüne saptılar. Eminescu Sokağı ile Promenat’ın kavşağındayken fark ettiler onları. İçeride, Eminescu Sokağı nin ortasında, bir sokak çeşmesinin çevresinde şöyle bir sekiz-on at otlanıyordu. Lambaların cılız ışığı tüylerinde ara sıra parlıyordu ve gözleri üzerlerine dikilmiş insanları fark edinceye kadar otları sakince kopardılar; daha sonra başlarını neredeyse eşzamanlı bir şekilde kaldırdılar, içlerinden biri kişnedi ve bir dakika içinde sokağın karşı ucunda gözden kayboldular. “Sen kimi tutuyorsun?" diye sordu “Ufaklık" sırıtarak. "Kendimi/[3] diyerek karşılık verdi Petrina sinirli bir şekilde. Kapıyı açtıklarında Steiger-wald!ın meyhanesinde ancak birkaç kişi vardı ve onlar da çok geçmeden mekânı terk ettiler; vakit geç olmuştu.

Steigerwald, köşelerden birine kurulan televizyonu kurcalayıp duruyordu. "Tanrı cezasını versin bu mundar pisliğin!” diye saydırdı ve gelenlerin farkına bile varmadı. "İyi akşamlar!” diyerek gürledi Irimiâs. Steigerwald, başını aniden arkaya çevirdi. "Tanrı aşkına! Siz misiniz onlar?” "Yok bir şey, yok/' diyerek yatıştırdı Petrina. “Yok hiçbir şey.” "İyi öyleyse. Ben de sandım ki,” diye homurdandı Meyhaneci ve tezgâhın arkasına geçti. “Şu sıraca tutasıca!” televizyonu gösteriyordu öfkeyle. "Bir saattir döndürüp çeviriyorum ama görüntü, dikti tabanı, dönesi yok.” "Ee, madem öyle, dinlenin birazcık. İki harmanlanmış verin. Genç beye de bir sodalı şarap.” Masalardan birine oturdular, kabanlarının düğmelerini çözüp yeni birer sigara yaktılar. "Ufaklık,” dedi Irimiâs. "İçiyorsun ve Pâyer'e geçiyorsun. Nerede oturduğunu biliyorsun. Pekâlâ. Onu burada beklediğimi

söylüyorsun.” "Okey,” diye yanıtladı beriki ve üstündeki kabanın düğmelerini yeniden ilikledi. Meyhanecinin elinden bardağı aldı, şarabı başına dikti ve çevik bir hareketle kapıdan fırlayıp çıktı. "Steigerwald,” diyerek durdurdu Irimiâs, bardakları önlerine bırakıp tezgâha geri yönelen Meyhaneciyi. "Pekâlâ, gene de bir sorun var,” diyerek meraklanmaya başladı beriki ve çam yarması bedenini yanlarındaki bir

sandalyeye bırakıverdi. "Yok bir şey,” diye yatıştırdı

*

Irimiâs. “Yarına bir kamyon lazım.” “Geri ne zaman getirirsin?” "Yarın akşama. Bir de bu akşam burada uyuyacağız.” "Tamam/’ Steıgervvald rahatlamış halde başını salladı, daha sonra tutunarak güçbela yerinden kalktı. "Ödemeyi ne zaman yapacaksın?” "Şimdi.” “Efendim?!” “Yanlış duydun/' diye düzeltti üstat. "Yarın.” Kapı açıldı ve "Ufaklık” içeri daldı. "Hemen gelecek," diye haber verip yerine geri oturdu. "Anlaşıldı, birader. Kendine bir sodalı şarap daha söyle. Bir de söyle ona, bize kuru fasulye çorbası hazırlasın,”“Füme incikli olsun!" diye ekledi Petrina

kıkırdayarak. Birkaç dakika sonra zebella gibi, yağlı, kır saçlı bir adam girdi meyhaneye; elinde şemsiye vardı ve besbelli ki uykuya hazırlanıyordu, çünkü üstünü bile değiştirmemiş, yalnızca pijamasının üstüne bir pardösü çekmişti. Ayaklarına da yapay tüylü bir terlik geçirmişti. “Şehrimize yeniden döndüğünüzün haberini duymuştum, bayım,” dedi yarı uykulu halde ve Irimiâs'ın yanındaki bir sandalyeye kendini usulca bıraktı. “Elimi sıkmak isterseniz itirazım olmaz.” Irimiâs suratı bir karış, önüne bakıyordu, daha sonra Pâyer'in sözleri üzerine başını kaldırıp memnuniyetle gülümsedi. “Derin hürmetler. Umuyorum ki, uykunuzdan uyandırmamışımdır.” Pâyer, gözlerini yumup iğneleyici bir şekilde yanıtladı. "Uykumu kaçırmadınız, inanıyorum ki kaçırmayacaksınız da.” Irimiâs'ın yüzündeki gülümseme silinmedi. Bacak bacak üstüne attı, arkaya yaslanıp dumanı uzun uzun üfledi. “Sadede gelelim." “Daha işin başında adamın yüreğini ağzına getirmeyin!" diyerek usulca ama kendinden emin bir şekilde elini kaldırdı yeni gelen. "Bir şeyler söyleyin bana! Mademki beni yatağımdan çekip çıkardınız.” “Ne içmek istersiniz?” “Ne içmek istediğimi sormayın. Ondan burada yok. Bir desilitre *pâlinka* söyleyin." Irimiâs’ı sanki uyurmuş gibi kirpikleri kapalı dinliyordu ve ancak

Meyhaneci *pâlinka*'yla birlikte geldiğinde, söz isteyerek elini kaldırdı ve yavaş hareketlerle hepsini başına dikti. "Bir saniye! Acelemiz nedir? Saygıdeğer arkadaşları tanımıyorum ben...” Petrina yerinden fırladı. "Petrina ben, ya da Petrina'yım, buna siz karar veriniz.” “Ufaklık” yerinden kıpırdamadı. "Horgos." Pâyer, inik gözkapaklannt kaldırdı. “Terbiyeli delikanlı,” dedi ve takdir belirten gözlerle Irimiâs'a baktı, “Bundan iş çıkar." “Yardımcılarımın yavaş yavaş itimadınızı kazanmasına sevindim Bay Avsilahı Taciri,” Pâyer savunmaya çekilerek başını geriye attı. “Bu türden nitelemelerden sakınınız. Bu zanaat için be-

nim de yanıp tutuştuğum yok, zannedersem, beni tanırsınız. ‘Pâyer' deyin, yeter." “Öyle olsun/' diyerek gülümsedi Irimiâs ve sigarasını masanın altına bastırarak söndürdü. “Durum şu: Bir kısım... hammaddeyle büyük bir şükran borcumuz doğar. Ne kadar çeşit olursa, o kadar iyi." Pâyer gözlerini yumdu. “Sırf ilkeler düzeyinde mi ilgileniyorsunuz, yoksa sırf hayatı, benim için taşıdığı anlamda daimi aşağılamayı daha kolay kaldırabilmem için hemen belli bir meblağla katkıda bulunacak mısınız?" “Tabii ki.” Konuk, takdirle başını salladı. “Ancak sizin tepeden tırnağa soylu bir beyefendi olduğunuzu yemden teyit edebilirim, meslektaşım. Maalesef benzer tutuma sahip gittikçe daha az iş ortağıyla tanışma şansı bulabiliyorum.” “Akşam yemeğini bizimle yer misiniz?” diye sordu Irimiâs solmaz tebessümüyle; elinde kuru fasulyelerle Steigerwald, masalarının yanında belirdiğinde. “Ne önerebilirsiniz?" “Hiçbir şey,” diye yanıtladı Meyhaneci kestirmeden. "Yani buraya getirebileceğiniz şeyler yenemez mi demek istiyorsunuz?” diye sordu Pâyer yorgunca. “Öyle.” “Madem öyle, hiçbir şey istemiyorum/' diyerek yerinden kalktı, hafifçe eğilip selam verdi; “Ufaklıksan tarafa ayrı bir özen gösterdi. “Baylar; emrinize amadeyim. Ayrıntılar daha sonra, eğer yanlış anlamadıysam/' Irimiâs da kalktı ve elini uzattı. "Sahiden öyle. Hafta sonu ben sizi bulurum. İyi dinlenmeler!” "Meslektaşım, ben en son tam olarak yirmi altı yıl önce kesintisiz beş buçuk saat uyumuştum, o zamandan beri yan uyanık dönüp duruyorum. Gene de teşekkür ederim/’ Bir kez daha eğilerek selam verip ağır adımlar ve dalgın bakışlarla meyhaneden ayrıldı. Akşam yemeğinin bitimiyle Steigerwald, bir köşede söylene söylene yataklarını serip, arızalı televizyonu sesini çıkarmadan yumruğuyla tehdit ederek dışarı yöneldi. "Bir Incil'iniz yok mu?” diye seslendi Petrina ardından. Steigerwald yavaşladı, durdu, yüzünü ona çevirdi. “İncil mi? Sizin neyinize gerek o?,J “Düşündüm ki, uyumadan

önce biraz okuyayım. Bilirsiniz, sonrasında daima o kadar sakin oluyorum ki." “Sende dc ne kösele gibi surat varmış!” diye söylendi Irimiâs. "En son, çocukluğunda eline kitap geçti, onda da resimlere bakmıştın...” “Boş verin siz onu!” diyerek itiraz etti Petrina alınmış bir ifade takınarak. “Kıskanıyor işte, ne olacak.” Steigervvald saçının perçemini kaşıdı. “Yani, burada, öyle iyisinden polisiye kitaplar var yalnızca. Getireyim mi birini?” “Tanrı korusun!" diye tersledi Petrina. “O, olmaz!” Steigerwald yüzünü ekşitti, sonra da avlu kapısının ardında gözden kayboldu. “Ne karanlık bir hödük şu Steigerwald,” diye homurdandı Petrina. “Yemin ederim, en kötü karabasandaki aç bir ayı bile ondan daha dost canlısıdır.” Irimiâs, yerine uzanıp battaniyeyi üstüne çekti. “Bu mümkün. Ama hepimizden daha fazla yaşayacak.” “Ufaklık” ışığı söndürdü, sesleri kesiliverdi. Yalnızca bir zamanlar ninesinden duyduğu duanın sözlerini uğraşa didine hatırlamaya çalışırken bir süre daha Petrina'nın mırıltıları duyuldu:

Efendimiz... işte, Efendimiz, orada, göklerdesin,

şeyde, Cennet'te, efendimiz Hz. İsa övülsün, kutsuyorlar... kutsuyoruz... hayırla şükretsinler senin adını, ve olsun...

yani her şey senin için iyi olacak şekilde olsun... göklerde,yeryüzünde de, elinin ulaştığı her yerde... yerde yeryüzünde olduğu gibi...

Cennet te... veyahut Cehennemide mi, amin...

Perspektif, arkadan bakınca

Yağmur, sessizce, dinmek bilmez bir şekilde yağıyor, göleklerin kaskatı kesilmiş yüzeyleri dirilip dirilip birden kesiliveren rüzgârda titriyor; ama bu avuntusuz dokunuştan güçsüz kalmış bir halde, daha gece korumasının ölü zarları bile üstlerinde yırtılmamışken dünkü yorgun pırıltıyı geri kazanacaklarına, doğudan sürünerek çıkıp gelen ışığı giderek daha insafsızca içlerine çekiyorlardı. Sanki karanlığın sıvışan ajanları onları, azimli, yiyip bitiren yokoluşun süreceği ertesi geceye kadar işareti emiş-lercesine ağaçların gövdesini, arada bir gıcırdayan dallarını, yere yapışmış, çürüyüp kokuşmuş ayrıkları ve bir de "şato”nun kendisini kaygan plaklar kaplamıştı. Ay birbirine bağlı bulut örtüsünün üzerinde çok çok yükseklerde, batı ufuk çizgisinde fark ettirmeden yuvarlanıp indiğinde ve

onlar, bir zamanlarki ana girişin açık duran aralığından içeri ve yüksek pencere çatlaklarından aniden dıuru-veren aydınlığa gözlerini kırpıştırarak bakarlarken, bugün şafak vaktinde bir şeylerin değiştiğini, bir şeylerin pek de yerinde olmadığını yavaş yavaş anlamışlardı, daha sonra çok geçmeden afallayarak fark edeceklerdi ki için için o kadar korktukları şey gene de başlarına gelmişti: Dün onları o kadar büyük bir coşkuyla itekleyen düşleri son bulmuştu, işte şimdi acı uyanışın vaktiydi... Başlan-

gıç şaşkınlığının yerini çok geçmeden temkinli bir kabullenme almıştı, çünkü artık "işler *i dangalakça aceleye getirdiklerini, uzaklaşmalarını aklı başında bir irdelemenin değil, kötücül bir atılımın idare ettiğini ve eve çıkan biricik yolu da arkalarından ateşe verdiklerinden, giderek daha akıl kârı görünen geri dönüş için şanslarının dahi kalmadığını artık görüyorlardı. Çünkü şimdi, ellerini, ayaklarını yoğura ovuştura, soğuktan tir tir titreyerek, morarmış dudaklarla, açlıktan nefesleri koka koka, tapon öteberilerinden tutunarak kalktıkları şafağın şu içler acısı saatinde, daha dün arzularının yakınlarda gerçekleşeceğini vaat eden aynı "şato”nun bugüne artık onları -şu insafsız ışıkta- sert, amansızca tutuşunu deneyimlemek durumunda kalıyorlardı. Ölü yapının ıssız salonlarında sallana sallana, söylene söylene ve ümitleri gittikçe daha da körelerek yeniden dolandılar; büyük bir savrukluk içinde dört bir yana saçılmış paslı makinelerin enkazlarından suratları asık, ağızlarını bıçak açmadan kendilerini sakınırken, tuzağa düştüklerine, yalnızca sinsi bir komplonun saf kurbanları olduklarına ve şimdi dolandırılmış, bütün varlıklarından edilmiş ve toptan aşağılanmış bir şekilde burada yersiz yurtsuz kaldıklarına dair kuşku, bu mezarlık sessizliğinde gitgide daha boğucu bir şekilde üstlerine çöküyordu. Tan vaktinin alacakaranlığında öylesine içler acısı bir görüntü sunan yatma yerlerine ilk olarak Bayan Schmidt döndü, yoğurup dertop ettiği pılı pırtısının üstüne zangır zangır titreyerek geri çöküp büyüyen ışığa düş kırıklığı içinde baktı. “Ondan” hediye aldığı rimel, şişik suratının her bir yanını boyamıştı, ağzı acı, boğazı kuruydu, midesi ağrıyordu ve daha kendisinde perişan haldeki saçlarını düzeltecek ve üstünü başını bir hale yola koyacak gücü bile bulamıyordu. Ne de olsa her şey boşunaydı: “onun"la geçirdiği birkaç fevkalade saatin anısı şimdi, Irimiâs'ın kaba sözünden dönüşünün ayan beyan ortaya çıktığı şu anda, içindeki yürek sıkışmasını dizginlemeyi sürdürmesi için yetersizdi, belki de artık her şey kaybedilmişti... Kolay değildi ama başka ne yapabilirdi ki? Irimiâs'ın

("...Bu iş nihai şeklini kazanmadıkça../') onu buradan alıp götürmeyeceğini kabullenmeye çalıştı ve böylece Schmidt'in "pislik içindeki pençelerinden en sonunda kurtulma ve bu "iğrenç kokan taşra*yı burada bırakma rüyası, aylar, hatta belki de yıllar ('Tanrım, yıllar, gene yıllar!./'] sonra gerçeğe dönebilecekti ancak; ama bunun da bir yalan olduğuna ve olur da artık onun da tabana kuvvet yeni bir serüven açlığıyla koşmuş olabileceğine dair korkunç düşünce üzerine, eli sıkılıp yumruğa dönüştü, Doğru, meyhanenin deposunun arka kuytusunda kendisini Irimiâs'a verdiği dün geceyi aklına getirdiğinde, daha şimdi bile, şu ıstırap verici saatte bile düş kırıklığı yaşamadığını itiraf etmek durumundaydı. O harika anların, arzunun yerine gelişinin o semavi dakikalarının her şey için bir bedel ödemesi gerekirdi; ne var ki "yalan söylenmiş aşk için[M], kendisinin "apaçık korlaşan duygularının böylesi bir çamurda ezilip geçilmesi için bu dünyada hiçbir özür yoktu! Oysa vedalaşırken gizlice kulağına fısıldanan sözlerden ("Daha tan atmadan, muhakkak!..") "her şeyin berbat bir yalan" olduğunun mutlak olarak aydınlığa kavuştuğu şimdi, başka ne olabilirdi ki konu!.. Ana girişin muazzam aralığından, dalgalanan yağmura, umudunu yitirmiş halde ama gene de inatçı bir can atışla bakıyordu, iki büklüm olmuş, yüreği burulmuş, dağınık saçları hırpalanmış, yüzüne dökülmüştü. Ancak çaresizce rıza göstermenin ıstırap veren üzüntüsüne değil de, daha çok, intikam arzusuna izin vermek için kendisini boş yere zorlayıp duruyor, dur durak bilmeden Irimiâs'ın şefkatle okşayan sesini duyduğunu sanıyor, önünde ha bîre onun uzun boylu, sırım gibi, otorite buyuran, kemikli endamı,

burnunun belirgin, kendinden emin kıvrımı, incelmiş, yumuşak dudakları, gözlerinin karşı koyulamaz parlayışı beliriyor, zarif parmaklarının kendinden geçmiş oyunlarını saçlarında, avucunun sıcaklığını göğüslerinde ve kalçasında tekrar tekrar duyumsuyor, artık her türlü hayal ürünü ve gerçek çıtırtıda onun olduğunu umut ediyordu; böylece daha sonra - diğerleri geri gelip de kendisinin çektiğinin aynısı olan yaslı kederi yüzlerinde görünce-umutsuzluk, mağrur direnişin son, zayıf bentlerini de içinde sürükleyip götürüverdi. "Onsuz ne olur benim halim?! Tanrı aşkına, yani... bırakırsa bıraksın, ama... şimdi değil! Şimdi daha değil!.. Hiç olmazsa bir kerecik!.. Bir saatliğine!.. Bir dakikalığına!.. Bana ne bunlara ne yapacağı, bir tek bana! Bana... yapmasın! Başka bir şeyi değilse bile, hiç olmazsa sevgilisi olayım! Kapatması!.. Hizmetçisi! Ne olur ki! Beni tekmelesin, dövsün, tıpkı bir köpek gibi, bir tek... şimdi bir kerecik daha

geri dönsün!.." ...Kucaklarında yoksul nevaleleriyle, canlarından bezmiş halde duvar kenarında oturmuş, şafağın içeriye akın eden soğuk, göğe çalan ışığında hiç konuşmadan yemeklerini yiyorlardı. Dışarıda bir zamanlar “şato”nun sağ ucunda duran şapelin kadim çanını içinde saklayan dazlak, yıkılmaya yüz tutmuş kuleden büyük bir çatırtı koptu ve binanın iç kısmından sanki bir yerlerden döşeme yeniden çökmüş gibi alabildiğine boğuk bir patırtı duyuldu... Yapacak bir şey yoktu, şimdi artık daha fazla beklemenin bir şeye faydasının olmadığını görmek durumundaydılar; çünkü Irimiâs “daha ortalık ışımadan" geleceğine söz vermişti ve artık tan vaktinin de bayağı bir sonu gelmişti. Ancak sessizliği yırtmaya, “burada büyük bir takla olduğu’na dair ağır sözleri söylemeye, daha biri olsun yanaşmıyordu; çünkü “Kurtarıcı Irimiâs”ta aynı anda "namussuz kepaze’yi, "pislik yalancı'yı, "aşağılık hırsız”ı görmek şimdi dehşet verici şekilde zordu, sonuç. 276

ta daha ne olup bittiğini bile hâlâ kesin olarak bilememeleri de cabasıydı... Ya araya bir şey girdiyse?.. Ya sadece yol, yağmur yağdığı için kötü olduğundan geç kaldılarsa... Krâner yerinden kalktı, ana girişe doğru gitti, omzuyla nemli duvara yaslandı ve taş yoldan kıvrılan patikayı bir baştan bir başa sinirli bir şekilde taradı, bir sigara yaktı, sonra da öfkeyle iterek kendini duvardan uzaklaştırdı, havaya elini şöyle bir savurdu ve yerine geri oturdu. Biraz sonra sesi titreyerek şöyle seslendi: "...Millet... içimden bir ses... fena halde dolandırıldığımızı söylüyor!.." Bunun üzerine şimdiye kadar önüne dalıp gitmeyenler bile gözlerini yumdu ve her biri acıyla yerlerinde kıvranmaya başladı. “Söylüyorum bak, oyuna getirdiler bizi, millet!" diyerek sesini yükseltti Krâner. Ancak kimse kıpırdamamış, sertçe patlayan sözleri, korkmuş sessizlikte gözdağı vererek yankılanmıştı. “Ne oluyor, sağır mı oldu herkes?!” diye çığlığı bastı cinleri tepesine çıkan Krâner ve yerinden fırladı. Tek söz dahi etmeyecek misiniz?!” "Ben söylemiştim!" diyerek parladı Schmidt, yüzü mahkeme duvarı gibi. "Ben daha hemen başında söylemiştim." Ağzı titriyordu ve işaretparmağı, suçlayıcı bakışlarla, süklüm püklüm halde duran Futaki’yi gösterdi. “Söz vermişti,” diye böğürdü Krâner, gözleri yuvalarından uğramış, ufaktan öne kaykılmıştı. “Burada bize ' Kenan ülkesini inşa edeceğine söz vermişti!.. Alın bakalım! Bakın işte! İşte bizim Kenan'ımız bu! İşte olan bu, şu dibi çıkasıca dünyada gök yarılsın da maskaraların topunun başına çöksün! Hileyle, dümenle bizi buraya... bu viraneye getirtti, biz de! Tıpkı koyunlar

gibi!.." “O ise,” diye yapıştırdı peşinden Schmidt, “paşa paşa ters yönde aldı başını gitti!.. Kim bilir, o zamandan beri nerelerde geziniyordur?! Şimdiyse artık çoktan sırra kadem bastı!.." “Ve kim bilir, hangi meyhanede saçıp dağıtıyordur paralarımızı?!” “Bir yıllık çalışmamız!” diye sürdürdü

Schmidt titreyen sesiyle. "Bir yıllık sefil, canını işine takarak çalışma! Zırnık kalmadı bende.[1] Gene meteliğe kurşun sıkıyorum!" Krâner -adeta kafese kilitlenmiş bir hayvan gibi- vahşice bir yukarı, bir aşağı tepinmeye başladı, yumruğunu sıkmış, ikide bir havaya büyük bir yumruk sallıyordu. "Burnundan fitil fitil getirmezsem bunu! Buna çok pişman olacak bu namussuz! Krâner, bunu böyle yanına bırakmayacak! Çünkü yer yarılıp içine de girse bulacağım onu! Yemin ediyorum, çıplak ellerimle, bunlarla, aha, bunlarla boğacağım onu!” Futaki sinirli bir şekilde elini kaldırdı. “Elinize ayağınıza hâkim olun biraz! Elinize ayağınıza biraz daha hâkim olun! Ya iki dakika sonra çıkagelirse?! O zaman ne diye bağırıp çağıracaksınız burada?! Ha?!” Schmidt yerinden fırladı. “Sen ne diyorsun?! Bir de ağzını açmaya mı yelteniyorsun?! Bizi soyup soğana çevirmelerini kime borçluyuz bakalım, ha? Kime?!" Krâner yanma bir adım attı ve gözlerinin için baktı. "Durun hele!” dedi, sonra derin bir soluk aldı. "Öyle olsun! Bekleyelim iki dakika! İki tam dakika! O zaman göreceğiz bakalım... burada neler oluyormuş!” Schmidt'i yanında sürükledi, ana girişin eşiğinde durdular, Krâner, ayaklarını iki yana açıp gövdesini bir ileri bir geri sallandırmaya başladı. "Ee?! Alın bakalım! İşte geliyor çoktan/ diyerek alay etti Schmidt ve başını Futaki'den tarafa çevirdi. “Duyuyor musun?! Kurtarıcın geliyor canım! Seni zavallı seni!” “Dinleyin!” diyerek girdi araya Krâner ve Schmidt’in kolunu sıktı. "Şu iki dakikayı bir bekleyelim hele! Sonra görürüz bakalım, ne kadar uzun olacak dili!” Futaki, başını dizlerine eğdi. Dilsiz bir sessizlik oldu. Bayan Schmidt, köşede ürkmüş halde büzülüp kalmıştı. Halics büyükçe bir yutkundu, sonra da -neyin yaklaştığını bulanık bir şekilde tahmin ettiğinden-duyulur duyulmaz şunları söyledi: “Yani bu dehşet verici... böyle bir zamanda bile... birbirinizi!..” Okul Müdürü yerinden kalktı. “Ama, dostlar!" dedi Krânerlere, arayı yapmaya çalışarak. "Bu nasıl bir iştir? Bu... bu, çözüm değil! Bir düşü...” “Kapa çeneni, seni soytarı!” diye tısladı Krâner ondan tarafa doğru ve tehditkâr bakışı üzerine Okul Müdürü de hızla yerine oturdu. “Ee, dostum?” diye sordu boğuk sesle Schmidt, arkası Futaki’yi dönük halde, patikaya bakarak. “Doldu mu şu iki dakika?” Futaki başını kaldırdı, kollarım yukarı

çekilmiş dizlerinin çevresine doladı. "Şimdi söyle bakalım bana, bütün bu kumpanyanın anlamı ne? Gerçekten kabahatin bende olduğunu mu sanıyorsun?” Schmidt kıpkırmızı kesilmişti. "Ne yani, meyhanede beni ikna eden kimdi ya?! Ha?!” Ve ağır ağır ona doğru ilerledi. “Aman için rahat olsun, yok şöyleydi, yok efendim böyleydi, diye üsteleyen kimdi?! Ha?!” “Sen aklını kaçırmışsın, ciğerim!” diyerek Futaki de sesini yükseltti ve yerinde sinirli sinirli kıvranmaya başladı. “Delirdin mi sen?” Fakat Schmidt artık önünde dikilmişti, o ise yerinden bile kalkamıyordu. “Paramı geri ver!” diye tısladı kan çanağına dönmüş gözlerle. "Duydun mu ne dediğimi?! Paramı geri ver!” Futaki sürünerek duvara kadar geri çekildi, sırtını duvara verdi. 'Boşuna bende arıyorsun paranı! Aklını başına al artık!” Schmidt gözlerini yumdu. "Son kez söylüyorum, paramı geri ver!” "Hey, millet! Şunu alın buradan, çünkü bu gerçekten kafa..." diye haykırdı Futaki ama bitiremedi, çünkü Schmidt yüzüne var gücüyle bir tekme indirmişti. Futaki'nin başı arkaya düştü, bir dakikalığına hareketsizce kasılıp kaldı, burnundan kan fışkırmaya başladı, sonra da yavaşça yana kaydı. Ne var ki o anda kadınlar da, Halics de, Okul Müdürü de oraya fırladı, Schmidt'in kolunu arkaya burktu, sonra da ite kaka, güçbela sürükleyerek oradan uzaklaştırdılar. Krâner sinirli sinirli sırıtıyor, ayakları iki yana açık, kollar göğsünde bağlanmış, kapı aralığında dikiliyordu, daha sonra Schmidtlerden tarafa yöneldi. Bayan Schmidt, Bayan Krâner ve Bayan Halics korkmuş haîde, bilincini yitiren Futaki'nin çevresinde feryat figan dört dönüyorlardı, daha sonra Bayan Schmidt aklını başına topladı, bir eline bir paçavra aldı, terasa koşturup bir su birikintisine daldırıp çıkardı ve geri koştu; Futaki’nin yanına diz çöküp yüzünü silmeye koyuldu, sonra da sızlayıp duran Bayan Halics e verıştirdi. 'Burada burnunuzu çekip duracağınıza, kanı emdirebileceğimiz kalın bir paçavra getırsenize! ”.. .Futaki yavaş yavaş bilincini geri kazandı; gözlerini açtı, uyuşmuş halde tavana, Bayan Schmidt'in, üstüne eğilmiş, kaygılı yüzüne baktı, sonra birden keskin bir acı hissetti ve dik oturmayı denedi. “Vah vah, Tanrı sizi korusun! Durun durduğunuz yerde!” diye haykırdı Bayan Krâner "Kanama durmadı daha!" Battaniyenin üstüne yeniden yatırdılar, Bayan Krâner, çamaşırdaki kanı yıkamak için koşarak dışarı çıktı, Bayan Haîics ise Futaki'nin yanına diz çöküp alçak sesle dua etmeye başladı. “Alın şu cadıyı buradan...” diye inledi Futaki. “Daha yaşıyorum ben...[55] Schmidt göğsü hırlayarak, bakışları allak bullak, karşı köşede çömelmiş, sanki bir yerde kalmaya kendisini ancak öyle zoriayabili-yormuş gibi, yumruklarını sıkmış, kasığına

bastırıyordu. Futaki nin üstüne atılmasın, diye arkasında Halics’le birlikte yolu kapatan Okul Müdürü, ' Lütfen ama/[1] diyerek başını yeniden iki yana salladı. "Ben açıkça gözlerime inanamıyorum! Siz ciddi, yetişkin bir insansınız! Bunu nasıl yapabilirsiniz?! Öylece tutup başka bir insanın canını mı yakıyorsunuz?’ Bunun ne olduğunu biliyor musunuz, rica ederim? Despotluk!” “Rahat bırakın beni!” diye homurdandı dişlerinin arasından Schmidt. 'Aynen!” diyerek yanına yaklaştı Krâner. “Çünkü bu olup bitenlerde sizi ilgilendiren hiçbir şey yok! Ne demeye her halta burnunuzu sokuyorsunuz siz?! Hem zaten, bu andavallı bunu hak etmişti, sadece payına düşeni aldı!..""Siz susun

bir kere, sizi madrabaz!./' diye parladı Okul Müdürü. “Siz... ateşi tutuşturan siz, kendinizdinız! Görmediğimi mi sanıyorsunuz? iyisi mi, siz susun!" “Size tavsiyem/' dedi Krâner karanlık bir şekilde parlayan gözlerle ve Okul Müdürü'ne yapıştı. “Benim size tavsiyem, daha sağlamca dururken, şuradan bir gidin!.. Birbirimize girmeyi hiç istemem h!..”Tam bu sırada eşikten, çınlayan, kararlı bir ses yükseldi. “Neler oluyor burada?!” Herkes başını kaldırıp o tarafa çevirdi, Bayan Halics ürkerek bir çığlık kopardı, Krâner elinde olmadan geri çekilmeye başladı. Ana giriş kapısında Irimiâs duruyordu. Turna

'R

bozu yağmurluğunu çenesine kadar düğmelemiş, kasketini de alnına iyice indirmişti. Bakışlarını delici gözlerle ortalıkta gezdirdi; ellerini cebine daldırmıştı, dudaklarının arasından ıslak bir sigara sarkıyordu. Kaskatı bir sessizlik oldu, Futaki de doğrulup oturdu, sonra sendeleyerek ayağa kalktı, burnundan sızan kanı emdirdi, sonra da paçavrayı hızlıca arkasına geçirdi. Bayan Halics apışmış yüzüyle istavroz çıkardı, sonra Halics'in ses çıkarmadan, ellerini kollarını sallayarak “derhal buna bir son ver" diyen işareti üzerine ellerini hemencik aşağı indirdi. “Neler oluyor burada, diye sordum!” diye yineledi Irimiâs suratı bir karış. İzmariti tükürerek attı, ağzının kenarına yeni bir sigara yerleştirip yaktı. Site sakinleri başlarını önlerine eğmiş dikiliyorlardı. “Artık gelmeyeceğinizi sanmıştık/' diye söze girdi Bayan Krâner kararsızca ve kendini zorlayarak gülümsedi. Irimiâs saatine baktı ve şişesini hınçla takırdattı: "Saat altı kırk üç. Bu doğru/' Bayan Krâner, duyulur duyulmaz bir sesle yanıtladı: “Sadece işte...

buyurmuştunuz ki, daha geceden,./' Irimiâs kaşlarım çattı, "Ne sanıyorsunuz siz, neyim ben, taksi şoförü mü? Sizin için canımı ortaya koyuyorum, üç gün oldu, uyumuyorum, saatlerce yağmurda yürüyorum, engelleri ortadan kaldırmak için bir daireden ötekine seğirtip du-

ruyorum, peki ya sizler?!*' Onlara doğru ilerlemeye başladı, altı üstüne gelmiş yataklarına bir göz attı, sonra Futaki'nin önünde durdu. "Size ne oldu böyle?" Futaki utanarak başını önüne eğdi. ' Burnumun kanının akacağı tuttu." "Bunu görüyorum. Ama neden?" Futaki cevap vermedi. 'Ah, dostum!" -iç çekti Irimiâs- "Sizden gerçekten bunu beklemiyordum. Sizlerden de!" diyerek diğerlerine doğru döndü. "Ve daha ancak başlangıcın bile başındayız! Ne olacak bundan sonra? Birbirinizi mi bıçaklayacaksınız? Hayır!.." Tam söz almaya hazırlanan Krâner için elini aşağı savurdu. "Ayrıntılar umurumda değil. Gördüklerim bana yetti de arttı bile. Üzücü, diyebilirim ki, çok üzücü!" Site sakinlerinin önünden boydan boya yürüyerek geçti, suratı asık, önüne bakıyordu, daha sonra yeniden ana giriş kapısına ulaşınca yüzünü onlara çevirdi. "Burada tam olarak ne olup bittiğini bilmiyorum. Bilmek de istemiyorum, çünkü çok değerli dakikalarımızı böylesi eften püften şeylerle geçirecek vaktimiz yok. Yalnız bunu unutmayacağım, başta sizinkini, dostum Futaki. Ancak şimdi bir kereliğine bu meseleyi görmezden geleceğim sizin için. Bir şartla: Böyle bir şey bir daha tekrar etmeyecek! Anlaşıldı mı?" Kısa bir ara verdi, daha sonra düşünceli bir tavır takınarak alnını bir uçtan bir uca ovuşturdu. "Ama şimdi sadede gel el imT ırn ağın ı yakan sigaradan bir nefes daha çekti, sonra da taş döşemede ayağıyla ezdi. "Açıklayacağım önemli bilgiler var/' Adeta bir çeşit kötücül büyülenmeden uyanmışiarcasma hepsi birden aynı anda ayılıvermişti. Açıkçası geçen saatlerde başlarından neler geçtiğini, içlerindeki her türden akla yatkın düşünüşün ne çeşit bir şeytansı pratiğin kurbanı olarak körleştiğini, onlara ne olup da adeta "domuz bulamacı gecikince toz toprak içinde kalan mozaklar" gibi birbirlerine düşebildiklerini ve kendilerini geçmiş yılların muti ak görünen açmazından parçalayıp çıkararak en sonunda özgürlüğün baş döndürücü havasını içlerine çekebilen kendilerinin, tıpkı ne olduğunu anlayamadan ve umutsuzluk içine düşerek bir oraya bir buraya koşturan kafesteki tutsaklar gibi seğirtip durmalarının nasıl da mümkün olabildiğini en basit ifadeyle anlamıyorlardı ve görüşleri de bulamklaşmıştı; çünkü müstakbel evlerinde sırf çürümeyi, kokuşmayı, ıssızlığı "gözleyebilme'leri ve gücünden "göçüp

yıkılanın yeniden inşa olacağı, düşmekte olanınsa yükseleceği” vaadinin de beyinlerinden dökülüp gitmesi başka nasıl açıklanabilirdi ki! Ve sanki kötü bir düşten uyanmışlarcasına el pençe divan durarak sardılar Irimiâs’ın çevresini. Belki de bu özgürleşmeden daha derin olan, utançlarıydı, çünkü bağışlanamaz sabırsızlıklarından -birkaç saatçik gecikmiş bile olsa- onun gene de sözünde durduğunu ve nihayetinde her şeyin onun sayesinde olabildiğini neredeyse hepsi birden yad-sımıştı; bütün bunlar hakkında onun hiçbir fikrinin olmaması, “uğrunda yaşamını ortaya koyduğu"' kendilerinin daha demin ona çamur attıklarından, karalayıp aşağıladıklarından, en bariz yalanlaması şimdi önlerinde amade durması olmasına rağmen hiç düşünmeden suçladıklarından haberinin olmaması, bu dağlayan mahcubiyeti derinleştirdikçe derinleştiriyordu; bu yüzden daha sonra artan bir vicdan azabıyla ve buna ilişkin doğal olarak sarsılmaz bir güvenle ve fikirlerine tamamen katılarak sonuna kadar dinleyip daha konunun aslında ne olduğunu tam olarak anlamak bile mümkün olmadan coşkuyla başlarını sallamaya giriştiler, özellikle de kabahatlerinin ne kadar büyük olduğunu İyi bilen Krâner ve Schmidt. Oysa Irimiâs'ın sözünü ettiği o “değişen, elverişsiz koşullar” onların canlarını sıkmalıydı, çünkü “Almâssy Çiftli-ği'yle bağlantılı tasarıları, bilinmeyen bir zamana kadar askıya almak gerektiği” ortaya çıkmıştı, çünkü kendileri için “karanlık amaçlar güden” böylesi bir tesisin ortaya çıkarılmasını belli birtakım çevreler 'mevcut durumda iyiye yormayabilirlerdi” ve Irimiâs"tan öğrendiklerinden, özellikle çiftlik ile şehir arasındaki büyük uzaklıkla ‘ şato'nun kendileri için neredeyse ulaşılamaz oluşunun sürekli denetim uygulaması olanaklarını "oldu olacak asgariye sıkıştırdığımı çıkarabildiler... “Bu durumda/' diye sürdürdü Irimiâs zaten çın çın çınlayan sesi biraz ateşlenerek, "ta ki artık ‘bu baylar çığırlarımızı yitirdiğimizde rahatça buraya geri dönebileceğimiz kadar akılları karış-mayıncaya ve başlangıçtaki planımızı uygulamaya başlayıncaya kadar' hepinizi ciddi bir istihdama kavuşturacak planın gerçekleştirilmesi amacıyla "gidilebilecek tek yol, kısa bir süreliğine bölgede dört bir yana dağılmak/" Bu dakikadan itibaren, kendileri bağlılık, tutku ve yükseltilmiş uyanıklığın düpedüz bir zorunluluk olacağı “öylesi bir iş için seçildiklerinden, kişiliklerinin özel bir anlama sahip olduğu 'nun giderek yükselen bir gururla ayırdına vardılar. Ve her ne kadar çok sayıda fikrin asıl anlamı kendileri için gizli kalsa da (özellikle “hedefimizin kendisinin ötesine geçtiği tür 'den olanlar), dört bir yana dağılmalarının sırt “taktik manevra” olduğu ve belli bir süre birbirleriyle değil ama irimiâsİa

sıkı ilişkide bulunacakları hemen netleşivermişti. “Fakat düşünmeyin ki/[9] diyerek yükseltti sesini bu kez üstat, “daha sonra işler kendiliğinden düzelsin, diye bu süre boyunca eli kolu bağlı duracağız[[f] Görevlerinin çevrelerini sürekli ve uyanık bir dikkatle izlemek ve her biri “elverişli ve elverişsiz işaretler^ diğer bir deyişle iyiyle kötüyü birbirinden ayırabilecek" o olmazsa olmaz beceriyi öğrenmesi gerektiği için, "iş bakımından su götürmez önem taşıyan[1]' kanıların, söylentilerin ve olayların sıkı bir şekilde irdelenmesi olacağına hızla yi ti ve ren şaşkınlıkla kulak verdiler, çünkü o -Irimiâs- hiçbirisinin bütün bunlar olmadan kendisi tarafından artık ayrıntılı biçimde çizilen yolda bir adım bile ilerleyebileceklerini ciddi olarak düşünmediğini umuyordu... Oysa Schmidt'in, “Peki o zamana kadar neyle geçineceğiz?” sorusuna sadece, “Sakin olun millet, sakin olun. Her şey ayarlandı, her şeyin üstünde uzun uzun duruldu, hepiniz için yemek olacak ve ilk başlarda en gerekli olan şeyler için ortak sermayeden, yetecek kadar bir meblağa sahip olacaksınız,” cevabını aldılar; bu sabahki paniğin kalan izleri de bir vuruşla belleklerinden siliniverdi ve geriye yalnızca toparlanıp öteberilerini dışarıda, patikanın başında duran kamyonun kasasına yığmak kaldı... Ateşli bir telaşla sarıldılar işe ve birazcık ağır aksak da olsa aralarındaki neşeli gevezelikler de yeniden başladı; başta da elinde birer torba veya bavul, kâh ayı gibi hareket eden Krâner in, kâh uzun adımlı, erkeksi yü-rüyüşlü karısının arkasına sinerek onları maymun gibi taklit etmeye başlayan, daha sonra da kendisininkiyle bitiren Halics iyi bir örnek oluşturmuştu, daha sonra hâlâ güçlü bir şekilde sendeleyip duran Futaki’nin bavullarını yola çıkardı, ağzında da o söz: “Dost, kara günde belli olur...” Her bir şeyi yol kenarına çıkardıklarında “Ufaklık” da kamyonla dönmeyi başarmıştı (uzun yalvarma yakarmalardan sonra Irimiâs, onun birazcık direksiyon başına

M

geçmesine izin vermişti], böylece geriye, müstakbel yaşam mekânlarına son bir bakış fırlatarak “şato”ya sessizce veda etmekten ve üstü açık kasaya binmekten başkaca yapılacak bir şey kalmamıştı. “Ee, sevgili dostlarım!” diyerek sürücü kabininin penceresinden başını çıkardı Petrina. “Kendinizi iyice yerleştirin, çünkü yol, bu baş döndürücü derecede hızlı düldülle bile en az iki saat çekecek! Kabanların düğmelerini ilikleyin, kapüşonları, kasketleri başınıza geçirin ve umut dolu geleceğe iç rahatlığıyla sırtınızı

dönün, yoksa bu lanet rüzgâr suratınıza çarpar...” Paketler neredeyse kasanın yarısını tutuyordu, bunun için ancak iki sıra halinde sıkı sıkı birbirlerine sokularak sığışabildiler, o yüzden Irimiâs motoru böğürtüp de kamyon onlarla birlikte silkine sarsıla -geriye, şehre doğru- yola çıktığında gene aynı heyecanı ve tutkuyu, dünkü yolculuklarının unutulmaz kesitlerini öylesine tatlandıran “birbirine karşı çözülmez bağlılığın” o aynı sıcaklığını hissetmişlerdi. Özellikle Krâner ve Schmidt, bir daha asla aptalca hırslarının esiri olmayacaklarına ve ileride aralarına olur da herhangi bir nifak girerse, bunun önüne geçecek ilk kişiler olacaklarına yemin üstüne yeminler ediyordu. Deminki harala giirelede Futaki'ye bir şekilde “yaptıklarından çok pişman olduğu”nu belirten bir işaret göndermek için boşuna uğraşan Schmidt'in, onunla patikada da bir türlü “yolları kesişememişti” ve bunun için gereken cesaret kendisinde de yoktu, bu nedenle kankasına “hiç değilse bir sigara” ikram etmeyi ancak şimdi göze alabilmişti, ama Bayan Krâner’le Halics’in arasında öyle bir sıkışmıştı ki elini dahi kıpırdatamıyor-du. “Her neyse,” -yatıştırdı kendini- ‘‘en geç şu cenabet külüstürden indiğimizde artık... Böyle, kanlı bıçaklı ayrılacak değiliz ya!” Bayan Schmidt, hızla uzaklaşan çiftliğe, ayrığın, yabani sarmaşıkların bürüdüğü koskocaman binaya, dört bir köşesinde sivrilen perişan kuleciklere, arkalarında sonsuzluğa koşan taş yolun dalgalanışlarına kıpkırmızı yüzü, mutluluktan parlayan gözleriyle bakıyordu, “scvdiceği’nin yine de geri dönmesinden kaynaklanan hafiflemeyle daha sonra yüzüne çarpan yağmurun bile ayırdına varmayacağı bir heyecana kapılmıştı; oysa onu koruyan hiçbir şey yoktu, kapüşonunu başına geçirmesi de boşun aydı, çünkü o kargaşada ta arka sıranın köşesine düşmüştü. Şimdi artık kuşkusu olamazdı ve yoktu da zaten, Irimiâs a duyduğu güveni bundan sonra hiçbir şeyin sarsamayacağım biliyordu, tıpkı aynı anda -burada, yukarıda, son sürat ilerleyen kamyonun üstünde- gelecekteki rolünü de anladığı gibi: Yeri gelecek sevgili olarak, yeri gelecek hizmetçi olarak ve yeri gelecek kadını olarak ortaya çıkıp acayip, düşsel bir gölge gibi izleyecekti onu ve gerektiğinde yeniden yaratılmak için hiçliğe dönüşecekti; ileride devinimlerini anlayacak, vurgularındaki gizli anlamlan eksiksiz öğrenecek, rüyalarını yorumlayacak ve olur da -Tanrı saklasın!- onu herhangi bir şey incitirse, başını kucağına yaslayabileceği kişi o olacaktı... Beklemeyi öğrenecek, her türlü güçlüğe ve sıkıntıya karşı hazırlanacak ve bir gün olur da Irimiâs'ın onu sonsuza kadar bırakması gerekirse boynunu büküp kabullenecekti, başka ne yapabilirdi ki zaten: O durumda geride kalan günlerini sessizce doldurur, kefenini hazırlar

ve “büyük bir insan ve gerçek bir erkeğin” bir zamanlarki sevdiceği olabildiğine dair o mağrur bilinçle mezara girebilirdi... Her ne kadar yağmur, rüzgâr ve de lambur lum-bur sallanmaktan o da aşırı şekilde nasibini aldıysa da hiçbir şey yanında sarsılıp duran Halics’in keyfini kaçıra-mıyordu. Boğumlu ayakları, çizmesinin içinde kaskatı kesilerek yapışmıştı, sürücü kabininin üstünden su, arada bir boynuna serpiliyor ve bazen yandan saldıran rüzgâr akmlarmdan gözyaşları yuvarlanıyordu; onu böylesine, yalnızca Irimiâs'ın dönüşü canlandırmamış, yolculuğun o yalın olgusu da diriltmiştj, çünkü eskiden de kendisinin kişisel olarak “hızın esrikliğine karşı asla dircnemcdiğiMni sıkça söyler dururdu ve işte bunun tanı sırasıydı: Irimiâs -taş yolun tehlikeli kasislerine hiç kafa yormadan- gazı köklemişti ve kendisi gözlerini ara ara bir çatlak genişliğinde açabildiğinde yanlarındaki arazinin baş döndürücü bir süratle koşturduğunu mutlulukla görüyordu ve çok geçmeden de tasarı, içinde doğuvermişti: Eskiden kafasında kurduğu düşü gerçeğe dönüştürmek için geç değildi daha, özelikle de şimdi değildi ve sonra Irimiâs’ı yardım etmesi için ikna edebileceği sözleri aradığında kendisinin artık -maalesef- “ihtiyarlığı göz önünde bulundurulduğunda’’ vazgeçemeyeceği birtakım olanaklardan bir şoförün sakınması gerektiğine dair teşhis içine saplandı. Böylece şimdi elinden geldiğince yolculuğun keyfini sürmeye karar verdi, daha sonra kadehlerini dostça tokuştururken müstakbel can dostlarına bütün ayrıntıları aktarabilsin diye, çünkü kişisel deneyimler bugüne kadar bel bağladığı yalın düş gücünün düpedüz "pabucunu dama atabilirdi../* 'Bu çadırmışçasına koşturmaca^da hiçbir memnuniyet bulamayan bir tek Bayan Halics'ti, çünkü -kocasının tersine- o, insanın aklını başından alan her türlü türedi yeniliğin azılı düşmanıydı ve bunun böyle devam etmesi halinde boyunlarını kıracaklarından emindi ve korkusundan parmaklarını birbirine kenetleyip duaya durarak* koruması için, onları bu can pazarında kendi hallerine komaması için İyi Tanrı’ya yakardı; ama ötekilere söz geçirmeye çalışması boşunaydı (“Ulu Hazreti İsa adına sizden rica ediyorum, şu amok koşucusuna seslenin de hiç olmazsa azıcık yavaşlasın!”), diğerleri vahşi motor ve rüzgâr uğultusunda, onun ürkmüş homurtularına karşı ‘'kıllarını bile kıpırdatmadıkları gibi", dahası, bir de sanki “bu tehlikede iyice keyiflerini buluyorlardı ! ”...Krânerler de, Okul Müdürü’nün kendisi de kamyonun üstünde oldu olacak bir çocuk sevinciyle, gururla tutunuyor ve yanlarında baş döndürücü bir hızla seğirten çorak araziye bir miktar kibirle gözlerini kırpıştırıyorlardı. Yollarını kesin olarak böyle hayal etmişlerde

böyle rüzgâr süratiyle, böyle uyuşturucu bir hızlılıkla, her şeyin üzerinden geçerek, sırtı yere gelmez bir şekilde!.. Yine de dilenci havasında değil, başları dik, kendilerinden emin, nihai zaferle burada bırakabildikleri, hızla süzülüp giden manzarayı -İşte böyle! işte böyle!- gururla izliyorlardı... Bir tek, sitenin önünden gümbür gümbür geçip de sonra yol bekçisinin lojmanın oradaki uzun viraja ulaştıklarında acelelerinden Meyhaneciyi, Horgos-lan bir de kör Kerekes'in kıskançlıktan nasıl çatır çatır çatladığını göremediklerine hayıflanıyorlardı... Futaki şişmiş burnunu ihtiyatla yokladı ve daha büyük bir sorun olmadan "meseleyi atlattığı'nı içi rahatlayarak tespit etti, zira keskin sızı birazcık olsun dininceye kadar dokunmaya bile cesaret edememiş, bu yüzden burun kemiğinin kırılıp kırılmadığını da bilememişti. Kendine hâlâ tümüyle gelememişti, başı dönüyor ve hafiften midesi bulanıyordu. Başında her şey büyük bir karmaşayla burgaç-laşıyor, kâh Schmidt'in biçimsizleşmiş suratını, kâh arkasındaki zıplamaya hazır Krâner'i görüyor, daha sonra içinde yeniden Irimiâs'ın katı bakışını neredeyse kendisini kasıp kavururken duyumsuyordu... Burnunun sancısı usul usul geçmeye başlayınca bu kez art arda diğer yaralarını keşfetmeye başladı: Köpek dişlerinden birinden bir parça kopmuş, altdudağınınsa derisi yarılmıştı. Yanında sarsılıp duran Okul Müdürü'nün şirinlik taslayan sözlerini güçlükle duyuyordu ("Yo, yo, o kadar da içerlemeyin bu duruma canım! Görüyorsunuz ki gene de her şey iyiye döndü...''), çünkü kulağı uğulduyor, ağzında biriken, pelteleşmiş, tuz tadındaki kanı nereye tüküreceğini bile-mediğindense başını bir o yana, bir bu yana döndürüp duruyordu ve kendisini ancak hızla geçip giden siteye bir göz atıp da kaderine terk edilmiş değirmeni ve Halicsle-rin evinin basık çatısını göz açıp kapayıncaya kadar gördüğünde birazcık daha iyi hissetmeye başlamış, ama her ne kadar yerinde duramadan döneleyip durduysa da makine dairesinden başka hiçbir şey görememişti, çünkü daha elverişli bir duruma kavuştuğunda da kamyon çoktan kendileriyle birlikte meyhanenin önünden geçiyordu artık. Ayaklarını altında toplamış, arkasında oturan Sch-midt'e ürkek bir bakış attı, sonra da ne kadar tuhaf olursa olsun, ona karşı içinde hiçbir öfke duymadığını kendisine itiraf etti; kendisine gelince, Schmidt'i iyi tanıyor, öfkenin onu ne kadar çabuk tuttuğunu da hep biliyordu, bunun için -daha öç alma düşüncesi içinde belirmeden önce- bütün yüreğiyle onu bağışladı ve olabildiğince çabuk bir şekilde bunu onun bilgisine sunmaya karar verdi, çünkü şu anda onun içini kasıp kavuranın ne olabileceğini de tahmin ediyordu. Yolun iki yanında aceleyle koşturan ağaçlan hüzünle

izledi ve "şato”da başlarından geçenlerin ne olursa olsun olması gerektiğini duyumsadı. Gürültü, vınlayan rüzgâr ve aralıklarla yandan içeri vuran yağmur, dikkatini bir süreliğine Schmidt’ten de Irimiâs’tan da almıştı, büyük bir güçlükle karıştıra kanş-tıra bir sigara çıkarıp önde iki büklüm, kibriti ayasıyla örterek yakmayı başardı. Siteyi, meyhaneyi artık çok gerilerde bırakmışlardı ve böyle gözlerini kırpıştıra kırpıştı -ra dışarı bakabildiği kadarıyla, onları elektrik santralinden ayıranın artık yalnızca iki-üç yüz metre olabileceği ve sonra oradan da artık bir yarım saatte kesinlikle şehrin içinde olacakları yargısına vardı. Okul Müdürü’nün de, diğer tarafta çöken Krâner’in de sanki hiçbir şey olmamış da, sanki "şato"da olup biten her şey, hızlıca geçi veren, akılda tutmaya bile değmeyecek şeylermiş gibi, başlarını bir o yana bir bu yana nasıl da gururla ve coşkuyla çevirip durdukları gözünden kaçmamıştı; gelgelelim o, Irimiâs'ın gelişiyle başlarındaki her sorunun çözülüvere-ceğini zerre kadar olsun hissetmemişti... Ve onun kapının önünde dikildiğini gördükleri o anda hiç kuşkusuz “zar, büyük dönmüştü”, bu ıssız taş yoldaki bütün bu aceleci telaş, bu acayip koşturmaca tam olarak planlanmış bir yönde ilerlediklerine kesinlikle işaret etmiyor, daha ziyade, sonra bir vakit, bir yerlerde duracak olurlarsa kendilerini neyin beklediğini bile tahmin etmeksizin “kör dünya" ya adeta öylesine hedefsizce, kararsızlık içinde son sürat dalıyorlarmışçasına panik içinde kaçıyor gibiydiler... Tıpkı çiftliği neden bu kadar büyük bir aceîey-le terk etmeleri gerektiği konusunun kendisi için tamamen karanlığa mahkûm olduğu gibi, Irimiâs’ın kafasından nelerin geçtiği konusunda da şu kadarcık olsun bir fikrinin olmadığını tekinsiz duygularla belirlemişti. Son yıllarda bir türlü kurtulamadığı o ürkütücü görüntü bir şık hızıyla aklına gelip geçiverdi: Kendini gene yırtık sökük pardösüsüyle, sopasına dayanarak, aç biilaç ve öfkeden son kertesine kadar kudurmuş halde taş yolda yürürken görüyor, arkasında site, karanlıkta ağır ağır yitip gidiyor, önündeyse ufuk çizgisi belli belirsiz siliniyordu... Ve şimdi burada, motorun bar bar bağıran gümbürtüsünden boğulurken önsezilerinin onu yanıltmadığını itiraf etmek zorundaydı: Birdenbire çıkagelen bir kamyonun üstünde dilenci gibi yoksul, aç, yüzünden düşen bin parça halde oturmuş, kim bilir nereye çıkacak bir yolda hızla, bilinmezin içine gidiyor ve eğer ileride yol ikiye ayrılacak olursa daha ne tarafa dönmesi gerektiğini bile bilmiyordu, çünkü yaşamının yönünü zangırdayan, sarsılıp duran, hurda, güçbela ilerleyen bir "düldüldün isteklerinin belirlemesini sırf çaresizlikle boyun eğerek kabullenebilirdi de.

"Öyle görünüyor ki, kaçış yok,” diye düşündü kayıtsızca. “İster öyle, ister böyle, her durumda yitip gideceğim. Yarın yabancı bir odada uyanacağım ve yine aynı şekilde beni neyin beklediğini bilmeyeceğim, sanki işe bir başıma girişmişim gibi... Tapon öteberimi masanın üstüne ve tahta ranzaya açıp yayacağım, o da olursa tabii ve günbatımında ışığın pencereden gene nasıl gözden kaybolup gittiğini izleyebileceğim...” Irimiâs’a duyduğu inancın daha onu “şato”nun kapısında gördüğü o anda sarsılmaya başladığının afallayarak farkına vardı... Belki de gelmeseydi azıcık da olsa bir umut kalırdı... Ama böyle? Çünkü sözlerinin derinliklerinde gizlenmiş bir acılık dalgalandığını daha “şato“da hissetmiş, zira onlar paketlerini yüklerken kamyonun yanında başı öne eğik halde gözucuyla baktığında bir şeylerin sonsuza kadar yitip gittiğini görmüştü!.* Sonra aynı anda her şey önünde birdenbire aydınlığa kavuşuverdi... Artık içinde itici bir tutku yoktu, “eski ateş, mutlak olarak çıkıp kaybolmuştu içinden", kendisi de beceriksizce, öylece aylak aylak geziniyordu, onu artık sadece alışkanlık hareket ettiriyordu vc meyhanedeki konuşmaların münasebetsiz muğlaklığıyla basitçe daha kendisine inananların önünde en az onlar kadar çaresiz olduğunu örtmek istediğini anlıyordu artık şimdi; çünkü boğucu sıkıştırmasından kendisi için de kurtuluşun verilemediği şeyi anlamlandırabileceğini bundan sonra ümit edemeyecekti. Burnu sızlıyor, mide bulantısı bir türlü durmak bilmiyordu ve şimdi sigara da iyi gelmiyordu, hatta sonuna kadar çekmeden fırlatıp attı bile. Altında -yosundan ve kurbağa salyasından- suyunun kıpırtısız ve kaskatı kesildiği Büdös Köprüsü'nden karşıya geçtiler, akasyalar yol kenarında türemeye başlamıştı ve artık arada sırada çevresinde birkaç akasyanın uyuduğu tek tük harap çiftlik evleri de görünüyordu; yağmur durmuştu durmasına ama rüzgâr üstlerine daha bir öfkeyle saldırıyor ve pakederinden bazılarını yığının üstünden alaşağı edeceğinden de korkuluyordu. Şimdilik insana dair iz bile görmemişlerdi ve daha sonra Elek yol ayrımından içeri sapıp da şehre giden yolu sonuna kadar teptiklerinde de büyük bir şaşkınlıkla her yerde kimseciklerin olmadığını gördüler. “Neler oluyor burada?" diye gürledi Krâner "Veba mı?"Daha sonra “Meyhane’nin oraya ulaştıklarında kapının önünde sallanıp duran yağmur-luklu iki herifin birbirlerinin boynuna yumulmuş, sarhoş halde şarkılar homurdandığım içleri rahatlayarak gördüler; ana meydana çıkan yola kıvrıldılar ve adeta bir çeşit hapishaneden sonra tek katlı evler, kapalı jaluziler, süslü yağmur olukları ve

oymalı büyük kapıların manzarasını büyük bir iştahla içlerine çektiler. Zaman şimdi elbette

1

su gibi akıp geçiyordu ve daha her şeyi keyiflerince göz-lemleyemeden kamyon, istasyonun önündeki geniş meydanın orta yerinde frene basmıştı bile. "Haydi bakalım, millet!” diye seslendi Petrina arkaya ama sürücü kabinin penceresinden yalnızca başını çıkarmıştı. “Fayton gezisi sona erdi!” “Bekleyin!” diyerek durdurdu Irimiâs kayıp sürünerek inmeye hazırlananları ve direksiyonun yanından dışarı fırladı. “Sadece Schmidtler, Krânerler ve Ha-licsler hazırlasın eşyalarını! Siz, Futaki ve siz, Okul Müdürü Beyefendi, bekleyin daha!” Önden sert, kararlı adımlarla kendisi yürüyor, diğerleri sırtlarına yüklenmiş, tökezleyerek onu izliyordu. Bekleme salonuna adımlarını attılar, eşyalarım bir köşeye indirdiler ve Irimiâs'ın çevresini tuttular. “Zaman var, yani her şeyi rahat rahat konuşabiliriz. Çok mu üşüdünüz?” “Ah, sanırım, bu akşam hepimiz hakkını vere vere aksırıp tıksıracağız!” diyerek kikirdedi Bayan Krâner. “Buralarda meyhane falan yok mu? Şimdi bir şeyler içesim var!” “Var var," diye yanıtladı Irimiâs, sonra da saatine bir göz attı. “Gelin.” Demiryolu yemekhanesi daha neredeyse boştu, yalnızca bir demiryolu çalışanı yorgunluktan kesilmek üzere olan ayaklarıyla sendeleyerek tezgâha abanıyordu. “Sizler, Schmidt,” diye başladı Irimiâs, birer kadeh sert *pâlinka* yi başlarına diktiklerinde, “Elek'e gidiyorsunuz/' Cüzdanını çıkardı, içinden bir pusula çıkardı ve Schmidt'in eline tutuşturdu, “Burada her şey yazılı. Kimi arayacaksınız, hangi sokak, kaç numara ve diğerleri. Sizleri benim gönderdiğimi söylüyorsunuz. Anlaşıldı mı?”“Anlaşıldı," diyerek başını salladı Schmidt. “Birkaç gün sonra benim de onu ziyaret edeceğimi söylüyorsunuz. Ama o zamana kadar size iş versin, azık ve kalacak yer versin. Açık mı?” “Açık. Ama ne bu, mesele ne olacak?” “Bu bir kasap/’ Pusulayı işaret etti Irimiâs. “Orada iş fazlasıyla var. Siz Bayan Schmidt, tezgâhtarlık yapacaksınız, Siz de ona yar-

dım edeceksiniz. Kendinizi kanıtlayacağınıza güveniyorum/’ "Bundan hiç şüpheniz olmasın/' diye söz verdi Schmidt. "Pekâlâ, tamam. Tren, bir bakalım hele...” -yeniden saatine baktı- "...evet, aşağı yukarı yirmi dakika sonra geliyor.” Krânerlere döndü. “Sizlerinse daha sonra Kercsztûr'da işiniz

olacak. Bir yere yazmadım, onun için kafanıza her şeyi bir güzel kazıyın. Sizlerin adamı: Kalmâr. Istvân Kalmâr. Sokağın adını bilmiyorum ama ilk önce Katolik kilisesine gidiyorsunuz, sadece bir tane var, onun için karıştırmak mümkün değil. Kilisenin sağında bir sokak var. Tuttunuz mu aklınızda? işte, bu sokakta, sağ tarafta kadın terzisi yazısını görünceye kadar yürüyeceksiniz. Kalmâr orada oturuyor. Ona, ‘Dönci’nin gönderdiğini söyleyin, bunu iyi ezberleyin, çünkü asıl adımı anımsamıyor olabilir. Size iş, aş ve yatacak yer gerektiğini söyleyin. Derhal. Arka tarafta bir çamaşırhaneleri var, sizi orada yatırmasını söyleyin. Her şeyi tuttunuz mu aklınızda?”“Evet," diye gıdakladı Bayan Krâner heyecandan. "Kilise, oradan sağdan, sokaktan içeri, sonra zaten yazıyor. Hiçbir sorun çıkmayacak/' “Aferin/' diye gülümsedi Irimiâs, sonra da Halics’e döndü. "Pekâlâ, sizler, Halics, Pöstelek otobüsüne biniyorsunuz, saatte bir buradan, istasyonun önündeki meydandan kalkıyor. Pöstelek'te Evanjelık başpapazın lojmanına gidiyorsunuz ve Başpapaz Gyivicsân’ı buluyorsunuz. Unutmazsınız, değil mi?” "Gyivicsân,” diye yineledi Bayan Halics amade bir şekilde. "Aynen öyle. Sizleri gönderdiğimi söyleyin ona. Yıllardır canımdan bezdirdi, ona bir-iki kişi temin etmem için, işte, sizlerden daha iyisini tavsiye edemem bile. Orada bol bol yer var, seçebilirsiniz bile, ayin şarabı var, Halics; siz, Bayan Halics ise kilisede temizlik yaparsınız ve üçünüz için yemek pişirirsiniz ve ev işlerini görürsünüz...” Halicslerin mutluluktan yüzünde güller açmıştı. "İyiliğiniz için nasıl teşekkür edebiliriz size?” diye-

rek minnetini belirtti Bayan Halics, yaşlarla dolan gözlerle. "Her şey sizin sayenizde oldu!” “Yok canım, ne alakası var/* diyerek başından savdı Irimiâs. "Minnet duymak için ileride vaktiniz olur. Pekâlâ, şimdi hepiniz kulak verin bana. İlk zamanlar için, işler yoluna girinceye kadar, ortak paradan biner forint alacaksınız. İdareli kullanın, savurganlık yok! Bizi neyin bir arada tuttuğunu sakın unutmayın! Görevimizin ne olduğunu bir dakikalığına bile olsun unutmayın. Elek te, Pöstelek’te ve Keresztür da her şeyi adamakıllı gözlemleyin; çünkü ancak böyle ilerleyebiliriz. Ben birkaç gün sonra üçünüzü de ziyaret edeceğim ve o vakit her şeyi enine boyuna tartışırız. Sorunuz var mı?” Krâner gırtlağını temizledi. "Her şeyi anladık, sanırım. Ama şimdi törensel bir şekilde... işte, yani... size bizim için.,, değil mi.., yaptıklarınız için... teşekkür etmek isterim...” Irimiâs savunmaya çekilerek önünde elini kaldırdı. “Millet, teşekkürü bırakın. Bu, benim

boynumun borcu. Şimdi ise,” -sonra yerinden kalktı- "işte, ayrılık zamanı geldi. Beni bekleyen bir dünya yapılacak iş var... Önemli müzakereler...” Halics yanına fırladı ve yüreğinin yağı eriye eriye elini sıktı. “Kendinize dikkat edin!” diye geveledi. “Çünkü biliyorsunuz ki sizin için endişeleniyoruz! Başınıza bir iş gelmesin sakm!” “Benim için meraklanmayın/’ dedi Irimiâs gülümseyerek ve çıkışa yöneldi. “Siz kendinize dikkat edin ve unutmayın: Son derece uyanıklık!” İstasyonun kapısından dışarı adımını atarak kamyonun yanına gitti ve Okul Miidürü’ne yanına gelmesini işaret etti. “Bana bakın! Sizi Streber’in orada bırakacağız, Ipar’a oturun, şöyle bir saat sonra sizin için geleceğim. Devamını orada konuşuruz. Futaki nereye kayboldu?” “Buradayım,” dedi beriki ve aracın diğer tarafından çıktı. “Siz... Benimle uğraşmayın siz/’ diyerek elini kaldırdı Futaki. Irimiâs afallayarak yüzüne baktı. “Neyiniz var sizin?” “Benim mi? Hiç, hem de hiçbir şe-

yim yok. Ama ben nereye gideceğimi biliyorum. Gece bekçisi olarak bir yerlerde işe alırlar herhalde.” Irimiâs, gerilmiş bir şekilde elinin tersiyle onu tersledi. “Siz şimdi dik kafalılık yapıyorsunuz. Başka yerlerde size daha büyük ihtiyaç duyulabilir ama tamam, öyle olsun. Nagyromânvâros*a gidin, Aranyhâromszög'ün yanında, biliyor musunuz nerede olduğunu? Hah, Arany-hâromszögün yanında bir inşaat var, Orada gece bekçisi arıyorlar, kalacak yeri de var. İşte şimdilik bin forint. Bir yerlerde öğle yemeğine abone olun. SteigenvakTı öneririm, işte şurada, bir tükürme mesafesinde ve yenebilir.” Futaki başını önüne eğdi. "Teşekkür ederim. Tükürmeyi mi düşündünüz?” Irimiâs gönülsüzce dudağını büktü. “Şimdi sizinle konuşmak mümkün değil. Kendinizi toplayın. Akşam orada, Steigerwald’da olun. Anlaştık mı?" Elini uzattı, Futaki kararsızca kabul etti, diğer eliyle parayı buruşturup cebine tıktı, sonra da Irimiâs'ı hiçbir şey söylemeden kamyonun yanında bırakıp sopasından destek ala ala Csökos Caddesi yönünde yola koyuldu. "Bavullarınız!” diye bağırdı arkasından Petrina sürücü kabininden, sonra da dışarı fırlayıp geri dönen Futaki'ye onları sırtına yüklemesinde yardım etti. “Ağır değil mi?[1]' diye sordu Okul Müdürü münasebetsizce, sonra da hızlıca elini uzattı. “Pek aşırı değil,” diye yanıtladı Futaki kısık sesle. “Hoşça kalın.” Yeniden yola koyuldu; Irimiâs, Petrina, “Ufaklık” ve Okul Müdürü çaresiz bir tavır takınarak arkasından baktılar, sonra da kamyondaki yerlerine geri döndüler; Okul Müdürü kasaya tırmandı ve geriye, şehir merkezine gitmek için hareket ettiler. Futaki,

dermanı tükenmiş halde öne ilerledi; bavulların ağırlığı altında oracıkta yığılıp kalacağını hissediyordu ve daha sonra ilk dörtyol ağzına ulaşınca sırtındakileri yere kaydırıp kayışları çözdü, azıcık düşündükten sonra birini yol kenarındaki arka fırlatıp attı ve yola bir bavulla devam

etti. Canı burnunda, hedefini yitirmiş halde o sokak senin, bu sokak benim kıvrılıp duruyor, birazcık soluklanmak için ara ara bavulu indiriyor, sonra yeniden yola düzülüyordu... Arada sırada karşısına biri çıktığında, bu yabancı gözlerin içine bakacak olursam sahibinin talihsizliği canımı daha da fazla sıkar diye hissettiğinden, yanından başını öne eğerek geçip gidiyordu. O zaten yitik bir insandı... “Ve ne kadar da ahmak! Nasıl olmuş da daha dün de inanmış, umut bağlamıştım! Ee, şimdi al bakalım, bak bir halime! Burnum yamulmuş, dişim kırılmış, ağzım yüzüm patlamış halde, sanki ahmaklığın bedelini böyle ödemem gerekirmiş gibi çamur ve kan içinde gezinip duruyorum burada... Ama öyle ya... adalet yok... adalet diye bir şey yok," diye söylenip durdu daha Aranyhâromszög yakınlarındaki inşaatın ahşap salaşlarından birinde ışığı yaktığı akşam, yüzünden düşen bir parçaydı ve süzgün yüzünün kir pas içindeki ufak pençe-renin camından yansıyan suretine boş bakışlarla gözlerini dikti. "Şu Futaki benim tanıdığım en büyük dangalak/[1] diye belirtti Petrina, şehir merkezine çıkan yolu sonuna kadar yürüdüklerinde. “Nesi var şimdi gene bunun? Ne sanıyordu yani, vaat edilmiş toprakların burada olduğunu falan mı? Yoksa başka ne halt var? Gördünüz mü, afraları tafraları? Burun da davul gibi şişmiş?!" “Sus, Petrina!" diye söylendi Irimiâs. “Çok konuşacak olursan senin burnun da şişecek." “Ufaklık" aralarında kikirdiyordu: “Ee, Petrina, dilini mi yuttun yoksa, lıa?”“Ben mü?" diye bağırdı beriki. “Benim herhangi birinden korkacağımı mı sanıyorsun sen?!" “Petrina, kapa artık şu çeneni!” dedi gergin bir şekilde Irimiâs. “Arkadan gelme, istediğin bir şey varsa çıkar şu ağzındaki baklayı!" Petrina kikir kikir gülerek kafasını kaşıdı. “Yani, üstat, eğer durum buysa. diye başladı tereddütle. “Sakın öyle bir şey aklına gelmesin! Dobra dobra söylerim ben... Pâyer ne işimize yarayacak bizim?’' Irimiâs dudağını ısırdı, ağırlaştı, yaşlı bir kadının karşıdan karşıya geçmesini bekledi, sonra da gaza yüklendi. "Büyüklerin işine karışma sen/' dedi suratını ekşiterek. "Üstat, ben gene de bilmek istiyorum. Neyimize gerek o bizim?./’ Irimiâs öfkeyle önüne bakıyordu. “Lazım da ondan.”' Üstat, ben bilmem ama... şey değildir herhalde?!""Öyle!” diye haykırdı Irimiâs, Petrina'ya. ^Üstat, senin bütün dünyayı havaya uçurasın var!./' diye

inledi, korkmuş bir ifade takman Petrina. “Sen artık hiçbir şey istemiyorsun.” Irimiâs cevap vermedi. Frene bastı. Streberin önünde duruyorlardı. Okul Müdürü kasadan inip sürücü kabinine doğru ilerledi, eliyle veda edip kararlı adımlarla yolun karşısına geçti ve îpar’ın kapısını açtı. "Sekiz buçuğu geçti/' diye belirtti ‘'Ufaklık”. "Ne diyecekler?..” Petrina elinin tersini savurdu. "Yüzbaşinın cehennemin dibine kadar yolu var! Gecikmek de nesiymiş? Ben öyle bir şey anlamam! Geleceğimize sevinsin bir hele! Petrina birini ziyaret ederse, bu, onun için şereflendirmedir! Antadm mı, ufaklık? Bunu iyice kafana sok, çünkü bir daha söyleyecek değilim!’' "He, he/’ diyerek makaraya bağladı "Ufaklıkve sigaranın dumanını Petri-nanm suratına üfledi. "Kötü espri.” “Şunu o küt kafana iyice kazı ki, espri tıpkı hayat gibidir,” diye açıkladı Petrina törensel bir tavırla. "Kötü başlar, kötü biter. Arası iyidir.” Irimiâs hiçbir şey söylemeden yola bakıyordu. İşin sonuna geldikleri şu anda hiçbir övünç duymuyordu. Gözleri boğuk bir şekilde öne odaklanmıştı, suratı bozdu. Direksiyonu kaskatı kavramıştı, şakağında kalın bir damar sertçe zonkluyordu. Yolun iki yanında iyi durumda evler gördü. Bahçeler. Ahi gitmiş, vahi kalmış kapılar. Dumanlar püsküren bacalar. Ne nefret duyuyordu ne de iğrenme. İmgelemi soğuk bir şekilde işliyordu.

Sadece dert, iş...

Evrak, sekizi çeyrek geçedeki günlük emirden birkaç dakika sonra kâtiplerin eline geçti ve görev neredeyse olanaksız görünüyordu. Gelgelelim yüzlerinde şaşkınlıktan, öfkeden, hoşnutsuzluktan eser yoktu, konuşkan bir sessizlikle birbirlerine bakıyorlardı; İşte, iç karartıcı bir süratle düşen genel seviyenin bu kez de ikna edici ve su götürmez yeni bir kanıtıyla karşı karşıyaydılar. Eğri büğrü sürünen satırlara, kargacık burgacık yazıya şöyle bir göz atmaları dahi yetmiş de artmış, önlerinde duran işin imkânsızlığın baştan çıkarışı olduğu, ânında ayan beyan ortaya çıkmıştı, zira gene “can sıkıcı, kaba saba bir abrakadabra’dan sağlam, temiz, münasip bir şeyler çıkarmaları gerekecekti. Önlerindeki anlaşılmaz derecede kısa tutulmuş süre ve kusursuz bir çözümün olanaksızlığı iç daralması ve endişeyle, görevin sıradışı zorluğu ise aynı zamanda kahramanca bir isteklilikle doldurmuştu onları. Kendilerini, her zaman olduğu gibi, bu kez de çevrelerinde seğirtip duran geveze iş arkadaşlarının sinir bozucu yaygarasından hemencecik sıyırıvermeleri ancak “uzun yılların deneyimi,

pişmişlik ve görkemini dayatan bir rutin” ile açıklanabilirdi, çevrelerinde dünya bir anda varlığına son vermişti ve dikkatlerini eksiksiz biçimde dosyaya odaklayabildiler Giriş cümlelerini nispeten hız-

lıca bitirdiler, bir tek, yazımın alışıldık bulanıklığında, belli ki meslekten olmayan bir ifade kâtibin 'münasebetsiz çokbiîmişlikleri nde azıcık yumuşatma yoluna gitmeleri gerekmiş, böylelikle metnin ilk bölümü "deyim yerindeyse” dokunulmadan “son haf i denen şekline girmişti: [ir]*Dün birçok kere bu türden bilgilerin yazıya dökülmesinin talihli bir tutum olmayacağını düşündüğümü beyan ettimse de, bu işe gönüllü olduğumu göresiniz diye -bir de tabii ki iş sevgimin çürütülemez kanıtı olarak- aşağıda, verdiğiniz görevin gereğini yerine getireceğim. Sizin koşulsuz bir şekilde içten olmamı istediğinizi ifademde özellikle de göz önünde bulundurdum. Burada artık şunu belirtmeliyim ki, adamlarımın işe uygunlukları kuşkuya yer bırakmaz, bu konuda umanm sizi dün de ikna edebilmeyi başarabilmişimde. Bunu burada bir kez daha yinelemeyi sır} aşağıdaki üstünkörü yazılmış taslaktan, olur da başka türlü bir anlam çıkarmayasınız, diye önemli buluyorum. Özellikle dikkatinizi çekmek isterim: Tesisimin işletilebilir kalabilmesi için, adamlarımla bağlantıyı yalnızca ben kuracağım, her türlü başka yöntem kesin başarısızlığa...* Fakat *Bayan Schmidt* başlıklı bölüme geldiklerinde, hemen en büyük güçlükle yüz yüze geldiler, çünkü örneğin, *an-daval; koca memeli kancık* gibi alelade ifadelerle ne yapacakla^ böylesi sığ ifadelere içeriklerine de hiçbir şekilde halel getirmeden -mesleklerine sadık kalarak- nasıl biçim verebileceklerdi?! Uzun danışıp görüşmelerden sonra, en sonunda “ruhsal olarak olgunlaşmamış, bilhassa kadınlık doğasını öne çıkaran birey” şeklini tatmin edici buldular ama derin bir soluk almaya bile vakitleri kalmadı, çünkü kendilerini derhal *paçavra orospu* terbiyesizliğiyle karşı karşıya buldular.lam karşılamadığından, "adı şaibeli kadın”, “aşüfte kadın”, iffetsiz hanım" ve ilk anda yanıltıcı çözüm görüntüsü uyandıran bir dizi başka basmakalıp sözden vazgeçmek durumunda kaldılar; yüz

yüze çevirdikleri masanın üstünde sinirli biçimde, piyano çalar gibi parmak uçlarını tıkırdattılar, birbirlerinin bakışlarından acı çeke çeke gözlerini kaçırdılar, sonra da küçük bir başarısızlıkla işin içinden çıkabilecekleri “bedenini tasasızca satılığa çıkaran kadın”da uzlaştılar Gelgelelim sonraki cümlenin ilk bölümünde de işleri daha kolay olmadı, ama daha sonraki

apansız bir aydınlanmanın lütfuyla *altına girmediği kalmadı, kaldıysa da, bu olsa olsa bir tesadüf eseri olabilir* berbat bayağılığını, görece talihli sayılabilecek "evlilikte sadakatsizliğin örneği" nesnelliğiyle değiştirmeyi başarabildiler. Bundan başlayarak resmî versiyona hiçbir değişiklik yapmadan daktilo edebildikleri üç cümle bulmalarına içtenlikle şaşırdıktan sonra gene hemen takılıp kaldılar. Onca kafa patlatmaları boşunaydı, birbirinden iyi gibi görünen kelimeleri ortaya atıp durmaları nafileydi, *ucuz kolonya ve fermanîe olmuş bir çeşit iğrenç kokunun birlikteliğinden yükselen hortlaksı gübre kokusu* yerine bir türlü uygun düşecek bir karşılık bulamadılar; daha fazla dayanamayarak, daireyle ilişkilerinin kesilmesine bile mal olma olasılığını da göze alarak işi Yüzbaşı'ya iade etmek için yerlerinden fırlamışlardı ki, ürkek tebessümlü, yaşlıca bir kadın daktilocu marifetiyle masalarına getirilen dumanı üstünde koyu kahvenin keyif verici kokusu onları azıcık da olsa yatıştı-nverdi. İhtimal dahilindeki çözümleri yeni baştan gözden geçirmeye koyuldular, böylece -yeni bir düğümlenmenin tehditkâr karabasanından sakınarak- bununla kendilerine daha fazla işkence edeceklerine, yalın bir şekilde şunları yazmaya karar verdiler: “Rahatsız edici vücut kokusunu geleneksel olmayan yollarla hafifletmeye çalışırdı/’ “Arkadaşım, zaman berbat bir şekilde akıp gidiyor!” diye belirtti kâtiplerden biri, Bayan Schmidt'le ilgili bölümü bitirmeyi başardıklarında ve iş arkadaşı dehşete kapılarak saatine baktı. Öyle ya, yemeğe sadece bir saatten fazla bir zamanlan kalmıştı... Daha sonrakilerde işe bir şekilde ivme kazandırmanın bir yolunu bulmaya karar verdiler ve aslında bu, pek de öyle başarılı olmayan versiyonlara daha sık yetinmekten öte bir anlam taşımadı ama “aynı zamanda sonuçların gene de berbat olmadığı bir gerçek”ti. Yeni tekniğin yardımıyla *Bayan Krâner* başlığını taşıyan sonraki güçlüğü de çok daha hızlı bir şekilde aşabildiklerini memnuniyetle tespit ettiler. *Çenesinin yayı kopuk, dedikodu kumkuması* ifadesini en son satırda iç rahatlatıcı “havadan kaptığı haberleri tasasızca taşıyan”a çevirmeyi alelacele başardılar ve *ağzını kalıcı bir şekilde nasıl dikmek gerektiğini etraflıca ölçüp biçmek lazım* da, *semirmiş kancık domuz* da öyle fazladan bir güçlüğe yol açmadı. Bazı cümleleri üstünde hiçbir değişiklik yapmadan resmî versiyona geçirebilmiş olmaları özellikle memnun etmişti onları ve *Bayan Halics* başlıklı metnin sonuna ulaştıklarında artık derin bir soluk almaya başlayabilmişlerdi; çünkü burada geçen -dinsel meczuplukla ve belli birtakım çarpık eğilimlerle suçlanan- kişiyi betimleyen “toz tutmuş, argo ifadeler’[1]'in çevirisi de aynı şekilde

tereyağından kıl çeker gibi yapılıvermişti. Ancak *Halics* ile ilgili olan bölümün insanın tüylerini diken diken eden baştan savmalıklannı gördüklerinde işin zor tarafının daha yeni başladığını anlayarak gene apışıp kaldılar. İfadeyi yazanın dil kaynaklarının yoğun karmaşıklığıyla yüzleşmeleri gerektiğini sanırlarken, güçlerinin bitimli/ yeteneklerinin sınırlı olduğunu ve fikir üretme becerilerinin iflas ettiğini itirafa mecbur kaldılar. Çünkü *alkolle doldurulmuş kınş buruş kurtçuk'u* "ufak tefek, yaşlı alkolik" olarak basitçe çevirebilmışlerdi ama *şaklayan soytarı'*yla, *yerinden oynatılamaz hantallıkla, kör kör gözüne parmak züğürtlüğü'*yle -yüzleri yerin dibine geçe geçe- ne yapacaklarını bilemediler; böylelikle uzun ıstıraplardan sonra, hempa, sözsüz bir uzlaşmayla bunları metnin dışında bıraktılar, çünkü Yüzbaşının bütün bunları sonuna kadar gözden geçirmeye sabrının olmayacağına ve dosyanın, tam da usulüne uygun olarak, okunmaksızın arşive kaldırılacağına güvendiler... Yorgunca, gözlerini ovuşturarak sandalyelere sırtlarını yasladılar ve iş arkadaşlarının keyifli bir şekilde gevezelik edip çoktan öğle yemeği için hazırlandıklarını hınçla gördüler: Dosyaların arasında bir parçacık düzen yaratıp komşularıyla tasasız, serbest bir sohbet tutturmuşlar, birkaç dakika sonra birer ikişer ya da üçerli bir şekilde koridora çıkan kapıdan dışarı akmak için saçlarını tarıyor, üstlerini başlarını düzeltiyor, ellerini yıkıyorlardı. Hüzünle iç çektiler, sonra da "öğle yemeğinin şimdi gerçekten büyük bir lüks olacağf'nı görerek tereyağlı ekmek ve kurabiye yiyerek yeniden işlerine daldılar. Ne var ki kader, bu züğürt tesellisini de onların elinden alıverdi -yemeğin tadı kaçtı, yemek yemek bir zulme dönüştü- çünkü metnin *Schmidt'ten* söz eden bölümüne rastlamaları şimdiye kadar başlarına gelen her türlü güçlükten daha büyük bir sıkıntı anlamına geliyordu: Bulanıklık, anlaşılmazlık, sallapatilik, kasıtlı ya da bilmeyerek yapılan üstünü örtmelerin öyle bir mertebesiyle yüzleşmek durumunda kalmışlardı ki burada, -içlerinden birinin belirttiği gibi- "girişimlerinin, çalışmalarının, mücadelelerinin aşağılanmasıyla birdi"... Çünkü, yani *dünlendirilemez karanlığın uçurumunda ilkel duygusuzluğun titreme nöbetli bir şekilde (!) anlamsız boşlukla kesişimi* de ne demek oluyordu şimdi? Dilin nasıl bir kirletilmesi, gelişigüzel mecazların ne biçim bir kargaşasıydı bu?! Burada o -sözde- insan ruhuna özgü, yalınlığa, açıklığa, kesinliğe özenmenin şu kadarcık olsun bir izi neredeydi? Schmidt'li bölümün tamamının bunun gibi cümlelerden oluşturulduğunu kanları donarak görmüşlerdi, üstüne üstlük buradan başlayarak elyazısı, sanki yazarken kafayı bulmuşçasına,

açıklanamayan nedenlerden ötürü oldu olacak okunması umutsuzca olanaksız hale dönüşmüştü.,, “Bizi günbegün böylesi çözümsüz görevlerin başına dikiyor olmaları gene de berbat bir durum, takdir der* sen, hak getire!” diyerek az kalsın gene pes etme ve istifa etme noktasına gelmişlerdi ki —tıpkı bugün gün içinde bîr kez daha olduğu gibi- sevecen gülümsemeyle önlerinde buldukları koyu kahvenin dumanlarla yükselen kokusu onları yeniden aklıselime döndürdü. Ne yapsınlar, *dindirilemez ahmaklık*, *ağız dolusu anlaşılmaz yakınma*, *avuntiisuz varlığın yoğun karanlığına katılaşmış devi-nimsiz tedirginlik* ve bunun gibi daha nice kepazeliğin köküne kibrit suyu dökmeye giriştiler; daha sonra karakter betimlemelerinin sonuna geldiklerinde el atmadıkları hepi topu birkaç bağlaç ile iki yüklem kaldığının, çektikleri acıdan sırıtarak ayırdına vardılar. Ve ifadeyi yazanın aslında ne demeye çalıştığını bir şekilde çözmek baştan umutsuz bir deneme olacağından, Schmidt hak-kındaki iftira dolu yergiyi metazori bir manevrayla tek bir sağlıklı cümleyle değiştiriverdiler: "Düşük zihinsel yetenekleri ve güç karşısında gözlemlenen suspus oluve-rişi, sözü edilen faaliyetin yüksek derecede gerçekleştirilmesi için onu özel bir şekilde uygun duruma getirmektedir.” İsimsiz geçen, basitçe *Okul Müdürü* şeklinde betimlenen şahısla ilgili metne gelindiğinde ise bulanıklık, karmakarışıklık ve çileden çıkarıcı derecede çokbilmiş dolambaçlılık -böylesi mümkünse tabii- azalmak şöyle dursun, daha bir artmıştı. “Görünen o ki,” diye belirtti kâtiplerden biri beti benzi atmış halde ve başını bir o yana bir bu yana sallayarak buruşuk karalamaları kaldırıp karşısında, daktilonun arkasında alı al, moru mor oturup duran arkadaşına gösterdi. “Görünen o ki bu üşütük, burada artık bir güzel keçileri kaçırmış. Şunu bir dinle hele!” Sonra ilk cümleyi sesli okudu: *Eğer suya at-*

lamaya hazırlanan biri son anda köprünün üstünde olur da$_t$ atlayayım mı, atlamayayım mı, diye çaresizce düşünüp taşınacak olsa ona Okul Müdürü[1] nü düşünmesini söylerim ve o, tek bir olanağının kaldığını hemen bilir: atlamak. Duyduklarına inanamayarak, tükenmiş halde, son kertesine kadar canları sıkılmış suratlarla birbirlerine bakıyorlardı. Ne bu şimdi, daireyle mi kafa buluyorlar burada?! Daktilonun başında arpacı kumrusu gibi oturan kâtip, iş arkadaşına sessizce, uğraşmaya değmeyeceğini, bununla zaten öyle de böyle de yapılabilecek bir şey olmadığını, devam etmelerini işaret etti. *Cüssesine kalsa kurumuş, güneş kavruğu bir hıyar, zihinsel becerisine baksan, Schmidt’in bile tırnağı olamaz, oysa o bayağı güzel bir*

performans... "Yazalım/[1] diye önerdi daktilonun arkasında oturan, direnci kırılmış halde... “Endamı perişan, yeteneksiz...” Arkadaşı hınçla şakladı. “Bu ikisi nasıl olup da yan yana gelir ki?!” “Ne yani, benim elimden bir şey mi geliyor ki?!” diye yapıştırdı cevabı öteki. “Böyle yazan o! Bizimse yine de içeriğe sadık kalmamız gere..."“Aman, iyİ/' diyerek başını salladı beriki. “Devam ediyorum. *Ödlekliğini kendini arşın tepesine çıkarmayla, boş kibirle, insanın kanını donduracak derecede kısıtlı ahmaklıkla telafi eder. Yufka yürekliliğe, artık ancak otuzbird tiplerde görülen patavatsız tumturaklılığa temayülü vardır, vs. vs”* Bütün bunlardan sonra ara yollar bulmak için boş yere didinip durdukları su götürmez olmuştu, şimdi artık yarım yamalak, hatta yeri geldiğinde kendilerine hiç de yakışmayan çözümlerle yetinmeye mecbur kalıyorlardı; bunun için daha sonraki uzun tartışmalardan sonra “Korkak. Duygusal mizaçlı. Cinsel yönden olgunlaşmamış” biçiminde uzlaştılar. Okul Müdürü’nün işini az buçuk “zor kullanarak bitirdiklerinde" yeni tekniğin doğurduğu vicdan sızısının derinleşerek usul usul suçluluk duygusuna dönüştüğü de yadsınamazdı; *Krâner* başlıklı metne de

böylece ümüklerini sıkan bir iç daralmasıyla başladılar ve bütün bunlarla vaktin nasıl da hızlı akıp gittiğini görmek zorunda kaldıkça her ikisi de giderek daha bir gerginleşiyordu. Kâtiplerden biri öfkeyle saatini gösterip çepeçevre salonu işaret etti, bunun üzerine iş arkadaşı yalnızca çaresizce elinin tersini savurdu, çünkü mesainin birkaç dakika sonra dolacağının kuşkuya yer bırakmayacak kanıtı olan kıpırdanışları o da fark etmişti zaten. "Bu mümkün olabilir mi?” diyerek başını iki yana salladı. ‘İnsan tam işe dalmışken zili çalıveriyorlar. Ben bunu anlamıyorum. Günler öyle bir kanatlanıp uçuyor ki, insan ancak başını telaşla bir o yana, bir bu yana çevirebiliyor...” Sonra cinlerini tepelerine çıkaran *daha ziyade ça-paçul bir camışı andıran hödük'ü* “güçlü vücut yapısına sahiptir, aslında demircidir”le değiştirdiler ve *alık bakışlı, karanlık, umumi emniyete mugayir miskin hayvanın* insan için karşılığını da bulduklarında bütün iş arkadaşları çoktan evlerinin yolunu tutmuş, onlarsa kendilerine veda niyetine vazıyetlerinden keyif duyan veyahut da alaycı bir şekilde takdir belirten birer-ikişer söz yapıştı-rırlarken durumu tek kelime etmeden kabullenmeye mecbur kalmışlardı, çünkü şimdi bir anlığına dahi olsa işi aksatırlarsa, neresinden baksan gerçekten ağır olacak yarınki sonuçları da iplemeyerek öfkeyle "her şeyi yere çalma” tehlikesinin onları tehdit edeceğinden adları gibi

emindiler. Saat beş buçuğa doğru gelip de Krâner hak-kındaki bölümü içleri ezile ezile kapattıklarında kendileri için bir dakika kadarlık bir sigara arasına göz yumdular. Tutulan el ve ayaklarının kütürdetip ağrıdan yanan omuzlarını inleye sızlaya ovuşturdular ve bir sigarayı tek kelime etmeden, kapalı gözlerle dibine kadar içlerine çektiler. "Haydi bakalım, devam edelim,” dedi o sırada kâtiplerden biri. "Okuyorum, dinle: *Tek tehlikeli herif,* diyordu metnin *Futaki* başlıklı bölümünün ilk cümlesi.

Fakat ciddi değil. Çıngar çıkarmaya temayülünden oba olsa altına sıçacak kadar ödlekliği üstündür. Çok iş çıkar bundan belki ama inatçı kuruntularından kurtulmayı beceremez. Beni eğlendiriyor ve ileride en çok ona güvenebileceğimden de eminim... vb. vb. Yaz/’ - yazdırmaya başladı birinci kâtip. "Tehlikeli ama faydalanılabilir. Kavrayışı diğerlerinden üstündür. Topal.” "Hepsi bu mu?” diyerek derin bir nefes aldı diğeri. Arkadaşı canı çıkmış halde başını salladı. “Şuraya adını yaz. En alta. Efendime söyle-yim... neymiş, Irimiâs.” “Efendim?” “Söylüyorum ya: I-ri-mi-âs, sağır mısın?” “Aynen öyle mi yazayım?..” “Evet, öyle! Lanet olsun, bunu başka şekilde yazmanın oluru mu var ki!” Belgeyi evrak dosyasına yerleştirdiler, sonra bütün dosyalan uygun çekmecenin içine kaydırıp onları özenle kilitlediler, daha sonra da anahtarları, çıkışın oradaki panoya astılar. Konuşmadan, kabanlarını sırtlarına geçirdiler ve kapıyı arkalarından çektiler. Aşağıda, kapının önünde tokalaştılar. “Neyle gidiyorsun?” “Otobüsle.” “İyi madem, görüşürüz,” dedi birinci kâtip. “İyi gün geçirdik, ha?” diye sordu arkadaşı. “He, köküne kibrit suyu hepsinin!” “Hiç olmazsa artık bir güncük olsun bizim neler çektiğimizi de bir görseler, bir gün!” diye homurdandı ikinci kâtip. “Ama nerede o günler!” “Yahu bir takdir, o da yok/J diyerek başını salladı beriki. Bir daha tokalaşıp birbirlerinden ayrıldılar ve en sonunda eve ulaştıklarında girişte ikisini de karşılayan soru aynıydı: "Günün zor mu geçti, babacık?” Onlarsa buna yorgun argın, sıcaktan ürpermişken başka ne cevap verebilirlerdi ki: “Aynı bildiğin gibi. Her zamanki işler işte, annecik...”

Tur tamamianıyor

Doktor gözlüğünü taktı, tırnağını artık yakmaya başlayan sigarayı sandalyenin kolçağında söndürdü, sonra da perdeyle pencere arasındaki açıklıktan siteye denetleyici bir bakış fırlatarak (ve sanki dışarıda her şeyin değişmeden durduğunun “onaylayıcı biçimMe ayırdına vararak) kadehine izin verdiği Ölçüde *pâlinka* döküp üstünü suyla doldurdu. *Düzey An* her bakımdan doyurucu bir şekilde belirlenmesi -eve geliş gününde- hiç de az soruna yol açmamıştı: *Pâlinka* ve su oranının seçilmesi sırasında, her ne kadar zoruna geldiyse de, hastane başhekiminin insanı canından bezdirinceye kadar tekrarlayıp durduğu, besbelli ki abartılı gözdağını dikkate alması gerekmiş (“Eğer kendinizi alkolden uzak tutmaya yanaşmazsanız ve günlük sigara miktannı da azaltmazsanız, en kötüye hazırlanın ve bir an önce bir papaza haber verin...”),, böylece uzun debelenmelerden sonra "iki ölçek içki, bir ölçek su*[f] tikrini bir yana bırakıp "üçe bir' oranına boyun eğmişti. Ağır ağır, minicik yudumlarla kadehini bitirdi ve artık “geçici dönemdin yadsınamayacak şekilde ıstırap veren sıkıntılarını atlattığı şu anda, içi birazcık rahatlayarak şu “cehennemlik bulaşık suları" na da alışmanın mümkün olduğu tespitini yaptı; çünkü belki de zaman içinde edinmeyi başardığı yetenek sayesinde

“domuz bulamacından katlanılabilir olanı iyice mundar olandan ayırabildiğinden olacak, ilk suyla seyreltilmiş içkiyi küplere binerek tükürmesiyle karşılaştırıldığında bu şimdikini artık daha büyük bir sarsıntıya yer bırakmaksızın yutabiliyordu. Kadehini yerine koyup sigara paketinin üstünde yana kayan kibriti çabucak düzelttikten sonra bakışlarını kolçaklı iskemlenin arkasından başlayan, ağzına kadar dolu damacaların “askerî saflarında gezdirdi ve yakında kapıya dayanacak olan kışa, cesur bir şekilde karşı koyabileceğinde karar kıldı. Bu -elbette-gene de pek öyle "aşikâr" değildi, zira iki gün önce "sorumluluğu kendisinde olmak üzere” şehir hastanesinden eve bırakıp da cankurtaran aracı en nihayet sitenin ana girişinden içeri saptığında, haftalardan beri süregelen, oldum olası boğup soluksuz bırakan iç daralması bir anda kesin bir korkuya dönüşüvermişti, çünkü her şeye en baştan başlaması gerekeceğinden neredeyse emindi: Odasını altı üstüne getirilmiş, eşyalarını dört bir yana saçılmış bulacaktı, hatta, daha -o anda- "her türlü yağ sürünen” Bayan Krâner'in, kendisinin

yokluğunu nimet bilerek “toz toprak içindeki süpürgeleri ve pis kokan ıslak paçavralarıyla temizlik adı altında bütün dairenin üstüne atılarak kendisinin onca zahmetli emekle, büyük bir ihtimamla ancak yıllar boyunca inşa edebildiği her şeyi temelinden yerle bir etmiş olmasını da olmayacak iş olarak görmemişti. Ne var ki korkulan temelsiz çıkmıştı: Odasıyla, defterleriyle, kurşunkalemleriyle, kadehi, kibritiyle, sigarasıyla üç hafta önce kendi hallerine bıraktığıyla tamamen aynı durumda karşılaşmış, onları kılı kılına tam da olmaları gereken durumda bulmuştu; cankurtaran aracıyla arsa sınırından içeri dönüp de evin önünde frene bastıklarında komşularının pencerelerinden tek bir meraklı yüzün dahi gözüne ilişmemiş olmasından ve sadece cankurtaran -hatırı sayılır bir bedel karşılığında-paketlerini, yiyecek, içecek torbalarını ve Mopsz’ta doldurdukları mataraları içeri taşırken kendisini taciz etmemiş olmalarından değil, o zamandan beri rahatını bozmak için kendilerinde cesaret bulamamalarından ötürü de büyük bir ferahlık duyduğunu söylemeye bile gerek yok. Doğal olarak, kendisinin yokluğunda “bu küt kafalı dağ yarmalarında herhangi bir kayda değer durum olabileceğini düşünerek kendisini aldatamamış ama gene dc ufak tefek bazı düzelmelerin gözlemlenebildiğin! kabul etmişti; Sanki siteden can çekilmişçesine, insanı çileden çıkaran o sağa sola koşturmaca son bulmuş ve sebatla şakırdayan yağmur, her zaman olduğu üzere, geri döndürülemeyecek güz kapıya dayandıysa, onları tapon eşyalarının içinden çıkmaktan geri durdurmuştu, bu nedenle kafalarını daha bir kez olsun evlerinden dışarı çıkarmadıklarının hiçbir şaşkınlık duymadan ayrımına vardı; iki gün önce, içlerinden yalnızca Kerekes’i cankurtaran aracının camından, Horgos patikasından taş yola doğru sallana sallana yürürken görmüştü ama onu da şöyle bir anlığına, çünkü bakışlarını çabucak başka tarafa çevirmişti.“Umarım, bahara kadar izlerini bile görmem,” diye not düştü günlüğüne, sonra da -bunu da uzun süren yokluğuna yormuştu-rutubetli havayı içine adamakıllı çektiğinden ufak bir dalgınlığın bile yırtılmasına neden olacağı kâğıdın yüzeyini çizmesin, diye kurşunkalemini sakına sakına kaldırdı... Bu durumda huzursuzluk duyması için özel bir nedeni var denemezdi, zira gözlemleme işini kendisi için bir “daha büyük kuvvet” zarar görmemiş halde korumuştu, toz ve nemli havanın neden olduğu yıkıma karşıysa zaten elinden gelen bir şey olamazdı, zira çöküş karşısında “hiçbir çeşit ürkek huysuzluk” koruma sağlayamazdı. Çünkü eve ulaştığı anda ilk önce odasının eşiğinden geçince, haftalar boyu kendi haline bırakılmış mekânda her şeyin üstünün yumuşak bir tozla kaplandığını,

girişten başlayan örümcek ağlarının duyarlı iplerinin artık neredeyse tavanda buluştuğunu (daha sonra bunun için kendini ayıplayacaktı da) bir miktar şaşkınlıkla görmüştü; ne var ki bu gerekçesiz şaşkınlığı hemen kontrolü altına almış, hatırı sayılır "mükâfatlandırmamdan hislenip tam o sırada artık minnetini sunmaya hazırlanan cankurtarana çabucak yol vermiş, sonra da odada şöyle bir dolaşıp "çöküşün büyüklüğü ve niteliği'ni derinlemesine irdelemeye koyulmuştu. Temizlik fikrini öncelikle "açık ve net biçimde gereksiz*' olarak, daha sonra da "daha da ötesinde gereksiz" olarak başından savdı, çünkü -ayan beyan ortadaydı ki- bununla kendisini daha net gözlemler yapmaya teşvik edebilecek olanı berbat etmiş olurdu; bu yüzden sadece masayla onun üstündeki nesnelerin tozunu aldı, battaniyeleri şöyle kabaca bir silkeledi ve derhal işe koyuldu. Haftalar önceki durumu zihninde canlandırdı, sonra da birtakım nesneleri gözden geçirdi -tavanın ortasındaki çıplak ampulü, elektrik düğmesini, yer döşemesini, duvarları, dokunsan elinde kalacak elbise dolabını, kapının önündeki çöp yığınını- ve değişimi, elinden geldiğince aslına uygun olarak kaydetmeye gayret etti. O gün bütün gece, ertesi gün de nerdeyse kesintisiz çalıştı ve yaptığı kısa, birkaç dakikalık şekerlemeleri saymazsak kendisine yedi saatten uzun bir uyku için ancak her şeyi ayrıntısına kadar not edebildiği kanısına vardığında izin verdi. İşinin bitmesiyle birlikte zoraki kesintiden sonra gücünün, dayanıklılığının azalmak şöyle dursun, bir miktar artmış gibi olduğunu memnuniyetle saptamıştı; gerçi "kafa karıştırıcı koşullar" karşısında kanıtlanmış direnme becerisi ise öncekilere göre fark edilir şekilde gerilemişti. Daha önceleri omuzlarından düşen battaniye, ha bire burnunun ucuna ucuna kayan gözlüğü veyahut da derisindeki kaşıntı hiçbir şekilde onu işinden alıkoyamazken şimdi en önemsiz değişiklik bile dikkatini dağıtıyor ve düşünce dizisini ancak "asıl durum^Mu yerine geri koyduğunda, ancak ve ancak '^fbu sinir bozucu ayrıntılardı ortadan kaldırdığında sürdürebiliyordu. Daha hastanede -'ikinci elden"- satın aldığı çalar saatten de iki günlük boğuşmanın ardından bu sabah kurtulmak durumunda kalması da bu çöküşün sonucundaydı; aslında onun sayesinde ilaçları alma saatlerinin sıkı bir şekilde zamana bağlanan düzenini ayarlayabilirim, diyerek uzun pazarlıklar ve ölçüp biçmeden sonra almıştı onu; ama kulak tırmalayan, dehşet verici tik taklanna bir türlü alışmayı becerememiş, el ve ayak parmakları saatin şeytanca vuruşlarına kendilerini kaptırmış ve daha sonra -aletin belirlenen vakitte seslenen, ürkütücü çalışının da ötesinde-artık bir de bu şeytan icadının ahengine başını

sallayarak uymak zorunda kalmaya da dayanması gerekince saati eline geçirdiği gibi giriş kapısını açarak öfkeden titreye titreye avluya fırlatıp attı. Iç rahatlığı geri gelmişti ve neredeyse yitirdiği sessizliğin saatlerden beri tadını çıkardığı şu anda, bu adımı atmayı daha önce, dün ya da evvelki gün, neden göze alamadığını anlamıyordu. Bir sigara yaktı, dumanını uzun uzun önüne üfledi, üstündeki yana kaymış battaniyeyi düzelttikten sonra yeniden günlüğünün üstüne eğildi. "Tanrı'ya şükür, yağmur hiç aralıksız yağıyor. Mükemmel koruma. Her ne kadar, çok uyumaktan biraz sersemlesem de kendimi fena hissetmiyorum. Hiçbir yerde yaprak kıpırdamıyor. Okul Müdürü’nün orada pencereyle kapı kırılmış, ne olduğunu ve neden tamir ettirmediğini anlamıyorum." Başını hızlıca kaldırdı, uğuldayan sessizliğe kulak kabarttı, daha sonra gözü kibrit kutusuna takıldı; bir anlığına net bir şekilde, sigara paketinin üstünden hemen kayıvereceği duygusuna kapıldı. Nefesini tutarak izledi. Fakat hiçbir şey olmadı. Yeni bir içki daha karıştırdı, damacanayı yerine tıkıştırdı, masadaki suyu bir beze emdirdi, sürahiyi -onu da otuz forinte Mopsz’tan almıştı- yerine ittirdi ve *pâlinka*[1] yı kafasına dikti. Üstüne tatlı bir bitkinlik çöktü, battaniyelerin sıcaklığında yağlı bedeni kendini saldı, başı yana düştü, gözkapakları usul usul kapandı ama yarım uykusu çok sürmedi, çünkü görüntüye birkaç dakikadan fazla tahammül edememişti: Pörtlek gözlü bir at, üstüne atılmış, o ise elinde sımsıkı tuttuğu bir sopayla var gücüyle -dehşete kapılarak- kafasına vurmuştu; ama çabası boşunaydı, vurmaktan kendini alamıyordu bir türlü, ta ki paramparça olmuş kafatasının derinlerinde jöleye dönmüş beynini görünceye kadar,.. Masanın kenarındaki pürüzsüz bir düzen içinde yerleştirilmiş sütunun içinden FUTAKİ başlıklı defteri çıkardı ve notlarını kaldığı yerden sürdürdü: "Makine dairesinden çıkmaya cesareti yok. Kesin yatağında zıbarmış, horluyor ya da tavana bakıp duruyordun Veyahut eğri büğrü sopasıyla yattığı yerden aynı bir ağaçkakan gibi yatak başlığını tıkırdatıp duruyordur ve tahtanın içinde ölüm kurtlarının peşindedir. Böyle yaparak o kadar korktuğu o şeye kendisini sunduğu ise aklının ucundan bile geçmez. Cenazende orada olacağım, kaçık seni.” Yeni bir içki daha karıştırdı, somurtarak başına dikti, sonra da kuşluk ilaçlarını bir yudum suyla içti. Günün geri kalan bölümünde hem de iki kere -öğle üzeri ve günbatımında- dışarıdaki "ışık durumlarını kayda geçirdi, arsa sınırının her daim değişen kanal yolundan birçok taslak hazırladı, sonra artık - Schmidtler ve Halicslerden sonra- tam Krânerlerin basık mutfağını olabildiğince karakterizc eden duru mla-rı betimlemeyi bitirmişti ki,

kulağına birdenbire uzaklardan bir çan sesi çalındı.Tıpkı fevkalade duyma yeteneğinin bu kez de kendisini aldatmayacağından emin olduğu gibi, hastaneye düşmesinden bir gün önce bu sesleri duyduğunu da net bir şekilde anımsıyordu. Günlüğün o gün yazılan notlarının bulunduğu sayfaları çevirince (gerçi buna işaret eden notlardan eser bulamadı, besbelli ki, aklından çıkmıştı veya özel bir önem vermemişti buna) sesler kesilmişti... Bu tümüyle anlaşılmaz olayı hemen kayda geçirdi ve olası açıklamaları büyük bir titizlikle sıraladı: Şu kadarı kesin ki, yakınlarda kilise yoktu, tabii Hochmcıss yolundaki yıllardır boş duran, yıkık dökük şapeli, kiliseden saymazsa; siteyi ise şehirden o kadar büyük bir uzaklık ayırıyordu ki rüzgârın oradan buraya kadar çan sesini sürükleyip getirmiş olması olasılığını da elemek durumunda kaldı. Bir anlığına, “Olur da Futaki ya da Halics, belki de Krâner, canlarının sıkıntısından benimle kafa mı buluyordur?” diye geçirdi kafasından ama bunu da elemesi gerekti; çünkü herhangi birinin kilise çanını böylesine iyi taklit etmesi olacak iş değildi... Yalnız, gelişkin duyma yetisi gene de kendisini yanıltmış olamazdı!.. Yoksa olabilir miydi?.. Sıradışı yeteneği zaman içinde o kadar duyarlı hale gelmişti de her çeşit yakın, kısık uğultudan uzaklardaki boğuk çan sesini seçebilecek bir yeti mi kazanmıştı?.. Kulağını sessizliğe çaresizce kabarttı, bir sigara yaktı, daha sonra uzunca bir süre hiçbir şey olmadığından, yerinde bir açıklama bulmasına yardım edecek bir çeşit işaret alıncaya kadar meseleyi askıya almaya karar verdi. Bir barbunya pilakisi konservesi açtı, yarısını kaşıkladı, sonra da eliyle itip kendisinden uzaklaştırdı, çünkü midesi tek seferde birkaç lokmadan fazlasını sindirebilecek durumda değildi. Ne olursa olsun sabahlamaya karar verdi; çünkü önceki "çanlar’ın yeniden ne zaman çalacağını bilmenin imkânı yoktu ve yakındaki de eğer aynı deminki kadar kısa süreliğine duyulabilir olursa birkaç dakikalığına içinin geçmesi bile yeterdi, onu da ıskalardı... Kendisine yeni bir içki hazırladı, akşamlık ilaçlarını aldı, sonra da valizi masanın altından iterek çıkarıp dergiler arasından uzun uzun seçip ayırdı. Tan atana kadar sayfaları çevirip okuyarak vakti doldurdu ama sabahlaması boşuna olmuş, uykusunu boşu boşuna bastırmıştı, “çanlar" yeniden çalmadı. Kolçaklı iskemleden kalktı, tutulan ellerini, ayaklarını birkaç dakikalık yürüyüşle ferahlattıktan sonra geri oturdu ve şafağın mavisi pencerenin camını boyadığında derin bir uykuya daldı. Ancak öğle sularında, kan ter içinde, ürpererek uyandı ve her zaman olduğu gibi, uzun uykuları alışkanlık edindiğinden beri, bu kez de öfkeyle, söve saya başını bir o yana, bir bu yana çevirdi, çünkü çarçur

edilen zaman, onu çileden çıkarmıştı. Gözlüğünü çabucak burnunun üstüne yerleştirdi, günlüğündeki son cümleyi okudu, daha sonra kendini iskemlede geriye yaslayıp aralıktan arsanın sınırına baktı. Dışarıda tam da yağmur çiseliyordu, gökyüzü, sitenin üstüne hiçbir değişiklik olmaksızın bomboz, kasvetli biçimde çöreklenmiş, Schmidtlerin önündeki çıplak akasya, soğuk rüzgârda uysalca eğilip doğruluyordu. "Zıbarıyordur hepsi," diye yazdı Doktor. "Ya da dirseklerini mutfak masasına dayamış oturuyorlardır. Okul Müdürü'nü ise kırık kapısı, penceresi bile yatağından çıkaramıyor. Kış bir gelsin hele, kıçı donacak." Ansızın, oturduğu iskemleden, sanki içinde bir şimşek çakmış gibi doğruldu. Başmı kaldırdı, gözünü tavana mıhladı, göğsü hırlayarak soluk alıp vermeye başladı; sonra kurşunkalemi elinde sıktı... "Şimdi yerinden kalkıyor, diye yazdı derinleşen bir cezbeyle ama kâğıdı kazımamak için sakınarak. "Kasığını kaşıyor, geriniyor. Odada geziniyor, yerine oturuyor. Su dökmeye çıkıyor, geri geliyor. Oturuyor Kalkıyor.[1]' Harfleri ateşli ateşli döşüyordu, sadece görmüyordu, karşıda her şey tıpatıp böyle gelişiyordu ama ölümcül bir güvenle *biliyordu* ki bu andan başlayarak başka türlüsü de olamazdı. Çünkü gittikçe artan bir şekilde yılların uzun, azap veren, sebatlı emeğinin sonunda meyvesini verişinin kademe kademe farkına varıyordu: Dur durak bilmeden bir yönde ilerleyen durumların meydan okuyuşuna artık yalnızca betimlemelerin amadeliğiyle karşı koyabileceği değil, görünüşte serbestçe burgaçlaşan olayların temel yapısını da belli bir dereceye kadar *belirleyebileceği* gibi benzersiz bir beceriye sahip olmuştu... Gözlem noktasından fırlayıp yanan gözlerle, heyecan içinde dar mekânın bir köşesinden diğerine bir yukarı bir aşağı volta atmaya başladı.. Bir dereceye kadar kendisini kontrol altında tutmayı denedi ama olmadı. Bu farkındalık, üstüne o kadar apansız çökmüş, o kadar hissettirmeden şaşkına çevirmiş, onu öylesine hazırlıksız yakalamıştı ki, ilk anlarda ayık aklını kaybetmeyi bile olmayacak iş olarak görmemişti... "Bu mümkün olabilir mi? Yoksa delirdim mi ben?" Daha uzunca bir süre yatışmayı başaramadı, heyecandan boğazı kuruyor, yüreği hoyratça çarpıyor, üstünden başından terler boşanıyordu. Bir ara, hemen oracıkta çat diye çatlayacağını, durumların ağırlığına daha fazla dayanamayacağını duyumsadı, koskocaman, şişman bedeniyle odada artık oldu olacak tepiniyordu ki tıknefes kalıp hırlayarak iskemleye yığıldı. O kadar çok şeyi *aynı anda* düşünmesi gerekiyordu ki soğuk, keskin ışıkta öylece, bçyni oldu olacak *ağrıyordu* ve içindeki karmaşa büyüdükçe büyümüştü... Kurşunkalemi dikkatle tuttu, yığının içinden SCHMİDT başlıklı defteri

çıkardı, uygun sayfayı açtı ve yaptığının olası ağır sonuçlarından korkmak için her türlü gerekçeye sahip biri olarak, tereddüt içinde şu cümleyi yazdı: “Sırtını pencereye dönmüş oturuyor, sureti yere cılız bir gölge düşürüyor/' Büyükçe bir yutkundu, kurşunkalemi yere bıraktı, elleri titreyerek kendisine yeni bir *pâlinka* daha karıştırdı, yarısı içeri, yarısı dışarı, tepesine dikti. ‘"Kucağında kırmızı bir tencere, içinde acı biber soslu patates. Yemiyor. İştahı yok. Su dökmesi gerekiyor, ayağa kalkıyor, mutfak masasına çarpmadan ilerliyor, arka kapıdan geçerek avluya çıkıyor. Geri dönüyor, oturuyor. Bayan Schmidt, ona bir şey soruyor. Cevap vermiyor. Demin yere bıraktığı tencereyi ayağıyla az Öteye itiyor. İştahı yok.” Doktor hâlâ titreyen elleriyle bir sigara yaktı, terli alnını sildi, sonra da koltuk altlarını yelpazelendirmek

için kollarıyla “uçma” hareketleri yaptı. Omzundaki battaniyeleri düzeltti ve yeniden günlüğünün üstüne eğildi. “Ya delirdim ya da Tanrı nın inayetiyle bugün öğleden sonranın bu erken saatlerinde sihirli bir güce sahip olduğumu görerek afallıyorum. Çevremde olup biten olayların yapısını, sırf yalın sözlerle saptayabiliyorum. Oysa şimdilik ne yapmam gerektiğini dahi tahmin edemiyorum. Ya da kafayı yedim../' İyice kafası karışmıştı, ‘'Hepsi bir hayal/' diye homurdandı ve yeni bir denemeye girişti, Günlüğünü bir yana itip KRÂNER başlıklı defteri önüne çekti. Son yazdığını aradı ve gene hararetle yazmaya koyuldu. “Odada yatıyor, yatakta, elbiseleriyle. Battaniyeyi çamura bulamayayım, diye çizmesini aşağı sarkıtıyor. Basık bir sıcak var. Dışarıda, mutfakta Bayan Krâner kap kaçağı şıngırdatıp duruyor. Krâner, açık kapıdan dışarı, ona sesleniyor Bayan Krâner bir şey söylüyor. Krâner öfkeyle sırtını kapıya çeviriyor, başını yastığın içine gömüyor Uyumayı deniyor, gözlerini yumuyor. Uyuyor.” Doktor sinirli bir şekilde derin bir oh çekti, yeni bir içki karıştırdı, damacanayı geri tıkıp huzursuzca yanına yöresine göz gezdirdi. İçinden, “Başka yolu yok, dikkati odaklamanın belli bir düzeyine gelince sitede neyin olması gerektiğini belirleyebilirim. Çünkü ancak ve ancak, ifadesini bulan şeyler meydana geliyor Ancak, tabii ki, benim için yönü ne şekilde belirleyeceğim kusursuz biçimde bulanık, çünkü..." diye dile getirdi ürküntüyle karışık bir ikircikle. Tam bu sırada “çanlar'ı yeniden duydu. Ancak akşam yanılmadığını saptayacak kadar vakti ola-

bilmişti, gerçek “çanlar" duyuyordu, gelgelelim bu tangırtılı seslerin ne taraftan geldiğini belirlemek için koşturmadı, çünkü tam Doktor'a kadar ulaşmışlardı ki̦ uğuldamayı sürdüren sessizliğin içinde çoktan yozlaşıp gitmişlerdi bile ve en son takırtı da mutlak olarak eriyip yok olunca, adeta çok önemli bir şeyleri yitirmişçesine bir boşluk kalıverdi ruhunda. Bu acayip, uzak seslerin içinden aynı zamanda “umudun artık yitirildiğine inanılan bir nağme’sini, neredeyse artık anlamını yitirmiş bir telkini, burada içinden ancak “bir çeşit iyilik anlamına geliyor ve kararsız yeteneklerim için de yön belirliyor” bölümünün anİaşılabildiği mutlak karar veren bir iletinin mükemmel biçimde anlaşılmaz sözlerini duyduğunu sandı... Sihirli betimlemelerini böylece askıya aldı, kabanini alelacele sırtına geçirip cebine sigarayı, kibriti tıkıştırdı: Çünkü şimdi hiç olmazsa bu tuhaf çan uğultusunun kaynağının nerede olduğunu bulmayı denemenin her şeyden daha önemli olduğunu hissediyordu. Temiz havada bir anlığına başı döndü, yanan gözlerini ovuşturdu, sonra -evlerinde pinekleyip duran site sakinlerinin dikkatini hiçbir şekilde kendisine çekmemek için- arka bahçeye açılan kapıdan çıkıp adımlarını elinden geldiğince sıklaştırdı. Değirmene ulaştığında birden durakladı, çünkü doğru yönde yola çıkıp çıkmadığı konusunda şu kadarcık olsun fikri yoktu. Değirmenin devasa kapısından içeri adımını attı ve yukarıdaki katlardan birinden kulağına kikirdeyen sesler çalındı. ‘‘Horgos kızları/[9] Kapıdan dışarı çıktı. Çevresine çaresiz gözlerle baktı, ne yapması gerektiğini bilemiyordu. Siteyi ardında bırakıp Szikes yönüne mi düzülseydi?.. Yoksa taş yoldan meyhane tarafına mı gitseydi? Belki de en iyisi Almâssy Çiftliği yönüne gitmeyi denemek mi olurdu acaba? Yoksa burada kalıp, olur da “çan sesi" yeniden duyulur diye değirmenin önünde mi bekleseydi? Bir sigara yaktı, boğazını

temizledi ve gitse mi, kalsa mı bir türlü karar veremediğinden aynı yerde kendiyle cebelleşip durdu. Devasa yapının etrafındaki akasyalara baktı, biçen, soğuk rüzgârda içi ürperdi ve, “Bu apansız yürüyüş acaba bir ahmaklık mıydı, işi telaşa mı getirdim acaba?" diye düşündü; çünkü iki “çan sesi” arasında da hemencecik bir gece geçmişti, şimdi yakında yeniden bir şeyler daha duyacağını da nereden çıkarıyordu ki... Tam artık neredeyse geri dönüp, eve varmaya, sonra evde, sıcak battaniyelerinin altında yeniden bir şeyler oluncaya kadar beklemeye karar vermişti ki o anda "çanlar” gene çalmaya başladı... Koşarak değirmenin önündeki meydana çıktı ve gizemi en sonunda bu kez bir yere kadar çözmeyi başarabildi; "Çan sesi" sanki taş

yolun karşı tarafından (“Sanki Hochmeiss patikası yönünden!./’] geliyor gibiydi ve şimdi yalnızca bir dereceye kadar yönü belirleyebilmekle kalmamış, aynı zamanda bu tangırtının yanlış anlaşılamayacak bir ileti, güven veren bir çağrı ya da vaat olduğundan, hastalıklı düş gücünün bir uydurması olmadığından, sırf birdenbire üstüne çöken duygusallığın düzmece bir oyunu olmadığından yine emin olmuştu... Taş yola büyük bir hevesle yöneldi, üstünden karşıya geçti ve çamura, su birikintilerine aldırmaksızm “yüreğinde bir dolu beklenti, umutlanma ve inanç” ile Hochmeiss patikasına doğru yürüdü,.. "Çan sesi'nin, şimdiye kadarki bütün azaplarını ve kalıcı adlandırmanın ıstırabını da telafi edeceğini duyumsuyordu, direngen dayanıklılığı için yakışan bir ödül olacaktı bu... Ve eğer ileride bu cesaretlendirmeyi de tam olarak anlayabilirse, hiç şüphesiz ki özel bir iradeye sahip olarak “insani işler”e şimdiye kadar bilinme-

-■

yen bir ivme kazandırabilecekti... Hochmeiss patikasının sonundaki ufak, yıkılmaya yüz tutmuş şapeli gördü-günden olsa gerek, çocukça bir sevinçle dolmuştu içi ve son savaşta mahvolmuş, o zamandan beri de hiçbir ya-şanı belirtisi göstermeyen küçük yapıda “çan” ya da herhangi başka bir şey kalmış olabileceğinden haberi olmamasına karşın şimdi ne demeye o kadar olmayacak bir işmiş gibi görsündü ki... Zaten bu taraflara yıllardan beri kimsenin geiip gittiği yoktu, olur da bir tahtası eksik tek tük serseri ayda yılda bir burada gecelemiyorsa tabii... Şapelin ana girişinin önünde durdu, kapıyı açmayı denedi ama bütün vücuduyla boşuna zorladı, sarstı, itekledi; yerinden kıpırdayacağı yoktu. Binanın yanından geçti ve yanda, toz toprak içindeki duvarda alabildiğine küçük, çürümüş bir kapıcık buldu; hafitçe itince kapı gıcırdayarak açıldı. Başını eğdi, şapelin içine adımını attı. Örümcek ağı, toz, pis koku ve karanlık karşıladı onu, küçük sıralardan geriye yalnızca kırık birkaç tane kalmış, su-naktansa o kadar bile kaİmamış, her bir yanı kırılıp dökülmüş, gedik dişli döşeme taşlarını ayrıkotlan bürümüştü. Birden arkasına döndü, çünkü bir zamanlarki ana girişin oradaki köşeden sert bir soluk sesi duymuş gibi gelmişti. Yakınına gitti ve önünde büzüşmüş halde bir suret gördü. Karanlıkta dehşetle parıldayan gözleriyle inanılmaz derecede kartlaşmış, buruşuk suratlı, korkudan tir tir titreyen, yusyuvarlak yumağa dönmüş bir adamcağız yatıyordu yerde. Bulunduğunun ayırdma varır varmaz umutsuzca bir inleme kopardı ve

sürünerek karşı köşeye sığındı. "Siz de kimsiniz?” diye sordu Doktor, kararlı bir ses tonuyla, anlık ürküntüsünün üstesinden gelince, Ufak tefek adamcağız yanıtlamadı, kendisini köşede daha bir büzüştürüp fırlamaya hazır halde gerildi. "Size sordum, anlamıyor musunuz?!” diyerek sesini yükseltti Doktor Kimsiniz siz?!” İhtiyar adamcağız anlaşılmaz biçimde bir şeyler gevelemeye başladı ve korunmak için elini önüne doğru kaldırdı. Daha sonra da hüngür hüngür ağlamaya başladı. Doktor öfkeyle çıkıştı. “Ne arıyorsunuz burada? Peşinizdeler mi?” Daha sonra ufak tefek adamcağız iniltilerine bir türlü son vermeyince Doktor zıvanadan çıktı. “Burada çan var mı?” diye gürledi adama. îhtiyar ürkerek ayağa fırladı, göz açıp kapayıncaya kadar zırlamayı keserek elleriyle işaretler yapmaya başladı. "Ça-a! Ça-aü” diyerek tısladı ve Doktor'a arkasından gelmesini işaret etti. Ufak bir kapıyı açıp yukarıyı gösterdi. “S-angü S-angü" “Yüce Tanrım/’ diye homurdandı Doktor. “Bu bir akıl hastası! Nereden kaçtın, seni geri zekâlı?!” Beriki önden gidiyor^ Doktor sa birkaç basamak geride kalmış; çürümüş, berbat biçimde gıcırdayan merdiven, ağırlığından çökmesin diye duvarın dibinden ilerlemeye uğraşıyordu. Yalnızca tuğla duvarı kalmış, kulesini çok uzun zaman önce fırtına ya da bombanın alaşağı ettiği ufak çan kulesine çıktıklarında Doktor,saatlerdir süregelen^M^hastalıklı,gülünçsersemliği”nden bir anda ayılıverdi. Çıplak çatılı derme çatma yapının ortasında ufak biçimli bir çan sarkıyordu, bir ucu tuğla duvarın üstüne, diğer ucuysa merdiven çıkışının mertek kirişine yaslanmış duran bir lataya asılıydı. “Nasıl becerdin o latayı oraya koymayı?" diye sordu Doktor, suratını ekşiterek. İhtiyar adamcağız, yüzüne bir an dik dik baktı, daha sonra çanın olduğu yere doğru adımladı. “Tü-ük-le ge-ge-liy! Tü-ük-le ge-ge-liy!” diye tısladı anlaşılmaz sesiyle ve eline aldığı bir demir parçasıyla dehşet içinde vurdu. Doktor, yüzünden kan çekilerek iniş duvarına yığıldı, daha sonra hararetli biçimde tangırdatıp duran adama haykırdı. “Kes şunu! Derhal kes şunu!" Ne var ki berikinin bunun üzerine kafası iyice karışmıştı. “Tü-ük-le ge-ge-liy! Tü-ük-le ge-ge-liy!" diye haykırıyordu inatla ve çana daha büyük bir kuvvetle vurmaya başladı. “Elinin körüdür o gelen, seni Tanrı'nin delisi!” diyerek saydırdı Doktor, adama; sonra da gücünü toplayıp kuleden alaşağı ederek hızla açıklığa çıktı ve buruşuk, ufak tefek ihtiyarın kendisinin ta taş yola kadar peşinden gelecek bir çeşit borazan sesi gibi titrek, ürperten, çiğ viyaklamalarını duymamak için oradan bir an önce kaçmaya çaba-ladt. Eve dönüp pencerenin dibinde bulunan gözlem noktasındaki yerini aldığında

gün inmişti bile. Dinginliğini ancak ağır ağır, dakika dakika geri kazanabildi, daha sonra ellerinin titremesi, damacanayı kaldırabilecek kadar azaldığında kendisine bir içki karıştırarak bir sigara yaktı. *Pâlinka* yı başına dikti, günlük defterini önüne çekip demin yaşamak zorunda kaldığı bütün her şeyi sözlere dökmeyi denedi. Kâğıda içi burkularak baktı, daha sonra şunları yazdı: “Bağışlanamaz hata. Göğün Çınlayan Çan Sesi’ni şapelin çan sesiyle birbirine karıştırdım. Pislik içinde bir serseri! Kaçak bir akıl hastası! Bense öküzüm!” Battaniyelerine büründü, sırtını iskemlede arkaya dayadı ve arsanın sınırına baktı. Dışarıda yağmur sessizce çiseliyordu. Kendine hâkimiyetini usul usul geri kazanmıştı. Kuşluk vakti olup bitenleri, o "aydınlanma anları"rtı aklından geçirdi, sonra da BAYAN HALİCS başlıklı defteri ortaya çıkardı. Sürekli kayıtların kesintiye uğradığı sayfayı açıp yazmaya koyuldu. "Mutfakta oturuyor. Önünde İncil; metni alçak sesle mırıldanıyor. Gözlerini kaldırıyor. Aç. Kilere çıkıp sucuk, füme et ve ekmekle geri dönüyor. Ağzını şapırdata şapırdata çiğnemeye başlıyor, ekmekten de ısırıyor. Ara sıra Incil'in sayfalarını çeviriyor/' Her ne kadar iş, Doktor’a iyi gelmişse

de gene de kuşluktan beri SCHMİDT, KRÂNER, BAYAN HALİCS defterlerine yazdıklarını baştan gözden geçirince her şeyi eline yüzüne bulaştırdığını üzülerek gördü. Yerinden kalktı, odanın içinde gezinmeye başladı; arada duruyor, sonra yeniden harekete geçiyordu. Daha sonra mekâna bir göz gezdirdi ve bakışları kapıya takıldı. "Hay aksi!" diye söylendi birden, elbise dolabının altından çivi kutusunu çıkardı, sonra da avucunda birkaç çivi, öteki elinde bir çekiçle kapının önüne dikildi, sonra çivilerin yuvarlak başlarına giderek daha bir öfkeyle vura vura kapıyı sekiz yerden çiviledi. Yatışarak gözlem yerine geri döndü, battaniyeleri sırtına örttü, sonra da az buçuk düşündükten sonra "yan yarıya” oranıyla bir içki daha karıştırdı. Düşüncelere dalarak önüne bakıyordu, sonra birdenbire gözleri çakmak çakmak oldu ve yeni bir defter çıkardı. “Yağmur yağıyordu," diye yazdı ama başını iki yana sallayıp hepsinin üstünü çizdi. “Futaki uyandığında dışarıda yağmur şakır şakır yağıyordu ve...” diye denedi yeniden ama bunu da “kesinlikle berbat" buldu. Burun kemerini sıvazladı, gözlüğünü yerine yerleştirip düzeltti, sonra da dirseğini masaya dayayarak başını avuç içine dayadı. Sis, üstüne iki taraftan ağır ağır sürünerek çıkarken ve ortasında, çizgilerinde boğulmanın şeytanca öyküsüyle her şeyin geleceğinde un ufak olan yüz, ince bir şeritte parlarken

o, önünde kendisini bekleyen yolun tamamına adeta büyüleyici derecede canlı bir resme bakar gibi baktı. Bir kez daha kurşunkalemine davrandı ve artık şimdi istim üstünde olduğunu hissediyordu; yeterli defteri, *pâlinka* sı, ilacı vardı, hatta bahara kadar bile giderdi ve kapıdaki çiviler paslanıp sökülmedikçe de kimsecikler kafasını ütülemeyecekti. Kâğıt yüzeyini kazımaktan sakına sakına yazmaya koyuldu: Ekim sonunda bir gün sabahleyin, insafsızca uzun süren güz yağmurlarının ilk damlaları sitenin güney tarafındaki çatlamış, alkalik toprağa (daha sonra berbat kokan çamur deryası patikaları ilk donlara kadar adamakıllı yürünmez hale getirmek ve şehri ulaşılamaz kılmak için) dökülmeden az önce Futaki, çan seslerine uyandı. En yakında dört kilometre uzaklıkta güneybatıda, eski Hochmeiss patikasında terk edilmiş bir şapel vardı; ancak orada bırakın çanı, kule bile daha savaş zamanında yıkılmıştı ve oradan herhangi bir sesin duyulamayacağı kadar şehre uzaktı. Dahası; bu yankılanan, muzaffer sesler hiç de öyle uzaktan gelen çan seslerini andırmıyor, sanki rüzgâr onları buraya oldukça yakın bir yerlerden ('‘Sanki değirmenden taraf...”) sürüklemiş gibi geliyordu. Mutfağın sıçan deliği kadar penceresinden dışarıyı görebilmek için dirseklerini yastığa dayadı; ama yarıya kadar buğulanmış camın arkasında şafağın mavisinde ve gittikçe derinleşen çan uğultusunda yüzen site, henüz suskun ve kıpırtısızdı: Karşı tarafta, birbirinden uzak duran evler arasında, yalnızca Doktor'un penceresinin perdeleri arasından dışarıya süzülüyordu. O da Doktor artık yıllardan beri karanlıkta uyuyamadığı için. Çan sesi gitgide azalırken yok olup gidecek, çınlayan tek bir sesi bile kaçırmamak için soluğunu tuttu; çünkü gerçeği anlamak İstiyordu ("Kesin uyuyorsun daha, Futaki...”); uzaklaşsa da her sesi duymak istiyordu. Buz gibi mutfak taşlarının üzerinde yumuşak, kedi adımlarıyla pencereye doğru ilerledi ("Hiç uyanık kimse yok mu? Kimse duymuyor mu? Başka hiç kimse?"); pencerenin kanadını açıp dışarı uzandı. Keskin nemli bir hava yüzüne çarptı, bir anlığına gözlerini yummak zorunda kaldı; horoz ötüşünden, uzaklardaki havlamalardan ve birkaç dakika önce üstüne üstüne gelen keskin, amansız rüzgâr uğultusunun yerini bıraktığı sessizliğe artık boşuna kulak kabartıyor, kendi boğuk kalp atışlarından başka hiçbir şey duymuyordu, sanki bütün bunlar sadece uykusunu bölen hayaletlerin bir oyunuydu (“...biri beni korkutmak istiyordu”). Şom gökyüzüne, çekirge istilalı yazın yanmış kalıntılarına üzgünce baktı ve birdenbire zamanın tümünün, keşmekeşin tümsekleri üzerinden şeytani doğruyu atlatıp yüksekliği yaratarak ve deliliği çarpıtıp

bir gereksinime dönüştürerek sonsuzluğun devinimsiz küresinde soytarılık yaptığını duyum-samışçasına o aynı akasya dalında baharın, yazın, güzün ve kışın geçip gittiğini gördü... ve ıstırapla burkuluverdi-ği anda, beşik ve tabutun ahşap çarmıhında gevrekçe patırdayan bir hüküm onu sonunda -unvan işaretleri ve ödüller olmaksızın- tüylerinden arındırılmış olarak ölü yıkayıcıların eline verirken ve sonra da hilekâr kumarbazlarla, bitiminde en son silahı olan evinin yolunu bir daha bulma umudundan da mahrum edileceği, sonucu daha başından belli bir partiye bulaştığını da anlayacağı için, onu geriye götürebilecek tek bir patikanın bile yokluğunda, ileride insana dair işlerin derecesini taşyürekli-likle göreceği hamarat deri yüzücülerin kahkahalarına verirken gördü kendini. Başını, sitenin doğusunda kalan, bir zamanlar tıklım tıklım dolu ve gürültülü olan, şimdilerdeyse harap ve terk edilmiş binaların yer aldığı tarafa çevirdi ve şişkin, kızıl güneşin ilk ışınlarının kelleşmiş çatılı, sapır sapır dökülen bir çiftlik evinin çatı kirişlerinin arasını delerek geçtiğini içi burkularak izledi. "Eninde sonunda artık bir karar vermem lazım. Burada kalamam" Sıcak yorganın içine kaydı, başını koluna dayadı ama gözlerini kapayamadı: Şu hayalet çanlar onu dehşete düşürmüştü ama daha çok da bu birdenbire çöküveren sessizlik, bu tehditkâr suskunluk; çünkü şimdi artık her şeyin olabileceğini hissediyordu. Ama hiçbir şey kımıldamıyordu, tıpkı yatağında onun kıpırdamadığı gibi. Ta ki çevresindeki eşyalar arasında asabi bir söyleşi baş-layıncaya değin.

çöküve-